

Ο Λαός Μου Θα Ζήσει

**Η Αυτοβιογραφία μιας Επαναστάτριας
ΛΕΪΛΑ ΧΑΛΕΝΤ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: GEORGE HAJJAR , 1973

Στον Μπέρτραντ, στην Μπόνι και στην Σόφι και σε όλα τα παιδιά της γης

«Το να μισούμε και να πιστεύουμε στο παρελθόν, δεν φτάνει για να γίνει η επανάσταση.

Το μίσος και η πίστη στο παρελθόν είναι επαρκή εφόδια για το στάδιο της εξέγερσης.

*Πρέπει να αγαπάμε και να κοιτάμε στο μέλλον, αν θέλουμε να νικήσουμε στην
επανάσταση»*

Γασάν Καναφάνι, Εκδότης της Αλ Χαντάφ

το όργανο του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης

Πρόλογος

Από τον Αναπληρωτή Στρατηγό Σερ Τζον Κλουμπ

Θα πρέπει ίσως να ξεκινήσω αυτόν το πρόλογο με το να εξηγήσω ότι η δεσποινίδα Λέιλα Χάλεντ δεν μου ζήτησε να τον γράψω. Δεν γνωρίζω καν που βρίσκεται αυτή την στιγμή. Πιθανόν να μην ξέρει ότι γράφω. Στην πραγματικότητα, σε αυτό το βιβλίο εκφράζει μια μέτρια άποψη για μένα.

Πρόκειται για ένα αξιοσημείωτο βιβλίο, για πολλούς λόγους. Είναι γραμμένο με υπερβολική απλότητα. Αυτό είναι αναζωογονητικό σε ένα βιβλίο για την Παλαιστίνη, ένα θέμα για το οποίο έχουν γραφτεί αναρίθμητα βιβλία. Σχεδόν όλα είναι προκατειλημμένα, αν όχι καθαρά προπαγανδιστικά και τα περισσότερα περιέχουν μισές αλήθειες, στρεβλώσεις στα γεγονότα και σκόπιμες μορφές εξαπάτησης. Δεν σημαίνει ότι η δεσποινίδα Χάλεντ είναι αμερόληπτη, αλλά η θέση της είναι ξεκάθαρη. Οι Ισραηλινοί κατέκτησαν την χώρα της με την βία και έδιωξαν τον λαό της. Σκοπεύει στο να τους βοηθήσει να επιστρέψουν.

Σε όλο το βιβλίο, παρουσιάζει απλά γεγονότα χωρίς να τα σχολιάζει. Το πατρικό της σπίτι στην Χάιφα κατασχέθηκε, οι Εβραίοι πήραν τα έπιπλα και εξόρισαν τον πατέρα της στην Αίγυπτο. Στο φως αυτής της απλής αφήγησης, η προπαγάνδα που θέλει τους Παλαιστίνιους οικιοθελώς να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους και τις περιουσίες τους για να γίνουν φτωχοί μετανάστες, φαίνεται παράλογη. Οι βιασμοί των γυναικών από τους Ισραηλινούς στρατιώτες και τα βασανιστήρια των Αράβων φυλακισμένων από την ισραηλινή αστυνομία αναφέρονται με τον ίδιο και χωρίς συναισθηματισμό τόνο και χωρίς κανένα σχόλιο.

Όμως, ενώ εξιστορεί τις προσωπικές της εμπειρίες με απλότητα, οι πολιτικές της απόψεις αντανakλούν σε μεγάλο βαθμό τις απλοποιημένες απόψεις των ακροαριστερών κομμάτων της Παλαιστίνης. Οι Παλαιστίνιοι έχουν μεταχειρισθεί με τόση βιαιότητα και αδικία που δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι θα έχουν αναπτύξει ένα σύμπλεγμα καταδίωξης. Ωστόσο, αυτός ο παράγοντας δυσκολεύει όλους όσους είναι φίλα προσκείμενοι σε αυτούς να τους βοηθήσουν, γιατί όλες τους οι προσπάθειες χαρακτηρίζονται ως κινήσεις υπονόμευσης και εξαπάτησης. Όπως και άλλοι νεαροί επαναστάτες, η δεσποινίδα Χάλεντ χωρίζει τον κόσμο σε καλά και κακά παιδιά. Στις ΗΠΑ αποδίδει την πιο σοβαρή καταγγελία σαν «το έθνος των τεράτων και των απατεώνων».

Το πιο φανερό ηθικό δίδαγμα του βιβλίου είναι ότι η βία γεννάει βία. Οι Ναζί μεταχειρίστηκαν τους Εβραίους με βία. Οι Εβραίοι μεταχειρίστηκαν τους Παλαιστίνιους με βία. Οι Παλαιστίνιοι βλέπουν πως η βία είναι ο μόνος τρόπος να ξανακερδίσουν την χώρα τους και την ελευθερία τους. Όταν ήταν 20 χρονών, η Λέιλα Χάλεντ έγραψε «Ο ένοπλος αγώνας είναι ο τρόπος για την σωτηρία. Σαν Παλαιστίνια, πρέπει να δω το όπλο σαν ενσάρκωση την ανθρώπινης ύπαρξης μου και της αποφασιστικότητας μου για να ελευθερώσω τον εαυτό μου και τους συντρόφους μου». Όποιος Παλαιστίνιος αντετίθεντο στην χρήση βίας, τον αποδοκιμάζει και τον

χαρακτηρίζει προδότη, φασίστα ή αντιδραστικό. Βασίζεται στον ξεσηκωμό των εργατών και των αγροτών ενάντια όλων αυτών.

Αυτή η διπλή αντικειμενικότητα- η απελευθέρωση της Παλαιστίνης αλλά την ίδια στιγμή και η εξουδετέρωση όλων των «αντιδραστικών» Αράβων- έκανε την κοινή δράση αδύνατη. Στην πραγματικότητα, ο εχθρός που κατηγορεί με τα πιο σκληρά λόγια η Λέιλα Χάλεντ και οι σύντροφοι της, είναι η Ιορδανία. Αν οι Παλαιστίνιοι είχαν καταφέρει να ενωθούν για να ελευθερώσουν την πατρίδα τους, ανεξάρτητα με τις πολιτικές ιδεολογίες τους, το αποτέλεσμα ίσως να ήταν διαφορετικό.

Αυτή η αποφασιστική νέα γυναίκα δεν καλεί τους συντρόφους της να εξουδετερώσουν τους Ισραηλινούς ή να τους πετάξουν στην θάλασσα. Όταν επιτευχθεί η νίκη, λέει, θα ιδρύσουμε ένα δημοκρατικό κράτος στην Παλαιστίνη για τους Εβραίους και τους Παλαιστίνιους με ίσους όρους. Δεν θα συμφωνήσουμε ποτέ σε μια λύση που η εξουσία θα συγκεντρώνεται σε μια φυλή και η άλλη θα ζει υποταγμένη. Η λύση της ωστόσο είναι αδύνατη, γιατί η βάση του Σιωνισμού είναι η επιθυμία να υπάρξει ένα κράτος για όλους τους Εβραίους και σε καμιά περίπτωση ένα κράτος δύο εθνών.

Οι βαριές μας κατηγορίες για την πρωτόγονη βαρβαρότητα και εγκληματικότητα των αεροπειρατών, μοιάζουν κάπως αδύναμες όταν διαβάζουμε ότι η διάσημη γυναίκα αεροπειρατής δάκρυσε όταν άκουσε για την δολοφονία του Τζον Κέννεντυ. Τονίζει με επιμονή ότι στις δικές της αεροπειρατείες δεν θα επέτρεπε να χαθούν ανθρώπινες ζωές και ιδιαίτερα να κάνει κακό σε παιδιά. Και στην πραγματικότητα κανείς ποτέ δεν τραυματίστηκε σε αυτές τις επιχειρήσεις, εκτός από έναν σύντροφο της. Ο σκοπός, εξηγεί, ήταν να δείξουν στον κόσμο ότι οι Παλαιστίνιοι ήταν ακόμα ζωντανοί και υπολογίσιμοι.

Η περιγραφή της αεροπειρατείας της από τον συγγραφέα, είναι ζωντανή και συναρπαστική. Δεν έχουμε συχνά την ευκαιρία να ακούμε τον απολογισμό τέτοιων γεγονότων από τον αεροπειρατή και όχι από τα θύματα.

«Αστειεύτηκε με τα σημάδια του, ότι ποτέ δεν ένοιωσε την πληγή», λέει ο Ουίλιαμ Σαίξπηρ στο Ρωμαίος και Ιουλιέτα. Είναι εύκολο για μας, που δεν έχουμε υπάρξει θύματα ξένων κατακτητών και μένουμε ακόμα σπίτια μας, να καταγγέλλουμε με σφοδρότητα τα εγκλήματα των διωγμένων Παλαιστινίων.

ΤΖΟΝ ΜΠΑΓΚΟΤ ΓΚΛΟΥΜΠ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Συνάντησα την Λέιλα για πρώτη φορά στις 16 Δεκεμβρίου 1970. Ήταν μια σύντομη συνάντηση. Είχα την ευκαιρία να την ρωτήσω μόνο τι κάνει. «Είμαι μια Παλαιστίνη στρατιώτης» είπε υπερήφανα. Είχε διαβάσει για τις ριζοσπαστικές μου δραστηριότητες στην Βόρεια Αμερική και με ρώτησε τι κάνω. Απάντησα «Ζωγραφίζω φτερά ελευθερίας στις χειροπέδες μου!» Συναντηθήκαμε ξανά στις 4 Ιανουαρίου 1971. Την ρώτησα αν σκέφτεται να γράψει τα απομνημονεύματά της μαζί μου. «Ποια απομνημονεύματα;» ρώτησε γελώντας. Επέμενα ότι πολλοί θα ενδιαφέρονταν να μάθουν τις εμπειρίες της. «Θα το σκεφτώ», μου υποσχέθηκε. Είδα την Λέιλα ξανά στις 23 Ιουλίου 1971 και μιλήσαμε για πάνω από 30 ώρες σε διάστημα πέντε ημερών. Συγκεντρώσαμε τις σημειώσεις της και κοιτάξαμε όλο το δημοσιευμένο και αδημοσίευτο υλικό που υπήρχε σχετικά με την ίδια. Τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, έγραψα αυτό το βιβλίο όπως μου το αφηγήθηκε η Λέιλα Χάλεντ.

30 Οκτωβρίου 1971, TZOPTZ XAZZAP

Αναπληρωτής Καθηγητής Ολοκληρωμένων Σπουδών, Πανεπιστήμιο Γουότερλου, Οντάριο

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

ΜΕΡΟΣ Ι: Το σημάδι του αίσχους – Στέρηση και Ανακάλυψη

1. Οι σκάλες 9
2. Εκπαίδευση και Επανάσταση23
3. Εξορία στο Κουβέιτ42

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: Η Διακήρυξη μιας Νέας Ανθρωπότητας – Αντίσταση και Επανάσταση

4. Ο δρόμος για την Χάιφα62
5. Η Παλαιστίνη στην Αμερική82
6. Η Αμερική στην Ιορδανία105
7. Μιλάμε για την χαμένη ανθρωπιά120

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: Συμπεράσματα

8. Το φασιστικό κύμα και η αραβική επανάσταση139

Εισαγωγή

Η βίαιη έξοδος των Παλαιστινίων από την γη των προγόνων τους είναι μια από τις πιο δραματικές ιστορίες στην σύγχρονη εποχή. Ωστόσο, μετά από 25 χρόνια, το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας παραμένει ανείπωτο. Η εικόνα που βγαίνει στον έξω κόσμος είναι αυτή που παρουσιάζεται από τις ρηχές πολιτικές και στρατιωτικές δηλώσεις των Αραβικών κρατών ή από τους Ισραηλινούς Σιωνιστές κατακτητές και την Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση. Οι Παλαιστίνιοι δεν έχουν μιλήσει για τους εαυτούς τους. Οι αυτό-διοριζόμενοι έμπιστοι και ενδιάμεσοι, λειτουργούν χωρίς εξουσιοδότηση. Η γενιά μου – η γενιά της Λέιλα Χάλεντ και του Λαϊκού Μετώπου – θα μιλήσει για τον εαυτό της με γνήσια αραβική, επαναστατική φωνή. Η ηχώ της θα ακουστεί στις επερχόμενες δεκαετίες. Αυτή ακριβώς την φωνή, οι αντιδραστικές δυνάμεις και οι δυνάμεις του σκότους -Άραβες, Ισραηλινοί και ιμπεριαλιστές- ελπίζουν να την κάνουν να σωπάσει για πάντα.

Οι απόφοιτοι του Άουσβιτς και οι μυθικοί «πιονέροι» της τρίτης Αλίγια που ίδρυσαν το Σιωνιστικό κράτος είναι υπεύθυνοι για την καταδίωξη, την διασπορά και την συνεχιζόμενη αποξένωση του Παλαιστινιακού λαού. Σαν Ευρωπαίοι έποικοι, έφεραν μαζί τους όχι μόνο την ευρωπαϊκή και αμερικανική τεχνολογία, αλλά και την περιφρόνηση της Δύσης για τον γηγενή πληθυσμό. Εκείνοι οι παρείσακτοι, οι θυρικοί απόγονοι της Σάρας, κυριάρχησαν στην κυβέρνηση, τον στρατό και στα εργατικά σωματεία και σε κάθε κοινωνικό-οικονομικό ίδρυμα στο Ισραήλ.

Η φαρισαϊκή συμπεριφορά της άρχουσας τάξης για την δική της τεχνολογική και πολιτισμική ανωτερότητα, ενισχύεται από την νοοτροπία της χρόνιας πολιορκίας της Μασάντα, που τροφοδοτεί την αυτό-προκαλούμενη παράνοια τους. Ο τρόμος για ένα επικείμενο ολοκαύτωμα που προκάλεσαν οι Άγιοι Άραβες Πολεμιστές ενάντια στην φτώχη, πολιορκημένη Σιών, που βέβαια ήταν μια ειρηνική, αυτοδιοικούμενη, αυτό-βοηθούμενη και αυτόνομη κοινότητα. Αυτή η μανιαϊκή αντίληψη καλλιεργήθηκε από την Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση, για να αποσπάσει κονδύλια από τους Εβραίους και τους βασανισμένους από ενοχές όλου του κόσμου. Η Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση, σαν πιστός υπηρέτης του ιμπεριαλισμού, κατάφερε να εξαπατήσει το κοινό και να κερδίσει με το μέρος της όλες της Δυτικές κυβερνήσεις, γιατί μιλάει την γλώσσα της Δύσης.

Έχει περάσει πάνω από μισός αιώνας από όταν άρχισε η βάρβαρη και συστηματική ανυπαρξία του Παλαιστινιακού λαού. Περίπου 25 χρόνια έχουν περάσει

από τότε που η Λέιλα Χάλεντ διώχτηκε από το σπίτι της στην Χάιφα. Η Λέιλα εξορίστηκε από την πατρίδα της το 1948, όταν ήταν τεσσάρων χρονών. Το σπίτι της, στην οδό Στάντον στην Χάιφα, καταλήφθηκε από Ευρωπαίους Σιωνιστές, που ισχυρίζονται ότι έχουν «μεγαλύτερο δικαίωμα» από ότι η ίδια. Η Λέιλα έγινε παιδί «πρόσφυγας», μία από τους εκατοντάδες χιλιάδες Παλαιστίνιους που εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την χώρα τους και να κάνουν χώρο στα θύματα της ευρωπαϊκής απανθρωπιάς. Η Λέιλα ήταν από τους πιο τυχερούς Παλαιστίνιους. Η οικογένεια της στον προσφυγικό καταυλισμό έμενε σε δωμάτιο και όχι σε σκηνή. Αλλά ξέρει από προσωπική εμπειρία τι σημαίνει να είσαι πρόσφυγας. Τώρα είναι επαναστάτρια. Ανακαλύπτει την πραγματική σημασία του να είσαι Παλαιστίνιος, με την πραγματική έννοια της Καναάν: ένας ηρωικός μαχητής, ένας πολεμοχαρής, ένας ανιδιοτελής σύντροφος.

Για την Λέιλα, η ιστορία έχει καθορίσει την πορεία της και η μοίρα της έχει υποδείξει τον ρόλο της. Για τους Παλαιστίνιους και τους Άραβες, η Λέιλα είναι το σύμβολο της γυναίκας απελευθερώτριας, η αφοσιωμένη πατριώτισσα που μαζί με το Λαϊκό Μέτωπο θα βάλει ένα τέρμα στην τυραννία και στην εκμετάλλευση της αραβικής πατρίδας. Για τους φίλους της επανάστασης, η Λέιλα είναι η ελπίδα που αποκαθίσταται, η ανθρωπιά που ξανά ανακαλύπτεται, ο αυτοσεβασμός που ξανακερδίζεται.

Αυτό το βιβλίο δεν είναι ένα ιστορικό ντοκουμέντο ούτε καμία ακαδημαϊκή ανάλυση για τον πολύπλοκο αραβό-σιωνιστικό- ιμπεριαλιστικό εμφύλιο πόλεμο των τελευταίων 25 χρόνων. Είναι περισσότερο το προσωπικό πορτραίτο μιας Παλαιστίνιας επαναστάτριας που έζησε αυτά τα χρόνια σαν παιδί της επανάστασης, συμμετέχοντας και παρατηρώντας. Οι επαναστάτες και οι εραστές δεν έχουν γράψει ακόμα για τον αγώνα. Η Λέιλα Χάλεντ είναι επαναστάτρια και ανθρωπίστρια. Αυτή είναι η ιστορία της και η ιστορία του λαού της και του αγώνα τους για ελευθερία.

Η Λέιλα προσέφερε γενναιόδωρα τον χρόνο και το ταλέντο της για να συνθέσουμε ξανά την ζωή της σαν επαναστάτρια. Ευχαριστίες πρέπει να αποδοθούν και στους συντρόφους της, για την βοήθεια τους ώστε να γίνει αυτό το βιβλίο.

G.H.

ΜΕΡΟΣ Ι

Το σημάδι του αίσχους – Στέρηση και Ανακάλυψη

1 Οι Σκάλες

Έλα μπροστά, φτωχέ της γης, και σκέπασε τον χρόνο με κουρέλια και δάκρυα. Σκέπασε τον με το σώμα που ψάχνει την ζεστασιά στην πόλη: τόξα της τρέλας.

Νόμιζα πως η Επανάσταση θα δώσει ζωή στα παιδιά της, γι' αυτό έθαψα εκατομμύρια τραγούδια και ήρθα.

Άδωνις (Από το βιβλίο της Μόνα Σαούντι «Εν καιρώ πολέμου: Καταθέσεις παιδιών»)

Είμαι από την Χάιφα, αλλά θυμάμαι ελάχιστα πράγματα από την πόλη που γεννήθηκα. Μπορώ να δω το μέρος όπου έπαιζα σαν παιδί, αλλά από το σπίτι μας θυμάμαι μόνο τις σκάλες. Ήμουν τεσσάρων όταν με έδιωξαν και δεν ξαναείδα την Χάιφα για πολλά χρόνια. Τελικά είδα την πόλη μου 21 χρόνια αργότερα, στις 29 Αυγούστου 1969, όταν ο σύντροφος Σαλίμ Ισάουι και εγώ καταλάβαμε ένα ιμπεριαλιστικό αεροπλάνο και επιστρέψαμε στην Παλαιστίνη για να αποδώσουμε φόρο τιμής στην κατεχόμενη πατρίδα μας και για να δείξουμε ότι δεν έχουμε εγκαταλείψει την χώρα μας. Η ειρωνεία είναι ότι ο Ισραηλινός εχθρός, ανίσχυρος μας συνόδεψε με τα γαλλικά και αμερικανικά αεροπλάνα του.

Ότι ήξερα για την Χάιφα το έμαθα από τους γονείς μου, από φίλους και από τα βιβλία. Τώρα έχω δει την Χάιφα από ψηλά και έχω σχηματίσει την δική μου πολύτιμη εικόνα για το σπίτι μου. Η Χάιφα χαϊδεύεται από την θάλασσα, αγκαλιάζεται από τα βουνά, εμπνέεται από τις ανοιχτές κοιλάδες. Η Χάιφα είναι το ασφαλές αγκυροβόλι του οδοιπόρου, μια παραλία στον ήλιο. Αλλά σε μένα, σαν κάτοικος της Χάιφα δεν μου επιτρέπεται να απολαύσω τον ήλιο της, να αναπνεύσω τον καθαρό της αέρα, να ζήσω εκεί με τον λαό μου. Οι Ευρωπαίοι Σιωνιστές και οι ακόλουθοι τους, ζουν στην Παλαιστίνη με το δίκαιο των όπλων και μας έδιωξαν από την πατρίδα μας. Ζουν εκεί που θα έπρεπε να ζούμε, ενώ εμείς τραπήκαμε σε φυγή, εξοριστήκαμε. Ζουν στην πόλη μου γιατί είναι Εβραίοι και έχουν δύναμη. Ο λαός μου κι εγώ ζούμε έξω, γιατί είμαστε Παλαιστίνιοι Άραβες χωρίς εξουσία. Αλλά εμείς, που βγήκαμε από την έρημο, θα αποκτήσουμε δύναμη και θα ξανακερδίσουμε την

Παλαιστίνη και θα την κάνουμε έναν ανθρώπινο παράδεισο για τους Άραβες και τους Εβραίους και για τους εραστές της ελευθερίας.

Αγαπώ την Χάιφα όπως και η οικογένεια μου και όλοι οι Παλαιστίνιοι. Στην αρχή, η αγάπη μου για την Χάιφα ήταν συναισθηματική, η αγάπη ενός παιδιού για μια ονειρική γη. Καθώς μεγάλωνα και άρχισα να διαβάζω και να σκέφτομαι από μόνη μου, ανακάλυψα πως έχω ιστορικές ρίζες, ότι ο λαός μου έχει ιστορία στους αγώνες, ότι το έθνος μου είναι ίσο, αν όχι ανώτερο, με τα άλλα έθνη. Πάνω απ' όλα, έμαθα ότι η τάξη μου, οι εργάτες, οι άνεργοι, οι πρόσφυγες, οι καταπιεσμένοι σε όλο τον κόσμο μπορούν να απελευθερώσουν την ανθρωπότητα από τα δεσμά της προκατάληψης και της οπισθοδρόμησης. Έπρεπε να ξεχάσω όλα όσα προσπαθούσε να μου μάθει με επιμονή το αποικιοκρατικό εκπαιδευτικό σύστημα-ότι δεν είχα ιστορία, ότι δεν υπήρχε παλαιστινιακός λαός, δεν υπήρχε αραβικό έθνος. Στην αναζήτηση μου για την ελευθερία, ανακάλυψα κάποιους από τους θρυλικούς μας ήρωες και την χρυσή εποχή του Αραβισμού και συνειδητοποίησα πως οι «ιστορικοί» έχουν υποτιμήσει με επιδέξιο τρόπο τα κατορθώματά μας και μας έχουν ρίξει στην λήθη.

Ήξερα πως είχα έναν ρόλο να παίξω: συνειδητοποίησα πως η ιστορική αποστολή μου ήταν να πολεμήσω στην αναπόφευκτη μάχη ανάμεσα στον δυνάστη και στον δυναστευόμενο, στον εκμεταλλευτή και τον εκμεταλλεζόμενο. Αποφάσισα να γίνω επαναστάτρια για να απελευθερώσω τον λαό μου και τον εαυτό μου.

Εμπνεύστηκα ιδιαίτερα από ένα Παλαιστίνιο επαναστάτη της δεκαετίας του '30, τον Ιζεντίν Κασσάμ, έναν άνθρωπο που ενσωμάτωσε το πνεύμα της αντίστασης και οργάνωσε την πρώτη εργατική τάξη και τους χωρικούς στην Αραβική πατρίδα. Οργάνωνε την παράνομη οργάνωση του για χρόνια. Το 1935, βλέποντας την διαρκή προδοσία του λαού του, εξαπέλυσε μια ένοπλη μάχη που έμελε να γίνει η αρχή του απελευθερωτικού πολέμου ενός λαού εναντίον των εχθρών του: τον βρετανικό ιμπεριαλισμό, τον σιωνισμό και την αραβική οπισθοδρόμηση. Οι επαναστάτες ήταν εργάτες, χωρικοί, φοιτητές και άλλες προοδευτικές ομάδες. Η εξέγερση ήταν η εξέγερση των καταπιεσμένων και καταστάληκε από τους Βρετανούς με την βοήθεια των Σιωνιστών και των Αράβων αντιδραστικών. Η Παλαιστίνη έχασε από τον Σιωνισμό το 1936-1939 και όχι το 1946-1948, όπως μας έκαναν να πιστέψουμε οι ιστορικοί. Το 1936, η εξέγερση των χωρικών οδήγησε την χώρα σε γενική απεργία που κράτησε από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο. Ο στόχος ήταν να διασφαλίσει την ταυτότητα των Παλαιστινίων Αράβων με την ίδρυση ενός δημοκρατικού κράτους, την απομάκρυνση των Βρετανών και τον τερματισμό του σιωνιστικού μεταναστευτικού ρεύματος προς την Παλαιστίνη. Το μόνο αποτέλεσμα ήταν ότι οι Βρετανοί όρισαν μία από τις διάσημες ιμπεριαλιστικές τους μηχανές: την Βασιλική Επιτροπή που πρότεινε τον διαχωρισμό της Παλαιστίνης. Το Κόμμα της Άμυνας της Παλαιστίνης, μια οργάνωση του Βασιλιά Αμπντουλάχ και των Βρετανών, συμφώνησε με την πρόταση. Ο επαναστατικός αγώνας εντάθηκε αλλά η αντίσταση στο τέλος καταστάληκε από μια παλαιστινιακή ηγεσία προδοτών και τα «ειρηνικά στρατεύματα» της, από την κηδεμονία της Αραβικής κυβέρνησης και την «διαμεσολάβηση» της και στο τέλος από την στρατιωτική συνεργασία των Βρετανών

με τους Σιωνιστές. Ο Κασσάμ μαρτύρησε. Η μαρτυρία του επιτάχυνε τον πολιτικό κατακλυσμό, αλλά στο τέλος η επανάσταση του θάφτηκε από τους εχθρούς του. Η μνήμη του θάφτηκε από τους πολέμιους του. Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης ξεκινάει από εκεί που σταμάτησε ο Κασσάμ: η γενιά του άρχισε την επανάσταση, η γενιά μου σκοπεύει να την τελειώσει.

Έμαθα την ιστορία για τις αναταραχές της επανάστασης του 1936 κυρίως διαβάζοντας βιβλία, αλλά ξέρω την ιστορία του λαού μου από το 1948 από την δική μου πικρή εμπειρία. Έφυγα από την Χάιφα τέσσερις μέρες μετά τα τέταρτα γενέθλια μου, στις 3 Απριλίου 1948. Δεν γιορτάσαμε τα γενέθλια μου, γιατί η 9^η Απριλίου ήταν μέρα εθνικού πένθους στην Παλαιστίνη. Τώρα είμαι 29 χρονών και δεν έχω γιορτάσει ούτε μια φορά και δεν θα το κάνω μέχρι να γυρίσω πίσω στην Χάιφα. Δεν έφυγα από την Χάιφα από δική μου θέληση. Δε πήραν οι γονείς μου αυτή την απόφαση, αλλά ένας λαός που θα έπρεπε να ξέρει καλύτερα –μια κατατρεγμένη και κυνηγημένη φυλή έγινε ο δικός μου διώχτης και ο κυνηγός των αδελφών μου.

Η οικογένεια μου είχε εγκάρδιες σχέσεις με τους Εβραίους γείτονες μας. Μέναμε στην οδό Στάντον, όχι πολύ μακριά από την εβραϊκή γειτονιά Χαντάρ, στην κοσμική 5^η Λεωφόρο της Χάιφα. Ήξερα εβραϊόπουλα. Η Ταμάρ, μία από τις καλύτερες φίλες μου, ήταν Εβραία αλλά ήξερα πως δεν υπήρχε καμία διάκριση ανάμεσα μας. Είχα συναισθήσει ότι δεν ήμουν Αραβίδα αλλά ούτε Εβραία. Το σημείο καμπής στην σχέση μου με την Ταμάρ ήταν η 29^η Νοεμβρίου 1947, όταν τα ΗΕ χώρισαν την Παλαιστίνη ανάμεσα στην Ταμάρ και μένα. Η Ταμάρ επιβραβεύτηκε με το 56% της γης μου (οι δικοί της άνθρωποι διεκδικούσαν μόνο το 8% από όλη την έκταση της Παλαιστίνης, σύμφωνα με τα δικά τους στατιστικά). Περίμεναν πως θα συναινούσα σε αυτή την απαίτηση και θα συγχαρώ τον λαό της Ταμάρ. Περίμεναν πως θα αρνιούνται την ανθρωπιά μου, θα αποδεχόμουν την ηθική νομιμότητα των σιωνιστικών απαιτήσεων και θα δεχόμουν να έμενα άστεγη στην ίδια μου την πατρίδα, ένας πρόσφυγας στην δική μου γη. Ο παγκόσμιος σιωνισμός, ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός και όλοι οι σύμμαχοι τους με καταδίκασαν σε εφόρου ζωής εξορία επειδή ήμουν Αραβίδα. Μετά περίμεναν από μας να τιμήσουμε την «απόφαση» τους και να την τηρήσουμε. Γιατί αν τηρούσαμε αυτή την «απόφαση», οι απαιτήσεις των Σιωνιστών θα ικανοποιούνταν, η εδαφική τους επέκταση θα τελείωνε και θα σταμάταγε η μετανάστευση της Αλίγια.

Η «απόφαση» των ΗΕ για τον διαχωρισμό της Παλαιστίνης, προκάλεσε γενική απεργία που διήρκησε τρεις μέρες. Η απεργία ήταν τελείως αναποτελεσματική. Το Αραβικό Εθνικό Κίνημα ήταν εξαντλημένο, ένας αποδιοργανωμένος, συναισθηματικός όχλος, σχεδόν σαν φάντασμα. Οι παραδοσιακοί θεσμοί διαλύθηκαν, οι νεώτερες ομοσπονδίες εργατών και αγροτών δεν αναπτύχθηκαν αποτελεσματικά για να αναλάβουν τον σκοπό της εθνικής απελευθέρωσης. Ήμασταν καταδικασμένοι εκ των προτέρων. Σποραδικά ξέσπαγαν βίαια επεισόδια: Άραβες σκότωσαν Εβραίους, Εβραίοι σκότωσαν Άραβες. Όμως, η βία των Εβραίων ήταν οργανωμένη και με πειθαρχία. Είχαν παρακινηθεί και ήξεραν ακριβώς γιατί αγωνίζονταν. Η βία των Αράβων δεν ήταν καλά σχεδιασμένη, τυχαίες πράξεις που εκτελούνταν από

μεμονωμένους. Οι Σιωνιστές είχαν σύμπνοια και μπαρούτι, καλά οργανωμένες ένοπλες δυνάμεις και διακεκριμένες στον ψυχολογικό πόλεμο. Οι αρχηγοί τους ήταν επικεφαλές των σωμάτων τους. Οι δικοί μας ήταν θρονιασμένοι και ασφαλείς στο Λίβανο ή στο Κάιρο. Γι' αυτό οι Σιωνιστές μπόρεσαν να αρπάξουν την Χάιφα από τα χέρια μας, όταν ο Σερ Τζον Γκλουμπ, ο διοικητής της Αραβικής Λεγεώνας της Ιορδανίας διέταξε τα στρατεύματά του στην Χάιφα να αποσυρθούν σύμφωνα με τα βρετανικά σχέδια, να εκκενώσουν την Χάιφα και να εξασφαλίσουν την εβραϊκή νίκη.

Με προσεχτικό συντονισμό και έξυπνη στρατιωτική στρατηγική, οι Σιωνιστές νόμιζαν πως θα μπορούσαν να επιτύχουν τον στόχο τους με ελάχιστη προσπάθεια και με λίγες απώλειες. Και τα κατάφεραν. Οι περισσότεροι από τους 80.000 Άραβες που έμεναν στην Χάιφα, έφυγαν χωρίς να δώσουν μάχη μέχρι τελικής πτώσης για την πόλη τους. Έφυγαν με μια αίσθηση τρομοκρατίας. Η έξοδος ξεκίνησε στις 9 Απριλίου, στα γενέθλια μου, την μέρα που οι Σιωνιστές δολοφόνησαν εν ψυχρώ τους κατοίκους του Ντεϊρ Γιασσίν- ένα έγκλημα το οποίο οι Σιωνιστές με απάνθρωπο αλλά έξυπνο τρόπο μεγέθυναν, για να τρομάζουν τον εναπομείναντα πληθυσμό και να απομακρυνθεί πειθήνια.

Η Χάιφα ταρακουνήθηκε από την δολοφονία 254 ανθρώπων και τον τραυματισμών εκατοντάδων. Οι κάτοικοι φοβήθηκαν πως βρίσκονταν στις παραμονές μιας ακόμα μεγαλύτερης σφαγής. Είχε επικρατήσει ο τρόμος και ο πανικός. Δύο μέρες αργότερα, η βία άγγιξε και μένα: για πρώτη φορά αντίκρισα τον θάνατο. Θυμάμαι πως ήμουν τρομοκρατημένη, αλλά δεν θυμάμαι αν ο νεκρός ήταν Άραβας ή Εβραίος. Το μόνο που θυμάμαι είναι ο ήχος από τις βόμβες και το αίμα στην κοιλιά του νεκρού άντρα. Κρύφτηκα κάτω από τις σκάλες και κοίταγα το πτώμα στον δρόμο. Έτρεμα και αναρωτιόμουν αν αυτή θα ήταν η μοίρα του πατέρα μου.

Ο θάνατος, ο τρόμος και ο φόβος για το μέλλον μας, ανάγκασε την οικογένειά μου και τους περισσότερους Άραβες να φύγουν. Οι οχτώ μας, μαζί με την μητέρα, φύγαμε για την Σουρ στις 13 Απριλίου 1948. Η αυθόρμητη αντίδραση μου ήταν να παραμείνω σπίτι. Κανείς δεν μου εξήγησε γιατί έπρεπε να φύγουμε και δεν καταλάβαινα. Η μητέρα τακτοποίησε τα παιδιά και λίγα προσωπικά αντικείμενα σε ένα μικρό νοικιασμένο αυτοκίνητο και ετοιμάζονταν να φύγουν, μέχρι που μέτρησε τα παιδιά και είδε ότι έλειπε ένα. Όλοι ήξεραν από ένστικτό ότι ήμουν εγώ αυτή που έλειπε. Δύο από τις αδερφές μου με βρήκαν να κρύβομαι πίσω από το κουτί με χουρμάδες και με τράβηξαν έξω σαν σακί με πατάτες. Η Ναουάλ καθώς με τράβαγε από τα μαλλιά ούρλιαζε «Οι Εβραίοι θα σε σκοτώσουν αν δεν έρθεις!» Ήμουν εξοργισμένη και ακόμα δεν καταλάβαινα γιατί πηγαίναμε στην Σουρ. Ο πατέρας μου μας αποχαιρέτησε, με φίλησε με δάκρυα στα μάτια και έμεινε πίσω. Θυμάμαι την απελπισμένη του φιογούρα του να μικραίνει όσο απομακρυνόμασταν. Και θυμάμαι πως αυτή ήταν η τελευταία φορά που είδα τις σκάλες του σπιτιού μας.

Τον πατέρα μου δεν τον ξαναείδα για μήνες. Και όταν έφτασε στην Σουρ ήταν ένας συντετριμμένος άντρας. Προφανώς ο πατέρας μου δεν είχε καμία πρόθεση να φύγει, σκόπευε να μείνει ανεξάρτητα με το ποιος έλεγχε την Χάιφα. Όμως το σπίτι μας και η επιχείρησή του δημεύτηκε στις 22 Απριλίου, αμέσως μετά την πτώση της

Χάιφα. Αναγκάστηκε να δει τους Σιωνιστές να μπαίνουν σπίτι μας. Είδε να βγάζουν έξω τα έπιπλα μας. Μετά τον απέλασαν στην Αίγυπτο.

Ο πατέρας μου κατάφερε να φτάσει στη Σουρ στα τέλη του καλοκαιριού το 1948. Έφτασε χωρίς λεφτά, αφού είχε περάσει τρεις δεκαετίες της ζωής του δουλεύοντας σκληρά στο μαγαζί του. Δεν του επιτράπηκε να αποκτήσει την λιβανέζικη ιθαγένεια, βιώνοντας πλήρως την αίσθηση της απόρριψης. Τον πέταξαν έξω από την χώρα του και μετά του αρνήθηκαν την ιθαγένεια σε μια γειτονική αραβική χώρα. Έζησε εξόριστος στον Λίβανο μέχρι τον θάνατο του, το 1966. Για δεκαοχτώ ολόκληρα χρόνια έζησε εκεί με το όνειρο να γυρίσει στην Χάιφα. Εγώ, η κόρη του, σκοπεύω να πραγματοποιήσω αυτό το όνειρο. Δεν θα απογοητεύσω τον πατέρα μου και το έθνος μου. Αν δεν τα καταφέρω να γυρίσω και να ζήσω ελεύθερη στην Παλαιστίνη, θα γυρίσουν τα παιδιά μου.

Οι ιστορικοί και τα χειραγωγούμενα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Δύσης προσπαθούν να μας πουν ότι οι άνθρωποι της Χάιφα εγκατέλειψαν την πόλη τους την ώρα που ο Εβραίος δήμαρχος καλούσε για συνύπαρξη και συνεργασία. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι το κάλεσμα του δημάρχου ήταν αυθεντικό, θα μπορούσε να σταματήσει την αιματοχυσία και την συστηματική απέλαση του λαού μου; Μήπως ξαφνικά θα έκανε τους Σιωνιστές να αλλάξουν το σχέδιο τους για την κατάκτηση και την υποταγή των Αράβων; Αν ο δήμαρχος ήταν ειλικρινής, γιατί δεν διέταξε τις σιωνιστικές ορδές να παύσουν τα πυρά; Γιατί δεν σταμάτησε την δολοφονία των αδερφών μου και τους βιασμούς; Αν οι Σιωνιστές ήθελαν την συνύπαρξη, γιατί δεν ετοίμασαν μαζί με τους «αθώους» Βρετανούς μικρά πλοία για να μεταφέρουν τους κατοίκους της Χάιφα στην Σουρ, στη Σιδώνα και στην Άκρα; Τα έργα των Σιωνιστών είναι πιο εύγλωττα από τα λόγια τους. Οι Σιωνιστές μας ήθελαν έξω από την Χάιφα και την Παλαιστίνη και κατάφεραν να μας αναγκάσουν να φύγουμε ενώ έκαναν τον κόσμο να πιστέψει ότι φύγαμε με την θέληση μας. Δεν φύγαμε οικιοθελώς, αλλά και αν το κάναμε ποιος νόμος ή ηθική δίνει το δικαίωμα στους Σιωνιστές να κατασχέσουν τα σπίτια μας και να πάρουν τις περιουσίες μας; Σε αυτή την ερώτηση πρέπει να απαντήσει ένας πραγματικός ιστορικός και με αυτό το γεγονός θα πρέπει να ζήσει κάθε Εβραίος που σέβεται τον εαυτό του.

Έχει επίσης αναφερθεί ότι οι Παλαιστίνιο Άραβες ήλπιζαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους μετά την «εισβολή» του αραβικού στρατού, που ξανακέρδισε την Χάιφα, έριξε τους Εβραίους στην θάλασσα και αποκατέστησε τα δικαιώματά τους. Όσον αφορά τον αραβικό στρατό που «εισέβαλε», τα επονομαζόμενα επτά αραβικά κράτη έστειλαν καμιά εικοσαριά χιλιάδες περίεργα στρατεύματα κάτω από τις πιο αντίξοες συνθήκες. Ούτε ήταν καλά εκπαιδευμένοι αλλά και δεν είχαν σύγχρονα όπλα. Αντιμετώπισαν έναν εχθρό που είχε περισσότερα από 60.000 αφοσιωμένα και εκπαιδευμένα στρατεύματα. Οι Άραβες δεν είχαν κέντρο εντολών και κανένα ήθος. Οποιαδήποτε ηρωική πράξη έγινε, ήταν αποτέλεσμα μεμονωμένων και όχι του στρατού. Ο αραβικός στρατός οδηγήθηκε σαν το πρόβατο στην σφαγή και θυσιάστηκε για μια νεκρή κοινωνική προσταγή, που έστειλε έναν όχλο από στρατιώτες να αντιμετωπίσει τον σύγχρονο εχθρό, πιστεύοντας ότι θα είχε μια εύκολη

νίκη και θα κέρδιζε παράταση ζωής. Η αραβική «εισβολή», όπως αποδείχτηκε, κατόρθωσε να δώσει το πρόσχημα στους Σιωνιστές για να προσθέσουν στο δημιούργημα των ΗΕ ένα σημαντικό ποσοστό της Αραβικής Παλαιστίνης στο Εβραϊκό μερίδιο και βοήθησε τον Βασιλιά Αμπντουλάχ και τις παλαιστινιακές κοόρτες να αφανίσουν την χώρα της Παλαιστίνης με το να προσαρτήσουν τα εναπομείναντα εδάφη στην Ιορδανία. Επιπλέον, η αραβική «εισβολή» δημιούργησε στους Ισραηλινούς την αίσθηση του ακατανίκητου.

Θυμάμαι πολύ έντονα την μητέρα μου να μου λέει αμέσως μετά την άφιξη μας στον Λίβανο, ότι δεν πρέπει να μαζεύω πορτοκάλια από τον διπλανό πορτοκαλεώνα. Προβληματίστηκα και επέμενα να μάθω τον λόγο. Η φτωχή μητέρα μου, με δάκρυα να τρέχουν από τα μάτια της, μου εξήγησε «Γλυκιά μου, τα φρούτα δεν είναι δικά μας. Δεν είσαι πλέον στην Χάιφα, είσαι σε άλλη χώρα». Πριν τρέξει να μπει στο σπίτι για να σκουπίσει τα δάκρυα της και να κρύψει την ντροπή της, με κοίταξε με αποφασιστικότητα και είπε «Από δω και στο εξής σου απαγορεύω να τρώς πορτοκάλια που δεν είναι δικά μας». Με τον παιδικό τρόπο συγκατάθεσης, κούνησα το κεφάλι μου, αλλά τα λόγια της ακόμα αντηχούν. Για πρώτη φορά άρχισα να αναρωτιέμαι για την αδικία της εξορίας μας.

Όντας παιδί τεσσάρων χρονών, βρέθηκα να βασανίζομαι από τα προβλήματα των ενηλίκων για την ζωή και τον θάνατο, το σωστό και το λάθος. Εγώ, μια ονειροπόλος, ζούσα από την ισχυρή βοήθεια που μου παρείχε το μπλε δελτίο τροφίμων των ΗΕ, σε ένα συνωστισμένο δωμάτιο, σε ένα παράπλευρο δρόμο στην Σουρ και στεκόμουν μάρτυρας της απανθρωπιάς των Σιωνιστών. Κατηγορώ όλον τον κόσμο για την συγκατάθεση του στην καταστροφή μου.

Η οικογένεια μου κι εγώ βυθιστήκαμε σε μια σιωπηρή απελπισία και εγκατασταθήκαμε σε μια ρουτίνα άθλιας ζωής.

Το μόνο που θυμάμαι από το καλοκαίρι του 1948 είναι ότι συνόδευα τις μεγαλύτερες αδερφές μου Ναουάλ, Ζακίαχ και Ραχάμπ στο περιφερειακό γραφείο του Οργανισμού Ανακούφισης και Εργασίας των ΗΕ (UNRWA) για να πάρουμε τα πενιχρά δελτία μας. Οι αδερφές μου αισθάνονταν ντροπιασμένες, η μητέρα μου ήταν εξαγριωμένη. Ενώ εμείς ζούσαμε από την διεθνή φιλανθρωπία, οι Σιωνιστές χαίρονταν τους καρπούς της εργασίας μας στην Παλαιστίνη. Οι δυτικοί φίλοι μου, μου λένε ότι οι Σιωνιστές ισχυρίζονται ότι όταν «έφτασαν πρώτοι» στην Παλαιστίνη δεν υπήρχαν άνθρωποι εκεί, μόνο έλη και η άνυδρη έρημος τα οποία μετέτρεψαν σε πράσινα λιβάδια και γόνιμες κοιλάδες. Οι φίλοι μου, μου λένε επίσης ότι οι Σιωνιστές θέλουν ειρήνη και ότι εμείς, οι βίαιοι Άραβες διεισδύουμε στην Παλαιστίνη για να κάψουμε, να σκοτώσουμε και να κλέψουμε.

Τον Οκτώβριο του 1948 με έγραψαν στο νηπιαγωγείο του Σεϊκάχ. Μου άρεσε η παρέα των άλλων παιδιών. Ήμουν αρκετά αγοροκόριτσο και επιθετική. Έπαιζα και μάλωνα με τα αγόρια. Η δασκάλα μας, η Ζεϊνάχ, ήταν μια δραστήρια μικροσκοπική κυρία που αγαπούσε τα παιδιά και είχε αφιερώσει την ζωή της σε αυτά. Ενδιαφερόταν πραγματικά για μας και μας μάθαινε να νοιαζόμαστε για τους

συνανθρώπους μας. Ήταν μια τίμια και δυνατή γυναίκα και προσπαθούσε να μας περάσει τις αξίες της, αλλά τα παιδιά δεν φάνηκαν να εκτιμούν τις συμβουλές της.

Δεν είχαμε πρόγραμμα διδασκαλίας στο σχολείο. Ήταν κυρίως χώρος φύλαξης, αλλά η Ζεϊνάχ ήταν μια αφοσιωμένη και σεβάσμια μουσουλμάνα που νόμιζε πως το να μας διδάξει το ιερό κοράνι ήταν μια ευγενής αποστολή. Χωρίς να μας μάθει το αλφάβητο ή να μας δώσει οποιαδήποτε οδηγία, ζήτησε από μας, παιδιά όλα μας πέντε ή έξι χρονών, να καταγράψουμε σημαντικά αποσπάσματα από το κοράνι και να τα αποστηθίσουμε, πράγμα που κάναμε. Η αποφοίτηση από το Σεϊκάχ δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Κάθε υποψήφιος απόφοιτος έπρεπε να διηγηθεί δημόσια αποσπάσματα από το κοράνι – κάτι σαν διδακτορικό για παιδιά. Ικανοποιήθηκα από την δική μου παρουσίαση που ήταν και τέλεια λεκτικά, ειδικά όταν είπα την ιστορία του Ιωσήφ και πως έφυγε για την Αίγυπτο με τον μικρό Ιησού, για να γλιτώσει τον θάνατο από τα χέρια του Ηρώδη, αλλά στην συνέχεια εξορίστηκε με εντολή των Φαρισαίων, τους ανώτερους Εβραίους κληρικούς, τα πρότυπα των Σιωνιστών. Η δασκάλα και τα παιδιά το κατά ευχαριστηθήκανε. Ήμουν εκστασιασμένη. Καθώς τελείωνα την τελευταία στροφή, ένα παιδί έτρεξε από το σχολείο στο σπίτι να πει τα νέα στην μητέρα μου και να ζητήσει Αλ Χιλουεϊνάχ, μια άξια επιβράβευση. Η φτωχή μητέρα μου το μόνο που είχε να δώσει στο κορίτσι ήταν λίγα γλυκά. Όταν έφτασα σπίτι και ανακοίνωσα χαρούμενη την αποφοίτηση μου, η μητέρα μου έδωσε και εμένα λίγα γλυκά και ένα μεγάλο φιλί. Περίμενα κάποιο δώρο και μια μεγάλη γιορτή, αλλά τίποτα από αυτά δεν έγινε. Έκλαψα χωρίς να μπορώ να καταλαβαίνω ότι η μητέρα μου δεν μπορούσε να μου αγοράσει ένα φόρεμα, μια κούκλα ή έστω ένα ζευγάρι κάλτσες.

Ο θεϊός Καχμούντ, που είχε λεφτά, έμαθε τα νέα και με ρώτησε αν είναι αλήθεια. Είπα πως ναι. Μου έκανε ένα μικρό τεστ και εντυπωσιάστηκε. Δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ένα παιδί έξι χρονών θα μπορούσε να απομνημονεύσει ολόκληρα εδάφια από το Κοράνι. Για να μου δείξει την εκτίμηση του, μου έδωσε μια ολόκληρη λιβανέζικη λίρα (δηλαδή 25 πένες). Αυτή ήταν η πρώτη λίρα που κέρδιζα. Πήδαγα από την χαρά μου. Του έδωσα μια μεγάλη αγκαλιά και έτρεξα σπίτι να ανακοινώσω την νίκη μου στην μητέρα και να τονίσω την τσιγκουνιά της. Η μητέρα χαμογέλασε συγκαταθετικά όταν της έδειξα την λίρα και εξυμνούσα την γενναιοδωρία του θείου μου και αδερφού της. Ωστόσο, δεν είχα την παραμικρή ιδέα τι να κάνω με το βραβείο μου, γι' αυτό και το έδωσα στην μητέρα μου. Μου επέστρεψε 25 πιάστρα και μου είπε «Αυτά είναι δικά σου, Λείλα. Κάνε ό, τι θέλεις». Λίγες μέρες μετά, με τον μικρό μου θησαυρό αγόρασα ένα δώρο για την δασκάλα μου και γλυκά για τους συμμαθητές μου.

Το φθινόπωρο του 1950 γράφτηκα στην πρώτη δημοτικού στο σχολείο της Ευαγγελικής Εκκλησίας για τους Παλαιστίνιους, αφού όμως έδωσα μάχη γι' αυτό. Εκείνο το καλοκαίρι είχα μάθει να διαβάζω μόνη μου, ακούγοντας προσεχτικά τις αδερφές μου και απεικονίζοντας τα εδάφια του Κορανίου στο μυαλό μου. Μίας και ήμουν μόνιμη σύντροφος της Ζακιάχ, ήξερα ό, τι ήξερε και μάθαινα ό, τι μάθαινε. Πήγαινε στην τετάρτη δημοτικού και αποφάσισα ότι ήθελα να πάω στην ίδια τάξη,

ειδικά αφότου έμαθα ότι οι προπαρασκευαστικές τάξεις στεγάζονταν σε σκηνή στην αυλή του σχολείου.

Η δασκάλα μου όμως με έβαλε στην πρώτη προπαρασκευαστική και έκανε σαν να μην συνέβαινε τίποτα. Ξαφνιάστηκα και διαμαρτυρήθηκα έντονα. Φώναζα ότι όφειλαν να με βάλουν στην τετάρτη. Όλοι γέλαγαν. «Εξέτασέ με και θα δεις», απαίτησα. Ήμουν σε θέση να διαβάζω αραβικά της τετάρτης τάξης χωρίς κανένα λάθος. Μετά με εξέτασε στα μαθηματικά και ήξερα αρκετά για να περάσω. Τα αγγλικά ήταν το αδύναμο σημείο μου. Ήξερα το αλφάβητο και λίγες λέξεις που χρησιμοποιούσαν οι αδερφές μου στο σπίτι. Μπορούσα να αναγνωρίσω το αγγλικό αλφάβητο καθώς το έγραφε στον πίνακα, αλλά έκανα ένα καταστροφικό λάθος όταν διάβασα το γράμμα «Ο» στα αγγλικά σαν «πέντε» στα αραβικά, που πραγματικά έχουν το ίδιο σχήμα. Η δασκάλα ξέσπασε σε γέλια. «Είδες, ήξερα ότι δεν γνωρίζεις αρκετά για να πας στην δευτέρα δημοτικού, μην πω για την τετάρτη. Αλλά μιας και είσαι τόσο έξυπνο κορίτσι, δεν χρειάζεται να περάσεις δύο χρόνια στις προπαρασκευαστικές τάξεις. Θα σε βάλω στην πρώτη». Πέρασα το μήνυμα μου και κέρδισα μια πραγματική ακαδημαϊκή νίκη, αλλά ένοιωσα μια στιγμιαία απογοήτευση γιατί έπρεπε να παραμείνω στις σκηνές έξω από το σχολείο. Στο εξής, δεν ήμουν ένα παιδί που μάθαινε τραγουδάκια και παιχνίδια, αλλά μια σοβαρή μαθήτρια που μάθαινε Αραβικά, μαθηματικά και Αγγλικά. Σαν μαθήτρια της πρώτης δημοτικού, κέρδισα το δικαίωμα να έχω δικό μου αβάκιο, σφουγγάρι και κιμωλία. Η μητέρα μου έφτιαξε μια πάνινη σχολική σάκα από ένα παλιό φόρεμα της. Ήμουν ενθουσιασμένη που είχα τόσα πολλά!

Στην πρώτη και δευτέρα τάξη, ευχαριστιόμουν πολύ στο σχολείο και ζούσα μια «φυσιολογική» ζωή στην εξορία. Υπήρξε μόνο ένα σημαντικό γεγονός σε αυτά τα χρόνια της ζωής μου, που είχε να κάνει με τις επετειακές διαδηλώσεις για την απώλεια της Παλαιστίνης. Παρόλο που γνώριζα με πάθος την παλαιστινιακή τραγωδία, για κάποιους λόγους, θεωρούσα πως η διαδήλωση της 15^{ης} Μαΐου 1951, έμπαινε ανάμεσα στα σχολικά μου καθήκοντα. Το σχολείο ήταν κλειστό λόγω του γεγονότος αλλά δεν συμμετείχα. Ρώτησα την μητέρα μου ποια ήταν η σημασία της διαδήλωσης. Συνειδητοποιώντας πως ήμουν το μόνο παιδί που είχε μείνει σπίτι, μου απάντησε αγριεμένα «Σαν Παλαιστίνια, θα έπρεπε να είχες πάει με τις αδερφές σου να διαμαρτυρηθείς ενάντια της σιωνιστικής κατοχής της Παλαιστίνης». Συμφώνησα πως η διαδήλωση ήταν επιθυμητή, αλλά επέμενα πως τα μαθήματα μου στο σχολείο ήταν πιο σημαντικά. Η μητέρα έμεινε έκπληκτη από τον προδοτικό μου λόγο και μου έκανε κήρυγμα για τις τρεις ιστορικές ημερομηνίες προδοσίας που κάθε Παλαιστίνιος θα έπρεπε να θυμάται: την Διακήρυξη Μπαλφούρ, στις 2 Νοεμβρίου 1917, τον διαχωρισμό της Παλαιστίνης στις 29 Νοεμβρίου 1947 και την Διακήρυξη του Κράτους του Ισραήλ στις 15 Μαΐου 1948. Από τότε, αυτές οι ημερομηνίες έχουν γίνει ζωτικό και αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μου.

Το 1952 ήταν η χρονιά που η ζωή μου άλλαξε. Ήμουν μόνο οκτώ χρονών αλλά τα γεγονότα που έτρεχαν και ο κόσμος μου στην εξορία, με ανάγκασαν να πολιτικοποιηθώ. Ο αδερφός μου ήταν ο πρώτος που με εισήγαγε στην πολιτική.

Θυμάμαι την πρώτη πολιτική αναμέτρηση του αδερφού μου Μοχαμάντ και του πατέρα μου. Ο Μοχαμάντ, τότε 17 χρονών, ήταν πολύ ενθουσιασμένος σε σχέση με την υπόλοιπη οικογένεια που μια ομάδα νεαρών Αιγυπτίων στρατιωτικών ανέτρεψαν τον διεφθαρμένο βασιλιά Φαρούκ της Αιγύπτου. Ο πατέρας ήταν αντίθετος με την εξέγερση και επέμενε να λέει ότι οι στρατιωτικοί ήταν μια ομάδα τυχάρπαστων που δεν είχαν την παραμικρή ιδέα από πολιτική και ανέτρεψαν έναν βασιλιά που το 1948 είχε πολεμήσει για να υπερασπιστεί την Παλαιστίνη. Ο Μοχαμάντ ήταν έξαλλος. Υπενθύμισε στον πατέρα ότι ο βασιλιάς ήταν ένα πολιτικό ανδρείκελο των Βρετανών και τέσσερα χρόνια τώρα δεν έχει κάνει τίποτα για να βοηθήσει στην αποκατάσταση της Παλαιστίνης. «Συν τοις άλλοις», συνέχισε ο Μοχαμάντ «Ο βασιλιάς και οι ακόλουθοι του ήταν ξεπουλημένοι μέχρι το κόκαλο και κατασπατάλησαν τον πλούτο της Αιγύπτου για δικό τους όφελος και όχι για τον λαό τους». Η οικογένεια συνεχάρη τον Μοχαμάντ που όπως αποδείχτηκε ήταν πιο καλά ενημερωμένος από τον πατέρα. Είχε συγκεντρώσει αποδεικτικά έγγραφα από τον Ρος Ελ Γιούσεφ, έναν Αιγύπτιο δημοσιογράφο και τα κρέμασε στον τοίχο στο δωμάτιο των αγοριών. Τα διάβασε όλα στον πατέρα που συναίνεσε και με υπερηφάνεια συνεχάρη τον μεγάλο του γιο, που ήταν τόσο ενήμερος και αφοσιωμένος στην επανάσταση. Ο Μοχαμάντ έγινε ο πολιτικός σχολιαστής μας και όλοι, ειδικά τα κορίτσια, μάθαμε πολλά χάρη σε αυτόν. Το να είναι μάλιστα φοιτητής στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού με υποτροφία, του έδινε άλλο κύρος και εισχώρησε στους κόλπους της κλειστής, νέο εμφανιζόμενης οργάνωσης του Αραβικό Κινήματος Νεολαίας, που του παρείχε μεγαλύτερη πληροφόρηση και οργανωτικές ικανότητες.

Το φθινόπωρο του 1952, γράφτηκα στο ίδιο «εκλεκτό» παλαιστινιακό σχολείο που είχε ιδρυθεί από τις εκκλησίες. Αυτή ήταν η χρονιά της ανακάλυψης και της αφοσίωσης. Τα επόμενα τρία με τέσσερα χρόνια διαμορφώθηκαν οι πολιτικές και κοινωνικές μου ιδέες και δημιουργήθηκαν οι πολιτικοί μου δεσμοί. Μια σειρά από ασύνδετα γεγονότα διαμόρφωσαν το σκηνικό της πολιτικοποίησης μου: μια βίαιη καταιγίδα, ένα επίμονο κρύωμα, μια συλλογή από μια προσφυγοπούλα.

Το ευχάριστο καλοκαίρι του 1952 μετατράπηκε σε έναν άγριο χειμώνα στις αρχές του Δεκεμβρη. Ξέσπασε μια καταιγίδα και διέλυσε τις σκηνές του σχολείου μας, όπου στεγάζονταν πάνω από εβδομήντα παιδιά. Μερικά τραυματίστηκαν, τα υπόλοιπα φοβηθήκαμε από τις αστραπές. Ανάμεσα στην κρύα βροχή, τις κραυγές και την λάσπη, καθόμουν ήσυχη και έκλαιγα ενώ τα άλλα παιδιά ούρλιαζαν και έτρεχαν να προφυλαχτούν. Ήταν ένας συμβολισμός της καταστραμμένης αραβικής μας πατρίδας. Ακολούθησαν πολλές τοπικές διαμαρτυρίες και ιστορίες που σου ράγιζαν την καρδιά, χωρίς όφελος. Η φιλανθρωπία των δυτικών χριστιανών είχε τα όρια της. Η σκηνή επισκευάστηκε, δεν υπήρχε άλλη λύση.

Εκείνη την στιγμή, η σκηνή δεν είχε καμία σημασία για μένα. Λίγο μετά από το περιστατικό, άρχισα να συνειδητοποιώ ότι δεκάδες χιλιάδες από τον λαό μου ζούσαν μόνιμα σε σκηνές, όχι για να παίξουν ή να παρακολουθήσουν το σχολείο. Στις αρχές του 1953, έπεσε πικρό ψύχος στην Σουρ, το όμορφο λευκό χιόνι σκέπασε τα βουνά του Λιβάνου και της Γαλιλαίας. Η πόλη καλύφθηκε με λασπόχιονο και

πάγο. Κρύωσα άσχημα, αλλά δεν είχαμε φάρμακα και έπρεπε να πηγαίνω σχολείο με τα φθαρμένα παπούτσια μου. Μια μέρα του Φλεβάρη, φύσαγε δυνατά και πάλευα να φτάσω σπίτι περνώντας από δύο μέτρα χιόνι. Είχα πεθάνει από το κρύο. Μπήκα στο σπίτι κλαίγοντας.

Φώναξα «Δεν αντέχω άλλο. Χρειάζομαι ένα ζευγάρι κάλτσες και παπούτσια. Τα σανδάλια χωρίς κάλτσες είναι για το καλοκαίρι, όχι για τους χειμώνες στον Λίβανο. Η μητέρα με κοίταξε λυπημένη «Γλυκιά μου, λες να μην το ξέρω;» «Αν το ήξερες», ούρλιαξα «θα μου αγόραζες παπούτσια και κάλτσες» και μου απάντησε νευριασμένη «Θα πρέπει να είσαι ευγνώμων που έχεις ένα ζευγάρι σανδάλια να φοράς και ένα σπίτι να έρχεσαι. Άλλα παιδιά δεν έχουν ούτε σανδάλια ούτε σπίτι. Δεν έχουν καν φαγητό να φάνε. Το καταλαβαίνεις αυτό, Λέιλα, το καταλαβαίνεις;». «Όχι, δεν το καταλαβαίνω», απάντησα θυμωμένη και συνέχισα «Γιατί δεν έχουν σανδάλια, σπίτια και ψωμί; Γιατί δεν έχουν αυτά;» Η μητέρα μου απάντησε ήρεμα «Δεν έχουν χρήματα γιατί οι γονείς τους είναι σαν κι εμάς, έχασαν τα σπίτια τους στην Παλαιστίνη και δεν υπάρχουν δουλειές στον Λίβανο. Βλέπεις, Λέιλα, οι Παλαιστίνιοι που δεν είχαν συγγενείς κάπου αλλού στον αραβικό κόσμο, δεν είχαν πουθενά να πάνε παρά μόνο στην έρημο ή στις φτωχογειτονιές των αραβικών πόλεων, επιβιώνοντας όπως μπορούν μέχρι να συσταθεί ο UNRWA. Φαντάσου που μπορεί να είχαμε βρεθεί αν δεν είχαμε συγγενείς στη Σουρ και αν δεν είχα λίγα βραχιόλια από τις παλιές μέρες να πουλήσω, για να σου αγοράσω φαγητό τους πρώτους μήνες. Που θα πηγαίναμε; Που θα βρισκόμασταν τώρα; Αναρωτιέμαι αν θα είχες καταφέρει να επιβιώσεις μέχρι σήμερα. Τι θα συνέβαινε σε σένα, στις αδερφές σου και στους αδελφούς σου αν είχα σκοτωθεί ή αν με είχαν πάρει οι Σιωνιστές καθώς ερχόμασταν από την Χάιφα εδώ; Δεν ξέρεις ότι οι Σιωνιστές σφάγιασαν τον λαό μας και όσοι δραπέτευσαν πέθαναν από την δίψα και την πείνα; Θα μπορούσα να σου πω ένα σωρό άσχημες ιστορίες, αλλά θέλω να ξέρεις μόνο αυτό: είσαι μια ξένη εδώ στον Λίβανο και η πατρίδα σου έχει κατακτηθεί από ξένους. Παλέψαμε και παλέψαμε γενναία για να σώσουμε την γη μας, όμως χάσαμε και μας έδωξαν. Εσύ Λέιλα, και τα αδέρφια σου, δεν πρέπει ποτέ να ξεχάσετε την Παλαιστίνη και θα πρέπει να κάνετε τα αδύνατα δυνατά για να την ξανακερδίσετε».

Φανταζόμουν πως άκουγα μια θλιμμένη ιστορία που έγινε κάπου αλλού, σε κάποιον άλλον. Επηρεάστηκα βαθιά, αλλά δεν ένοιωσα ότι αποτελώ μέρος αυτής της ιστορίας. Τελικά η αλήθεια με χτύπησε την άνοιξη του 1953, όταν ήμουν εννιά. Ήμουν ανταγωνιστική και θεωρούσα τον εαυτό μου το πιο έξυπνο παιδί, όχι μόνο στην οικογένεια μου αλλά και στην τάξη. Την αυτοπεποίθηση μου κλόνιζε η Σαμιράχ, ένα κοριτσάκι από τους προσφυγικούς καταυλισμούς-τα αποβράσματα της κοινωνίας, όπως νόμιζα. Εκνευρίστηκα πολύ όταν έμαθα ότι ήταν η πρώτη στην τάξη της, πολύ καλύτερη μου. Την μίσησα και με κυρίευσε η ζήλεια. Νομίζω πως πρέπει να την είχα χτυπήσει, αλλά σίγουρα την είχα προσβάλλει. Μια φορά αρχίσαμε καυγά μέσα στην τάξη. Όταν μας ανακάλυψε η δασκάλα να τραβομαλλιόμαστε, μας χώρισε και έμεινε έκπληκτη που οι δυο πιο έξυπνες μαθήτριες της τσακώνονταν. Έξω από την τάξη άρχισε ξανά ο καυγάς. Και πάλι τον ξεκίνησα εγώ. Η δασκάλα με πήρε στην άκρη για να μιλήσουμε, μια κουβέντα που ποτέ δεν θα ξεχάσω. Μου εξήγησε ότι τα

φτωχά αγροτόπαιδα ήταν εξίσου έξυπνα με την οικογένεια μου και τους φίλους μου. «Εκτός αυτού», πρόσθεσε «είναι τα πραγματικά παιδιά της Παλαιστίνης, γιατί έζησαν στην γη, την καλλιέργησαν και την θέρισαν. Η αρετή είναι κομμάτι των ανθρώπων της γης και οι απλοί λαϊκοί άνθρωποι είναι η ραχοκοκαλιά όλων των κοινωνιών. Αυτοί οι χωρικοί δεν άφησαν την Παλαιστίνη με την θέληση τους, όπως οι πλούσιοι που τώρα ζουν στις βίλες τους στο Κάιρο και στην Βυρηντό. Τους εξανάγκασαν να φύγουν για να κάνουν χώρο στους σιωνιστές εισβολείς. Λέιλα, αυτοί είναι ο λαός της Παλαιστίνης. Πρέπει να μάθεις να τους αγαπάς, να είσαι κομμάτι τους, να τους υπηρετείς». Κάλεσε την Σαμιράχ μέσα στην αίθουσα, ζήτησε να σφίξουμε τα χέρια μας και της είπε να με πάει στη σκηνή της, για να μου δείξει πως ζει αυτή, οι γονείς της και εκατοντάδες χιλιάδες Παλαιστίνιοι. Και η Σαμιράχ το έκανε.

Μετά την βόλτα στον καταυλισμό, συνειδητοποίησα ότι ζω μέσα στην πολυτέλεια. Ήξερα πόσο τυχερή ήμουν και πόσο αχρείοι και αλαζόνες θα έπρεπε να ήταν οι πλούσιοι. Ξαφνικά, εκείνη την άνοιξη, έμαθα για τις ταξικές διαφορές. Καθώς μεγάλωνα, απέκτησα την απαιτούμενη διανοητική και ηθική ιδεολογία για να κατανοήσω τα όσα αισθάνθηκα σε εκείνον τον καταυλισμό, γιατί η ταξική κοινωνία πρέπει να καταργηθεί και να εδραιωθεί ο σοσιαλισμός. Αλλά η Σαμιράχ, η συμμαθήτριά και αδερφή μου και η Αμιράχ, η δασκάλα και η υπέρμαχος της εργατικής τάξης, μου έδωσαν το πρώτο μάθημα της αληθινής ελευθερίας και της πραγματικής ανθρωπιάς. Μέσα σε λίγες ώρες μου έμαθαν περισσότερα από ότι θα είχα μάθει αν διάβαζα χιλιάδες βιβλία μέσα σε εκατό χρόνια. Στον καταυλισμό είδα μιζέρια, πείνα και εξαθλίωση. Είδα ακρωτηριασμένους, άρρωστους, πληγωμένους. Είδα ξυπόλυτα παιδιά με πρησμένα στομάχια, πατεράδες με σκυμμένα κεφάλια, ωχρές μητέρες με άρρωστα μωρά, απεγνωσμένους παππούδες. Είδα την σημασία της φτώχειας και της πείνας και ένοιωσα στο πετσί μου την απόγνωση της στέρησης. Δεν ντράπηκα στην θέα των άθλιων σκηνών και δεν φοβήθηκα στην θέα του θανάτου. Γύρισα όλον τον καταυλισμό και προσπάθησα να αισθανθώ όπως αισθάνονταν οι άνθρωποι εκεί. Επέστρεψα σπίτι ζαλισμένη από το κρασί της πραγματικότητας. Σταυρώθηκα και αναστήθηκα την ίδια μέρα. Από τότε, έχω αγαπήσει τους φτωχούς και πορεύομαι μαζί τους για να αποτινάξουμε τους κοινούς μας δυνάστες. Πάνω από 700.000 Παλαιστίνιοι εξακολουθούν να μένουν σε αυτούς τους προσφυγικούς καταυλισμούς. Ορισμένοι κάνουν τους χαμάληδες σε γειτονικές πόλεις, οι περισσότεροι πεθαίνουν στην απραγία. Ζουν με την πενιχρή βοήθεια των ΗΕ και δεν έχουν καμία ελπίδα σωτηρίας χωρίς την αραβό-παλαιστινιακή επανάσταση.

Η πίστη στον εαυτό μου και στους συμμαθητές μου μεγάλωσε εκείνη την άνοιξη του 1953. Την παραμονή του Μπαϊράμ, το μουσουλμανικού Πάσχα, τα περισσότερα παιδιά ετοιμάζονταν για τις διακοπές. Μιλούσαν για τις κούκλες, τα ρούχα και τ' άλλα δώρα που περίμεναν να πάρουν. Ένα λυπημένο κοριτσάκι με κουρέλια καθόταν στην γωνία ολομόναχο. Δεν την ήξερα καλά και δεν την ρώτησα γιατί ήταν τόσο μόνη και λυπημένη. Ο δάσκαλός μας, ο Ναμπίλ, ήξερε το δράμα της. Μετά το διάλειμμα μας είπε ότι σύντομα θα είχαμε Πάσχα και όλοι μας, εκτός από ένα κοριτσάκι, θα περνάμε τα δώρα μας. Είπε «Θα ήταν αντί -μουσουλμανικό το να μην μοιράσουμε τα υπάρχοντα μας με τους φτωχούς και σίγουρα αντί αραβικό να μην

είμαστε γενναιόδωροι». Ήμουν ενθουσιασμένη- ίσως είχε φτάσει η στιγμή να εφορμήσουμε στα γραφεία του UNRWA ή στο κοινοβούλιο της Σουρ. Αλλά ο Ναμπίλ δεν είχε κατά νου τόσο δραστικά μέτρα. «Μία από σας δεν θα έχει ευτυχισμένο Πάσχα, εκτός και αν έχει ένα καινούριο φόρεμα για την περίπτωση. Δεν μπορώ να αγοράσω ένα φόρεμα από μόνος μου. Ορίστε, βάζω 25 πιάστρα και αν ο καθένας από σας μπορεί να βάλει δύο με πέντε πιάστρα, θα μπορέσουμε να αγοράσουμε ένα φόρεμα στην Χασνάχ». Τα παιδιά κοιτάχτηκαν, προβληματισμένα από την πρόταση. Εγώ δεν ήμουν. Ήξερα τι σημαίνει να είσαι φτωχός και είχα μόλις επισκεφτεί τους πρωτόγονους καταυλισμούς. Σηκώθηκα και είπα «Αυτό είναι όλο μου το χαρτζιλίκι για την εβδομάδα, πέντε πιάστρες». Τα περισσότερα παιδιά ακολούθησαν το παράδειγμα μου και αγοράσαμε ένα φόρεμα για την Χασνάχ, γεμάτοι δάκρυα χαράς. Αποφάσισα να μην φορέσω το δικό μου καινούριο φόρεμα εκείνη την χρονιά, γιατί χιλιάδες παιδιά δεν είχαν κανένα.

Τον δάσκαλο μου τον Ναμπίλ, τον αγαπούσα. Λάτρευα τις φυσικές του δεξιότητες και την ηθική του ακεραιότητα. Και αυτός με την σειρά του με φρόντιζε και με είχε σαν την μικρή του αδερφή. Στην πέμπτη επέτειο από την δημιουργία του Ισραήλ, στις 15 Μαΐου 1953, πήγαμε μαζί στην διαδήλωση και πορευτήκαμε στην κεφαλή της. Με σφιγμένες γροθιές φωνάζαμε «Ζήτω η Παλαιστίνη, η Παλαιστίνη είναι δική μας, θα επιστρέψουμε!» Χιλιάδες άνθρωποι, γέροι και νέοι, μαζεύτηκαν στην πλατεία να ακούσουν τον Ναμπίλ να ορκίζεται υποταγή στην σημαία μας εκ μέρους όλων των Παλαιστινίων. Μίλησε πειστικά «Οι γονείς μας έχασαν την Παλαιστίνη, αλλά η δική μας γενιά και αυτές που θα ακολουθήσουν έχουν την υποχρέωση να απελευθερώσουν την πατρίδα μας». Καθώς τελείωνε την ομιλία του, ζήτησε από όλους να κοιτάξουν προς τον νότο και να υποσχεθούν στους εαυτούς τους και στους συντρόφους τους ότι θα επιστρέψουν και θα πολεμήσουν για την Παλαιστίνη. Είχα μεταλάβει τα μυστήρια της επανάστασης.

Επίσης, πήρα και ένα μάθημα από την γάτα μου τη Σάρα. Ήταν μαύρη, όπως κι εγώ και ήταν η μόνιμη παρέα μου. Της διάβαζα τα μαθήματα μου, πηγαίναμε βόλτες στην θάλασσα, της έφτιαχνα ρούχα, την έκανα μπάνιο και την χτένιζα σαν μωρό. Η Σάρα ήταν το παιδί μου. Όταν γέννησε τα πρώτα της γατάκια, ήμουν η μαία της. Αφοσιώθηκα στα γατάκια. Όταν το ένα πέθανε, το έθαψα με τον μουσουλμανικό τρόπο και πήγαινα καθημερινά στον τάφο του. Μια μέρα ανακάλυψα ένα μεγάλο κοτόπουλο, που έτρωγε τα λουλούδια από το τάφο της γατούλας μου. Το έπιασα και με την παιδική μου οργή, του έσπασα τον λαιμό. Το περιστατικό αναστάτωσε την οικογένεια. Τελικά η γειτόνισσα είπε πως η κότα είχε παραβιάσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας μου. Η μητέρα επέμενε να ξεφορτωθώ τα γατάκια. Αφού έψαξα για λίγο, τους βρήκα καλά σπίτια. Και μετά η φύση έπαιξε τον ρόλο της και η γάτα μου έμεινε ξανά έγκυος. Η μητέρα ήταν αποφασισμένη να μην ξαναγίνει το σπίτι μαιευτήριο, γι' αυτό πήρε την γάτα, την έβαλε σε μια τσάντα και είπε στον θείο μου να την πάει όσο πιο μακριά γίνεται. Έκλαιγα και την παρακαλούσα, αλλά ήταν αμετανόητη. Ο θείος εκτέλεσε την αποστολή του. Έμεινα χωρίς γάτα για ένα χρόνο.

Την άνοιξη του 1954, ήμουν δέκα χρονών. Ένα κυριακάτικο πρωινό, καθώς επέστρεφα από το σχολείο, είδα την γάτα μου τη Σάρα να τεντώνεται αριστοκρατικά

στην κορυφή μια αψίδας, σε ένα ρημαγμένο σπίτι. Έτρεξα προς το μέρος της χωρίς να είμαι σίγουρη ότι ήταν η Σάρα. Αλλά πράγματι ήταν η γάτα μου και την καλωσόρισα με ανοιχτές αγκάλες. Όλη η οικογένεια χάρηκε και θεώρησε την επιστροφή της ως θαύμα. Την Δευτέρα ο δάσκαλος μας ζήτησε να γράψουμε μια έκθεση για κάτι σημαντικό που μας είχε συμβεί. Ήμουν πολύ χαρούμενη που είχα την ευκαιρία να γράψω για το δικό μου «περιστέρι της κιβωτού». Έγραψα την ιστορία της φυγής, συγκρίνοντας την με τον σιωνιστικό διωγμό της Παλαιστίνης και παρουσίαζα την γάτα μου σαν το «περιστέρι της ειρήνης» που ανήγγειλε το τέλος του κατακλυσμού. Αισθανόμουν πως αν η γάτα μου βρήκε τον δρόμο της για το σπίτι μετά από ένα χρόνο, οφείλω να βρω τον δρόμο μου πίσω σε μια ελεύθερη Παλαιστίνη. Ο δάσκαλος μου, και αυτός Παλαιστίνιος, θεώρησε πως το συναίσθημα είναι ευγενές και ανώτερο και προσπάθησε να μου εισάγει μια πιο επιστημονική προσέγγιση της πατρίδας. Σε ένα παιδί όμως δέκα χρονών, η πατρίδα ήταν ένα όνειρο που ερέθιζε την φαντασία του και όχι ένας εφικτός στόχος.

Για να εξαφανίσει την φλόγα της επανάστασης, να «διαφυλάξει» τον μαύρο χρυσό των Αράβων και να διατηρήσει τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ, η Αμερική –η δημιουργός, η προστάτιδα και η προμηθεύτρια όπλων του Ισραήλ, ο πατέρας, ο νονός και ο ανώτατος κήρυκας του Σιωνισμού- ξεκίνησε στις αρχές του '50 το σχέδιο για την επέκταση του NATO για να βάλει τον κόσμο μας στην τροχιά του. Το 1953, ο Τζον Φόστερ Ντάλες, Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, επισκέφτηκε την Μέση Ανατολή. Στην χώρα του επικρατούσε ο βίαιος μακαρθισμός και ο Ντάλες, σαν ένθερμος αντί-κομμουνιστής, ήρθε για να μας «σώσει» από την «κομμουνιστική απειλή» και να μας κάνει πειθήνιους «δημοκρατικούς» πολίτες του «ελεύθερου κόσμου». Προσπαθούσε να σχηματίσει έναν περιφερειακό σύμμαχο του NATO και την ίδια στιγμή να δώσει την τελική λύση στην επονομαζόμενη αραβό-ισραηλινή διαμάχη, που θα εξασφάλιζε την υπεροχή του δυτικού ιμπεριαλισμού και τα καρτέλ πετρελαίου στην περιοχή.

Η γενιά μου απάντησε στην πρόταση του Ντάλες με ένα βροντερό «όχι». Όλες οι ελεύθερες ομάδες δούλευαν μαζί για να εμποδίσουν τα σχέδια του. Και όπως ήταν αναμενόμενο, η αντιπολίτευση ξεκίνησε από το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού. Όμως ο Ντάλες και οι υποστηρικτές του δεν γνώριζαν το βάθος των εθνικιστικών αισθημάτων που συμπάρεσσαν την χώρα. Εθνικιστές φοιτητές ηγήθηκαν του απελευθερωτικού αγώνα με την πρωτοπορία του Αραβικού Κινήματος Νεολαίας. Δεν φοβόντουσαν τον θάνατο και δεν τρόμαζαν από τους ένοπλους στρατιώτες που προσπαθούσαν να τους κρατήσουν μαντρωμένους και να προστατέψουν τον Ντάλες. Οι νεαροί εθνικιστές επαναστάτες πέρασαν μέσα από τις ταξιαρχίες και παραλίγο να σκοτώσουν το τέρας του καπιταλισμού. Η κόλαση έμοιαζε αστεία μπροστά στο μαινόμενο πλήθος καθώς πλησίαζε τον στόχο του. Ο στρατός, η χωροφυλακή και οι μυστικές υπηρεσίες έλαβαν θέσεις. Δεκάδες φοιτητές συνελήφθησαν ενώ εκατοντάδες χτυπήθηκαν ή ποδοπατήθηκαν από τα άλογα. Ο αδερφός μου ο Μοχαμάντ είχε πάρει μέρος στην διαδήλωση και επέστρεψε για να πει στην οικογένεια τα νέα.

Αν και η χώρα είχε σοκαριστεί από την βιαιότητα των ίδιων των στρατιωτών της, πέρασε ένας ακόμα χρόνος εθνικιστικής κινητοποίησης και τελικά με την δολοφονία του Χάσαν Αμπού Ισμαήλ, τον επικεφαλής των φοιτητών στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηττού, η χώρα ξύπνησε και ξεπιάστηκε από το δίκτυ της προτεινόμενης αμερικανικής συμμαχίας – το Σύμφωνο της Βαγδάτης. Η δολοφονία του Χάσαν ήταν φρικτή γιατί έγινε μπροστά στο πανεπιστήμιο και η διοίκηση αρνήθηκε να πραγματοποιήσει επίσημη διαμαρτυρία για την δολοφονία ενός από τους φοιτητές. Ξαφνικά ο λαός άρχισε να καταλαβαίνει τι σήμαιναν οι δυτικοί δημοκρατικοί θεσμοί και ποιες ήταν οι πολιτικές προθέσεις τους για την Μέση Ανατολή.

Η τελευταία πράξη του δράματος που εκτυλίχθηκε την δεκαετία του '50 παίχτηκε στον Πόλεμο του Σουέζ το 1956, όταν η Βρετανία και η Γαλλία σε συνεργασία με το Ισραήλ, εισέβαλλαν στην Αίγυπτο και προσπάθησαν να ανατρέψουν τον Νάσσερ και να επιβάλλουν την ειρήνη στον Αραβικό λαό στα πρότυπα του Μπεν Γκουριόν. Η διακήρυξη της 5ης Μάιου 1950, με την οποία οι τρεις δυνάμεις, Βρετανία, Γαλλία και ΗΠΑ εγγυήθηκαν την εδαφική ακεραιότητα και την κυρίαρχη ανεξαρτησία των κρατών της Μέσης Ανατολής και δεσμεύτηκαν να έρθουν για ενίσχυση του θιγόμενου μέρους, καταπατήθηκε από δύο υπογράφοντες, την Βρετανία και την Γαλλία και επέτρεψε την παραγραφή της Αμερικής, όταν δεν θα χρησίμευε πλέον στους Σιωνιστές.

Η Δύση απέτυχε να εξαναγκάσει ολόκληρο τον αραβικό κόσμο να υποταχθεί σε ένα συμμαχικό σχήμα κάτω από τα φτερά της Αμερικής. Αντίθετα, ώθησε μια πόλωση στην οποία το Κάιρο του Νάσσερ έγινε το επίκεντρο της εθνικιστικής αφύπνισης και η Βαγδάτη του Νούρι το κέντρο ενίσχυσης της επανάστασης και η πρωτεύουσα των οπαδών του «βόρειου τμήματος». Όλα για όλα όμως, ο Ντάλες και ο Άικ, ο Ίντεν και ο Μακμίλλαν, ο Μπεν Γκουριόν και ο Νταγιάν, δεν ήταν τελείως κακοί. Μας ξύπνησαν απότομα και γι' αυτό τους είμαστε ευγνώμονες. Μας πίεσαν να επανεξετάσουμε τα θεμέλια της κοινωνίας μας. Ήταν η πιο μακρά περίοδος αυταπάτης που οι Άραβες έπρεπε να υπομείνουν για να ξεχωρίσουν τον φίλο από τον εχθρό και να ξεσκεπάσουν τον εχθρό εντός και εκτός.

2 Εκπαίδευση και Επανάσταση

*Ο άνθρωπος γεννήθηκε ελεύθερος και παντού έχει αλυσίδες
Ρουσσώ*

Σαν μέλος του Αραβικού Εθνικιστικού Κινήματος, εκπαιδεύτηκα στο να έχω συναίσθηση του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Οι υπανάπτυκτοι λαοί και κοινωνίες θεωρητικά έχουν ελλιπή συναίσθηση του παρόντος και του μέλλοντος, αλλά αυτή η συνειδητοποίηση είναι επιτακτική αν θέλουμε να είμαστε οι αφέντες της ζωής μας και του περιβάλλοντος μας. Δεν μπορούμε να υπερπηδήσουμε το παρελθόν και τις ξεπερασμένες ιδεολογίες εκτός και αν αποκτήσουμε ελεύθερη συνείδηση. Οι υποανάπτυκτοι λαοί ζουν μοιρολατρικά, κοιτούν νοσταλγικά το «ένδοξο παρελθόν». Ο λαός μου κι εγώ υποφέραμε από αυτή την ασθένεια αλλά τώρα ζούμε σε μια συνεχιζόμενη πρόοδο και προσπαθούμε να καθορίσουμε το μέλλον μας παρά να συνδεθούμε με ένα νεκρό παρελθόν.

Η κατάκτηση της Παλαιστίνης από τους ιμπεριαλιστές και τον σιωνισμό ήταν αυτό που εξανάγκασε κάποιους από μας να επανεξετάσουμε τα θεμέλια της κοινωνίας μας. Ανακαλύψαμε πως η κοινωνία μας ήταν σάπια, παραδοσιακή και οπισθοδρομική. Η ήττα μας ήταν και η λύτρωση μας, το μέσο για να ξαναγεννηθούμε και να ανανεωθούμε. Τώρα το ζήτημα δεν είναι η αποκατάσταση, αλλά η δημιουργία μιας νέας σοσιαλιστικής δημοκρατίας που θα εμπεριέχει όλον τον Αραβικό κόσμο.

Θα πρέπει ή να δεχτούμε ή να αρνηθούμε την πρόκληση. Αν δεχτούμε, θα πρέπει να πάμε στα βουνά, στα καταφύγια των αγροτών, στις φτωχογειτονιές των πόλεων. Αν αρνηθούμε, θα πρέπει να ζήσουμε μια ζωή σε μια «ευτυχισμένη» δουλοπαροικία κάτω από τον ζυγό του ιμπεριαλισμού και του σιωνισμού και να συγκρίνουμε την σημερινή μας οικονομική κατάσταση με την περασμένη χρονιά ή με την χρονιά πριν μας «απελευθερώσει» ο Νταγιάν. Θα μπορούμε να παρηγορήσουμε τον εαυτό μας λέγοντας «τώρα έχουμε ειρήνη και ησυχία» και έχουμε περισσότερη «δημοκρατία» με τον Νταγιάν και τις μπουλντόζες του από ότι είχαμε με τον Χουσεΐν και τους Βεδουίνους στρατιώτες του.

Το 1955 απέκτησα συναίσθηση των προβλημάτων της περιόδου και των μελλοντικών σχεδίων. Εκείνη την άνοιξη, πήρα το πιστοποιητικό αποφοίτησης από το δημοτικό. Ήμουν έντεκα χρονών και το Ισραήλ επτά. Στην έβδομη επέτειο της εξορίας μας, ακολουθήσαμε την ίδια πολυετή τελετουργία καταγγέλλοντας τον

σιωνισμό, τον ιμπεριαλισμό και τους Άραβες αντιδραστικούς χωρίς να κάνουμε τίποτα γι' αυτό.

Εν τω μεταξύ, το Ισραήλ είχε χρησιμοποιήσει αυτά τα επτά χρόνια για να ενώσει το εσωτερικό του μέτωπο και να «ενσωματώσει» τον αφρό-ασιατικό πληθυσμό του, τους Σεφεραδίτες Εβραίους. Το 1954 ο Μωυσής Σάρετ κατέθεσε «ειρηνευτικές» προτάσεις, αλλά η κυβέρνηση του ανατράπηκε από τα ισραηλινά γεράκια κάτω από την αμφιλεγόμενη αρχηγία του Μπεν Γκουριόν. Ωστόσο, πριν ανατραπεί ο Σάρετ, η ισραηλινή κυβέρνηση ενεπλάκη σε μια από τις πιο ύπουλες σκευωρίες στην ιστορία της διπλωματίας. Το σχέδιο, γνωστό και ως υπόθεση Λαβόν, προέβλεπε την ανατίναξη της αμερικανικής και βρετανικής πρεσβείας και άλλων στρατηγικών σημείων της Δύσης στη Αίγυπτο, για να αποδείξουν την αστάθεια του αιγυπτιακού καθεστώτος και να «πείσουν» τους προστάτες του Ισραήλ να παραμείνουν θronιασμένοι στο Σουέζ και να μην αποχωρήσουν από το Σουδάν. Φυσικά οι Ισραηλινοί ήλπιζαν πως θα παρουσίαζαν το έγκλημα να φαίνεται ως δουλειά των Αιγυπτίων. Δυστυχώς γι' αυτούς, πιάστηκαν επ' αυτοφώρω και εκτέθηκαν. Η Υπόθεση Λαβόν ταρακούνησε την ισραηλινή πολιτική σκηνή για την επόμενη δεκαετία.

Ο ισραηλινός επεκτατισμός ξεκίνησε με την σταδιακή προσάρτηση των αποστρατιωτικοποιημένων ζωνών που δημιουργήθηκαν σύμφωνα με την συνθήκη ανακωχής της Ρόδου (1949), με τον συνεχιζόμενο διωγμό των Αράβων από το Ισραήλ και με την καταπίεση της εναπομείνουσας μειοψηφίας Αράβων εντός του Ισραήλ. Το πιο σημαντικό ήταν ότι άρχισε η πολιτική για μαζικές τιμωρίες. Ξεκίνησε στις 15 Οκτωβρίου 1953, με την επίθεση στο χωριό Κιμπία και κορυφώθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 1955, όταν το Ισραήλ εισέβαλε στην Λωρίδα της Γάζας, κατεδάφισε τα αιγυπτιακά οχυρά και σκότωσε και τραυμάτισε πάνω από εκατόν πενήντα ανθρώπους. Η επίθεση δεν πέτυχε τον στόχο της. Ο Νάσσερ δεν αποσύρθηκε, απεναντίας συγκέντρωσε όλον τον αραβικό κόσμο. Μέχρι το φθινόπωρο του 1955, είχε ολοκληρώσει τις διάσημες συμφωνίες όπλων με την Τσεχοσλοβακία, σπάζοντας το μονοπώλιο της Δύσης σαν την μοναδική προμηθεύτρια πολεμικού οπλισμού στα κράτη της Μέσης Ανατολής και άρχισε να κινείται προς τον παναραβισμό. Όλα ξεκαθάρισαν στις αρχές φθινοπώρου του 1955. Ο Άλεν Ντάλες, επικεφαλής της CIA και αδερφός του Τζον Φόστερ Ντάλες, έφτασε αεροπορικά στο Κάιρο τον Σεπτέμβριο και προσπάθησε να πείσει τον Πρόεδρο Νάσσερ να μην προχωρήσει στην συμφωνία με τους Τσέχους. Αυτή η χειρονομία από ψηλά, που καταγγέλθηκε από τους Άραβες εθνικιστές, ήταν η πρώτη από μια σειρά προσπαθειών της Αμερικής να υπονομεύσει τον Νάσσερ.

Σχεδόν κάθε παιδί στο σχολείο ήξερε αυτά τα γεγονότα. Με αγωνία μάθαινα κάθε λεπτομέρεια και αφομοίωνα κάθε αντι-δυτικό επιχείρημα. Η οικονομική κατάσταση της οικογένειάς μου είχε βελτιωθεί και η ατμόσφαιρα ήταν πιο χαλαρή. Μέναμε πλέον σε ένα διαμέρισμα με τρία δωμάτια και η πείνα δεν μας απειλούσε. Οι δύο αδερφές μου δούλευαν και η μητέρα είχε κάνει μερικές σωστές επενδύσεις. Όλοι αισθανόμασταν ότι οι Άραβες έκαναν κάποια καθυστερημένα βήματα για να ξανακερδίσουν την Παλαιστίνη και ήμασταν ολόψυχα δίπλα στο εθνικιστικό κίνημα.

Το 1956 ήταν η πιο σημαντική χρονιά της σύγχρονης αραβικής ιστορίας. Το καθεστώς του Νάσσερ, με την βοήθεια εξωτερικών και εσωτερικών πιέσεων, είχε καταφέρει να πετύχει μια συμφωνία εκκένωσης με τους Βρετανούς το 1954 και τον Ιούνιο του 1956, η απομάκρυνση είχε ολοκληρωθεί. Ο Ντάλες και ο Ίντεν αποφάσισαν να ανατρέψουν τον Νάσσερ γιατί κινούνταν σε μια ουδέτερη κατεύθυνση και δεν ακολούθησε την γραμμή των Δυτικών. Του άσκησαν οικονομικές πιέσεις, αλλά δεν λύγισε. Ο Νάσσερ είχε αρχίσει να συνειδητοποιεί την πιθανή δύναμη του και την επιθυμία των αραβικών μαζών για έναν δυνατό, χαρισματικό ηγέτη. Ο Ίντεν και ο Ντάλες από την άλλη, ήταν ανίκανοι να αντιληφτούν τις αλλαγές που συνέβαιναν. Νόμιζαν πως αν έριχναν τον Νάσσερ θα τον γελοιοποιούσαν και θα τον αιφνιδίαζαν με την απόσυρση των 70 εκατ. δολαρίων που είχαν υποσχεθεί ως δάνειο για το πρόγραμμα Ασουάν Χάι Νταμ. Ο Νάσερ απάντησε με την εθνικοποίηση της Διώρυγας του Σουέζ, στις 26 Ιουλίου 1956. Ο Άραβας γίγαντας είχε ξαφνικά ξυπνήσει και βρυχόταν με οργή στην δύση. Η μαζική αποδοχή του Νάσσερ έγινε αραβικό φαινόμενο. Ο νασσερισμός έγινε παγκόσμιο δόγμα. Η Δύση έμεινε έκπληκτη όταν Άραβες πιλότοι απέδειξαν ότι μπορούσαν να χειριστούν την Διώρυγα εξίσου αν όχι περισσότερο ικανά με τους Δυτικούς συναδέλφους τους.

Ο κόσμος είχε σταματήσει και άκουγε. Διπλωμάτες από τον Τρίτο Κόσμο ταξίδευαν στο Κάιρο να δηλώσουν την αλληλεγγύη τους στους Άραβες. Όταν ο Ρόμπερτ Μενζιές, πρωθυπουργός της Αυστραλίας περιόδευσε στο Κάιρο φέρνοντας μαζί του τελεσίγραφο από τον Οργανισμό Χρηστών της Διώρυγας, ο Νάσσερ του απάντησε ένα σαφέστατο όχι και τον έστειλε πίσω. Ο αραβικός κόσμος χειροκροτούσε, οι καταπιεσμένοι έβλεπαν μια ακτίδα ελπίδας. Η Ευρώπη και η Αμερική στέκονταν με δέος ενώ ο Νάσσερ γινόταν ο μελαμψός γίγαντας του Τρίτου Κόσμου. Μετά ακολούθησε η όχι και τόσο γνωστή τριμερής εισβολή της Αιγύπτου, στις 29 Οκτωβρίου 1956, αλλά ο Νάσσερ κράτησε την Διώρυγα και τα ηνία της εξουσίας. Το Ισραήλ είχε συμμαχήσει με προκλητικό τρόπο με την Βρετανία και την Γαλλία για να αντιστρέψουν την πορεία της αραβικής ιστορίας και να επιβάλλουν ένα καινούριο ιμπεριαλιστικό καθεστώς στον κόσμο μας.

Η εισβολή της Αιγύπτου το 1956, σταμάτησε στις 6 Νοεμβρίου. Εκείνη την μέρα, η οικογένεια Χάλεντ απέκτησε ένα καινούριο μωρό. Τον ονομάσαμε Νάσσερ, σε ένδειξη τιμής στον Πρόεδρο Νάσσερ και για να συμβολίσουμε την πρώτη μας νίκη, μετά την ήττα του 1948. Ο Νάσσερ ήταν το δωδέκατο μέλος και το τελευταίο παιδί της Άλι Χάλεντ. Τώρα η οικογένεια θα μπορούσε να σχηματίσει ποδοσφαιρική ομάδα ή να αναλάβει τις «δώδεκα φυλές» του Ισραήλ. Η απόφαση είχε ήδη παρθεί. Εκείνο το φθινόπωρο ήταν η πιο συναρπαστική περίοδος των παιδικών μου χρόνων. Ασχολιόμασταν με ένα σωρό αγαπημένες δραστηριότητες. Όλο το σχολείο ήταν σαν μια μεγάλη οικογένεια, όλη η Σουρ ήταν μια φυλή, όλος ο αραβικός κόσμος ήταν ένα εθνικό κράτος. Ήταν μια εποχή που αναπολώ και χαίρομαι, μια εποχή υπερηφάνειας και αυτοπεποίθησης. Αλλά ο εχθρός παραμόνευε προ των πυλών.

Τα χρόνια από το 1956 έως το 1959 ήταν η περίοδος της πολιτικής μου μαθητείας σαν ακτιβίστρια. Αν και βίωνα το έντονο πολιτικό ενδιαφέρον και τις δράσεις στο σπίτι μας ήδη από το 1954, δεν είχα αντιληφθεί όλη τους την σημασία και δεν συμμετείχα πραγματικά στις συζητήσεις. Ο αδερφός Μοχαμάντ ήταν μέλος του Αραβικού Εθνικιστικού Κινήματος και συχνά μας έδινε ενημερωτικά έντυπα να μοιράσουμε στην Σουρ ή αφίσες να κολλήσουμε. Οι αδερφές Ζακιάζ και Ραχαάμπ πρέπει να έγιναν μέλη του Κινήματος το 1956 ή το 1957 και ήταν πολύ δραστήριες. Εγώ άρχισα να έρχομαι σε επαφή με ανθρώπους του Κινήματος το 1957. Δεν είχα καταλάβει μέχρι τότε πόσα περισσότερα ήταν το κίνημα, πέρα από το γράψιμο, την διανομή φυλλαδίων, τις διαδηλώσεις και τις ομιλίες. Το Κίνημα ήταν ενεργό το 1957, όταν κυκλοφόρησαν φήμες ότι η Τουρκία σκόπευε να εισβάλει στην Συρία και να ανατρέψει το προοδευτικό καθεστώς για λογαριασμό των ΗΠΑ. Κάναμε πολυάριθμες συζητήσεις, αλλά δεν υπήρχε οργανωμένο κίνημα νεολαίας να λάβει δράση. Εγώ ήμουν περιφερειακή και ζήτησα από τις αδερφές μου να μου δώσουν πληροφορίες, αλλά αρνήθηκαν γιατί δεν ήμουν πλήρες μέλος του Κινήματος. Όμως η προτίμηση μου στο να σχετίζομαι με φιλελεύθερους και η συναισθηματική μου δέσμευση στον σκοπό, παραμέρισαν κάθε επιφύλαξη. Ίσως και να μην γινόμουν ενεργό μέλος.

Το 1958, κάτω από τα πυρά του λιβανέζικου πυροβολικού, ο διαχωρισμός ανάμεσα σε μέλη και μη μέλη, σταμάτησε. Οι ψεύτικοι φίλοι της Παλαιστίνης και του Αραβισμού άρχισαν να δείχνουν τα δόντια τους αμέσως μετά τον σχηματισμό της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας, τον Φεβρουάριο του 1958. Για να προστατέψουν τα δικά τους σάπια καθεστώτα, οι Χασιμίτες της Ιορδανίας και του Ιράκ δημιούργησαν την δική τους συνομοσπονδία, πιθανόν με την παραίνεση της Δύσης. Όλος ο αραβικός κόσμος πολώθηκε: παναραβισμός εναντίον περιφερειακής κυριαρχίας, επανάσταση εναντίον αντί-επανάστασης, Κάιρο εναντίον Βαγδάτης. Μέσα σε αυτό το πολιτικό πλαίσιο, ο Λιβανέζος Πρόεδρος Τσαμούν, ο αγαπημένος των Δυτικών διπλωματών, αποφάσισε να ζητήσει την ανανέωση της θητείας του. Το Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα, αλλά και οι άλλες προοδευτικές και αντιδραστικές δυνάμεις, προσπάθησαν να εμποδίσουν την συνταγματική τροπολογία που είχε προτείνει η παράταξη του. Εξαιτίας αυτού του συνταγματικού αδιέξοδου, τη σύγκρουση ανταγωνιστικών κοινωνικών δυνάμεων και τον ομορτισμό των εμπόρων και των πολιτικών και από τις δύο πλευρές, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος στις 10 Μαΐου, δέκα μέρες μετά την δολοφονία του Νασίμπ Αλ Μάτνι, ενός σπουδαίου πολιτικού αναλυτή.

Στη Σουρ, η τοπική αντιπολίτευση στο Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα ήταν αδύναμη. Μας ήταν εύκολο να πάρουμε την πόλη και να διοικήσουμε για τα συμφέροντα του λαού και της επανάστασης. Το Νησί της Σουρ ήταν κάτω από τον απόλυτο έλεγχο μας. Όμως ο στρατός κράταγε την είσοδο στο βόρειο τμήμα της πόλης, όπου η αντιπολίτευση είχε αμέτρητους οπαδούς, ανάμεσα τους το τοπικό μέλος του κοινοβουλίου, την φυλή του και τους πελάτες του. Η κατάσταση στην Σουρ ήταν έκρυθμη μέχρι και τις 2 Απριλίου 1958, όταν η χωροφυλακή πυροβόλησε και σκότωσε τον Μαάν Χαλαουάχ, ένα σπουδαίο εθνικιστή ηγέτη. Πολλοί στην Σουρ θεώρησαν την δολοφονία τους αδικαιολόγητη και απρόκλητη. Ο Σύλλογος

Αλληλεγγύης της Σουρ ωστόσο, μετέφρασε τον φόνο του Χαλαουάχ ως κήρυξη πολέμου στο Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα και ως μια προσπάθεια των λιβανέζικων αρχών να εκφοβίσουν την πόλη και να αποτρέψουν τους εθνικιστές. Το προαίσθημα τους βγήκε αληθινό.

Στην πόλη επιβλήθηκε τριήμερη απαγόρευση κυκλοφορίας και ακολούθησε το μάζεμα των «πολιτικών ταραχοποιών». Όταν ο λαός κατάλαβε τι γινόταν, έσπασε την απαγόρευση, όρμησε στο αστυνομικό τμήμα και απελευθέρωσε τους κρατούμενους. Εκείνη την στιγμή ο Μοχαμάντ Κασσέμ, άλλος ένας εξέχων εθνικιστής, σκοτώθηκε και εγώ είχα το πρώτο μου ραντεβού με τον θάνατο, γλιτώνοντας για λίγα εκατοστά. Παρόλο που είχα συμμετάσχει κυριολεκτικά σε όλες τις διαδηλώσεις στη Σουρ τα τελευταία έξι χρόνια (από το 1952 έως το 1958), ακόμα μου φαίνονταν συναρπαστικές. Δεν είχα ξαναδεί κάποιον να δολοφονείται μπροστά στα μάτια μου μετά τον άντρα που πέθανε μπροστά από το σπίτι μας στην Χάιφα, όταν ήμουν ασφαλής πίσω από την σκάλα. Ο Μαάν Χαλαουάχ όμως πυροβολήθηκε από την λιβανέζικη χωροφυλακή την ώρα που τον είχαν σηκώσει στους ώμους τους οι σύντροφοι και φώναζε εθνικιστικά συνθήματα. Ο Μοχαμάντ Κασσέμ πυροβολήθηκε όταν η χωροφυλακή προσπάθησε να ξανά επιβάλει την απαγόρευση κυκλοφορίας στη Σουρ. Ήμουν δίπλα του και του έδινα πέτρες για να τις πετάει στους χωροφύλακες, όταν τον πετσόκοψαν. Έτρεχα φωνάζοντας για βοήθεια. Όταν ήρθε η βοήθεια ήταν ακόμα ζωντανός και τον πήγαμε στο νοσοκομείο με ένα παλιό και σπασμένο αυτοκίνητο. Νόμιζα πως θα τα κατάφερνε. Μετά από λίγα λεπτά, εμφανίστηκε ο χειρουργός. Περπατούσε αργά προς το μέρος μας, μετά μας συλλυπήθηκε με επίσημο ύφος, προσπαθώντας να κρύψει τα δικά του δάκρυα. Για πρώτη φορά έμαθα πως είναι να χάνεις ένα σύντροφο στην μάχη. Έκλαιγα για μέρες. Η πόλη θρηνούσε για την απώλεια δύο σπουδαίων συντρόφων και τους κήδεψε σαν ήρωες. Αλλά αυτό ήταν μόνο η αρχή. Το καλοκαίρι του 1958 ήταν το καλοκαίρι του πένθους. Οι παραστρατιωτικές δυνάμεις και ο στρατός του Τσαμούν κινήθηκαν σαν τους μισθοφόρους για να ρημάξουν την πόλη μας και να μας ευλογήσουν με τα αμερικάνικα όπλα. Εκείνο το καλοκαίρι, δεν θυμάμαι μια βραδιά που μπόρεσα να κοιμηθώ χωρίς διακοπές, γιατί ήμουν μια δεκατριάχρονη στρατιώτης και είχα ηθικό καθήκον και άλλες πολιτικές και στρατιωτικές υποχρεώσεις. Ήθελα να είμαι καλός στρατιώτης.

Καθώς ο Λίβανος διασπάστηκε και ο αδερφός σκότωνε τον αδερφό, άρχισε να φαίνεται ότι πολλά ξένα δάκτυλα ήταν έτοιμα να πατήσουν την σκανδάλη. Στις 6 Ιουλίου 1958, Αμερικανοί Πεζοναύτες προσγειώθηκαν στον Λίβανο, δυο μέρες μετά την ανατροπή των Χασμιτών από τους Ιρακινούς και την εκτέλεση των Νούρι Αλ Σαϊντ και Αμπντούλ Ιλάχ, των δύο πιο αγαπημένων Αράβων πρακτόρων της Βρετανίας. Οι Λιβανέζοι έγιναν μάρτυρες της μεγαλειότητας του 6^{ου} στόλου. Δυστυχώς όμως για την Αμερική, ήταν πολύ αργά να αποκαταστήσουν τον Νούρι και την παρέα του στην εξουσία. Αλλά έμειναν στον Λίβανο, οδήγησαν σε αδιέξοδο τον εμφύλιο πόλεμο και τον ανακήρυξαν ισοπαλία. Οι Άραβες πολιτικοί σχολιαστές έγραφαν βιβλία για το «Ούτε νικητής, ούτε νικημένος».

Ευτυχώς το καλοκαίρι του 1958 δεν ήταν τόσο ολέθριο όσο περιμέναμε. Οι καταστροφές περιορίστηκαν από μια περίεργη και άτυπη συμφωνία με τον στρατό: το Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα (ΑΕΚ) έλεγχε το κέντρο της πόλης και ο στρατός την περίμετρο της. Ο συνεχής βομβαρδισμός των θέσεων μας ήταν εκνευριστικός και εκφοβιστικός. Επιπλέον, ο στρατός διέκοπτε συχνά τις προμήθειες τροφίμων. Όμως αυτοσχεδιάζαμε και τα καταφέραμε. Κάποια στιγμή, ο τομέας μας λιμοκτονούσε και το ηθικό των αντρών μας ήταν πεσμένο, από τους βομβαρδισμούς και την πείνα. Στο σπίτι είχαμε γύρω στα δέκα κιλά αλεύρι και αποφάσισα να φτιάξω ψωμί για όλους. Αλλά αντί να το ψήσω, ζύμωσα και τα δέκα κιλά και τηγάνισα την ζύμη σε ελαιόλαδο. Τώρα, θα μπορούσα να προμηθεύσω ένα σύνταγμα και όχι μόνο μερικές δεκάδες αγωνιστών. Μου ήρθε στο μυαλό η εικόνα του επαναστάτη Ιησού που ευλογούσε το ψάρι και τάιζε το πλήθος, αλλά εγώ δεν έκανα θαύματα.

Το κρίσιμο σημείο ήταν να παραδώσω το ψωμί στις γραμμές. Βρέθηκα στην μέση των πυρών. Η κάθε πλευρά νόμιζε ότι ήμουν ο εχθρός, αλλά κανένας δεν με πετούχαινε. Ήμουν έκπληκτη από την ταχύτητα με την οποία έπεφταν οι σφαίρες γύρω μου και κατά κάποιο τρόπο ξαφνιάστηκα που έβλεπα μια αληθινή μάχη, ειδικά με μένα στη μέση. Μέχρι τότε νόμιζα πως η μάχη ήταν σαν τις διαδηλώσεις. Παίρνοντας έτσι γρήγορα το μάθημα μου για τις μάχες, φώναξα και στις δύο πλευρές να σταματήσουν να πυροβολούν, γιατί στον δίσκο μου είχα μόνο ψωμί και το κουβαλούσα στο κεφάλι μου όπως αρμόζει σε μια Παλαιστίνη κόρη. Ευτυχώς, ένας σύντροφος με αναγνώρισε και έκανε σινιάλο στους άντρες του να σταματήσουν. Φώναξε το όνομα μου και έτρεξα προς την κατεύθυνση του, φτάνοντας στους πενιασμένους άντρες με ασφάλεια.

Αργότερα πήρα και άλλο ένα μάθημα για τον πόλεμο. Ήμουν έτοιμη να πνίξω κάθε Λιβανέζο στρατιώτη που θα έπιανα στα χέρια μου, όταν μια μέρα ένας στρατιώτης ήρθε στο σπίτι μας και ζήτησε λίγο νερό. Του είπα πως πρώτα θα του έδινα δηλητήριο και μετά νερό. Φάνηκε ξαφνιασμένος. «Γιατί το λες αυτό;» με ρώτησε. «Επειδή σκοτώνετε τους άντρες μας», του απάντησα. Χαμογέλασε και με ηρεμία μου απάντησε «Δεσποινίς, αν σημαδεύαμε τους άντρες σας και την πόλη, όλα θα είχαν γίνει καπνός μέχρι τώρα. Έχουμε εντολές να πυροβολούμε και πυροβολούμε, αλλά δεν σημαδεύουμε. Κυρίως πυροβολούμε για να μην αφήσουμε τους άντρες σας σε ησυχία και για να τους κρατήσουμε στην θέση τους, ελπίζοντας να μην προσπαθήσουν να μας επιτεθούν ή να περάσουν στην δική μας πλευρά της πόλης. Πες στους συντρόφους σου να μείνουν εκεί που είναι, διαφορετικά θα αναγκαστούμε να εξαφανίσουμε όλη την περιοχή». Η μητέρα και εγώ ακούγαμε προσεχτικά. Του είπα πως ήταν ψεύτης και του άξιζε να πεθάνει από την πείνα και την δίψα. Η μητέρα μπήκε στην μέση και μου είπε να του δώσω λίγο νερό, ως αντάλλαγμα για τα καλά νέα που μας έφερε. Του το έδωσα απρόθυμα, επιμένοντας ότι ήταν εχθρός και έπρεπε να του φερθούμε ανάλογα. «Πρέπει να τον κρατήσουμε αιχμάλωτο», είπα. Όπως καθόταν στην πόρτα, έδειξε το όπλο του κρυφογελώντας με τις οργισμένες απειλές μου. Υπέθεσε ότι θα προσπαθούσα να επιτεθώ την δική του πλευρά της πόλης, αν ήμουν τόσο θαρραλέα. Η μητέρα τον παρακάλεσε να πει στους συντρόφους του να μην πυροβολούν ανελέητα τους άντρες και την πόλη και μας

διαβεβαίωσε με την σειρά του ότι ήταν ένας Λιβανέζος που αγαπούσε την χώρα του και δεν ήθελε να την δει να καταστρέφεται.

Το 1958, έχοντας αποδείξει την αξία μου στην μάχη, κέρδισα το δικαίωμα να θέσω υποψηφιότητα στο Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα. Η μητέρα δεν ενέκρινε τις πολιτικές δράσεις των κοριτσιών της οικογένειας. Πίστευε πως τώρα που τελείωσε ο εμφύλιος πόλεμος, τα κορίτσια έπρεπε να γυρίσουν σπίτι και να αφήσουν την πολιτική στους άντρες. Δεν είχε καμία αντίρρηση για τον αδερφό Μοχαμάντ να πηγαίνει στα χαρακώματα, να ξενυχτάει ή να φεύγει για μυστικές πολιτικές αποστολές, και για βδομάδες ακόμα. Γι' αυτήν, ο Μοχαμάντ ήταν άντρας και έκανε την δουλειά των αντρών. Αυτή ήταν η ανατροφή της. Μας έλεγε ότι φοβόταν και τα κουτσομπολιά στην γειτονιά για τις γυναίκες που μπλέκονταν με την πολιτική. Η μητέρα ήξερε πως αν κάποια από μας ξέφευγε από τα επιτρεπτά όρια, θα ακολουθούσε ο κοινωνικός εξοστρακισμός. Οι αδερφές μου την διαβεβαίωσαν πως ήταν ώριμες και ικανές να προσέξουν τον εαυτό τους. Εκτός των άλλων, της είπαν, οι άντρες με τους οποίους βρίσκονταν ήταν σεβαστοί, κύριοι στον πολιτικό χώρο με υψηλές αρχές. Κανένας δεν μεταχειρίστηκε άσχημα γυναίκα και ειδικά συντρόφισσα. Τίποτα δεν μπορούσε να πείσει την μητέρα. Ο πατέρας ήταν λίγο διστακτικός και επιφυλακτικός, αλλά υποστήριζε την θέση μας και στο τέλος, μαζί με τον Μοχαμάντ ήταν αυτοί που μας γλίτωσαν. Κατάφεραν να πείσουν την μητέρα να μην ανακατεύεται στις πολιτικές υποθέσεις των αδερφών μου. Όταν μας έδιωξαν από την Παλαιστίνη, οι Σιωνιστές δεν έκαναν διακρίσεις ανάμεσα στις γυναίκες και στους άντρες, της είπαν. Οι γυναίκες αποτελούσαν τον μισό πληθυσμό της Παλαιστίνης και βρίσκονταν και αυτές στην εξορία. Οι Ισραηλινοί εκπαιδευαν τις γυναίκες τους και τις έκαναν κοινωνικά ελεύθερες. Αν θέλαμε να νικήσουμε τους Ισραηλινούς θα έπρεπε να ακολουθήσουμε το παιχνίδι τους. Η μητέρα παρέμεινε αμίλητη, εκτός από την τελευταία ερώτηση «Θέλεις να δεις την Παλαιστίνη ελεύθερη;» της ρώτησε ο πατέρας. «Ναι», είπε χωρίς κανένα δισταγμό. Και ο Μοχαμάντ είπε «Μητέρα, δεν μπορείς να αρνηθείς στις κόρες σου την συμμετοχή στην πολιτική ζωή, μπορείς;» Η μητέρα χαμογέλασε. «Δεν με πειράζει να συμμετέχουν η Ζακιάχ και η Ραχαάμπ» υποχώρησε, «αλλά αυτό το παιδί πολιτικός (αναφερόμενη σε μένα) θα μένει σπίτι». Ήμουν το θύμα σε αυτή την συμφωνία, αλλά το δικαίωμα της γυναικείας συμμετοχής είχε αναγνωριστεί.

Μιας και οι αδερφές μου επιτρέπονταν να συμμετέχουν στην πολιτική, ήταν αναπόφευκτη και η δική μου συμμετοχή κάποια στιγμή. Εν τω μεταξύ αποφάσισα να συνεχίσω την δράση μου μυστικά. Το 1959 όμως, όταν η μητέρα ανακάλυψε ότι είχα γίνει πλήρες μέλος του ΑΕΚ, προσπάθησε να μου απαγορεύσει να πηγαίνω στις συναντήσεις. Δεν μπόρεσα να της αλλάξω γνώμη με το να της εκθειάζω την κάρτα μέλους μου. Της είπα πως συνέχιζα να κάνω ότι και πριν σαν πολιτικός υποστηρικτής του κινήματος, αλλά ήταν αμετανόητη. Ένα βράδυ πριν από μια σημαντική συνάντηση που σκόπευα να παρακολουθήσω, κατέφυγα στα πλάγια μέσα. Έκανα μπάνιο και έβαλα τις πυτζάμες μου για να την πείσω ότι δεν θα έκανα τίποτα εκείνο το βράδυ. Θα πρέπει να είχε σκεφτεί ότι είχε κερδίσει την μάχη και ότι το «παιδί πολιτικός» ήρθε στα συγκαλά του. Καθώς πλησίαζε η ώρα μηδέν, έκανα την κίνηση

μου, φορώντας ακόμα τις πυτζάμες. Βρήκα την μητέρα την κουζίνα και της είπα βαριεστημένα «Βαρέθηκα, μητέρα. Θα πάω να δω την φίλη μου εδώ δίπλα». Δεν έφερε καμία αντίρρηση. Πήγα κατευθείαν στο σημείο συνάντησης, στον Σύλλογο Αλληλεγγύης. Πηγαίνοντας προς μια άδεια θέση, κατάλαβα πως τα άλλα μέλη είχαν παραξενευτεί με την εμφάνιση μου. Είχαν κλονιστεί από αυτό που θεωρούσαν ανήθικη συμπεριφορά. Με αποδοκίμασαν που παραβίασα την αραβική ευπρέπεια και την ευγενή συμπεριφορά της γυναίκας. Παραλίγο να καταθέσουν πρόταση μομφής, ακόμα και διαγραφής. Από αυτούς που αντέδρασαν, κάποιοι θεωρούσαν ότι η εμφάνιση μου με τις πυτζάμες είχε να κάνει με την αμφισβήτηση της παράδοσης και ότι ήθελα να προκαλέσω σεξουαλικά. Αμφισβήτηση της παράδοσης πιθανόν και να ήταν, αλλά σίγουρα δεν ήταν πρόκληση. Ήμουν πολύ εκνευρισμένη με τον σωβινισμό τους και που νόμιζαν ότι είχαν πάντα δίκιο. Έμεινα στην συνάντηση, αλλά έφυγα νευριασμένη γιατί δεν λάμβαναν υπόψη τους και δεν εκτιμούσαν την δέσμευση μου στο σκοπό και τις προσωπικές δυσκολίες που αντιμετώπιζα στο σπίτι. Πως θα απελευθερώναμε την Παλαιστίνη και την πατρίδα μας, αν εμείς οι ίδιοι δεν ήμασταν ελεύθεροι; Πως θα διεκδικούσαμε την ισότητα κρατώντας τις γυναίκες, τον μισό πληθυσμό της ανθρώπινης φυλής, στα δεσμά; Αυτή ήταν η επόμενη μάχη που θα γινόταν στον Σύλλογο Αλληλεγγύης της Σουρ. Η μητέρα δεν έμαθε ποτέ γι' αυτό το περιστατικό, αλλά σύντομα αναθεώρησε τις θέσεις της και αποδέχτηκε την πολιτική μου δράση. Το ΑΕΚ χρειάστηκε σχεδόν μια δεκαετία για να αρχίσει να αξιοποιεί το ανθρώπινο δυναμικό των γυναικών.

Το σχολείο της Ευαγγελικής Εκκλησίας δεν είχε τα κατάλληλα εφόδια για να μπορεί να συνεχίσει την διδασκαλία σε παιδιά γυμνασίου ή μεγαλύτερα. Έπρεπε να πάω κάπου αλλού για να συνεχίσω την εκπαίδευση μου. Το σχολείο θηλέων της Σαϊντα ήταν η πρώτη μου ευκαιρία για να μάθω να είμαι αυτόνομη. Ήμουν ενθουσιασμένη με την νέο-αποκτηθείσα ελευθερία μου, αλλά και λίγο αγχωμένη γιατί οι κανόνες του σχολείου απαιτούσαν δύο χρόνια προπαρασκευαστικής διδασκαλίας για να μπορέσω να δώσω εξετάσεις για το μπακαλορεά. Αυτό σήμαινε ότι θα έχανα ένα από τα δύο χρόνια που είχα κερδίσει όταν πρωτοξεκίνησα το σχολείο. Σκέφτηκα ότι το να επαναλάμβανα την πέμπτη τάξη δεν ήταν και τόσο τραγικό και το εκλογίκευσα λέγοντας πως ήταν μια καταπληκτική ευκαιρία για να κάνω την πολιτική δουλειά μου.

Το φθινόπωρο όμως του 1960 ήταν η χρονιά της Διεθνούς Συνόδου Κορυφής των ΗΕ και όχι η χρονιά αντιπαλότητας των μεγάλων δυνάμεων ή για περιφερειακούς πολέμους. Όλα έδειχναν ήρεμα και η περίοδος ευνοούσε την παρατεταμένη μελέτη. Ο Πρόεδρος Νάσσερ πήγε στα ΗΕ. Έδειχνε πιο πειθήνιος από ότι το 1956. Η διπλωματία φαινόταν ότι είχε αντικαταστήσει την επανάσταση. Ο Τρίτος Κόσμος προόδευε με λίγο πιο σύντομα βήματα. Το μόνο καυτό σημείο του αραβικού κόσμου ήταν η Αλγερία. Έπρεπε να προσαρμοστώ σε ένα νέο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον μετά τα ταραγμένα χρόνια στη Σουρ και περίμενα τον επαναστάτη μεσσία. Ποτέ δεν ήρθε. Η Παλαιστίνη τον χρειαζόταν, αλλά το Λαϊκό Μέτωπο δεν γεννήθηκε παρά μόνο τον Νοέμβριο του 1967.

Στην Σαϊντα υπήρχε πολύς χρόνος για χάσιμο και λίγη δράση. Εκεί δεν ήμουν πλέον σε ένα καθαρά παλαιστινιακό περιβάλλον. Το σχολείο ήταν μακριά από την πολιτική-ένα νεκροταφείο για τον επαναστάτη. Έμενα σε ένα σπίτι με άλλα δώδεκα κορίτσια. Κάποια από αυτά ήταν από την Παλαιστίνη και νόμιζα ότι θα μπορούσα να επικοινωνήσω μαζί τους. Αλλά γι' αυτά η Παλαιστίνη ήταν κάτι μακρινό, που άνηκε στο παρελθόν. Ήθελαν να αποκτήσουν «μόρφωση» και να βρουν συζύγους. Η παρωδία των γυναικών. Δεν απελπίστηκα και προσπάθησα να ταιριάξω στον τρόπο ζωής τους. Ήμουν κοινωνική εκ φύσεως και μου άρεσε να είμαι με ανθρώπους, αλλά μερικές φορές ένοιωθα μόνη ανάμεσα σε εκείνα τα έντεκα κορίτσια. Αναθάρρησα όταν πρόσεξα άλλον έναν μοναχικό άνθρωπο. Την έλεγαν Μακνάιτ, μια μαύρη κοπέλα από την Αμερική που είχε ταξιδέψει από τόσο μακριά για να διδάξει σε ένα ιδιωτικό σχολείο στην Σαϊντα. Στην αρχή ήμουν ξαφνιασμένη με την επιλογή της, μέχρι που έμαθα τον λόγο. Στον Λίβανο της φερόντουσαν ανθρώπινα και της έδειχναν τον σεβασμό που αρμόζει σε έναν δάσκαλο του αραβικού κόσμου. Στην Αμερική την θεωρούσαν «έγχρωμη» γυναίκα, κατώτερη τους και ίσως ακόμα και αντικείμενο του σεξ.

Η δεσποινίς Μακνάιτ και εγώ γίναμε γρήγορα καλές φίλες. Ήταν πολύ φυσικό για δύο μαύρες και ξένες γυναίκες στην Σαϊντα να έρθουν κοντά και να προσφέρουν παρηγοριά και βοήθεια η μια στην άλλη. Η Μακνάιτ ήταν σαν μάνα για μια ζωηρή κοπέλα, που χαμογελούσε και ανακάτευε τα πάντα. Ήταν το πρότυπο της μεγάλης αδερφής για μένα. Αλλά οι πολιτικές απόψεις μας διέφεραν. Ξαφνιάστηκε όταν της είπα ότι μισούσα τους Εβραίους και μου έμαθε να μην κάνω απόλυτες δηλώσεις. Μου τόνισε πως δεν ήταν όλοι οι Εβραίοι Σιωνιστές. Κάποιοι μάλιστα ήταν αντί-σιωνιστές. Σκέφτηκα λίγο την διάκριση της και προσπάθησα να την υιοθετήσω στον τρόπο σκέψης μου.

Η επέτειος της Διακήρυξης Μπαλφούρ (2 Νοεμβρίου) και ο Διαχωρισμός της Παλαιστίνης (29 Νοεμβρίου) πλησίαζαν. Ήταν η ώρα για να δοκιμάσω ποιος στεκόταν που στο πανεπιστήμιο. Άρχισα να παροτρύνω για γενική απεργία, όπως στη Σουρ για να γιορτάσουμε τις επετείες. Στην Σουρ το σχολείο μου πάντα πρωτοστατούσε. Αρχίζαμε τις πορείες και αναγκάζαμε και τα άλλα σχολεία να κλείσουν και να έρθουν μαζί μας στις διαδηλώσεις. Δεν πέτυχε όμως στην Σαϊντα. Η δεσποινίς Μακνάιτ εκτίμησε την ιδέα αλλά ακόμα και έτσι, δεν της άρεσε η έννοια της καθολικής απεργίας, το βίαιο κλείσιμο των σχολείων, οι μαζικές λαϊκές συγκεντρώσεις και η επιδρομή σε αστυνομικά τμήματα. Ήταν της σχολής του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και της μη βίας. Ήθελε να προσεύχεται και να ενημερώνει τον εχθρό. Εγώ ήμουν μια αγωνίστρια επαναστάτρια που γεννήθηκε μέσα από τις δοκιμασίες της επαναστατικής αλλαγής.

Παρ' όλες τις αντιθέσεις μας, η Μακνάιτ και εγώ παραμείναμε φίλες. Σαν μέλος μιας καταπιεσμένης φυλής, κατανοούσε τον σκοπό μου. Χρησιμοποίησε τις επιρροές της για να πείσει την Λιβανέζα διευθύντρια να με αφήσει να κάνω μια ήρεμη συγκέντρωση μόνο με Άραβες, σε ένδειξη υποστήριξης στον παλαιστινιακό σκοπό. Η διευθύντρια συμφώνησε απρόθυμα, μάλλον γιατί σκέφτηκε ότι έκανε χάρη

στους γείτονες της από την Παλαιστίνη. Η συγκέντρωση αναβλήθηκε τελικά για τις 15 Μαΐου 1961, την 13^η επέτειο του σιωνιστικού κράτους. Τότε έκανα και την πρώτη μου δημόσια ομιλία για την Παλαιστίνη.

Μίλησα για την ιστορία της Παλαιστίνης και του Σιωνισμού και για τις ελπίδες μου για το μέλλον. Ο Σιωνισμός, σαν πολιτικό περιεχόμενο ήρθε στο προσκήνιο τις απαρχές του 20^{ου} αιώνα. Ξεκίνησε σαν μια θρησκευτική ιδέα-ηλικιωμένοι Εβραίοι πιστοί πήγαιναν στην Ιερουσαλήμ να περάσουν τις τελευταίες μέρες τους και να πεθάνουν στην άγια γη. Ο Σιωνισμός σαν λέξη εμφανίστηκε το 1886 από τον Μπεν Άτσερ, έναν Ευρωπαίο Εβραίο που δεν είχε βρεθεί ποτέ του στην Παλαιστίνη. Και ο Χερζλ ήταν αυτός που ξεκίνησε την πολιτική του Σιωνισμού, στο φυλλάδιο του «Το Εβραϊκό Κράτος». Ένας Αυστριακός και αφομοιωμένος Εβραίος, που δεν ήξερε τίποτα για τον Εβραϊσμό πριν το 1880. Σαν πολιτικός ανταποκριτής κάλυπτε την δίκη Ντρέιφους στο Παρίσι και ασπάστηκε τον Σιωνισμό. Έμεινε έκπληκτος που η Γαλλία, το πιο πολιτισμένο έθνος στην Ευρώπη, κυνήγησε ανελέητα έναν Εβραίο και του φόρτωσε ένα έγκλημα που δεν είχε διαπράξει. Ο Χερζλ πίστευε πως μόνο σε ένα εβραϊκό κράτος θα μπορούσε ένας Εβραίος να είναι «φυσιολογικός» και να ζήσει μια ζωή εσωτερικής γαλήνης. Χρησιμοποίησε όλη του την ενέργεια και τις γνωριμίες που είχε με τους καπιταλιστές για να κινητοποιήσει τους Ευρωπαίους Εβραίους και συγκάλεσε την πρώτη Σιωνιστική Διάσκεψη το 1897 στο Μπάσελ. Το πρόγραμμα του υιοθετήθηκε και δημιουργήθηκε η Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση με πρόεδρο τον Χερζλ. Ο ίδιος ζήτησε βοήθεια από τον Κάιζερ για να πραγματοποιήσει το όνειρο του. Πήγε και στην Κωνσταντινούπολη για να ζητήσει την βοήθεια της Υψηλής Πύλης. Είπε στους πιθανούς προστάτες του ότι τα εβραϊκά κεφάλαια, οι γνώσεις και οι ικανότητες θα ήταν στην διάθεση του Βερολίνου και της Κωνσταντινούπολης, αν επέτρεπαν την πρόσβαση των Εβραίων στην Αραβία, στη Συρία και την Παλαιστίνη. Η Πύλη όμως, φοβούμενη τις αντιδράσεις των Αράβων υπηκόων της, δεν ήταν σε θέση να δώσει μια τέτοια άδεια.

Ο Χερζλ αναγκάστηκε να ψάξει αλλού για συμμάχους. Βρήκε έναν στο πρόσωπο της Βρετανίας, της αποικιοκρατικής δύναμης που είχε κατακτήσει την Αίγυπτο, το Σουδάν και τον Αραβικό Κόλπο. Επανέλαβε την προσφορά του στην Βρετανία και είπε πως ένα εβραϊκό κράτος θα ήταν το τέλειο οχυρό ενάντια στην αραβική επανάσταση και ένας τοπικός επιτηρητής που θα διασφάλιζε τα συμφέροντα της Βρετανίας στην περιοχή, όπως και στην Διώρυγα του Σουέζ και στις εμπορικές συναλλαγές της με την Άπω Ανατολή. Από την αρχή η ιδέα ενός εβραϊκού κράτους παρουσιάστηκε στις δυνάμεις της Δύσης σαν την λύση που κρατούσε τους Άραβες διασπασμένους. Η Βρετανία εκτίμησε την συνεργασία που της παρουσιάστηκε με την διεθνή εβραϊκή αστική τάξη και πρόσφερε εδάφη στην Αργεντινή και στην Ουγκάντα όπου θα μπορούσαν να εγκατασταθούν οι Εβραίοι. Αν και ο Χερζλ ήθελε το εβραϊκό κράτος να δημιουργηθεί στην Παλαιστίνη, δέχτηκε την προσφορά στην Ουγκάντα και την ανακοίνωσε στους συμπατριώτες του στην Διάσκεψη του Παγκόσμιου Σιωνιστικού Οργανισμού το 1903. Λίγο αργότερα ο Χερζλ πέθανε και το σχέδιο της Ουγκάντα θάφτηκε. Η Βρετανία είχε επίσης προσφέρει και το Αλ Αρύς στην

Αίγυπτο, στα παράλια της μεσογείου, η πιο κοντινή περιοχή στην Παλαιστίνη, αλλά και αυτή πρόταση απορρίφθηκε από τους σκληροπυρηνικούς Σιωνιστές (Το φθινόπωρο του 1971, το Ισραήλ έλεγχε όλη την Παλαιστίνη, το Αλ Αρύς, το όρος Σινά και τα Υψώματα του Γκολάν στη Συρία).

Οι σιωνιστικές αποικίες στήθηκαν στην Παλαιστίνη και χιλιάδες Εβραίοι διείσδυσαν εξαιτίας της ανικανότητας και της διαφθοράς της Οθωμανικής διοίκησης. Το 1917, όταν οι Σιωνιστές απέσπασαν την Διακήρυξη Μπαλφούρ από τους Βρετανούς, οι Εβραίοι ήταν λιγότεροι από το δέκα τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού στην περιοχή, αλλά τα σχέδια της Διακήρυξης είχαν την ορολογία να αναφέρονται στον λαό μας σαν «μη Εβραϊκό πληθυσμό», αντί να αναφέρουν τους Εβραίους σαν μειοψηφία που είχε ωστόσο θρησκευτικά δικαιώματα στην Παλαιστίνη. Οι Βρετανοί είχαν δύναμη και ήθελαν να είχαν δυνατούς φίλους με κεφάλαια. Οι Σιωνιστές ήταν έτοιμοι να πληρώσουν οποιοδήποτε τίμημα, να κάνουν την όποια συμφωνία, κάθε θυσία που μπορούσαν να σκεφτούν, να διαπράξουν έγκλημα για να πετύχουν τον σκοπό τους. Το έκαναν και το 1948 ιδρύθηκε το Ισραήλ πάνω στο πτώμα του παλαιστινιακού λαού. Με την διπλωματική στήριξη των Μ. Δυνάμεων, μπόρεσαν να πετύχουν τον στόχο τους γρήγορα, γιατί η Βρετανία και η Γαλλία χώρισαν την Αραβική Ανατολή σε επτά κράτη και επέβαλαν στους Άραβες μια λεγόμενη «ιερή πολιτισμική αξιοπιστία», υπό την κηδεμονία της Δύσης. Και στην συνέχεια, οι σύμμαχοι κατέστειλαν το Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα και εξουδετέρωσαν τα επαναστατικά στοιχεία που είχαν εξαπολύσει την Μεγάλη Αραβική Επανάσταση το 1916.

Πιο συγκεκριμένα, η Βρετανία επέτρεψε στους Σιωνιστές να αποκτήσουν διπλή δύναμη στην Παλαιστίνη και το ίδιο προνόμιο το στέρησε από τους Άραβες. Τα χαρτιά μοιράστηκαν υπέρ του Σιωνισμού. Για να ανατρέψουμε αυτή την συνωμοσία, εξεγερθήκαμε σε πολλές περιστάσεις ενάντια της Εντολής και της σιωνιστικής αποικιοκρατίας και αγωνιστήκαμε για την εθνική μας ανεξαρτησία. Αλλά ο εχθρός βρισκόταν ανάμεσα μας και η δική μας άρχουσα τάξη ήταν τελικά υπεύθυνη για την προδοσία μας. Η γενική απεργία του 1936 ήταν ένα κλασσικό παράδειγμα για το πώς η αγροτική και εργατική τάξη οδήγησαν την επανάσταση και ανάγκασαν την ανώτερη τάξη να τους ακολουθήσει. Το έκαναν, αλλά μόνο για να εγκαταλείψουν και να θυσιάσουν την επανάσταση μπροστά στα προσωπικά τους οφέλη. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος του 1948, η άρχουσα τάξη μας είχε εγκαταλείψει και μας άφησε ξεκρέμαστους. Ήμασταν χωρίς ηγεσία, διασπαρμένοι και ολομόναχοι. Οι Σιωνιστές ξερίζωσαν την πατρίδα από τις καρδιές μας, με ελάχιστο κόστος και μικρή προσπάθεια.

Η χρεοκοπία των φεουδαρχικών ηγετών μας και η κατάρρευση των κοινωνικών δομών μας, αποτέλεσαν την απαρχή των αποικιοκρατικών καθεστώτων-καθεστώτα που ήταν προοδευτικά, ρεφορμιστικά, αραβικά. Εν τω μεταξύ, οι Σιωνιστές προχωρούσαν στην εδραίωση μιας ρατσιστικής, εκλεκτής κοινωνίας, όπου οι Σιωνιστές της Ανατολικής Ευρώπης, Πολωνοί και Ρώσοι κυριαρχούσαν στην κυβέρνηση, στις πολιτικές παρατάξεις, στα εργατικά σωματεία, στην γραφειοκρατία και στις επιχειρήσεις. Οι αφρό-ασιάτες Εβραίοι βίωναν τις διακρίσεις, την ταξική

εκμετάλλευση και την κατακραυγή των Ευρωπαίων. Οι Άραβες, οι νόμιμοι ιδιοκτήτες της Παλαιστίνης, τέθηκαν κάτω από στρατιωτική διοίκηση και χρησιμοποιήθηκαν μαζί με τους Άραβες Εβραίους ως φτηνά εργατικά χέρια.

Τελείωσα με την έκκληση για μια ελεύθερη Παλαιστίνη. Αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί και δεν πρέπει να την αφήσουμε να συνεχιστεί. Μπορούμε να την τερματίσουμε με την ενότητα των Αράβων και την απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Ο στόχος μας είναι εφικτός αν η Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία επεκταθεί και όλα τα αραβικά κράτη γίνουν ένα εθνικό κράτος. Πρέπει να παλέψουμε για το ένα Αραβικό έθνος, για την ενότητα, για την ελευθερία, για τον σοσιαλισμό. Πρέπει να κερδίσουμε τον νούμερο ένα εχθρό, την Αμερική, την προμηθεύτρια των πυραύλων του Ισραήλ και πρέπει εμείς να εκμεταλλευόμαστε τις δικές μας πετρελαιοπηγές. Θα πρέπει να παραδειγματιστούμε από τους αδερφούς μας στην Αλγερία για να μπορέσουμε να απελευθερώσουμε την Παλαιστίνη. Ζήτω η Παλαιστίνη, οι Άραβες και η Επανάσταση!

Οι μαθητές με χειροκροτούσαν ζεστά. Φαίνεται ότι είχαν εντυπωσιαστεί από τις γνώσεις μου γύρω από την ιστορία της Παλαιστίνης και από την δέσμευση μου στην ενότητα. Εκείνη την στιγμή ούτε εγώ ούτε κανένας δεν μπορούσε να προβλέψει την διάσπαση της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας στις 28 Σεπτεμβρίου 1961, όταν η Συρία αποσύρθηκε, διαλύοντας την ελπίδα για αραβική ενότητα και εξαναγκάζοντας τον Παλαιστινιακό λαό να επανεξετάσει την στρατηγική του για απελευθέρωση. Η διάλυση της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας ήταν η προσωρινή κατάρρευση της ελπίδας, αλλά και η αφύπνιση της παλαιστινιακής επαναστατικότητας. Παλαιστινιακές οργανώσεις όλων των ειδών ξεπετάχτηκαν από παντού και τα επόμενα τρία τέσσερα χρόνια πολλαπλασιάστηκαν. Μια καινούρια εποχή ανέτειλε στην Αραβική Ανατολή ενώ η Αραβική Δύση όδευε προς την ανεξαρτησία με τον ένοπλο αγώνα της Αλγερίας.

Εκείνη την άνοιξη απέκτησα το δίπλωμα μπακαλορεά και επέστρεψα στη Σουρ για το καλοκαίρι, ελπίζοντας πως το φθινόπωρο θα πήγαινα στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηττού, αν πετύχαινα στις εισαγωγικές εξετάσεις. Η Σουρ εκείνο το καλοκαίρι βρισκόταν στην δίνη του εθνικισμού και κάθε ερώτηση που πρόεκυπε για το μέλλον του Αραβισμού, συζητιόταν δημόσια. Το Κίνημα βρισκόταν σε σύγχυση, αλλά αναθαρρήσαμε επειδή ο Νάσσερ έφτιαχνε ρουκέτες και στόλους. Στις 23 Ιουλίου 1962, ο Νάσσερ γιόρτασε την πρώτη δεκαετία της αιγυπτιακής επανάστασης επιδεικνύοντας τις ρουκέτες, τα πλοία, τα τανκς και τα αεροπλάνα, όλα «αιγυπτιακής κατασκευής». Ανακοίνωσε στον κόσμο ότι οι αιγυπτιακές ρουκέτες θα έφταναν μέχρι την νότια Βυρηττό. Μαζί με τον Αμέρ χαιρέτισαν την παρέλαση και έκαναν σαν να ήταν ο συνδυασμός του Στάλιν, του Τσόρτσιλ και του Ρούσβελτ. Ήμασταν ενθουσιασμένοι, το Ισραήλ ήταν μέσα στην ακτίνα δράσης των αραβικών ρουκετών. Ο Νάσσερ ανακοίνωσε ακόμα ότι ο αιγυπτιακός στόλος ήταν ο μεγαλύτερος στην Ανατολική Μεσόγειο και νοιώσαμε ότι μάλλον είχε έρθει ο καιρός να εκδικηθούμε και την Τουρκία για τις σφαγές που διέπραξε στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το καλοκαίρι του 1962 ήρθα ξανά αντιμέτωπη με το πρόβλημα να είμαι Παλαιστίνια γυναίκα. Οι αδερφές μου στην Δύση μιλούν για δύο είδη καταπίεσης: την ταξική και την σεξουαλική. Εγώ είχα να αντιμετωπίσω τέσσερα είδη: εθνική, κοινωνική (το βάρος της παράδοσης και των εθίμων), ταξική και σεξουαλική. Ήμουν ιδιαίτερα επιρρεπείς στην καταπίεση επειδή ήμουν γυναίκα. Η οικογένεια μου πρέσβευε την ισότητα όπως οι περισσότερες μοντέρνες οικογένειες, αλλά ποτέ δεν την εφάρμοζε. Παρόλο που είχα περάσει με επιτυχία τις εξετάσεις του μπακαλορεά και ο αδερφός Χάλεντ είχε κοπεί, η οικογένεια μου επέμενε να στείλουν αυτόν στον πανεπιστήμιο αντί για μένα. Ήμουν αντικείμενο μικρότερης αξίας σε σχέση με τους αδελφούς μου. Τελικά κατάφερα να παρακολουθήσω το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού το 1962-63 λόγω της γενναιοδωρίας του αδελφού Μοχαμάντ, που εκείνη την περίοδο δούλευε σαν μηχανικός στο Κουβέιτ. Πέτυχα τον δεύτερο καλύτερο βαθμό στις εισαγωγικές εξετάσεις του Πανεπιστημίου, ογδόντα επτά τοις εκατό και με τον οποίο θα μπορούσα να είχα κερδίσει την υποτροφία. Όμως για κάποιους λόγους, δεν μου έδωσαν. Ήμουν όμως τόσο ενθουσιασμένη που κατάφερα να περάσω και ήθελα να γραφτώ αμέσως, πριν να εκτροχιαστώ σε κανέναν ανιαρό ρόλο, όπως υπάλληλος γραφείου ή να βρισκόμουν παντρεμένη και να πέρναγα στην παραγωγή μωρών.

Όταν έφτασα στην Βυρηντό στα τέλη Αυγούστου του 1962, τα μόνα υπάρχοντα μου ήταν πενήντα λιβανέζικες λίρες. Σκέφτηκα πως θα μπορούσα να γραφτώ, πληρώνοντας με δόσεις τα δίδακτρα μου. Ο γραμματέας όμως του Αμερικανικού Πανεπιστημίου δεν ακολουθούσε αυτήν την βασική αμερικανική αρχή. Έκανα ότι μπορούσα για να τον πείσω να με εγγράψει πριν χάσω την θέση από κάποιον άλλον. Υποσχέθηκα πως θα πλήρωνα πριν να άρχιζε η ακαδημαϊκή χρονιά, αλλά ήταν αμετανόητος. Ένα κορίτσι όμως από το γραφείο του με συμμερίστηκε. «Πως θα βρείτε τα χρήματα για τα δίδακτρα σας, δεσποινίς;» ρώτησε. «Έχω έναν αδερφό στο Κουβέιτ που υποσχέθηκε ότι θα με στείλει στο πανεπιστήμιο αν πέρναγα στις εξετάσεις και τις πέρασα», βιάστηκα να εξηγήσω. «Πήγαινε να τηλεγραφήσεις στον αδερφό σου», με συμβούλεψε. Πήγα τρέχοντας στο κέντρο της Βυρηντού και τηλεγράφησα στον Μοχαμάντ. Μου κόστισε δώδεκα λίρες. Είχα απομείνει μόνο τριάντα οχτώ. Συνειδητοποίησα πόσο γρήγορα μου έφευγαν τα χρήματα και θα μπορούσα να καταλήξω αδέκαρη και χωρίς να είχα γραφτεί στο πανεπιστήμιο.

Περίμενα και ξανά περίμενα, ολόκληρη μέρα πέρασε πριν έρθουν τα νέα από τον Μοχαμάντ ότι έστελνε τα χρήματα. Χαμογέλασα με ικανοποίηση. Ο αδερφός μου, όπως όλοι οι τίμιοι Άραβες, κρατούσε τις υποσχέσεις του. Επέστρεψα στο Πανεπιστήμιο και καμαρώνοντας έδωσα στον γραμματέα τα δίδακτρα μου. Εκστόμισε κάτι γραφειοκρατικά λόγια και γράφτηκε.

Στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού παρακολούθησα τα τέσσερα υποχρεωτικά μαθήματα των πρωτοετών: χιμεία, αραβική λογοτεχνία, αγγλικά και μαθηματικά. Μόνο ο ένας από τους τέσσερις καθηγητές μου ήταν αραβικής καταγωγής και δεν μπορούσα να βρω καμία διαφορά ανάμεσα σε αυτόν και στους άλλους τρεις συναδέλφους του. Όλοι ήταν Αμερικάνοι, στην εμφάνιση, στην συμπεριφορά και στους τρόπους. Στα επαρχιακά σχολεία υπήρχαν ψευδό-

αδελφότητες που στο μόνο που πετύχαιναν ήταν στην παραγωγή πρακτόρων της CIA και υπουργών. Δεν ξέρω ποιό από τα δύο ήταν λιγότερο κακό.

Την κατ' όνομα εκπαίδευση μου την πήρα από το Πανεπιστήμιο, την πραγματική μου εκπαίδευση όμως την απέκτησα στις αίθουσες διαλέξεων του Αραβικού Πολιτιστικού Κέντρου της Βυρηντού και στους κόλπους του ΑΕΚ. Στο Πολιτιστικό Κέντρο ήρθα σε επαφή με διακεκριμένους Άραβες διανοούμενους, όπως ο Γιόσεφ Μογκχέιζελ, ο πρόεδρος του κέντρου και τον Μόχσεν Ιμπραχίμ, τον εκδότη της Αλ Χουρίγια, της επίσημης φωνής του Αραβικού Εθνικιστικού Κινήματος. Επίσης γνώρισα τον Τέγσιερ Κούμπαα, τον πρόεδρο του Γενικού Σωματείου Παλαιστινίων Φοιτητών. Οι φοιτητές και οι διανοούμενοι που γνώρισα εκείνη την ακαδημαϊκή χρονιά, τώρα είναι ηγετικά στελέχη του Λαϊκού Μετώπου και της αραβικής αριστεράς.

Το Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο της Βυρηντού ήταν το νεκροταφείο της διανόησης. Ήταν ένα «τελειωμένο» σχολείο για τα παιδιά των πλουσίων στην Μέση Ανατολή και ένας κοινωνικός σύλλογος για την αποικιοκρατική ελίτ του Αραβικού κόσμου. Η συμμετοχή των φοιτητών στην διοίκηση ήταν απαγορευμένη και το πανεπιστήμιο λειτουργούσε σαν αμερικανική επιχείρηση. Οι φοιτητές που δεν πλήρωναν τα δίδακτρα τους στο ολόκληρο, συχνά δεν τους επιτρεπόταν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα. Οι μόνες αποδεκτές δραστηριότητες στο πανεπιστήμιο ήταν οι χοροί, τα πάρτι και τα παιχνίδια. Οι ανοιχτοί πολιτικοί σύλλογοι απαγορεύονταν. Δεν υπήρχαν διαδηλώσεις, πολιτικές συγκεντρώσεις ή καλεσμένοι ομιλητές.

Έμενα στο Τζεουέτ Χολ, τον κοιτώνα των γυναικών και είχα μια αμερικανίδα συγγάτοικο που την έλεγαν Τζούντι Σίνινγκερ. Η κοινωνική της ζωή ποτέ δεν σταμάτησε να με εκπλήσσει. Σε μια βδομάδα είχε τρία διαφορετικά ραντεβού, με τρεις διαφορετικούς άντρες και φιλούσε τον καθένα από αυτούς με το ίδιο πάθος στην είσοδο του Τζεουέτ Χολ, μπροστά σε πολλά από τα κορίτσια. Ρώτησα την Τζούντι πως μπόρεσε να κάνει κάτι τέτοιο. «Ήταν μόνο μια απλή αμερικανική διασκέδαση, χωρίς περιορισμούς», μου απάντησε. Γέλασα και θαύμασα τον τρόπο που απέρριπτε τους ηθικούς κανόνες.

Όμως η Τζούντι κι εγώ ήμασταν περισσότερο από απλοί συγγάτοικοι. Ήμασταν σύντροφοι στην διανόηση. Μου έκανε κήρυγμα για την αμερικανική κυβέρνηση, τις αξίες και την κοινωνική τάξη και εγώ της έμαθα για τους Άραβες. Ήταν μια φιλελεύθερη οπαδός του Κέννεντυ, εγώ θαυμάστρια του Νάσσερ. Η δοκιμασία της φιλίας μας ήρθε τον Οκτώβριο του 1962, ένας αποφασιστικός μήνας για την Αμερική και τον Αραβικό κόσμο. Στις 22 Οκτωβρίου 1962, ο Κέννεντυ απείλησε ότι θα επιτεθεί στην Κούβα εκτός και αν αφοπλίζονταν οι σοβιετικοί πύραυλοι και τους απομάκρυναν από την Κούβα. Στις 2 Οκτωβρίου, η Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία είχε στείλει επισήμως τα στρατεύματά της στην Υεμένη για να ενισχύσουν την δημοκρατία που είχε ανατραπεί από ένα μεσαιωνικό καθεστώς. Η Τζούντι κι εγώ είχαμε μακροσκελείς και έντονες συζητήσεις γι' αυτά τα γεγονότα. Οι

συζητήσεις ήταν καθαρά διδακτικές, αλλά καμία μας δεν κατάφερε να πείσει την άλλη.

Η Τζούντι υποστήριζε πως η Αμερική είχε δίκιο που απαιτούσε την απομάκρυνση των πύραυλων από την Κούβα. Οι πύραυλοι, ισχυριζόταν, αποτελούσαν μια συνεχή στρατηγική απειλή για την εθνική ασφάλεια της χώρας της. Εγώ το θεωρούσα εγκληματικό και βάρβαρο να απειλούν με ατομικό ολοκαύτωμα εκτός και αν πέρναγε το δικό της.

Η Τζούντι θεωρούσε πως η αποστολή των στρατευμάτων στην Υεμένη ήταν στην πραγματικότητα εισβολή. Εγώ το έβλεπα σαν ηθική υποχρέωση προς τον Πρόεδρο Νάσσερ, μια ευγενή προσωπικότητα που ανέλαβε να σώσει την επανάσταση από τους διεφθαρμένους εχθρούς της. Θεωρούσε πως ο Νάσσερ ήταν ένας φιλόδοξος πολιτικός που ήθελε να αρπάξει τον πετρέλαιο του Περσικού Κόλπου για δική του χρήση και εγώ αντιτεινόμενοι ότι είχαμε κάθε δικαίωμα σε αυτό το πετρέλαιο και ότι έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για το όφελος του αραβικού λαού. Έβλεπε τις πράξεις του Νάσσερ σαν μέρος ενός σοβιετικού σχεδίου για να κατακτήσει τον αραβικό κόσμο. Εξήγησα στην Τζούντι πως δεν πολεμούσαμε για να διώξουμε τις αποικιοκρατικές και νέο-αποικιοκρατικές δυνάμεις από την πατρίδα μας μόνο και μόνο για την προσφέρουμε στο πιάτο σε μια νέα υπερδύναμη. Η Τζούντι ήταν πολίτης μιας αυτοκρατορίας, όσο φιλελεύθερη και ιδεαλίστρια και αν ήταν. Εγώ ήμουν μια Παλαιστίνια χωρίς πατρίδα, που ζούσε εξόριστη σε μια αμερικανική αποικία της Βυρηντού. Είχε να χάσει πολλά, είχα να κερδίσω πολλά. Η κοινωνική συνείδηση κάποιου σίγουρα καθορίζεται από τις συνθήκες.

Αν και η πολιτική απαγορευόταν στο Πανεπιστήμιο και οι πολιτικές δράσεις του Γενικού Σωματείου Παλαιστινίων Φοιτητών ήταν μυστικές, την άνοιξη του 1963 εμπλακήκαμε στην πολιτική αντιπαράθεση. Την αφορμή μας έδωσε η Διακήρυξη της Δημοκρατίας της Παλαιστίνης με πρωτεύουσα την Νάμπλους. Είναι περιττό να πω πως η Νάμπλους, πριν και μετά την Διακήρυξη, παρέμενε κάτω από την δικαιοδοσία του Βασιλιά Χουσεΐν και τα στρατεύματά της φυλής του. Υπήρχαν όμως κάποιες αναταραχές που αντανakλούσαν την δυσαρέσκεια των Παλαιστινίων ως προς τον Χουσεΐν, τα αραβικά κράτη και την γενική κοινωνική κατάσταση. Ωστόσο, καινούριες παλαιστινιακές οργανώσεις είχαν εμφανιστεί και μέχρι το φθινόπωρο τα Αραβικά κράτη αναγκάστηκαν να δώσουν σημασία και να αρχίσουν να μιλάνε για Παλαιστινιακή ενότητα. Στο πανεπιστήμιο διαδηλώναμε υπέρ των παλαιστινιακών δικαιωμάτων και απαιτούσαμε μια θέση κάτω από τον ήλιο. Η διοίκηση τελικά έκανε πως δεν άκουγε, ελπίζοντας πως η επίθεση της άνοιξης θα ξεχνιόταν.

Αναγκαστήκαμε να δράσουμε γρήγορα λόγω της διαδεδομένης και εξακριβωμένης φήμης ότι η Πρεσβεία της Ιορδανίας είχε καλέσει όλους τους Παλαιστίνιους φοιτητές και απειλούσε πως θα ακύρωνε τα διαβατήριά τους αν δεν σταμάταγαν τις πολιτικές αντιπαράθεσεις. Απαντήσαμε με περισσότερες διαμαρτυρίες που γρήγορα εξαπλώθηκαν και στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι παλιοί πολιτικοί της Βυρηντού και ένα σημαντικό ποσοστό ξένων φοιτητών. (Αυτή ήταν η πρώτη φορά που ξένοι φοιτητές στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού συγκεντρώθηκαν για τον

παλαιστινιακό σκοπό μετά το 1948, όταν ο Πρόεδρος Ντότζ είχε διαμαρτυρηθεί για την ίδρυση του Ισραήλ στον Πρόεδρο Τρούμαν των ΗΠΑ και έχασε την θέση του γι' αυτό).

Η διοίκηση του πανεπιστημίου ετοιμαζόταν για αντίποινα. Ανάμεσα σε μια εκρηκτική ατμόσφαιρα, το Γενικό Σωματείο Παλαιστινίων Φοιτητών πρότεινε να σχηματιστεί μια επιτροπή φοιτητών που θα αντιπροσώπευε τους Παλαιστίνιους στην Πρεσβεία της Ιορδανίας. Η επιτροπή συστάθηκε και αρκετοί διακεκριμένοι ξένοι φοιτητές εκλέχτηκαν να συμμετάσχουν. Ήμουν κι εγώ μέλος. Την ίδια μέρα κατεβήκαμε προς την Πρεσβεία της Ιορδανίας και με λίγα λόγια είπαμε στον πρέσβη ότι θα του τσακίζαμε το σβέρκο αν ακύρωνε τα διαβατήρια. Κυρίως μίλαγα εγώ και οι συμφοιτητές μου με υποστήριζαν. Λίγο μετά την άφιξη μας, η Λιβανέζικη χωροφυλακή περικύκλωσε την πρεσβεία και για κάθε ενδεχόμενο κάποιοι, που όπως φάνηκε ήταν των μυστικών υπηρεσιών, εισέβαλλαν στο γραφείο που είχαμε την συνάντηση. Ο πρέσβης ήξερε πολύ καλά τι γινόταν, αν και ισχυριζόταν ότι δεν είχε καλέσει αυτός την αστυνομία. Μπροστά σε όλη την επιτροπή, κατάπие τα λόγια του και είπε στους αστυνομικούς ότι δεν ήμασταν συμμορία εγκληματιών, αλλά φοιτητές του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βυρηττού που επισκεφτήκαμε την εξοχότητα του. Οι φρουροί μας κατέγραψαν όλους και έφυγαν από το δωμάτιο.

Επανελάβα τις απειλές μου και επέμενα να μας δώσει γραπτές εγγυήσεις ότι τα διαβατήρια δεν θα ακυρώνονταν. Ο πρέσβης είπε πως δεν μπορεί να δώσει εγγράφως τέτοιες εγγυήσεις, αλλά είχε το δικαίωμα να αρνηθεί να εκτελέσει την αναφορά και μας έδωσε τον λόγο της τιμής του πως τέτοια μέτρα δεν είχαν ζητηθεί. Ένοιωσα ότι είχα πετύχει μια μικρή νίκη και ήπια αραβικό καφέ με τον πρέσβη, διαβεβαιώνοντας τον ότι θα επέστρεφα αν γινόταν κάτι σε βάρος των Παλαιστινίων φοιτητών. Επειδή μιλάγαμε αγγλικά και επειδή υπήρξα δυναμική, υπέθεσε ότι δεν ήμουν Αραβίδα. Πριν φύγουμε του μίλησα Αραβικά του είπα πως ήμουν Παλαιστίνια και στο προσεχές μέλλον κάθε γυναίκα από την Αραβία θα ήταν σαν εμένα. Χαμογέλασε με στοργή και μας αποχαιρέτησε.

Την ίδια άνοιξη αντιμετώπισα ξανά το πρόβλημα του να είσαι γυναίκα. Το ΑΕΚ αποφάσισε να εκπαιδεύσει το πρώτο παραστρατιωτικό απόσπασμα που θα αποτελούσαν από φοιτητές. Ήμουν από τους πρώτους που έκαναν αίτηση και δεν θα μπορούσαν να με απορρίψουν με κάποια ασήμαντη δικαιολογία λόγω των πιστοποιήσεων μου στην επανάσταση και της μακράς μου εμπειρίας σαν ακτιβίστρια. Και επειδή ήμουν στην εκτελεστική επιτροπή του Γενικού Σωματείου Παλαιστινίων Φοιτητών και μια στρατιώτης από το Αμερικανικό Σχολείο της Βυρηττού, φοβόντουσαν να με απορρίψουν. Αντί αυτού, προσπάθησαν να με αποθαρρύνουν και να με πείσουν να μην πάω λόγω των άσχημων καιρικών συνθηκών, της φυσικής κόπωσης και της αμηχανίας που θα προκαλούσε η παρουσία μου. Τους είπα πως ήμουν προετοιμασμένη και έτοιμη να αντιμετωπίσω όλες τις δυσκολίες. Τελικά συμφώνησαν να με αφήσουν και πέρασα από την βασική εκπαίδευση.

Η ενασχόληση με την πολιτική απαγορευόταν στο πανεπιστήμιο, αλλά το ΑΕΚ είχε οργανωθεί σαν μια μυστική οργάνωση με τους πυρήνες της. Εγώ ήμουν

υπεύθυνη να μοιράζω φυλλάδια στο Τζεουέτ Χολ και να κολλάω αφίσες στα δέντρα της περιοχής. Το έκανα με μυστικότητα, προς τις πέντε τα ξημερώματα ή κατά τη μία, πριν πάω για ύπνο. Μια νύχτα ένας φύλακας με έπιασε στα πράσα και στην αρχή φάνηκε άγριος και απειλητικός, αλλά τελικά αποδείχτηκε ότι ήταν ένας από τους δικούς μας. Ήταν μεγάλη ικανοποίηση να βρω έναν σύντροφο στην μέση της νύχτας. Από τότε που έδινε πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια και μου έλεγε πότε ήταν ασφαλές να δουλέψω. Το να με έπιαναν σήμαινε διαγραφή χωρίς καν δίκη. Μέσα στο Τζεουάτ Χολ ήμουν μόνη μου. Έβαζα τα φυλλάδια στα γραμματοκιβώτια των γυναικών και ταυτόχρονα κατήγγελλα αυτούς που μας φόρτωναν με αυτά τα άχρηστα χαρτιά. Κάποιες φορές κάνα δύο φοιτητές υπερασπίζονταν αυτόν που τα έβαζε, λέγοντας πως ήταν σημαντικό για μας να μαθαίνουμε τι συνέβαινε και να ακούμε όλες τις απόψεις. Αυτή η τακτική με βοήθησε στην οργάνωση και την ίδια στιγμή μάθαινα και ποιοι φοιτητές είχαν πολιτική κλίση.

Δεν αποκάλυψα ποτέ στους συμφοιτητές μου την πλήρη δράση μου σαν εθνικίστρια και μέλους της μυστικής οργάνωσης, η διοίκηση όμως του πανεπιστημίου ήταν έξυπνη και κατάλαβαν ότι εγώ ήμουν ο φάρος του εθνικισμού στο Τζεουέτ. Με κάλεσαν στο γραφείο της Κοσμήτορος όταν με είδαν να μοιράζω δημόσια φυλλάδια για την 15^η επέτειο του Ισραήλ. Η Κοσμήτορας μου μίλησε με γρήγορη, θυμωμένη αμερικανική προφορά, όπου και προσποιήθηκα ότι δεν καταλάβαινα. Νευρίασε που μια φοιτήτρια του Αμερικανικού Πανεπιστημίου δεν μπορούσε να μιλήσει αγγλικά. Κάλεσε μια γραμματέα και της ζήτησε να κάνει την διερμηνέα. Με ρώτησε με απαιτητικό ύφος «Διάβασες τον οδηγό σπουδαστών;» «Ναι, τον διάβασα», απάντησα μέσω της διερμηνέως. «Γνώριζες ότι σύμφωνα με το άρθρο έξι θα μπορούσες να αποβληθείς που μοίραζες πολιτικά φυλλάδια χωρίς άδεια;» «Ναι», απάντησα. «Γιατί το έκανες τότε;» Απάντησα με ειλικρίνεια ότι τα φυλλάδια που μοίραζα δεν ήταν καθόλου πολιτικά. Άρπαξε ένα φυλλάδιο από το χέρι της γραμματέας και διάβασε λίγες γραμμές δυνατά. «Αυτό δεν είναι πολιτικό φυλλάδιο που εμπίπτει στο άρθρο έξι;» Είπα πως δεν γνώριζα καν τι σημαίνει πολιτικό φυλλάδιο και δεν μπορούσα να καταλάβω για τι μίλαγε. Η φτωχή φιλελεύθερη Κοσμήτορας άρχισε να μου εξηγεί ότι πολιτικό φυλλάδιο ήταν ένα κείμενο που εξηγούσε, υπεράσπιζε και προωθούσε μια πολιτική θέση. Της είπα πως ο ορισμός της ήταν άψογος, αλλά ισχυρίστηκα πως στην δική μας περίπτωση δεν ίσχυε γιατί η Παλαιστίνη και η απελευθέρωση της ήταν κάτι το φυσιολογικό και πολύ σημαντικό για μένα. «Η Παλαιστίνη δεν είναι πολιτική για μένα», δήλωσα. «Είναι ζήτημα ζωής και θανάτου και κανένας, ειδικά ένας Γιάνκης που δεν μπορεί καν να μιλήσει Αραβικά, μπορεί να μου πει πώς να συμπεριφέρομαι σε αυτό το ζήτημα και πως θα υπερασπιστώ την πατρίδα μου». Η Κοσμήτορας θεώρησε ότι ήμουν μια ανυπάκουη φοιτήτρια που έπρεπε να με πειθαρχήσει και με απείλησε με αποβολή. «Σε προκαλώ να το κάνεις!» φώναξα στ' αγγλικά και της κήρυξα τον πόλεμο λέγοντας ότι ήταν πράκτορας της CIA και το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρηντού υπηρετούσε το πεντάγωνο και τα καρτέλ πετρελαίου. «Κοσμήτορα των Γιάνκη, μια μέρα θα κάθομαι εγώ στην θέση σου και θα αποβάλω όλους τους ομοίους σου». Όρμησα έξω από το γραφείο της φωνάζοντας «Ζήτω η Παλαιστίνη, ζήτω το ΑΕΚ, ζήτω η επανάσταση!». Η Κοσμήτορας σοκαρίστηκε και

πιθανόν χρειάστηκε να πάρει ηρεμιστικά για να συνεχίσει την γραφειοκρατική της δουλειά για κείνη την μέρα.

Την άνοιξη του 1963, πέρασα τις εξετάσεις των πρωτοετών, αλλά δεν πέτυχα κάποια διάκριση. Ήλπιζα πως θα επέστρεφα στο Πανεπιστήμιο και θα συνέχιζα την εκπαίδευση μου, αλλά δεν υπήρχαν χρήματα και έπρεπε να βρω δουλειά. Το προσωρινό τέλος των σπουδών μου, με έκανε να αναλογιστώ την αξία της συνολικής μου εκπαίδευσης μέχρι εκείνη την στιγμή. Η ακαδημαϊκή μου εκπαίδευση ήταν εξολοκλήρου ασήμαντη. Δεν μου έμαθε τίποτα που να είχε διαχρονική αξία. Οι μόνες ζωντανές στιγμές εκείνα τα χρόνια ήταν όσες είχαν σχέση με την πολιτική και την επανάσταση και ήταν εκτός του προγράμματος σπουδών. Τα πρώτα τρία τέσσερα χρόνια της εκπαίδευσης μου, μου άρεσε να διαβάζω ιστορία και λογοτεχνία. Προς το τέλος της μαθητικής καριέρας μου, το ενδιαφέρον μου στράφηκε στα μαθηματικά και την χημεία και σχεδίαζα να ειδικευτώ στην φαρμακολογία ή στις αγροκαλλιέργειες. Η αγροκαλλιέργεια ήταν ζωτικής σημασίας για όταν επιστρέφαμε στην Παλαιστίνη, γιατί θα έπρεπε να καλλιεργήσουμε τη γη με επιστημονική βάση και να αποδείξουμε στον κόσμο ότι μπορούσαμε να την χρησιμοποιήσουμε με καλύτερο τρόπο από ότι οι Σιωνιστές.

Τα πρώτα τρία χρόνια στο γυμνάσιο διάβαζα για σημαντικές προσωπικότητες όπως ο Λίνκολν, ο Ναπολέων, ο Χίτλερ, ο Λένιν. Στην αρχή τους θαύμαζα όλους. Τώρα θαυμάζω τον Λίνκολν για τον φιλελευθερισμό του εκείνη την εποχή, τον Λένιν σαν τον μεγαλύτερο «αυτόνομο στην παγκόσμια ιστορία», που ακολουθήθηκε μόνο από τον Μάο, τον Χο και τον Γκεβάρα. Στην αρχή θαύμαζα τον Χίτλερ γιατί νόμιζα ότι ήταν εχθρός των Εβραίων, μέχρι που έμαθα ότι κατηγοριοποιούσε τους Άραβες σαν υπό-ανθρώπους, λίγο πιο πάνω από τους τσιγγάνους και τους Εβραίους. Τον Ναπολέοντα τον θαύμαζα για τις στρατιωτικές του κατακτήσεις και την ικανότητα του να υπερπηδά όλα τα εμπόδια αλλά αργότερα ανακάλυψα ότι όλα τα έκανε για να ικανοποιήσει τις προσωπικές τους φιλοδοξίες.

Στην λογοτεχνία διάβαζα αποσπάσματα του Ντίκενς και του Σω. Λάτρεα τον τρόπο που έγραφαν και μια φορά προσπάθησα να μιμηθώ τον ύφος του Σω σε μια έκθεση μου. Ο δάσκαλος δεν εκτίμησε αυτή την προσπάθεια και το Γ+ που μου έβαλε ήταν μια δυναμικότητα αποτροπή στο να συνεχίσω. Δεν μου άρεσε ο Σαίξπηρ και οι πομπώδεις περιφράσεις του. Από την αραβική λογοτεχνία, μου άρεσαν τα ποιήματα της περιόδου των Αββασιδών και των Ουμαγιάντ. Αυτή είναι όλη η «εκπαίδευση» που θυμάμαι. Μιας και είχα πολύ χρόνο για χάσιμο την περίοδο 1960-61, διάβασα και τον Γκάντι από μόνη μου. Μου άρεσε η ηθική του ακεραιότητα, αλλά ένοιωθα ότι γεννήθηκε σκλάβος και δεν κατάφερε ποτέ να αποτινάξει την σκλαβιά του.

Όσον αφορά τις προσωπικές και κοινωνικές σχέσεις, ζούσα μια «φυσιολογική» ζωή σαν Αραβίδα. Για έξι χρόνια μου άρεσε ένας σύντροφος Παλαιστίνιος φοιτητής από αγροτική οικογένεια. Στην αρχή μου προκάλεσε την περιέργεια ο τρόπος που απέφευγε τα κορίτσια. Αργότερα έμαθα πως η αποστροφή του στις γυναίκες οφειλόταν στο γεγονός ότι είχε δει την μητέρα του να βιάζεται από Ισραηλινούς στρατιώτες, όταν διώχτηκαν από την Σαφάντ το 1948. Εγκατέλειψε την μητέρα του όταν μπόρεσε να σταθεί στα πόδια του. Τον Άντελ δεν τον έχω ξαναδεί

από τότε που πήγαινα στο Πανεπιστήμιο και αναρωτιέμαι αν τώρα είναι ένας από τους πολεμιστές μας ή ένας από τους μάρτυρες μας. Ίσως και να έχει εγκαταλείψει κάθε ελπίδα και να ζει σε καμιά φτωχογειτονιά κάποιας αραβικής πόλης. Είχα συχνά φίλους αλλά ποτέ δεν δέθηκα πραγματικά με κανέναν άντρα. Όσο μεγάλωνα, δενόμουν όλο και πιο πολύ με την επανάσταση.

3 Εξορία στο Κουβέιτ

Στο Κουβέιτ και στον Αραβικό κόλπο, όποιος δεν είναι από κει είναι ξένος, εκτός από τους Βρετανούς, τους Αμερικανούς και τα παρελκόμενα τους.

Κατίμπ Καρούνι

Ο Αραβικός Εθνικισμός ήταν μια ιδέα του 19^{ου} αιώνα. Στην αρχή διατυπώθηκε από λογοτέχνες και φιλελεύθερους συγγραφείς που ήρθαν σε στενή επαφή με τις ευρωπαϊκές ιδέες και τα γραπτά στα πανεπιστήμια της Βρετανίας και της Γαλλίας. Οι φοιτητές και οι μεταρρυθμιστές ήταν οι πρώτοι που αγκάλιασαν τις εθνικιστικές ιδέες και οργάνωσαν αραβικούς συλλόγους. Από την αρχή οι Άραβες διανοούμενοι ήταν στο προσκήνιο. Οι Άραβες στρατιώτες και οι αξιωματούχοι του Οθωμανικού στρατού ενώθηκαν μαζί τους στις αρχές του επόμενου αιώνα, ειδικά μετά την πολιτική τουρκοποίησης που εφάρμοσαν οι Οθωμανοί την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα. Εκείνες τις μέρες, οι εθνικιστές δεν είχαν συλλάβει καθαρά την ιδέα του εθνικισμού και ούτε είχαν ένα καθορισμένο πλαίσιο δράσης που θα περιλάμβανε όλους τους αραβόφωνους λαούς. Ο εθνικισμός ήταν «Ανατολικός», όχι «Δυτικός». Γι' αυτό και περιλάμβανε τα εύφορα ισλαμικά κράτη της Δυτικής Ασίας και όχι την Βόρειο Αφρική. Στην πραγματικότητα όμως, σημαντικές προσωπικότητες όπως ο Αλ Αφγάνι, που προώθησε το «Ισλαμικό Μπαάθ», απέτυχαν να κάνουν την διάκριση ανάμεσα στον Αραβισμό και τον Ισλαμισμό. Η ιδέα του ισχυροποιήθηκε από τις κατακτήσεις της Δύσης στην περιοχή και περιπλέχτηκε από την προώθηση των φιλελεύθερων δημοκρατικών ιδεών στον μουσουλμανικό κόσμο.

Ο Αλ Αφγάνι και οι υποστηρικτές του, θεωρούσαν πως τα προβλήματα που αντιμετώπιζε το Ισλάμ ήταν λόγω του πολιτισμού και των κοινοτήτων τους. Πίστευαν πως η εισβολή του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο (1798), στη συνέχεια η κατάκτηση της Δυτικής Αραβίας από την Γαλλία και η κατοχή της Αιγύπτου από την Βρετανία, ήταν συνέχεια του μεσαιωνικού πολέμου του Ισλάμ με τον Χριστιανισμό. Γι' αυτούς η απάντηση ήταν ξεκάθαρη: ο μουσουλμανικός κόσμος έπρεπε να αντιδράσει σαν μια κοινότητα για να αντισταθεί σε αυτή την σφαγή και να κερδίσει την Δύση. Άραβες και Μουσουλμάνοι ήταν ένα. Όλοι οι Μουσουλμάνοι έπρεπε να αντιδράσουν συλλογικά. Χρειάστηκαν να περάσουν περίπου τρεις δεκαετίες για να εγκαταλειφθεί αυτή η σκέψη: το Ισλάμ και ο Αραβισμός διαχωρίστηκαν και ξεχώρισαν σαν δύο διαφορετικές ιδέες, αντί να παραμένουν ως μία και αόρατη ιδέα. Η αφορμή για τον διαχωρισμό ήταν αποκαλυπτική. Άφησε τους Άραβες άφωνους, ανίσχυρους, γυμνούς.

Ήξεραν πώς να αντιμετωπίσουν την «Χριστιανική» Δύση και την τελευταία τους πρόκληση- με ιερό πόλεμο. Τώρα οι ομόθρησκοι τους, οι Τούρκοι, προσπαθούσαν να εκτουρκίσουν την Αραβική Ανατολή, στην οποία κυριαρχούσαν από τον 16^ο αιώνα μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η αντίδραση των Αράβων σε αυτό, ήταν αγωνία και έκπληξη. Έμαθαν γρήγορα πως οι μουσουλμάνοι δεν ήταν όλοι αδέρφια και πως οι Τούρκοι δεν ήταν Άραβες, ότι κόσμος δεν κυβερνιόταν πια από την θρησκευτική μισαλλοδοξία αλλά από τους καπιταλιστές, ότι τα κράτη έψαχναν συμμάχους βάση των αμοιβαίων συμφερόντων και όχι για θρησκευτικές συνεργασίες, ότι οι Άραβες θα έπρεπε να αλλάξουν γρήγορα τον τρόπο που βλέπουν τον κόσμο ή θα παρέμεναν υποδουλωμένοι. Δεν υπήρχε συγκεκριμένο κόμμα που αντιμετώπιζε αυτά τα θέματα, αλλά υπήρχαν ανεξάρτητοι και ομάδες που είχαν την έδρα τους στην Βυρηντό, το Κάιρο και την Δαμασκό. Υπήρχαν επίσης οι εθνικιστές αξιωματούχοι του Οθωμανικού στρατού που αποτελούσαν τμήμα των «Νεότουρκων». Οι υπόλοιποι «Νεότουρκοι» αντιμετώπιζαν αυτούς τους αξιωματούχους με περιφρόνηση, όταν το 1908 εξέφρασαν τις ιδέες τους και απέρριπταν την ιδέα μιας αποκεντρωμένης αυτοκρατορίας που θα βασιζόταν στην εθνική αυτονομία. Εκείνοι οι αξιωματούχοι, οι διανοούμενοι και οι φοιτητές αποτέλεσαν τα στελέχη της Μεγάλης Αραβικής Επανάστασης του 1916. Το αποτέλεσμα εκείνης της επανάστασης ήταν η Διακήρυξη του Αραβικού Κράτους με πρωτεύουσα την Δαμασκό, το 1920. Η επανάσταση και οι αρχηγοί της, γρήγορα κατεστάλησαν και διασκορπίστηκαν. Το «Ανατολικό» κομμάτι του αραβικού κόσμου κατακερματίστηκε και κατακτήθηκε από την Βρετανία και την Γαλλία, που έκαναν την μεταξύ τους μοιρασιά με την Συμφωνία Σάικς-Πίκοτ και η Συρία με τον Λίβανο πήγαν στην Γαλλία και το Ιράκ, η Παλαιστίνη και η Υπεριορδανία στην Βρετανία. Οι κοσμικοί Άραβες εθνικιστές εξουδετερώθηκαν, οι τοπικιστές δωροδοκήθηκαν με κρατικές εξουσίες και τους δόθηκαν πριγκιπικοί τίτλοι, οι Χασιμίτες και οι βαστάζοι τους συνέχισαν την πορεία τους σαν τα εύπλαστα όργανα στα χέρια των Βρετανών και χρησιμοποίησαν την θρησκεία και τις φυλές για να διαιωνίσουν την εξουσία τους. Η ιδέα του εθνικισμού επιβίωσε καθώς η Ανατολική Αραβία μοιράστηκε ανάμεσα στην επιρροή της Βρετανίας και της Γαλλίας. Η Παλαιστίνη παραδόθηκε στους Σιωνιστές με την Διακήρυξη Μπαλφούρ και το καθεστώς της Εντολής έκανε τα πάντα για να πραγματοποιήσει τα σιωνιστικά ιδεώδη.

Χρειάστηκε περίπου μισός αιώνας αναταραχών και τουλάχιστον τρεις μεγάλες ήττες από τα κυρίαρχα φεουδαρχικά και μικρά αστικά καθεστώτα πριν εμπλουτιστεί η ιδέα του εθνικισμού με ένα πιο σοσιαλιστικό περιεχόμενο. Σε κάθε περίπτωση, ο Σιωνισμός υπερίσχυε ενώ οι εθνικιστές έσκαβαν τον ίδιο τους τον λάκκο. Από το 1920 έως το 1948, προσπαθούσαν να προωθήσουν την ιδέα ενός κοσμικού, φιλελεύθερου εθνικισμού. Απέτυχαν οικτρά γιατί και εκείνοι και η κυρίαρχη εμπορική τάξη των φεουδαρχών σκεφτόντουσαν με όρους δυτικής καπιταλιστικής ανάλυσης και προσπαθούσαν να ανταγωνιστούν για χατίρι της Δύσης. Και οι δύο προσπαθούσαν να επιβληθούν εκ των άνω και απέτυχαν να ενσωματώσουν τις μάζες

στα συστήματα τους. Οι κοσμικοί εθνικιστές με τα φιλελεύθερα πιστεύω τους είχαν αποδείξει την ανυποληψία τους και το κόμμα Ουάφντ της Αιγύπτου έπεισε εν αγνοία του τον αραβικό κόσμο ότι η Δύση ήταν ο εχθρός του. Με άλλα λόγια, οι Άραβες παρέμεναν αδύναμοι και χωρισμένοι και η Δύση ήταν υπεύθυνη για την διάσπαση και την οικονομική τους εξαθλίωση. Φαινόταν εξάλλου ότι η Δύση δεν έδωσε ποτέ μια ευκαιρία στους «πελάτες» της να αναπτύξουν μια καπιταλιστική κοινωνία στον Αραβικό κόσμο και οι Άραβες διοικητές ήταν το ίδιο απόμακροι όπως και οι Οθωμανοί προκάτοχοι τους. Μέσα σε αυτό το κλίμα αδυναμίας, ήταν εύκολο για τον Σιωνισμό να διεισδύσει και να αποτελειώσει την αραβική φεουδαρχική εμποροκρατία το 1948. Το αποτέλεσμα ήταν η εμφάνιση μιας εθνικιστικής μπουρζουαζίας που αναδείχτηκε στο πρώτο παναραβικό εθνικιστικό κόμμα, το Μπαάθ, ένα κοινωνικό δημοκρατικό κίνημα. Το Αραβικό Μπαάθ (που σχηματίστηκε ανάμεσα στο 1943 με 1947) σε αντίθεση με το Ισλαμικό των περασμένων ετών, ήταν μια αξιόλογη εξέλιξη. Αναβίωσε την ιδέα του εθνικισμού και του έδωσε ένα πιο κοσμικό σημείο αναφοράς. Το πιο σημαντικό όμως ήταν ότι το Μπαάθ έδωσε την ιδέα της αραβικής ενότητας με τον σοσιαλιστικό ουμανισμό και τον τοποθέτησε εκ νέου στην ατζέντα του αραβικού έθνους. Το σύνθημα του Μπαάθ ήταν ελευθερία, ενότητα, σοσιαλισμός. Δυστυχώς όμως δεν κληρονόμησε τον μανδύα της αραβικής επανάστασης, γιατί η ιδεολογία του δεν λάμβανε υπόψη της την διαφορά ανάμεσα στην φιλελεύθερη δημοκρατία και τον σοσιαλισμό, ωραιοποιούσε την σχέση ανάμεσα στον σοσιαλισμό και την μαζική κινητοποίηση και οργάνωση και γιατί η ηγεσία προτιμούσε τις εξατομικευμένες θεωρίες και κανόνες που σχετίζονταν με την κοινωνική θεωρία και την μαζική δουλειά. Όταν γεννήθηκε το Μπαάθ ήταν ανήμπορο να ξεπεράσει αυτά τα εμπόδια και να ενσωματωθεί στην κοινωνία την οποία προοριζόταν να υπηρετήσει. Την δεκαετία του '60, οι στρατιωτικοί ηγέτες του, έγιναν δύσκαμπτοι και ανίκανοι να κερδίσουν την στήριξη της μάζας. Οι συνταγματάρχες ήταν με τους συνταγματάρχες, οι πολίτες με τις οργανώσεις τους ανά φυλή, οι διανοούμενοι με το ακροατήριο τους στα σαλόνια. Το Μπαάθ έγινε κόμμα μόνο κατά όνομα την δεκαετία του '70, δεν έγινε όμως εκείνο το όργανο της επανάστασης που θα μεταμόρφωνε την αραβική κοινωνία.

Για πολλούς εθνικιστές, το Μπαάθ έχασε τον ιστορικό του συσχετισμό στα τέλη της δεκαετίας του '40, επειδή η Παλαιστίνη δεν ήταν η πρώτη του προτεραιότητα και γιατί αδυνατούσε να καταλάβει την σημασία του επαναστατικού αγώνα και της σκληρής Οργάνωσης. Εκείνοι οι εθνικιστές προσπάθησαν να αποκαταστήσουν το Μπαάθ σαν τον ιστορικό παράγοντα της αραβικής κοινωνικής αλλαγής και το 1948 δημιούργησαν το Σώμα του Αραβικού Μαρτυρίου. Από το 1952 έως το 1957 ήταν γνωστοί ως Η Νεολαία της Αραβίας. Το 1952 μετονομάστηκαν σε Αραβικό Εθνικιστικό Κίνημα. Το 1967 σταμάτησαν να υπάρχουν. Το 1970, το Αραβικό Εργατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα διαδέχτηκε το ΑΕΚ σαν το παναραβικό κόμμα. Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης που είχε δημιουργηθεί τον Νοέμβριο του 1967, αντικατέστησε το παλαιστινιακό παράρτημα του ΑΕΚ, που είχε δημιουργηθεί το 1962. Στην αρχή, το Κίνημα ήταν μια συλλογή από ευαίσθητους ριζοσπάστες που είχαν ανατραφεί με τις ιδέες του Σατις Αλ

Χουσάρι, ενός συγγραφέα που τόνιζε την ιδέα της εθνικότητας και την τοποθετούσε μόνο σε ιστορικό και γλωσσικό πλαίσιο. Το 1963, το Κίνημα βρισκόταν σε μια ρευστότητα, η ιδέα ενός επαναστατικού ριζοσπαστικού εθνικισμού παρουσιάστηκε σαν εναλλακτική. Το κοινωνικό ζήτημα αποτελούσε το κομβικό σημείο. Αυτή η προοπτική και οι διανοητικές και ηθικές προκλήσεις της, με είχαν τότε προβληματίσει, σαν μέλος του. Ο πυρήνας του ΑΕΚ είχε οργανωθεί από φοιτητές και απόφοιτους του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βυρηντού την δεκαετία του '40. Η πιο σημαντικές προσωπικότητες ήταν ο Τζορτζ Χαμπάς, ο Ουαντίχ Χαντάχ, ο Χάνι Αλ Χίντι και ο Άχμαντ Ελ Χατίμπ. Τα πρώτα στελέχη ήταν κυρίως Παλαιστίνιοι που ταρακουνήθηκαν από την αραβική καταστροφή του 1948.

Η δημιουργία του Σιωνιστικού κράτους έδωσε στο Κίνημα την αναγκαία ώθηση για να αναπτυχθεί. Οι αρχηγοί ήταν με τον λαό, αντιιμπεριαλιστές, υπέρ-εθνικιστές. Γι' αυτούς, ο εθνικισμός και ο αντιιμπεριαλισμός ήταν η κυρίαρχη ενασχόληση. Το Ισραήλ ήταν ο κυρίαρχος εχθρός, οι Αραβικές μάζες ήταν ο κυρίαρχος σύμμαχος. Εξαιτίας αυτών των πολιτικών προτάσεων, οι νεαροί εθνικιστές αγωνίστηκαν την δεκαετία του '50 ενάντια στα δίκτυα των δυτικών συμμαχιών, ενάντια στους Χασιμίτες στην Ιορδανία και το Ιράκ, ενάντια στους Άραβες υποστηρικτές των δυτικών καπιταλιστικών ιδεών. Καθώς το Κίνημα εξελισσόταν, ο Νάσσερ καθιερώθηκε στο στερέωμα του Τρίτου Κόσμου με την ολοκλήρωση της διάσημης συμφωνίας για τα τσέχικα όπλα με το Σοβιετικό μπλοκ και με την εθνικοποίηση του Σουέζ. Σε ένδειξη αναγνώρισης αυτών των κατορθωμάτων, οι εθνικιστές ταυτίστηκαν με τον Νασσερισμό και επιδοκίμαζε τις πράξεις του για μια δεκαετία. Εκείνη την εποχή ήταν ολοφάνερο πως ο Νάσσερ και το ΑΕΚ ήταν φυσικοί σύμμαχοι. Και οι δύο πίστευαν στην ταξική συνεργασία και την αραβική ενότητα, και οι δύο είχαν διαφορούμενες απόψεις για το ζήτημα του σοσιαλισμού συνεργασίας, και οι δύο ήταν ελιτιστές και είχαν στατιστική αντίληψη για την κυβέρνηση και τον ρόλο του κράτους στην οικονομία. Η μόνη διαφορά τους ήταν ότι ο Νάσσερ βρισκόταν στην εξουσία και δεν μπορούσε να υπερβεί το περιβάλλον του. Το ΑΕΚ δεν βρισκόταν στην εξουσία και με τον καιρό στράφηκε εναντίον αυτών των ολιγαρχικών ιδεών. Ο Νάσσερ ήταν περήφανος που μπορούσε να αντιδρά και να χειρίζεται τις πιέσεις από Ανατολή και Δύση και κανχιόταν πως ήταν πραγματιστής στον χειρισμό της εξουσίας. Οι ηγέτες του ΑΕΚ από την άλλη, ήταν άνθρωποι του Κινήματος. Και γι' αυτό ήταν περισσότερο συντονισμένοι από ότι ο Νάσσερ, στο ρεύμα της σύγχρονης σκέψης και πιο ικανοί στο να το αντιληφθούν και να το φέρουν στο παρόν. Την δεκαετία του '60 προώθησαν και εφάρμοσαν τον ένοπλο αγώνα και τον επιστημονικό σοσιαλισμό. Ο Νάσσερ πέθανε το 1970, σαν ένας στρατιώτης – διπλωμάτης και όχι σαν υπέρμαχος των λαϊκών πολέμων.

Εν τω μεταξύ, την περίοδο της στενής συνεργασίας, η επαφή ανάμεσα στον Νάσσερ και το κίνημα διατηρήθηκε μέσω των υπέρ-εθνικιστών αξιωματούχων της Συρίας και τον Αιγύπτιο πολιτικό ιδεολόγο Αμπού Αλνούρ. Οι σχέσεις τους ήταν εγκάρδιες αλλά πατερναλιστικές. Στις 21 Νοεμβρίου 1961 έγινε η πρώτη απευθείας επαφή, όταν ο Χάνι Ελ Χίντι, ένας Σύριος ριζοσπάστης, μέλος του ΑΕΚ επισκέφτηκε τον Νάσσερ. Ο Ελ Χίντι συζήτησε μαζί του κάποια βασικά θέματα που αφορούσαν

στην αποχώρηση της Συρίας και το μέλλον της αραβικής επανάστασης, αλλά εκείνη την εποχή ο Νάσσερ είχε στρέψει το ενδιαφέρον του στον «αιγυπτιακό σοσιαλισμό». Ο Δρ. Χαμπάς, ο Γενικός Γραμματέας του ΑΕΚ, συναντήθηκε με τον Νάσσερ στις 11 Απριλίου 1941 και δήλωσε εντυπωσιασμένος από την έντονη προσωπικότητα και την ικανότητα του να χειρίζεται καταστάσεις και πρόσωπα. Οι επαφές γινόντουσαν σε μια περίοδο που ο Αραβικός εθνικισμός είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις και ο Νάσσερ φαινόταν ότι είχε ανακάμψει από την αγωνία του για τον διαχωρισμό της Συρίας. Ωστόσο η συνάντηση έλαβε χώρα σε μια στιγμή που οι δρόμοι για την Ιερουσαλήμ είχαν αρχίσει να αποκλίνουν ριζικά και ανοιχτά. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να τονίσω το γεγονός ότι το ΑΕΚ όχι μόνο προηγούταν του Νάσσερ και του Νασσερισμού χρονικά, αλλά και ποτέ δεν έγινε αποκλειστικό του εργαλείο ούτε στάθηκε μόνο σε αυτό. Παραδεχόμαστε ότι το ΑΕΚ ήταν πεπεισμένος υποστηρικτής και σύμμαχος του Νασσερισμού στο επίπεδο της εθνικής επανάστασης-και δεν απολογούμαστε γι' αυτό. Επιπλέον, οι χωριστοί μας δρόμοι, και όχι η ρήξη με τον Νάσσερ, προέκυψαν με το ζήτημα της Νότιας Υεμένης στα μέσα της δεκαετίας του '60. Υπήρξε μια κατάσταση που ο Νάσσερ προσπάθησε να διατηρήσει και να την περιορίσει και να την κρατήσει υπό την επιρροή του. Βοήθησε στο να οργανωθεί και να προωθηθεί το Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Κατεχόμενης Νότιας Υεμένης (το Flossy), μια ομάδα φιλό-βρετανών συνδικαλιστών και εθνικιστών με επικεφαλής τον Σανζάγκ. Το ΑΕΚ από την άλλη, αναγνώρισε τη Παράταξη της Νότιας Υεμένης (το FLN) σαν το νόμιμο εκπρόσωπο των Νότιο-Υεμενιτών. Στην επαρχία ξέσπασε ένοπλος αγώνας και οι αγρότες συμμετείχαν στην επανάσταση, ενώ τα μέλη του Flossy απολάμβαναν την δημοσιότητα και τα φώτα του Κάιρου και διαπραγματεύονταν τον συμβιβασμό με τους Βρετανούς. Τελικά, οι Βρετανοί αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν και τον Νοέμβριο του 1967 ανακηρύχτηκε η Λαϊκή Δημοκρατία της Νότιας Υεμένης. Μέσα σε λίγες μέρες, η φούσκα του Flossy έσκασε και έφυγε από το προσκήνιο. Ο Νασσερισμός συρρικνώθηκε και περιόρισε τις βλέψεις του. Το επαναστατικό ΑΕΚ το αντικατέστησε, διευρύνοντας την βάση του και τις σοσιαλιστικές του θέσεις. Την περίοδο πριν τον πόλεμο του Ιούνι, το επαναστατικό ΑΕΚ έγινε ο μαγνήτης των αραβικών μαζών -η κινητήριος δύναμη των φτωχών, των αδύναμων και των κατατρεγμένων του Αραβικού κόσμου. Με δυο λόγια, το ερώτημα που ανέκυπτε ήταν: ποιος θα κυβερνήσει, οι συνταγματάρχες ή ο λαός; Εμείς στο Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα λέμε ο λαός. Γι' αυτό ισχυριζόμαστε ότι η επανάσταση είναι προ των πυλών, γι' αυτό έγινα επαναστάτρια.

Την Άνοιξη του 1963, το Ισραήλ ήταν δεκαπέντε χρονών. Ο Νασσερισμός, αντί να ξαναζωντανέψει το αραβικό πνεύμα και να συνεχίζει την ιστορική του αποστολή μετά την διάσπαση της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας, γινόταν εσωστρεφής, κατασταλτικός, διοικητικός. Η πολιτική αίσθηση, η οικονομική πρόοδος, η πολιτική σταθερότητα ήταν οι κράχτες του αιγυπτιακού καθεστώτος. Η Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία έβαζε διαφημίσεις στους Τάιμς της Νέας Υόρκης, καλώντας τους μονοπωλιακούς επενδυτές να βάλουν χρήματα στις κερδοφόρες κρατικές επιχειρήσεις της. Πέρασαν οι μέρες που ο Νάσσερ μίλαγε και οι βιομηχανίες της Δύσης σταμάταγαν λόγω έλλειψης πετρελαίου. Πέρασαν οι μέρες που ο Νάσσερ

προκαλούσε με τα επαναστατικά συνθήματα και οι Αραβικές μάζες άρπαζαν και έκαιγαν τις πρεσβείες. Πέρασαν οι μέρες που μεταχειριζόταν τους πρωθυπουργούς της Δύσης σαν αγγελιοφόρους και τους χλεύαζε δημόσια. Όμως, παρόλη αυτή την στροφή, εμείς στο ΑΕΚ παραμείναμε υποστηρικτές του Νάσσερ μέχρι το 1967.

Η νασσερική κοινωνική διαταγή αποτελούταν από ένα Κεφάλαιο που υποσχόταν μια νέα Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία βασισμένη στο Ισλάμ, την δημοκρατία και την συνεργασία, θα αναγνώριζε τον κυρίαρχο ρόλο του κράτους στην οικονομία και τον ρόλο της «εθνικής μπουρζουαζίας», θα ανέθετε στους εργάτες και τους χωρικούς τα μισά έδρανα του κοινοβουλίου, θα έδινε στους εργαζόμενους έναν συμβουλευτικό ρόλο στον τρόπο διοίκησης των χωραφιών τους, των εργοστασίων, των γραφείων και δεσμευόταν πως θα τους αντάμειβε οικονομικά για το κέρδος που θα έβγαζαν. Ο Νασσερισμός μετέτρεψε την Αίγυπτο σε ένα «παράδεισο» συνταγματαρχών, διευθυντών, υπαλλήλων. Το 1965, με χεϊκαλανή ειλικρίνεια ανακοίνωσε στην Δεύτερη Παλαιστινιακή Εθνική Συνδιάσκεψη ότι δεν είχε «κανένα σχέδιο για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης». Επιπλέον, το 1963 η Αραβική ενότητα είχε αναβιώσει για περίπου τρεις μήνες, όταν το Ιράκ, η Αίγυπτος και η Συρία, συμφώνησαν (στις 17 Απριλίου) να σχηματίσουν μια νέα και αναζωογονημένη Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία. Οι συνομιλίες για την ενότητα πραγματοποιήθηκαν στο Κάιρο, αφότου οι Μπααθίτες, οι συνεργάτες του Νάσσερ το 1958, άρπαζαν την εξουσία στο Ιράκ (8 Φεβρουαρίου) και τη Συρία (8 Μαρτίου). Για να ενισχύσουν τις κυβερνήσεις τους, οι Μπααθίτες κάλεσαν σε ενότητα και συνεργασία των «προοδευτικών δυνάμεων». Ο Νάσσερ δεν μπορούσε να αγνοήσει ή να αρνηθεί το κάλεσμα τους, για να μην θεωρηθεί ότι δεν επιθυμούσε την ενότητα. Μετά την διακήρυξη της Νέας Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας ωστόσο, οι Μπααθίτες επέστρεψαν στις πρωτεύουσες τους και άρχισαν την εκκαθάριση των Νασσεριτών, μέχρι που τους εξαφάνισαν τελείως. Στις αρχές Ιουλίου ο Νάσσερ έδειξε την δυσaráσκεια του δίνοντας τις μαγνητοφωνημένες συνομιλίες στο Αλ Αχραμ, το φερέφωνο των Αιγυπτίων μεσοαστών. Ο Χέικαλ, ο εκδότης του, δημοσίευσε επί λέξη λογοκριμένες ομιλίες και σχολίαζε καυστικά το Μπαάθ προκειμένου να δείξει στον κόσμο ότι ο Νάσσερ δεν είχε καμία πρόθεση να συνεχίσει το φθινόπωρο με την συγχώνευση, όπως είχε προγραμματιστεί. Οι δημοσιεύσεις έδειχναν δύο πράγματα: πρώτον ότι ο Νάσσερ δεν ήταν πρόθυμος να αναγνωρίσει κανέναν ως ισότιμο του ή να υπάγει το «εθνικό συμφέρον» της Αιγύπτου στο κοινό αραβικό καλό και δεύτερον, ότι οι Μπααθίτες ήταν ανειλικρινής, που δεν εμπιστεύονταν τον Νάσσερ και θεωρούσαν πως ήταν οι διάδοχοι του Νασσερισμού, που πέθαινε. Τα χρόνια που ακολούθησαν, ο Μπααθισμός έγινε και αυτός ένα καθεστώς συνταγματαρχών. Αυτό και άλλα περιστατικά προβλημάτισαν, σύγχυσαν και μπέρδεψαν το ΑΕΚ.

Την άνοιξη του 1963, κατάλαβα πως δεν θα μπορούσα να επιστρέψω στο Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο της Βηρυτού το φθινόπωρο. Έπρεπε να αποφασίσω τι θα έκανα. Υπήρχαν πολύ λίγες ευκαιρίες για δουλειά και καμία από αυτές στον Λίβανο. Ήμουν δεκαεννέα χρονών και δεν έπαχα να βρω σύζυγο για να υπηρετήσω ούτε

ήθελα να μείνω σπίτι και να φυτοζωώ. Σε αυτή την μπερδεμένη άνοιξη, ένα οικογενειακό περιστατικό με οδήγησε στο να βρω καταφύγιο έξω από το Λίβανο.

Για δεκαπέντε χρόνια η οικογένεια μου ζούσε εξόριστη, μακριά από την αγαπημένη της πατρίδα. Από τότε που ξεκίνησε η εμπόλεμη κατάσταση ανάμεσα στα Αραβικά κράτη και το Ισραήλ, δεν είχαμε δει ούτε έναν συγγενή από την Χάιφα ή το Μαζντέλ Ελ Καρούμ. Οι περιορισμοί στα ταξίδια ήταν πολύ αυστηροί, η γραφειοκρατία μεγάλη και οι οικονομικές δυσκολίες δεν ξεπερνιόντουσαν εύκολα. Ωστόσο, μετά από παρατεταμένες και προσεχτικές ετοιμασίες, ο πατέρας μου πήγε στην Ιερουσαλήμ να δει την οικογένεια του. Περίμενε τρεις μέρες, όμως κανείς δεν εμφανίστηκε. Λίγες βδομάδες αργότερα, κανονίστηκε άλλη συνάντηση, αλλά τότε ο πατέρας μου είχε παραλύσει και δεν μπορούσε να πάει.

Η μητέρα πήγε χωρίς αυτόν. Η συνάντηση ήταν ένας εφιάλτης με συρματοπλέγματα. Όταν η γιαγιά είδε την μητέρα, νόμιζε πως ο γιος της είχε πεθάνει και κατέρρευσε. Οι θείοι μου, τα ξαδέρφια μου και η μητέρα μίλησαν για περίπου μια ώρα, κλαίοντας. Δεν ειπώθηκαν και πολλά, παρά μόνο φευγαλέες αναμνήσεις και χαιρετίσματα. Όλοι μας είχαμε στεγνώσει από δάκρυα. Κοιτάζαμε ο ένας τον άλλον και αναρωτιόμασταν αν θα ξανασμίξουμε. Κανένας μας δεν μπορούσε να πει μια πρόταση που να βγάζει νόημα. Ήμασταν εξαγριωμένοι με τον Σιωνιστή αφέντη.

Καθώς η μητέρα αποχαιρετούσε την γιαγιά, αυτή της φόρεσε στον λαιμό ένα κολιέ και την φίλησε. Ένας Ισραηλινός φρουρός μας κοίταξε και αμέσως έσπρωξε την μητέρα και της άρπαξε το κολιέ από το στήθος της. Η μητέρα αντιστάθηκε, αλλά κυριάρχησε ο άντρας με το όπλο. Επέστρεψε σπίτι αναστατωμένη από την ανικανότητα των Αράβων να την προστατέψουν και σοκαρισμένη από την αγριότητα των Σιωνιστών. Τέτοιου είδους γεγονότα κρατούσαν την οικογένεια μου και τους περισσότερους Παλαιστίνιους, μακριά από τους Σιωνιστές. Από τότε δεν ξαναείδαμε τους συγγενείς και ο πατέρας πέθανε χωρίς να δει την μητέρα και τις αδερφές τους για δεκαοχτώ χρόνια.

Τι να έκανα στο μέσο αυτής της κατάστασης; Που να πήγαινα; Αν δεν μπορούσα να πάω στον παράδεισο, ας πήγαινα στην κόλαση. Το Κουβέιτ ήταν η μόνη διέξοδος. Δεν υπήρχε άλλη επιλογή.

Το καλοκαίρι του 1963, η Φωνή των Αράβων εξέπεμπε από το Κάιρο και προς τις τέσσερις γωνιές του κόσμου και οι εφημερίδες του Αραβικού κόσμου είχαν γεμίσει με την ιδέα της παλαιστινιακής οντότητας. Αμέτρητοι Παλαιστίνιοι, κι εγώ ανάμεσα τους, έβλεπαν με καλό μάτι την ιδέα, αν όχι τον ίδιο τον οργανισμό που επρόκειτο να συσταθεί: η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (ΟΑΠ). Η ΟΑΠ συστάθηκε τον Ιανουάριο του 1964 από τα Κράτη του Αραβικού Συνδέσμου και ξεκίνησε για να περιορίσει τους Παλαιστίνιους, ενώ υποθετικά αποτελούσε το όργανο για την απελευθέρωση τους. Εκείνη την περίοδο, μόνο κάποιοι λίγοι διορατικοί άνθρωποι είδαν στην αραβική αυτή κορύφωση το τι πραγματικά ήταν. Και όσοι το προέβλεψαν, δεν βρίσκονταν στην εξουσία.

Οι Άραβες Πρόεδροι και οι Βασιλιάδες συναντήθηκαν μέσα στην λαμπρότητα του Κάιρου και παρόλο που αποφάσισαν να μην αντιμετωπίσουν το Ισραήλ, άφησαν

τον λαό να πιστεύει ότι προετοιμάζονταν για έναν πιθανό πόλεμο. Εξέδωσαν κοινές στρατιωτικές εντολές, που όμως δεν είχαν καμία ισχύ. Εβδομάδες αργότερα, έριξαν το φταίξιμο για την ήττα τους στον Λίβανο γιατί όπως ισχυρίζονταν δεν επέτρεψαν στα αραβικά στρατεύματα να καταλάβουν στρατηγικές θέσεις στο έδαφος του, λες και η Συρία και η Ιορδανία είχαν συμφωνήσει και εφαρμόσει την πρόταση και ο Λίβανος ήταν το μόνο εμπόδιο. Είχαν διαθέσει το αστρονομικό ποσό των δεκατριών εκατομμυρίων δολαρίων για την εκτροπή του Ιορδάνη, ενώ αυτά τα χρήματα δεν έφταναν ούτε για να σκάσουν ένα χαντάκι. Δημιούργησαν την ΟΑΠ και την πέταξαν σαν ψίχουλο στους Παλαιστίνιους και σε όσους πίστευαν στην καλή πίστης της ηγεσίας.

Τα πάντα ήταν υποκρισία, όπως έδειξαν και οι καταστροφές του Ιούνη. Η ΟΑΠ γεννήθηκε σακατεμένη, αν όχι νεκρή και τα αραβικά κράτη ούτε επέτρεψαν στους Παλαιστίνιους να δράσουν ανεξάρτητα, αλλά ούτε κατάφεραν να επιδείξουν το αποτελεσματικό σθένος για να διαφυλάξουν τα παλαιστινιακά συμφέροντα. Η ΟΑΠ επανδρώθηκε με τα απομεινάρια της νεκρής σοσιαλιστικής τάξης και η ηγεσία της πήρε την θέση, ως αναγνώριση της πίστης της στα διάφορα συνέδρια κορυφής. Η ΟΑΠ ήταν ο σκελετός που αντικατόπτριζε το αρχηγείο του Αραβικού Συνδέσμου, δεν ήταν ούτε η επαναστατική αιχμή που θα οδηγούσε στην απελευθέρωση της Παλαιστίνης, αλλά ούτε το σημείο συνάντησης της καταπιεσμένης μάζας των «προσφύγων».

Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 1963, αναχώρησα για το Κουβέιτ με ανάμεικτα συναισθήματα και χωρίς καμία προοπτική για δουλειά. Ήμουν άνεργη εδώ και τρεις μήνες και περίμενα να μου απαντήσουν από το Υπουργείο Παιδείας του Κουβέιτ. Τελικά μου απάντησαν στα μέσα Δεκεμβρίου ότι υπήρχε μια κενή θέση στο Αλ Τζάχρα, περίπου πενήντα χιλιόμετρα μακριά από την πρωτεύουσα όπου ζούσε ο αδερφός μου ο Μοχαμάντ.

Τους τρεις μήνες που διαμεσολάβησαν μέχρι να μου απαντήσουν, σκεφτόμουν πολύ για την κατάσταση στον κόσμο και το νόημα του να ζεις, ειδικά μετά την δολοφονία του Προέδρου Τζ. Φ. Κέννεντι στις 22 Νοεμβρίου. Δεν έχω καταλάβει γιατί η δολοφονία με επηρέασε τόσο πολύ συναισθηματικά. Ο Κέννεντυ ήταν πρόεδρος ενός κράτους που βοήθησε στο να διαιωιστεί η εξορία μου, ενός κράτους που διατηρούσε και προωθούσε τον Σιωνισμό που μισούσα. Ο Κέννεντι ήταν ένας σοφιστικέ αριστοκράτης, ένας ταξικός εχθρός και είχε τοποθετήσει σε θέσεις κλειδιά τρεις αφοσιωμένους Σιωνιστές Εβραίους. Μαζί με μια χούφτα αμερικανόφιλων συμφεροντολόγων, είχε εγκρίνει την εισβολή στην Κούβα τον Απρίλιο του 1961. Αλλά, εγώ η σκληρή Παλαιστίνια επαναστάτρια, για κάποιον ανεξήγητο λόγο, έκλαψα όταν έμαθα τα νέα.

Έβλεπα την κηδεία στην τηλεόραση και είδα τους Αμερικανούς να κλαίνε. Μέχρι τότε φανταζόμουν τις Ηνωμένες Πολιτείες σαν ένα κράτος από τέρατα και καθάρματα που ήταν ικανά να κάνουν οποιοδήποτε έγκλημα σκεφτούν. Αναθεώρησα για λίγο την άποψη μου, αλλά η πλεονεξία του Λύντον Τζόνσον και η υποκρισία του Νίξον, ενίσχυσαν την αρχική μου εικόνα. Ίσως να έκλαψα για τον Κέννεντυ γιατί

κατά κάποιο τρόπο είχα ταυτιστεί με την νεολαία της Αμερικής που τον θαύμαζε και τον αγαπούσε. Ίσως γιατί είχα πιστέψει, όπως και άλλοι Άραβες, ότι ο Κέννεντυ πραγματικά θα έκανε κάτι για την αποκατάσταση των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων, όπως αποκαλύφθηκε και αργότερα από την αλληλογραφία του Κέννεντυ με τον Νάσσερ. Μάλλον τα δάκρυα μου ήταν μια απλή ανθρώπινη αντίδραση που οι προκαταλήψεις μου δεν τα εμπόδισαν να κυλήσουν. Δεν έχω μετανιώσει που έκλαψα.

Το Αλ Τζάχρα, για μια κοπέλα από το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο και τον πολιτικό μύλο της Βηρυτού, ήταν η πόλη της «απόλυτης βαρεμάρας». Όλοι ήμασταν «ξένοι» για την Αραβική κυβέρνηση του Κουβέιτ και ας ερχόμασταν από άλλα αραβικά κράτη. Η μόνη ζωντανή πλευρά του σχολείου ήταν οι πολλές «ξένες» διάλεκτοι που μιλιόντουσαν. Οι Αιγύπτιοι, οι Παλαιστίνιοι και οι Σύριοι ήταν οι μεγαλύτερες ομάδες. Αυτή ήταν και η πρώτη μου επαφή με τους Αιγύπτιους. Οι Σύριοι ήταν ίδιοι με τους Παλαιστίνιους, εκτός ίσως από την διευθύντρια, την Σουάντ, που έκανε καριέρα ως μια καταπιεστική γραφειοκράτισσα και αυθαίρετη γυναίκα. Με απλά λόγια, ήταν μια διευθύντρια που έθετε τον εαυτό της στην υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και διορίστηκε για να πειθαρχεί τους καθηγητές συναδέλφους της μέσα από ένα δίκτυο πληροφοριοδοτών. Τα πράγματα περιπλέχτηκαν για μένα, γιατί δεν είχα καμία συναίσθηση των ρόλων και των αφεντικών, δεν ξεχώριζα διοικούντες και διοικούμενους, δεν είχα ιδέα για τα γραφειοκρατικά σημειώματα και δεν αναγνώριζα καμία εξωτερική αρχή. Η μόνη αρχή που είχα αναγνωρίσει ποτέ μου, από το 1960 όταν έφυγα από το σπίτι, ήταν αυτή του συντρόφου τοπικού καθοδηγητή. Ο κόσμος μου ήρθε τα πάνω κάτω. Οι συνάδελφοι μου ή χαιρόντουσαν με την αγωνία μου, εκνευρίζοντας με με την δειλία τους ή θαύμαζαν μυστικά την επαναστατικότητα μου. Ήταν σαν τους υποτακτικούς που έτρεμαν μπροστά στον ιππότη, πριν του αποδώσουν τον φόρο τιμής.

Στο Αλ Τζάχρα δεν μπορούσαμε να φύγουμε από την πανεπιστημιούπολη τις καθημερινές, χωρίς ειδική άδεια. Τις Πέμπτες τα βράδια μπορούσαμε να επισκεφτούμε συγγενείς ή στενά μέλη της οικογένειας και να περάσουμε εκεί το βράδυ. Δεν υπήρχαν σινεμά να πάμε, ούτε αγόρια να περάσουμε την ώρα μας, ούτε υπήρχε το Βρετανικό Μουσείο για να μελετήσουμε. Κάθε πολιτική δραστηριότητα απαγορευόταν. Είμαστε στην πραγματικότητα σαν τους ευνούχος σε ένα δεσποτικό χαρέμι της ανατολής.

Θυμάμαι το διάσημο περιστατικό με τα κοντά μανίκια, που πήγα ενάντια στις αρχές. Η διευθύντρια με είχε απειλήσει με απόλυση όταν εμφανίστηκα με κοντομάνικο, το οποίο βέβαια ήταν απαγορευμένο στο Κουβέιτ παρόλη την ανυπόφορη ζέστη που κάνει εκεί. Την προκάλεσα και της είπα πως θα αποκάλυπτα περισσότερα σημεία του σώματος μου. Είχε εξοργιστεί αλλά δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει την απειλή της. Την ενημέρωσα ότι θα την βοηθούσα να γράψει ένα σημείωμα προς το Υπουργείο Παιδείας για την «σκανδαλώδη» συμπεριφορά μου, αν επέμενε να ακολουθήσει αυτόν τον γελοίο κανόνα. Κατάπιε την περηφάνια της και έγραψε ένα σημείωμα που πρότεινε την μετακίνηση μου σε άλλο σχολείο με το τέλος

της ακαδημαϊκής χρονιάς. Χάρηκα με αυτή την προοπτική, αν και θα μου έλειπαν κάποιοι λίγοι φίλοι που έκανα στο Αλ Τζάχρα.

Τα παιδιά στο Αλ Τζάχρα αντικατόπτριζαν την πολιτισμική στέρηση των αγροτών και των απομακρυσμένων Βεδουίνων, αλλά ήταν έξυπνα και ρουφούσαν την όποια πληροφορία γρήγορα. Το σχολείο μας ήταν το μόνο παράθυρο που είχαν προς τον έξω κόσμο. Έπρεπε να μάθουν τα στοιχειώδη της ζωής στην γρήγορη αναπτυσσόμενη κοινότητα τους και να τους προειδοποιήσω για την αστική σκλαβιά. Αντί γι' αυτά, δίδασκα αγγλικά και φυσική. Αλλά εκμεταλλευόμουν κάθε ευκαιρία για να προπαγανδίζω την πολιτική μου θέση. Οι μαθητές ήταν ευαίσθητοι και ανταποκρίνονταν θετικά.

Δεν αποκάλυπτα την σχέση μου με το ΑΕΚ. Κάτι τέτοιο θα ήταν πολιτική αυτοκτονία, μιας και η διευθύντρια θα χαιρόταν να ασκήσει την εξουσία της. Αντί γι' αυτό, διοχέτευα τον πολιτικό ιό μου σε μικρές δόσεις. Κάθε θέμα το συσχέτιζα με τον κόσμο γύρω μας και όπου μπορούσα με το παλαιστινιακό ζήτημα. Κάποιοι μαθητές με άκουγαν με προσοχή, άλλοι έπαιζαν με τις κατσίκες τους, τα πρόβατα ή τις αγελάδες ή τάζιζαν τις κότες από το παράθυρο του σχολείου. Οι γονείς του δεν ήξεραν και πολλά από αυτά που γίνονταν. Πίστευαν πως η δασκάλα ήξερε καλύτερα και δεν επέβαιναν στην δουλειά μου. Ο λαός του Αλ Τζάχρα είχε και τα καλά του. Πρώτα απ' όλα ήταν πολύ ευχάριστος, ειδικά εκείνοι που δεν ήταν πολιτικοποιημένοι.

Η άνοιξη ήρθε και βρήκε τις αραβικές κυβερνήσεις να δημιουργούν θέμα για την ισραηλινή «κλοπή» του αραβικού νερού από τον Ιορδάνη ποταμό. Ξεκίνησαν φαινομενικά τις δικές τους διεργασίες για την εκτροπή του ποταμού-με δέκα χρόνια καθυστέρηση- ενώ δεν έγινε καμία προσπάθεια να σταματήσουν το Ισραήλ με στρατιωτικά μέσα. Συνέβεναν όμως λίγα επεισόδια στα σύνορα, μικρής σημασίας και οι Άραβες εκδικήθηκαν. Αυτή η φάρσα κράτησε περίπου ένα χρόνο. Το Ισραήλ συνέχισε ελεύθερα τα σχέδια του για την εκτροπή και οικειοποιήθηκε σχεδόν όλο το νερό του Ιορδάνη ποταμού.

Εν τω μεταξύ, οι επίτιμοι πρόεδροι και οι ευγενείς βασιλιάδες, χωρίς να συμβουλευτούν τον παλαιστινιακό λαό ή να λάβουν υπόψη τους και άλλους υποψήφιους, διόρισαν πρόεδρο της ΟΑΠ τον Άχμεντ Σουκαΐρι.

Ο Σουκαΐρι ήταν ο άνθρωπος τους. Μπορούσαν να βασιστούν σε αυτόν, ότι θα έβγαζε λόγους με φανφάρες για να κατευνάσει τον παλαιστινιακό λαό, ότι δεν θα επιτάχυνε μια κρίση ούτε θα οργάνωνε τους Παλαιστίνιους σε μια μάχιμη δύναμη. Η ηγεσία της ΟΑΠ επιβλήθηκε εκ των άνωθεν και σε αυτούς ήταν υπόλογη, όχι στον παλαιστινιακό λαό που υποτίθεται ότι αντιπροσώπευε. Ο Σουκαΐρι περιόδευε στον Αραβικό κόσμο και ήρθε και στο Κουβέιτ για να κινητοποιήσει τους Παλαιστίνιους και να τους κάνει να πάρουν μέρος στην συνταγματική συνέλευση για να εκλέξουν το παλαιστινιακό κοινοβούλιο. Εκεί, ήρθε σε επαφή με ανθρώπους που γνώριζε-την πρώην άρχουσα τάξη της Παλαιστίνης- που πλέον κατείχαν κατώτερες θέσεις στο Κουβέιτ, όπως αυτές των μηχανικών, των διοικητών ή μικροεπιχειρηματιών. Τα παιδιά των «προσφύγων»- οι δάσκαλοι των σχολείων, οι ειδικευμένοι, οι ημι-ειδικευμένοι και οι εργάτες σε χειρονακτικές εργασίες- δεν συμπεριλαμβάνονταν στις

επαφές του. Θεωρούσαν δεδομένο ότι θα χειροκροτούσαν τις «σοφές» αποφάσεις των Αράβων ηγετών και θα σφράγιζαν την εκλογή των αντιπροσώπων «τους», που θα τους είχε διαλέξει ο «εκλεκτός» λαός. Επιπλέον, μιας και στο Κουβέιτ και στον Αραβικό Κόλπο δεν επιτρεπόταν στους Παλαιστίνιους να έχουν οργανωμένη κοινότητα ή μια βιώσιμη οργάνωση, ήταν και πολύ δύσκολο να αναπτυχθούν κοινωνικά αισθήματα. Γι' αυτό και δόθηκε η ευκαιρία σε ιδιοτελή άτομα να αυτοδιοριστούν «εκπρόσωποι» των Παλαιστινίων.

Παρ' όλες αυτές τις δυσκολίες και τις δικές μου επιφυλάξεις, έτρεχα στην πανεπιστημιούπολη και προέτρεπα τους Παλαιστίνιους να αποκτήσουν ενεργό δράση και να σχηματίσουν παραρτήματα της ΟΑΠ. Αλλά στο Αλ Τζάχρα δεν δημιουργήθηκε κανένα παράρτημα, γιατί οι άνθρωποι εκεί ήταν πολύ επιφυλακτικοί. Μοιραζόμουν τους προβληματισμούς τους, αλλά πίστευα πως η ΟΑΠ ήταν καλύτερη από το τίποτα, μιας και η κυβέρνηση του Κουβέιτ την αναγνώριζε ως το επίσημο αντιπροσωπευτικό σώμα των Παλαιστινίων και είχε συμφωνήσει στο να μας αφήσει να συμμετέχουμε, αρκεί να μέναμε έξω από την πολιτική αρένα του Κουβέιτ. Η διευθύντρια μου δεν είχε λάβει καμία οδηγία να ενθαρρύνει τέτοιου είδους σύλλογο και γι' αυτό αποφάσισε να απαγορέψει κάθε πολιτική δράση, μέχρι που με κάλεσε στο γραφείο της για να μου ζητήσει να σταματήσω την όποια δραστηριότητα μου. Μου είπε ότι ήμουν Λιβανέζα, ότι είχα λιβανέζικο διαβατήριο και δεν είχα καμία σχέση με την Παλαιστίνη. Άκουσα τον μονόλογο της χωρίς να την διακόψω. Όταν τελείωσε, σηκώθηκα και είπα «Διευθύντρια, οι άνθρωποι του είδους σου, οι υπάκουοι, οι ανήθικοι και οι απολιτικοί, ευθύνονται για την απώλεια της Παλαιστίνης. Οι καριερίστες σαν και εσένα, έχουν καταπιέσει τους Παλαιστίνιους περισσότερο από ότι οι Σιωνιστές. Το σχολείο σου, που είναι σαν νεκροταφείο, εμποδίζει την εξέλιξη του μυαλού. Ανήκεις στο εχθρικό στρατόπεδο. Πιστεύω πως αν δεν ξεπεράσουμε τα αφεντικά σου και τον δουλικό σου είδος, η τραγωδία και η καταστροφή θα εξαπλωθεί σαν πανώλη στην αραβική πατρίδα. Πιστεύω πως είσαι περισσότερο επικίνδυνη από τον φανερό εχθρό. Ας υποθέσουμε ότι είμαι μια Λιβανέζα πολίτης. Αυτή η «εθνικότητα» με απαλλάσσει από τις υποχρεώσεις μου σαν Αραβίδα; Σβήνει την αραβική μου ταυτότητα; Σημαίνει ότι δεν είμαι μια γυναίκα της Αραβίας; Διευθύντρια, είμαι Αραβίδα, είμαι Παλαιστίνια, είμαι μια Λιβανέζα που θα αρχίσει να προσηλυτίζει για τον αραβικό σκοπό εδώ, στην πανεπιστημιούπολη σου και παντού. Τίποτα πέρα από τον θάνατο, δεν μπορεί να με σταματήσει. Κάνε ότι νομίζεις. Δεν θα ενδώσω. Δεν θα δειλιάσω. Δεν θα υποχωρήσω. Καλή σου μέρα». Βγήκα έξω, χτυπώντας την πόρτα δυνατά. Αυτή ήταν η τελευταία φορά που πήγα στο γραφείο της.

Στις 28 Μαΐου 1964, συνεδρίασε στην Ιερουσαλήμ το Εθνικό Κογκρέσο της Παλαιστίνης, από τον Βασιλιά Χουσεΐν. Οι τριακόσιοι πενήντα απεσταλμένοι αποτελούσαν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του παλαιστινιακού λαού, με την πλειοψηφία να είναι συντηρητικοί. Οι Ιορδανικές αρχές είχαν απαγορέψει την είσοδο στο Κογκρέσο, σε κάποιους εξέχοντες «ριζοσπαστικούς». Εκλέχτηκε μια επταμελής εκτελεστική επιτροπή και επιβεβαιώθηκε η εκλογή του Άχμαντ Σουκαϊρί ως

προέδρου, εξέδωσε ένα μανιφέστο, το Εθνικό Κεφάλαιο που ενσωμάτωνε την ιδεολογία της χρεωκοπημένης αστικής τάξης και εξέλεξε ηχηρές κρατικές επιτροπές, όλων των ειδών, για να διαχειριστούν την «επανάσταση» που ερχόταν. Η ΟΑΠ κατέλαβε την έδρα της Παλαιστίνης στο αρχηγείο του Αραβικού Συνδέσμου, στο Κάιρο. Η συνάντηση κορυφής των Αράβων συνεχίστηκε το φθινόπωρο του 1964. Μέσα σε ένα χρόνο, οι αρχηγοί είχαν σταματήσει να πιστεύουν και οι ίδιοι τα ψέματα τους, αν και τα μίντια συνέχιζαν να παρουσιάζουν τα σχέδια τους με πρόζα και ποιητικά οράματα.

Στα τέλη Ιουνίου του 1964, επέστρεψα στον Λίβανο από όπου για τα επόμενα έξι χρόνια ήμουν σε αναγκαστική άδεια, όπως έλεγα. Εκεί βρήκα ξανά τον δρόμο μου προς την Οργάνωση και ένοιωσα μια αίσθηση ανακούφισης, μετά την απομόνωση του Αλ Τζάχρα και την εξοντωτική ζέστη του Κουβέιτ. Παρατήρησα πως στο ΑΕΚ της Βυρηντού είχαν αρχίσει να παρουσιάζονται σημεία ρήξης, όμως αυτές οι προφανείς διαφορές είχαν παγώσει στο όνομα της ενότητας, της πολιτικής συναίσθησης και των προσωπικών σχέσεων. Οι διαφορές όμως στην ιδεολογία, την στρατηγική, την οργάνωση και τις προσωπικές αντιλήψεις εμφανίζονταν ξανά και ξανά, μέχρι που ήρθε και η επίσημη διάσπαση μετά από πέντε χρόνια.

Καθώς πλησίαζε το φθινόπωρο, έκανα σχέδια για να επιστρέψω στο Κουβέιτ. Για ακόμα μια φορά έπρεπε να μείνω στους στρατώνες και όχι με τον αδερφό μου. Το να μείνει μια γυναίκα μόνη της στο Κουβέιτ, ήταν αδιανόητο. Στο σχολείο του Σαάμπ ανακάλυψα πως μου είχαν αναθέσει να διδάξω σε τάξεις νηπιαγωγείου και όχι σε δημοτικού. Ήμουν πεπεισμένη πως θα δίδασκα στην δευτέρα δημοτικού για τα επόμενα χρόνια, γι' αυτό και χαιρόμουν με την ωριμότητα του ακροατηρίου μου αλλά και την δυνατότητα να χρησιμοποιήσω την τάξη για το πολιτικό μου πρόγραμμα. Στην αρχή συγκλονίστηκα και ενοχλήθηκα, αλλά αναθεώρησα τις απόψεις μου γρήγορα. Δεν μπορούσα να κάνω τίποτα για να αλλάξω το καθεστώς διδασκαλίας μου. Το να παραιτηθώ ήταν η χειρότερη εναλλακτική, γιατί θα σήμαινε πως θα ήμουν άνεργη ανάμεσα σε τόσους άλλους Άραβες εργάτες.

Οι μαθητές μου ήταν πολύ ευχάριστοι. Τα πιο πολλά παιδιά είχαν ιρανική καταγωγή: οι γονείς τους είχαν μεταναστεύσει στο Κουβέιτ για να βρουν δουλειά. Το σχολείο στο Σαάμπ είχε παιδιά της εργατικής τάξης, που διψούσαν για μάθηση και ήταν πρόθυμα να κάνουν τις εργασίες τους. Ήταν τόσο ακούραστα που αν τους δινόταν η ευκαιρία, θα παρέβγαιναν και τις μικρές καμήλες. Ήταν απόλαυση να είμαι μαζί τους, αλλά δεν ήταν σημαντικά όσον αφορά τον πολιτικό προσηλυτισμό. Μπορούσα να πω ότι ήθελα στην τάξη, χωρίς να αισθανόμουν ότι με βλέπει ο Μεγάλος Αδερφός, το πρόβλημα όμως ήταν να μάθω να επικοινωνώ με παιδιά επτά και οκτώ χρονών και το τι μπορούσα να περιμένω από αυτά. Αποφάσισα λοιπόν ότι το μόνο που μπορούσα να τους μάθω ήταν ελάχιστα από τα βασικά θέματα του παλαιστινιακού, όπως την Διακήρυξη Μπαλφούρ, τον διαχωρισμό της Παλαιστίνης και την δημιουργία του Σιωνιστικού Ισραήλ. Σε επίπεδο σχολής, υπήρχε ελάχιστη ένταση και δεν υπήρχαν αντιπαραθέσεις με τον διευθυντή ή με τους συναδέλφους. Από το 1968, η πλειοψηφία των συναδέλφων μου και ο διευθυντής, υποστήριζαν την

Φατάχ. Όσοι από μας υποστηρίζαμε το Λαϊκό Μέτωπο, δεν αντιμετωπίσαμε καμία δυσκολία στο να συνυπάρξουμε. Όμως, και ενώ το περιβάλλον ευνοούσε τον διάλογο και τις ελεύθερες δημοκρατικές ιδέες, δεν αποκάλυπτα ποτέ δημόσια την πραγματική πολιτική ιδιότητα μου. Εξάλλου είχα μάθει τα στοιχειώδη του να είμαι δασκάλα και προσπαθούσα να αποφύγω τις αντιπαραθέσεις με την διοίκηση.

Η πόλη του Κουβέιτ ήταν ένα κοσμοπολίτικο κέντρο σε σχέση με το Αλ Τζάχρα. Δεν υπήρχαν οι φραγμοί του χωριού. Τα σαββατοκύριακα επισκεπτόμουν τον αδερφό μου, την γυναίκα και τα παιδιά τους. Στο σπίτι του Μοχαμάντ, κρατούσα μια αδύναμη επαφή με το ΑΕΚ, γιατί το Κίνημα είχε κηρυχτεί παράνομο και ήταν πλήρως αποδιοργανωμένο. Αν και στην πόλη ήμασταν πιο κοντά στον πολιτισμό, παρόλα αυτά μας χώριζαν ολόκληροι κόσμοι από την φασαρία και την κίνηση της Βυρηττού, τα σαλόνια των διανοούμενων και τους μοδάτους δρόμους. Οι άνθρωποι ήταν περισσότερο ήρεμοι και δεν υπήρχε καθόλου πολιτική ζωή, ακόμα και από τις δεξιές παρατάξεις. Για μένα ήταν μια περίοδος περισυλλογής και στοχασμού, όχι όμως και ανάπαυσης. Υπήρχε άπλετος χρόνος για μελέτη, σκέψη, παρατήρηση, σχεδιασμό. Οι περισσότεροι συνάδελφοι είχαν έναν ηδονιστικό τρόπο ζωής, προσπαθώντας να τονώσουν το ηθικό τους με το να αποκτούν και να καταναλώνουν περισσότερα αγαθά. Άλλοι έστελναν τον μισθό τους στους γονείς τους και έκαναν μια λιτοδίαιτη ζωή. Εγώ ήμουν πολιτικά συνειδητοποιημένη και κάπνιζα. Δεν χρειαζόμουν άλλες εκτροπές.

Την 1^η Ιανουαρίου, 1965 η Φατάχ ξεκίνησε μια νέα εποχή στην σύγχρονη ιστορία της Παλαιστίνης. Αυτή η ημερομηνία αναγνωρίστηκε ως η έναρξη της σύγχρονης επανάστασης της Παλαιστίνης. Ο ένοπλος αγώνας, οι μεγάλες συζητήσεις στα σαλόνια και η δουλειά των ανεξάρτητων και των μικρών ομάδων, πλέον μεταφράζονταν με δράσεις καθημερινής επιδρομής στην πατρίδα. Το ΑΕΚ είχε κάνει τις δικές του αναγνωριστικές ενέργειες από το 1953 και οι δικοί του φενταγίν ή κομάντος είχαν διεισδύσει στην κατεχόμενη Παλαιστίνη από το 1955. Η «χρυσή» εποχή των δράσεων των φενταγίν ήταν τα μέσα της δεκαετίας του '50, όταν συνήθιζαν να περιπλανούνται στα κατεχόμενα εδάφη ελεύθερα. Η αιγυπτιακή κυβέρνηση έπαιξε ρόλο στην χρηματοδότηση και την εκπαίδευση των κομάντος, αλλά όλες οι ενέργειες γινόντουσαν από Παλαιστίνιους που γνώριζαν τις πόλεις και την περιφέρεια. Οι επιδρομές τους τελικά ήταν τόσο τρομερές που το Ισραήλ τις χρησιμοποίησε σαν πρόσχημα για να συμμαχήσει με την Βρετανία και την Γαλλία στην τριμερή εισβολή του Σουέζ. Μετά την «εγκατάσταση» του 1957 και την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από την Αίγυπτο, ο Νάσσερ απαγόρευσε τις πολεμικές δραστηριότητες και για έντεκα χρόνια δεν έπεσε ούτε ένας πυροβολισμός στα σύνορα με το Ισραήλ. Η Αίγυπτος «διοικούσε» την Γάζα πίσω από την ασπίδα των Ηνωμένων Εθνών και για τα επόμενα δέκα χρόνια, τα Αραβικά κράτη συμπεριφερόντουσαν σαν τους προστάτες του Ισραήλ, αποθαρρύνοντας τις πολεμικές επιχειρήσεις.

Το φθινόπωρο του 1964, οι επιχειρήσεις αναβίωσαν. Η ΟΑΠ αποδείχτηκε ότι δεν αποτελούσε πανάκεια, οι Άραβες ηγέτες άρχισαν να υποχωρούν από τις αρχικές

τους υποσχέσεις για απελευθέρωση, οι σχέσεις της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας και των Ηνωμένων Εθνών είχαν αποπροσανατολιστεί και ο Πρόεδρος Τζόνσον απειλούσε να σταματήσει τις πωλήσεις σιταριού στην Αίγυπτο. Οι Μπααθίτες της Συρίας ένοιωθαν αποκλεισμένοι από την Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία και το Ιράκ και ενθάρρυναν δραστηριότητες που έφερναν σε δύσκολη θέση τον Νάσσερ. Ο παλαιστινιακός λαός ήταν απογοητευμένος με τους Άραβες αδελφούς. Όλοι αυτοί οι παράγοντες οδήγησαν στην δημιουργία μιας νέας οντότητας που αναδείχτηκε από τους κόλπους της Παλαιστίνης. Η κοινή γνώμη έλεγε «κάντε κάτι». Ο βασικός Άραβας ηγέτης, ο Νάσσερ, αντιμετώπιζε δυσκολίες με τα ΗΕ, πράγμα που σήμαινε ότι θα υποστήριζε την επανάσταση, προκειμένου να ασκήσει πίεση στο Ισραήλ και να βελτιώσει την διαπραγματευτική του θέση με την Αμερική. Ο Νάσσερ ήξερε πώς να χειρίζεται την εξουσία για δικό του όφελος. Είναι αρκετά ενδιαφέρον το ότι ο Νάσσερ δεν περίμενε την εμφάνιση της Φατάχ. Μάλλον θα σκεφτόταν ότι η ΟΑΠ θα ήταν απομίμηση του κινήματος των φενταγίν της δεκαετίας του '50. Οι νέες ομάδες που αναδύονταν και σκίαζαν την ΟΑΠ δεν βρίσκονταν κάτω από τον έλεγχο του Αραβικού Συνδέσμου. Οι ήρωες της Επιστροφής, της Εκδικητικής Νεολαίας και της Φατάχ ήταν επαναστάτες διαφορετικής γενιάς: αυτόνομες ομάδες και όχι όργανα των αραβικών καθεστώτων. Εξέφραζαν την εξέγερση για μια ανεξάρτητη Παλαιστίνη και την εδραίωση του δικαιώματος των Παλαιστινίων για αυτοδιάθεση. Στην αρχή, η Φατάχ αγνοήθηκε, στην συνέχεια κατηγορήθηκε ότι ήταν πράκτορας και χαρακτηρίστηκε σαν ακροδεξιά παραστρατιωτική οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων. Όσα περισσότερα εγκλήματα αποδίδονταν στην Φατάχ, τόσο οι Παλαιστίνιοι συγκεντρώνονταν γύρω της. Όσο περισσότερους Φαταχίτες σκότωνε ο Χουσεΐν, τόσο περισσότεροι Παλαιστίνιοι πήγαιναν στην Φατάχ, όσο γραφειοκρατική και αστική γινόταν η ΟΑΠ, τόσο κέρδιζε έδαφος ο ένοπλος αγώνας. Ο νέο κίνημα έδωσε ένα φως ελπίδας, ο ένοπλος αγώνας ήταν ο δρόμος για την σωτηρία. Σαν Παλαιστίνια, έπρεπε να πιστέψω ότι τα όπλα ήταν η προέκταση της ανθρωπιάς μου και της αποφασιστικότητας μου να απελευθερώσω τον εαυτό μου και τους συντρόφους μου. Κάθε Παλαιστίνιος που σεβόταν τον εαυτό του, έπρεπε να γίνει επαναστάτης.

Τα νέα για τις επαναστατικές δράσεις, σιγά-σιγά έφτασαν και στο Κουβέιτ, ή στόμα με στόμα- η πιο δημοφιλής μέθοδος επικοινωνίας στον Αραβικό κόσμο- ή μέσα από τις φίλα προσκείμενες εφημερίδες της Βηρυτού και της Συρίας. Οι ιρακινές, αιγυπτιακές και ιορδανικές εφημερίδες, αφιέρωναν τον χώρο τους σε καταδικαστικά σχόλια και κατηγορίες ενάντια στους «δεξιούς ριζοσπάστες», που δεν μπορούσαν να καταλάβουν τον τρόπο του Άρεφ Χεϊκαλ Χουσεΐν. Το 1966 και αφού σταμάτησε η πώληση σιταριού από την Αμερική προς την Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία, ο Νάσσερ άρχισε να βλέπει πιο φιλικά την Φατάχ, ειδικά μετά τα εμπόδια που έβαλε ο Χουσεΐν σε όλες τις προσπάθειες της ΟΑΠ να οργανώσει και να εγκαθιδρύσει στρατεύματα του Παλαιστινιακού Απελευθερωτικού Στρατού στην Ιορδανία. Μιας και οι Άραβες ηγέτες αποκήρυξαν τις δεσμεύσεις τους για ενότητα, άρχισαν να αλληλοσπαράζονται και να κατηγορούν ο ένας τον άλλον ότι δεν τηρούσαν τα «ψηφίσματα». Ο Νάσσερ υποστήριζε την Φατάχ, γιατί συμεριζόταν τους στόχους

της και όχι γιατί ξαφνικά πείστηκε για τον σκοπό του λαϊκού πολέμου και τον ένοπλο αγώνα. Με αυτό το σκεπτικό, ο Νάσσερ διέσπασε τον αραβικό κόσμο σε προοδευτικούς και αντιδραστικούς, κηρύσσοντας τον εαυτό του ηγέτη των προοδευτικών. Οι Σαουδάραβες, με την υποκίνηση της Ουάσιγκτον, αποφάσισαν να προπαγανδίσουν το ζήτημα του Ισλάμ ενάντια στην «απειλή του κομμουνισμού» και ο Βασιλιάς Φεϊσαλ έγινε ο κορυφαίος υποστηρικτής του «Ισλαμικού Συμφώνου», που σχεδιάστηκε για να συμπεριλάβει όλα τα ισλαμικά κράτη και να τα συνδέσει με την Ουάσιγκτον. Ο εμφύλιος πόλεμος της Υεμένης έληξε το φθινόπωρο του 1967, μετά από πέντε χρόνια «επανάστασης». Οι ριζοσπάστες της Υεμένης, εκτελέστηκαν στο Χαρτούμ (29 Αυγούστου- 1 Σεπτεμβρίου), στο όνομα της αραβικής αλληλεγγύης και ως ένδειξη τιμής για τις οικονομικές επιχορηγήσεις των βασιλιάδων του πετρελαίου προς τον Νάσσερ και τον Χουσεϊν. Τα πενήντα χιλιάδες στρατεύματα της Αιγύπτου αποσύρθηκαν και η Υεμένη εγκαταλείφθηκε στον συντηρητισμό και την αντί-επανάσταση.

Ο παλαιστινιακός λαός είχε χάσει δεκαεφτά χρόνια στην εξορία, ζώντας με τις ελπίδες που του έδινε η αραβική ηγεσία. Το 1965 αποφάσισαν ότι έπρεπε οι ίδιοι να απελευθερώσουν τους εαυτούς τους και όχι να περιμένουν την βοήθεια του Θεού. Η Φατάχ άρχισε να παίζει σημαντικό ρόλο στην ζωή μας, παρόλα τα προβλήματα και τα ελαττώματα. Η κυρίαρχη όμως αρετή της ήταν αναμφισβήτητη: ήταν μια μαχητική οργάνωση, την στιγμή που όλοι οι υπόλοιποι μιλούσαν για τις θεωρίες του πολέμου, δημιουργήθηκε από Παλαιστίνιους για να αναλάβουν τον ένοπλο αγώνα. κάποιιοι το έκαναν. Εγώ δεν ήμουν ακόμα έτοιμη.

Το 1965, τα πολιτικά μου ενδιαφέροντα επεκτάθηκαν αρκετά και χάρη σε ένα Τεξανό καουμπόη, τον Λίντον Τζόνσον, αναγκάστηκα να μάθω για το Βιετνάμ και την Λατινική Αμερική. Μετά τους Αλγερινούς, οι Βιετναμέζοι ήταν μεγάλη πηγή έμπνευσης για μένα. Ένα μικρό έθνος με μαύρες πιτζάμες, πολέμησε ενάντια στην μεγαλύτερη αυτοκρατορία του κόσμου και την νίκησε. Όσο ο Τζόνσον ενέτεινε τις βομβιστικές επιθέσεις και οι αρχηγοί υπόσχονταν πως η νίκη θα ερχόταν μόνο αν έπεφταν περισσότεροι τόνοι από βόμβες στο Βιετνάμ, γινόμουν όλο και πιο έξαλλη με τον εαυτό μου που δεν μπορούσα να κάνω τίποτα για να διαμαρτυρηθώ ή να υπονομεύσω την κυριαρχία της Αμερικής. Ο βιετναμέζικος λαός στάθηκε απέναντι στους βομβιστές με τα B52, παρόλο που η γη τους είχε καταστραφεί και σχεδόν κάθε εκατοστό της ήταν γεμάτο από κρατήρες που άνοιξαν οι Αμερικανοί. Ήταν ένας λαός με αδάμαστο πνεύμα, ένας λαός που οι ηρωικές τους πράξεις, τον κατέταξαν ανάμεσα στους θεούς, ένας λαός που η αλύγιστη ανθρωπιά του ήταν ευλογία για την ανθρωπότητα. Οι Παλαιστίνιοι πρέπει να μάθουν τα μυστικά των Βιετναμέζων: δέσμευση στον σκοπό, θυσία για την πατρογονική γη, απόλυτη αφοσίωση στην κοινότητα, ένα επαναστατικό κόμμα με ξεκάθαρη ιδεολογία, στρατηγική, οργάνωση. Μπορούσαμε να τα καταφέρουμε. Έπρεπε να το κάνουμε, εκτός και αν θέλαμε να μείνουμε απλώς «πρόσφυγες».

Μισούσα την Αμερικανική κυβέρνηση. Και την μίσησα ακόμα περισσότερο όταν είδα τον Αντλάι Στίβενσον να υπερασπίζεται την εισβολή στην Δομινικανή Δημοκρατία, τον Απρίλιο του 1965. Δεν μπορούσα να πιστέψω στα μάτια μου ότι ο «φιλελεύθερος» ήρωας της εποχής του Αϊζενχάουερ αμαύρωνε τα ονόματα «πενήντα επτά κομμουνιστών» που ήταν μέλη του αντάρτικου στρατού του Στρατηγού Φρανσίσκο Κααμάφιο. Είκοσι χιλιάδες στρατεύματα των Ηνωμένων Εθνών στάλθηκαν στον Άγιο Δομίνικο για να «προστατέψουν την ζωή και τις περιουσίες των Αμερικανών»- ένας ευφημισμός που χρησιμοποιήθηκε σαν πρόσχημα για να ανατρέψουν την επαναστατική κυβέρνηση. Παραλίγο να πεθάνω από τα γέλια, όταν άκουσα στην εκπομπή του BBC ότι το Παρατηρητήριο των Χριστιανών Επιστημόνων έλεγξε τα ονόματα των «πενήντα επτά κομμουνιστών» και είδαν πως οι περισσότεροι ήταν νεκροί ή φυλακισμένοι ή εξόριστοι. Τα αμερικανικά στρατεύματα «απελευθέρωσαν» το νησί, πραγματοποιήθηκαν «ελεύθερες» εκλογές και ο καλός λαός εξέλεξε μια προσγειωμένη αριστοκρατική κυβέρνηση, με επικεφαλής τον κύριο Μπαλαγκέρ. Όλα αυτά βέβαια έγιναν εις το όνομα του φιλελευθερισμού, των νέων συνόρων, του κοινωνικού καλού και του Αμερικανικού ονείρου.

Είχα καταλάβει πως οι απευθείας εισβολές στο Βιετνάμ και την Δομινικανή Δημοκρατία, προοιωνίζαν την επιστροφή στην εποχή της διπλωματίας των όπλων και που σύντομα θα επεκτεινόταν στην Μέση Ανατολή. Δεν μπορούσα να προβλέψω το πότε τα Ηνωμένα Έθνη ή οι τοπικοί συνεργάτες τους, θα έκαναν την κίνηση τους στην περιοχή. Φαινόταν πως οι ΗΠΑ ήταν παντού επιθετικές, ενώ η Σοβιετική ηγεσία διακήρυττε την συνύπαρξη και προσπαθούσε να τις χαλιναγωγήσει. Από την Βραζιλία μέχρι το Βιετνάμ, από την Δομινικανή Δημοκρατία μέχρι την Αλγερία, από το Μαλί μέχρι την Ινδονησία, από την Βολιβία μέχρι την Ελλάδα, οι στόλοι των ΗΕ, οι αεροπορικές δυνάμεις και οι μυστικές δυνάμεις υπονόμευαν τα επιτεύγματα της προπολεμικής περιόδου και ανέκαμψαν την πορεία της ιστορίας. Η δεκαετία του '60 ήταν στην πραγματικότητα η δεκαετία της Αμερικής. Η δεκαετία του '70 θα ήταν η δεκαετία της διάλυσης της και της πλήρους αποκατάστασης.

Το 1966 ήταν μια χρονιά προσωπικού θρήνου για μένα. Ο πατέρας πέθανε, μετά από τέσσερα χρόνια αρρώστιας και ένοιωθα βαθιά την απώλεια της ευγενικής του παρουσίας. Εκείνο το φθινόπωρο, σχεδόν όλοι οι δάσκαλοι φορούσαν μαύρα, γιατί είχαν χάσει κάποιον από την οικογένεια. Όλοι ήμασταν δυστυχισμένοι και για να επιβαρύνει την προσωπική μου δυστυχία, η κυβέρνηση του Κουβέιτ απέλασε τον αδερφό μου Μοχαμάντ για την πολιτική του δραστηριότητα, ενώ το Ισραήλ ξεκίνησε εκ νέου την προκλητική πολιτική της «μαζικής τιμωρίας».

Οι Σιωνιστές γνώριζαν την αδυναμία του Νάσσερ και αποφάσισαν να δοκιμάσουν την θέληση των Αράβων, χρησιμοποιώντας τις επιδρομές της Φατάχ στα κατεχόμενα εδάφη σαν πρόσχημα για να επιτεθούν στην Ιορδανία. Τον Νοέμβριο, οι Ισραηλινοί εξαπέλυσαν δολοφονική επίθεση στο Ες Σαμού. Ολόκληρη η πόλη καταστράφηκε και δεκάδες κάτοικοι σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν. Η στρατιωτική απάντηση των Αράβων ήταν μηδαμινή. Η κοινή διαταγή των Αράβων ήταν μια νεκρή επιστολή. Πήγαν αμέσως στα ΗΕ και κέρδισαν μια άλλη πρόταση μομφής του

Ισραήλ, με την έγκριση της Αμερικής. Λίγους μήνες αργότερα, δοκιμάστηκε και η «συμμαχία» της Συρίας με τον Νάσσερ. Στις 7 Απριλίου, οι Ισραηλινοί κατέρριψαν πολεμικά αεροσκάφη της Συρίας, ενώ τα αιγυπτιακά Μιγκς κοίταζαν από το έδαφος. Οι ισραηλινοί αντιπερισπασμοί δεν σταμάτησαν εκεί. Ήξεραν περισσότερα από μας. Τον Μάιο προκάλεσαν τον Νάσσερ και αυτός έπεσε στην παγίδα τους. Τον Ιούνιο και μέσα σε μια βδομάδα, ο αιγυπτιακός στρατός σφαγιάστηκε, ο εξοπλισμός του μετατράπηκε σε παλιοσίδερα, η «υπεροχή» του στην Ανατολή διαταράχτηκε. Όλες οι ψευδαισθήσεις των Αράβων εθνικιστών, καταρρίφθηκαν μέσα σε δύο ώρες και πενήντα λεπτά, όση ώρα χρειάστηκαν οι δυνάμεις αεροπορίας του Ισραήλ να καταστρέψουν την αιγυπτιακή πολεμική αεροπορία, στις 5 Ιουνίου 1967. Μια ολόκληρη εποχή είχε φτάσει στο τέλος της, μια κοινωνική τάξη είχε αποτύχει να διασφαλίσει τα αραβικά συμφέροντα λόγω βλακειάς, ο αραβικός στρατός είχε χάσει την ηθική του αξιοπιστία. Ο νασσερισμός, αν όχι ο Νάσσερ, είχε πεθάνει.

Περιμένοντας την νίκη των Αράβων, αρνιόμουν να πιστέψω το αποτέλεσμα. Το συνειδητοποίησα όταν ο Νάσσερ παραιτήθηκε, στις 9 Ιουνίου 1967. Έσπασα το ραδιόφωνο και έπεσα σε μια περίοδο παρατεταμένης σιωπής. Όλος ο κόσμος γύρω μου κατάρρευσε. Φαινόταν πως κάθε Άραβας είχε γίνει σκλάβος. Ακύρωσα την κράτηση εισιτηρίων που είχα κάνει για να πάω στην Παλαιστίνη, για να γιορτάσω την αποκατάσταση της πατρίδας μου. Δεν είχα καμία διάθεση να επιστρέψω στην Βυρπητό. Ήμουν κατατονική περίπου για ένα μήνα, μετά αποφάσισα να πάω στο Λίβανο για να μάθω τι είχε συμβεί. Ο αδερφός μου ο Ουαλίντ με ενημέρωσε για τις πρόσφατες εξελίξεις στο ΑΕΚ. Το ίδιο φθινόπωρο γεννήθηκε το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.

Αυτή είναι μια περιγραφή των γεγονότων που συνέβησαν την άνοιξη του 1967:

Στις 12 Μαΐου, 1967, ο πρωθυπουργός Εσκόλ και οι στρατηγοί του, απείλησαν πως θα εκδράμουν στην Δαμασκό για να ανατρέψουν τους «θερμοκέφαλους» Μπααθίτες (το κυρίαρχο Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό κόμμα της Συρίας). Στις 14 Μαΐου, οι σοβιετικές και αιγυπτιακές μυστικές υπηρεσίες ανέφεραν την παρουσία μαζικών ισραηλινών στρατευμάτων στα σύνορα της Συρίας. Ο Στρατηγός Άμερ πρότεινε να γίνει μια προειδοποιητική επίθεση στην δέκατη ένατη επέτειο του Ισραήλ. Ο Νάσσερ άσκησε βέτο. Στις 17 Μαΐου, ο Νάσσερ διέταξε τις δυνάμεις εκτατού ανάγκης των Ηνωμένων Εθνών να αποσυρθούν και το έκαναν μέσα σε δύο μέρες. Στις 18 και 19 Μαΐου, τα «ετοιμοπόλεμα» στρατεύματα του Νάσσερ παρέλασαν μπροστά από τις πρεσβείες της Δύσης στο Κάιρο. Στις 22 Μαΐου και έντεκα χρόνια μετά τον πόλεμο του Σουέζ, ο Νάσσερ ανακατέλαβε στο Σαρμ Ελ Σέικχ και κήρυξε τον αποκλεισμό της ισραηλινής ναυσιπλοΐας. Δοκίμαζε τα πάντα, προκαλούσε όλους τους εχθρούς. Χαιρόμουν με την αδεξιότητα των Ισραηλινών που φαινόταν ότι βρίσκονταν σε κατάσταση σύγχυσης και αναποφασιστικότητας. Στις 26 Μαΐου, οι πρέσβεις των δύο υπερδυνάμεων, της Σοβιετικής και Αμερικανικής, επισκέφτηκαν τον Νάσσερ και τον διαβεβαίωσαν πως αν δεν ξεκίναγε πόλεμο, δεν θα ξεκίναγαν ούτε οι Ισραηλινοί. Τα παράκτια έθνη δημιουργούσαν φασαρία και έκαναν σχέδια, υπό την αιγίδα των

Ηνωμένων Εθνών. Δεν κινήθηκαν όμως. Ο Νάσσερ φαινόταν ότι είχε σταθερά το πάνω χέρι. Ο Χουσεΐν βιάστηκε να πάει στο Κάιρο για να αποδώσει φόρο τιμής και να υπογράψει συμφωνία συμμαχίας μαζί του, ελπίζοντας να κερδίσει κάτι από τα λάφυρα του πολέμου. Ο Νάσσερ κάλεσε δημοσιογράφους από όλο τον κόσμο και σε μια από τις τελευταίες ομιλίες του, διακήρυξε στο Ισραήλ «Αχλαν Ουασάχλαν! Καλώς ήρθατε, είμαστε έτοιμοι, ελάτε και πολεμήστε!» Στις 2 Ιουνίου, 1967, τρεις μέρες πριν την επίθεση των Ισραηλινών, ο Νάσσερ ειδοποιήθηκε από «φίλους» ότι οι Ισραηλινοί θα επιτίθεντο στις 5 Ιουνίου. Όλοι πιστεύαμε πως η πορεία προς την Χάιφα και το Τελ Αβίβ ήταν υπόθεση το πολύ μιας βδομάδας. Όπως αποδείχτηκε, η πορεία μέχρι το Σουέζ διήρκησε έξι μέρες. Εν τω μεταξύ, οι Ισραηλινοί επιτέθηκαν πρώτοι και οι «αετοί» της Ενωμένης Αραβικής Ενότητας, δεν απογειώθηκαν ποτέ. Η αεροπορία είχε διαλυθεί τελείως, καθώς οι πιλότοι γιόρταζαν τα γενέθλια της κόρης του ναυάρχου, παρόλο που είχε δοθεί σήμα κινδύνου εδώ και τρεις μέρες. Στις 5, 6 και 7 Ιουνίου, το ραδιόφωνο του Κάιρου και ο τύποςμίλαγαν για καταρρίψεις εκατοντάδων ισραηλινών αεροπλάνων, για κατάληψη πόλεων και για αραβική νίκη! Χαιρετίζαμε την Αραβική νίκη! Στις 8 Ιουνίου, επικρατούσε σιωπή. Καταλάβαμε αμέσως ότι κάτι πήγαινε στραβά. Στα Ηνωμένα Έθνη, η Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία αποδέχτηκε την «εντολή για παύση πυρών». Είχε συνθηκολογήσει και το ρεύμα γύρισε υπέρ του Ισραήλ. Το όνειρο τελείωσε.

Καθώς οι πρωταγωνιστές εξέπεμπαν τα πολεμικά του συνθήματα από το Κάιρο, το Τελ Αβίβ και από άλλες πρωτεύουσες, στο Κουβέιτ διαδηλώναμε υπέρ της αραβικής ενότητας και για μια ενωτική διαταγή. Μαζί με κάποιους άλλους, που είχαμε κάποια κατάρτιση στις πρώτες βοήθειες, προσφερθήκαμε να πάμε στο μέτωπο, αλλά μας απέρριψαν. Όσοι από μας καπνίζαμε δυτικά τσιγάρα, τα πετάξαμε ξαφνικά. Τον Μάιο, στην πόλη του Κουβέιτ πραγματικά αισθανόσουν την σύντομη άνθιση της αραβικής ενότητας. Είχαμε παρασυρθεί από τις ψευδαισθήσεις μας όταν μάθαμε πως ακόμα και το μικρό Κουβέιτ έστελνε δυνάμεις για να διαφυλάξουν τους αραβικούς προμαχόνες και να πάρουν μέρος στην μάχη του πεπρωμένου. Στις 5 Ιουνίου, την ημέρα της κρίσης, όλοι οι δάσκαλοι πήγαμε στα νοσοκομεία για να δώσουμε αίμα. Για έναν ολόκληρο μήνα, άκουγα στις ειδήσεις πως αυτή ήταν η τελευταία ώρα, αλλά θα ήταν η ώρα της νίκης ή της ήττας; Ήταν τελικά ήττας και μάλιστα πιο καταστροφικής από ότι μπορούσαν να φανταστούν οι Ισραηλινοί. Ο Νάσσερ παραιτήθηκε, αλλά οι μάζες τον επανέφεραν στην εξουσία. Έζησε τρία χρόνια ακόμα.

Το καλοκαίρι του 1967 ήταν ήρεμο. Είχε χαθεί κάθε ελπίδα. Τίποτα δεν συνέβαινε για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη μου. Επέστρεψα στο Κουβέιτ μαζί με τους συναδέλφους μου. Όσοι είχαν οικογένειες στην Δυτική Όχθη, γύρισαν με τρομακτικές ιστορίες που είχαν μεγάλη επίδραση σε όλους μας. Ιστορίες στις οποίες βασίλευαν οι βαρβαρότητες των Σιωνιστών. Υπήρχαν οι συνηθισμένες ιστορίες για βιασμούς, εμπρησμούς και κλοπές, ο σπαρακτικός λογαριασμός ανθρώπων που βομβαρδίστηκαν με ναπάλμ, κήκαν μέχρι θανάτου ή επέζησαν με όλο τους το σώμα σακατεμένο. Ήταν η ιστορία μιας μητέρας που έκλαιγε για να βρέξει την γλώσσα του νεκρού της μωρού. Όσες περισσότερες ιστορίες άκουγα, τόσο το μίσος μου αποκρυσταλλωνόταν. Συνάντησα μια γυναίκα από την Καλκάλια η οποία μου

περιέγραψε πως ισοπεδώθηκαν τα σύνορα των πόλεων και πως καταστράφηκαν και άλλες αραβικές πόλεις. Άκουγα με προσοχή όλες τις ιστορίες. Αυτή η εμπειρία με ταρακούνησε. Τίποτα τώρα δεν μπορούσε να εκδικηθεί για την αραβική τιμή ή να ελευθερώσει τα κατεχόμενα εδάφη. Όλες οι διπλωματικές κινήσεις και μανούβρες, οι διασκέψεις και κόντρα διασκέψεις και οι εύγλωττες ομιλίες, δεν έκαναν την παραμικρή διαφορά. Όλη η δουλειά που έκανα για τον Ερυθρό Σταυρό και τα κεφάλαια που μάζευα και διέθετα, έμοιαζαν ασήμαντα. Στις 22 Νοεμβρίου, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, με την συγκατάθεση των Αράβων, επικύρωσε την μόνιμη κατάκτηση της πατρίδας μου από τους Ισραηλινούς. Τα Ηνωμένα Έθνη παραχώρησαν στο Ισραήλ το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τα διεθνή ύδατα και το δικαίωμα της αναγνώρισης με «ασφαλή και αναγνωρισμένα σύνορα», με αντάλλαγμα να τακτοποιήσουν το «πρόβλημα των προσφύγων» και να αποσυρθούν στα σύνορα της 4^{ης} Ιουνίου. Το Ισραήλ επέμενε στην πλήρη συνθηκολόγηση των Αράβων.

Στην απόγνωση μου προστέθηκε και η δολοφονία του Τσε Γκεβάρα, του ήρωα μου, στις 9 Οκτωβρίου από Βολιβιανούς καταδρομείς, εκπαιδευμένους από την CIA. Ο Πόλεμος του Ιούνη κλόνισε την ύπαρξη μου, ξεγύμνωσε την ουσία μου. Η δολοφονία του Γκεβάρα κέντρισε την συνείδηση μου. Ήταν ένας Αργεντινός ριζοσπάστης που είχε πολεμήσει στο πλευρό του Φιντέλ Κάστρο στην Κούβα και βοήθησε την επανάσταση να ανέβει στην εξουσία την 1^η Ιανουαρίου, 1959. Τα επόμενα οχτώ χρόνια είχε αποκτήσει διεθνώς κύρος. Η προσωπικότητα του είχε κυριαρχήσει του Φιντέλ. Ο Τσε είχε θυσιάσει την προσωπική του καριέρα σαν υπουργός βιομηχανίας, όταν οι θέσεις του ήρθαν σε σύγκρουση με τις θέσεις του Φιντέλ. Αντί να κάνει δημόσιο ζήτημα τις διαφορές του με τον Φιντέλ και να θέσει σε κίνδυνο την επανάσταση, αποφάσισε να βρει άλλη πατρίδα για την επαναστατική του δράση. Ταξίδεψε στην Αφρική και συναναστράφηκε με τον Μπεν Μπέλα της Αλγερίας, εργάστηκε στο Κονγκό ενάντια της αποσχιστικής ομάδας του Τσόμπε και των Ευρωπαίων μισθοφόρων. Η επιρροή των Σοβιετικών, τον έδιωξε από το Κονγκό. Τελικά πήγε στην Βολιβία με έναν πυρήνα δεκαέξι ανταρτών και για έντεκα μήνες πολέμουσαν για να ιδρύσουν μια επαναστατική βάση και να ανατρέψουν την δικτατορία του Μπαριέντος. Το αφιλόξενο έδαφος, η μη ανταπόκριση των αγροτών, η αντίθεση των εκπαιδευμένων στην Αμερική καταδρομέων, καταδίκασαν την προσπάθεια. Ο Τσε αναμφισβήτητα ύψωσε το ανάστημα του στην Αμερική και η ανταμοιβή ήταν να δολοφονηθεί στις 9 Οκτωβρίου, όχι όμως από τον Καπετάνιο Πράντο και τον Στρατηγό Σέλνιχ, όπως άφησαν τον κόσμο να πιστεύει, αλλά από τον Λίντον Μπάινες Τζόνσον και τον Χούμπερτ Οράτιο Χούμφρεϊ. Για μένα η μαρτυρία του Τσε μπορεί να δικαιολογηθεί εξαιτίας της αξίας της στην παγκόσμια επανάσταση, η ζωή του ήταν σε μια διαρκή ανανέωση, η συμπεριφορά του ήταν παραδειγματική, η αφοσίωση του ήταν ολοκληρωτική, προσόντα που το επαναστατικό κίνημα έπρεπε να αφομοιώσει. Ο «τυχοδιωκτισμός και ρομαντισμός» του, είναι απαραίτητα ενθύμια της αδάμαστης δύναμης του ανθρώπινου πνεύματος, σε έναν κόσμο που ο φόβος της Αμερικής συνθλίβει εκατομμύρια, αποδυναμώνει υπερδυνάμεις και παραλύει τους δηλωμένους επαναστάτες. Ο Τσε έζησε και πέθανε σαν ήρωας. Ωστόσο εγώ, μια

γυναίκα «επαναστάτρια» ζούσα στην ηρεμία, στο μακρινό Κουβέιτ, την ώρα που ο λαός μου χρειαζόταν επαναστάτες του βεληνεκούς του Τσε. Αποφάσισα ότι έπρεπε να πάρω μέρος στην επανάσταση.

ΜΕΡΟΣ II

Η Διακήρυξη μιας Νέας Ανθρωπότητας – Αντίσταση και Επανάσταση

4 Ο δρόμος για την Χάιφα

Οι Σιωνιστές άρπαζαν την Χάιφα και την μετέτρεψαν σε μια Ευρωπαϊκή πόλη. Έγινε προέκταση της ευρωπαϊκής παρακμής και απαξίωσης. Η Χάιφα δεν μπορεί να ανακτηθεί με προσευχές προς τον Μωσέ Νταγιάν. Μπορεί να ανατραπεί μόνο με την γέννηση της Νέας Παλαιστίνης των Αράβων και των Εβραίων.

Αμπού Σαλέμ

Για δεκαετίες οι αραβικές μάζες είχαν εναποθέσει τις ελπίδες τους στον Νάσσερ, για να τους απελευθερώσει από τον σιωνισμό και τους τοπικούς δυνάστες τους. Το 1967 και μετά τον τυφώνα του Ιουνίου, ο Νασσερισμός ήταν ένα χάος.

Όσο ο Μωσέ Νταγιάν περίμενε στο γραφείο του το τηλεφώνημα από το Κάιρο, με το οποίο ο Νάσσερ θα εξέφραζε την επιθυμία του να υπογράψουν μια συνθήκη ειρήνης, οι απολογισμοί του Νασσερισμού και του Μπααθισμού απέδιδαν την ήττα τους σε «αμέλεια, υπερβολική εμπιστοσύνη, αδύναμη ηγεσία», αντί να αναδείξουν τους πραγματικούς λόγους της μεγαλειώδους νίκης του Ισραήλ –την αποδεκατισμένη κοινωνία των Αράβων, την διαφθαρμένη κοινωνική τάξη, την ανίκανη ηγεσία. Εν τω μεταξύ, οι Σιωνιστές ερμήνευαν την νίκη τους σαν σημάδι θείας χάρις και επιλογής, την νίκη της ανώτερης φυλής και της δυτικής τεχνολογίας, σαν διακήρυξη της ηθικής του Σάμπρα και της κοινωνικής συνοχής. Ωστόσο, για λόγους που οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις δεν καταλάβαιναν, ο Νάσσερ δεν έκανε το αναμενόμενο τηλεφώνημα στον Νταγιάντ. Δεν ήθελε να συνθηκολογήσει και ήταν ούτως ή άλλως ξοφλημένος. Βασικά, κανένας Άραβας ηγέτης, όσο αντιδραστικός και αν ήταν, δεν θα τολμούσε να υπογράψει ειρήνη με τον Νταγιάντ ή άλλον Σιωνιστή εκτός και αν είχε τάσεις αυτοκτονίας. Ο παλαιστινιακός λαός όμως κάλεσε τον Νταγιάντ, ήταν μια κλήση με άπλετες βόμβες. Οι Παλαιστίνιοι μπήκαν στο σκηνικό

σαν μια αποφασιστική κοινωνική δύναμη. Αποφασίσαμε να φτιάξουμε την δική μας ιστορία, να μιλήσουμε εμείς για εμάς, να φτιάξουμε το δικό μας πεπρωμένο. Αφότου εισβάλλαμε στο σκηνικό, πολύ σύντομα οι Αιγύπτιοι και οι Αμερικάνοι, οι Ισραηλινοί και οι Ρώσοι, οι Γάλλοι και οι Άγγλοι και όλες οι «ειρηνευτικές» δυνάμεις, συνασπίστηκαν και αποφάσισαν να μας διαλύσουν.

Τις παραμονές του πολέμου του Ιουνίου, οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση, για όσους ήταν έξω από τα σαλόνια της εξουσίας, έμοιαζαν να βρίσκονται σε σύγκρουση. Όσοι όμως ήξεραν, καταλάβαιναν ότι κάτι διαφορετικό συνέβαινε. Παρακάτω ακολουθεί ο εσωτερικός απολογισμός του Λέστερ Βελιέ από την «Αντίστροφη μέτρηση στους Άγιους Τόπους»:

Για τρία χρόνια και εννέα μήνες η γραμμή (ανάμεσα στο Κρεμλίνο και τον Λευκό Οίκο), ήταν απίστευτα ήσυχη, μεταφέροντας μόνο δοκιμαστικά μηνύματα ή ευχές για την Πρωτοχρονιά. Την Δευτέρα το πρωί, στις 5 Ιουνίου, έφτασαν ξαφνικά τα σοκαριστικά νέα ότι η Μόσχα για πρώτη φορά την είχε ενεργοποιήσει για πραγματικό σκοπό. Το μήνυμα ήταν μήνυμα επιβεβαίωσης: η Σοβιετική ένωση δεν θα εμπλακεί στην Μέση Ανατολή, αν και οι ΗΠΑ έκαναν το ίδιο. Ο Τζόνσον συμφώνησε, διατυπώνοντας προσεχτικά την απάντηση του.

Η «προσεχτικά διατυπωμένη» απάντηση του κύριου Τζόνσον ήταν ένας εύκολος τρόπος για να κρατήσει τις πιθανότητες ανοιχτές. Η CIA, το Πεντάγωνο και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, τον είχαν διαβεβαιώσει ότι το Ισραήλ θα είχε κερδίσει μέσα σε τέσσερις μέρες. Αν αυτοί οι υπολογισμοί δεν έβγαιναν, οι ΗΠΑ θα είχαν επέμβει χωρίς αμφιβολία. Σύμφωνα με τον Βελιέ, ήταν πρακτικά και ηθικά «αδιανόητο» για τις πηγές του στο Πεντάγωνο και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, να μην αναμειχθούν οι ΗΠΑ: Το Ισραήλ είναι μία από τις λίγες δημοκρατίες σε ολόκληρη την Ασία και την Μέση Ανατολή. Αφού ο κόσμος θεωρεί τις ΗΠΑ ως προστάτη του Ισραήλ, άσχετα αν το θέλουν ή δεν το θέλουν αυτό, αν έμεναν σε στάση αναμονής μπροστά στην καταστροφή του Ισραήλ, την οποία θα βοηθούσαν οι Σοβιετικοί, θα προκαλούσε τρόμο στον μη κομμουνιστικό κόσμο. Επιπλέον, αν το Ισραήλ έπεφτε, κανένα άλλο έθνος φίλα προσκείμενο στην Δύση δεν θα γλίτωνε από τον Νάσσερ και τους Ρώσους.

Αν οι δύο υπερδυνάμεις πήραν την απόφαση να «μην αναμειχθούν» στις 5 Ιουνίου και αφού φαινόταν πως επρόκειτο για αθέμιτες συμπράξεις παρά για μια συζήτηση συνεργασίας, ποια ήταν η σημασία της λεκτικής μάχης στα ΗΕ και γιατί η Σοβιετική Ένωση κάλεσε Ειδική Επείγουσα Συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης; Η λεκτική αντιπαράθεση στα ΗΕ είχε μόνο ψυχολογικές επιπτώσεις, αφού και οι δύο δυνάμεις είχαν αποφασίσει να καλύψουν τα μετόπισθεν των αντίστοιχων πελατών τους. Στις 19 Ιουνίου, 1967 ο Κοσίγκιν, αρχηγός της αντιπροσωπείας των Σοβιετικών στα ΗΕ, καταδικάζει το Ισραήλ ως επιτιθέμενη χώρα, απαιτεί την υπαναχώρηση του Ισραήλ στα σύνορα της 4^{ης} Ιουνίου και καλεί τα ΗΕ να πιάσουν το Ισραήλ να αποζημιώσει τους Άραβες για τις καταστροφές που προκάλεσε. Μια ώρα πριν την ομιλία του Κοσίγκιν, ο Πρόεδρος Τζόνσον στο Συνέδριο Εθνικής Εξωτερικής Πολιτικής για Εκπαιδευτές στην Ουάσιγκτον, τόνισε την θέση της Αμερικής στην Μέση Ανατολή. Εδώ είναι οι «πέντε βασικές αρχές» για την ειρήνη, τα πιο

ουσιαστικά σημεία του αντίλογου του Έμπαν στην ομιλία του Κοσίγκιν στα ΗΕ. Τα πέντε σημεία δίνουν έμφαση στο δικαίωμα βιωσιμότητας όλων των εθνών στην περιοχή, στη δικαιοσύνη για τους πρόσφυγες, στον σεβασμό του ναυτικού δικαίου, στο να συμπληρώσουν όλα τα κράτη μέλη των ΗΕ αναφορές για τους πολεμικούς στόλους τους στην Μέση Ανατολή, στον σεβασμό την πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας με βάση την ειρήνη. Στο τελευταίο σημείο επίσης, συμβούλεψε «για επαρκή αναγνώριση των ιδιαίτερων συμφερόντων των τριών μεγάλων θρησκειών στους Άγιους Τόπους της Ιερουσαλήμ».

Είμαι σίγουρη πως αν συγκρίναμε τις ομιλίες του Τζόνσον στην Ουάσιγκτον και του Έμπαν στα ΗΕ, θα ανακαλύπταμε μια συστηματική συνεργασία ανάμεσα στην κλίκα των συγγραφέων, αν όχι μια συλλογική πατρότητα των δύο λόγων. Ακόμα και έτσι, το κρίσιμο σημείο που πρέπει να θυμόμαστε εδώ είναι ότι οι λόγοι και των δύο αντανακλούν την άποψη του νικητή. Είναι φανερό γιατί τα αδύναμα κράτη των ΗΕ, η Αφρική, η Λατινική Αμερική και η Ασία, θεώρησαν πως ο Τζόνσον και ο Έμπαν ήταν υπεύθυνοι, αμερόληπτοι και μεγαλόψυχοι. Μιας και οι Σοβιετικοί ήταν στην πλευρά των χαμένων και είχαν αντικατασταθεί με την προπαγάνδα για μαζική δράση με τους Άραβες, δεν υπήρχε άλλο πεδίο δράσης που θα μπορούσαν να υιοθετήσουν. Όμως, τόσο οι συμμετέχοντες όσο και οι θεατές αρνήθηκαν να προσέξουν τα παρακάτω:

α) όλοι οι ομιλητές των ΗΕ που υποτίθετο ότι μίλαγαν για την Παλαιστίνη, δεν αποδέχονταν το Παλαιστινιακό έθνος και κατηγοριοποιούσαν όλους τους Παλαιστίνιους σαν πρόσφυγες.

β) όλοι θεωρούσαν ότι η σύγκρουση αφορούσε τις αραβικές κυβερνήσεις ενάντια στο εβραϊκό κράτος, πράγμα αντίθετο στην ιδέα πως η διαμάχη ήταν ανάμεσα σε Άραβες και Σιωνιστές, ανάμεσα στους κατεκτημένους και τους ιμπεριαλιστές κατακτητές.

γ) όλοι προδιέγραφαν ένα είδος θρησκευτικής πολιτικής λύσης ανάμεσα στις υπάρχουσες πολιτικές οντότητες, αντί να προβλέψουν την δημιουργία μιας νέας κοινωνικής τάξης όπου οι Άραβες και οι Εβραίοι θα μπορούσαν να επαναπροσδιορίζονται μέσα στο πλαίσιο μια ενωτικής, αραβικής σοσιαλιστικής δημοκρατίας.

Εξ' ορισμού λοιπόν, όλα τα κράτη πρότειναν λύσεις που είχαν απορριφθεί από τους Παλαιστίνιους και που είχαν προειδοποιήσει. Κάθε λύση που προϋπόθετε την συνέχεια της ύπαρξης του Σιωνιστικού κράτους εις βάρος μας ήταν αντίθετη στην ηθική της αραβικής σοσιαλιστικής επανάστασης.

Η εκκωφαντική λεκτική έκρηξη στα ΗΕ έκρυβε τον πολιτικό δικολαβισμό. Οι νικημένοι δέχτηκαν την παύση πυρός λόγω της στρατιωτικής κατάκτησης που είχε επιτευχθεί. Τα ΗΕ δεν πέρασαν κανένα ψήφισμα που θα απαιτούσε την απομάκρυνση των Ισραηλινών. Μετά βίας ίδρυσε ομάδες παρατήρησης και στις δύο πλευρές της Διώρυγας του Σουέζ και οι Ισραηλινοί άρχισαν να χτίζουν Ναμπάλς

(παραστρατιωτικές αποικίες) και Κιμπούτς σε όλη την περιοχή που στην αρχή αναφερόταν σαν «κατακτημένη», μετά «διοικητική ζώνη» και τώρα «απελευθερωμένα εδάφη». Οι Σοβιετικοί και οι Αμερικάνοι επέστρεψαν στο καθιερωμένο φθινοπωρινό συνέδριο της Γενικής Συνέλευσης και με μεγαλύτερο στόμφο, επανέλαβαν τις προηγούμενες θέσεις τους και παρουσίασαν τις ίδιες λύσεις. Οι Άραβες διπλωμάτες μιλούσαν σαν να ήταν οι κατακτητές και απαιτούσαν την πλήρη απομάκρυνση των Ισραηλινών. Επικαλέστηκαν τις αρχές της Δυτικής ηθικής και δικαιοσύνης, χωρίς να έχουν καταλάβει ότι ακριβώς αυτές οι αρχές είχαν χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογηθεί η σιωνιστική «ανθρωπιά» προς τους Άραβες. Τελικά με την σύμφωνη γνώμη όλων των ενδιαφερόντων, το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ πέρασε ομόφωνα το περίφημο Βρετανικό Ψήφισμα (242) στις 2 Νοεμβρίου 1967. Ακολουθεί το προοίμιο και οι διατακτικές παράγραφοι του ψηφίσματος:

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Εκφράζοντας το διαρκές ενδιαφέρον του για την θλιβερή κατάσταση στην Μέση Ανατολή,

Τονίζοντας την παράνομη κατάκτηση της περιοχής με πόλεμο και την ανάγκη να εργαστεί για μια δίκαιη και διαρκή ειρήνη στην οποία το κάθε κράτος θα μπορεί να ζει με ασφάλεια,

Τονίζοντας ότι όλα τα κράτη μέλη με την αποδοχή του Καταστατικού των Ηνωμένων Εθνών, έχουν αναλάβει την δέσμευση να δρουν σύμφωνα με τα Άρθρα του Καταστατικού,

1. Βεβαιώνει ότι η εκπλήρωση των αρχών του καταστατικού απαιτεί την εδραίωση μιας δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στην Μέση Ανατολή, η οποία θα εμπεριέχει την εφαρμογή των δύο ακόλουθων αρχών:

(i) Την απομάκρυνση των Ισραηλινών ένοπλων δυνάμεων από τα εδάφη της πρόσφατης διαμάχης

(ii) Την παύση κάθε ισχυρισμού ή δήλωσης φιλοπόλεμης διάθεσης και τον σεβασμό και την αναγνώριση της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της πολιτικής ανεξαρτησίας κάθε κράτους στην περιοχή και το δικαίωμα να ζουν ειρηνικά μέσα σε ασφαλή και αναγνωρισμένα σύνορα, ελεύθερα από απειλές ή πράξεις βίας.

2. Βεβαιώνει επιπλέον την αναγκαιότητα για:

(i) εξασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας στα διεθνή ύδατα της περιοχής

(ii) επίτευξη ενός δίκαιου διακανονισμού στο πρόβλημα των προσφύγων

(iii) εξασφάλιση του εδαφικού απαραβίαστου και της πολιτικής ανεξαρτησίας κάθε κράτους στην περιοχή, με διάφορα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης και την ίδρυση αποστρατικοποιημένων ζωνών.

3. Ζητάει από τον Γενικό Γραμματέα να ορίσει ειδικό απεσταλμένο, προκειμένου να μεταβεί στην Μέση Ανατολή και να έρθει σε επαφή με τα ενδιαφερόμενα κράτη ώστε

να προωθήσει την συμφωνία και να βοηθήσει στις προσπάθειες για την επίτευξη ενός ειρηνικού και αποδεχτού διακανονισμού, σε συμφωνία με τις διατάξεις και τις αρχές του παρόντος ψηφίσματος.

4. Ζητάει από τον Γενικό Γραμματέα να αναφέρει στο Συμβούλιο Ασφαλείας την πρόοδο του ειδικού απεσταλμένου, όσο τον δυνατόν πιο γρήγορα.

Το Ψήφισμα 242 ενσωματώνει καθαρά τα σημεία που είχε αναφέρει ο κύριος Τζόνσον στην ομιλία του στις 19 Ιουνίου και περιλαμβάνει την απαίτηση των Σοβιετικών και Αράβων για απομάκρυνση των Ισραηλινών χωρίς προδιαγραφές ή επιμονή για την ολική και άμεση απόσυρση. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι ενώ το ψήφισμα αναφέρετε στην «παράνομη» κατάκτηση των εδαφών από πόλεμο, ανταλλάσει την επιβολή κυρώσεων που συνεπάγεται η κατάκτηση του Ισραήλ με «ασφαλή και αναγνωρισμένα» σύνορα, δίνοντας του όλα τα νόμιμα χαρακτηριστικά για ένα μόνιμο και αναμφισβήτητο κράτος.

Τέλος, το ψήφισμα πατερναλιστικά υπαινίσσεται «έναν δίκαιο διακανονισμό στο πρόβλημα των προσφύγων», λες και ήταν κάποιο είδος περιβαλλοντικής μόλυνσης που θα έπρεπε να αντιμετωπίσουμε, ενώ «η εδαφική ακεραιότητα και η πολιτική ανεξαρτησία κάθε κράτους στην περιοχή» επικυρώνεται και εξασφαλίζεται. Οι δυτικοί διπλωμάτες ισχυρίστηκαν πως το Ψήφισμα 242 αντιπροσωπεύει «μια σταθερή επιτυχία της διπλωματίας της Δύσης» και ουσιαστική ανατροπή της πολιτικής της Σοβιετικής Ένωσης για την Μέση Ανατολή. Ο Πρόεδρος Νάσσερ, σε μια ομιλία- αποκλιμάκωσης στις 23 Νοεμβρίου 1967, έδωσε την δική του απάντηση στο Ψήφισμα. Απαρίθμησε τις απώλειες της Αιγύπτου από τον πόλεμο και γνωστοποίησε πως το ογδόντα τοις εκατό του στρατιωτικού της εξοπλισμού είχε καταστραφεί, εκατό χιλιάδες στρατιώτες και χίλιοι πεντακόσιοι αξιωματούχοι είχαν σκοτωθεί και περισσότεροι από πέντε χιλιάδες πεντακόσιοι άντρες είχαν φυλακιστεί. Με όση δύναμη μπόρεσε να μαζέψει, ο Νάσσερ ανακοίνωσε πως τον Νοέμβριο του 1967 ήταν πιο δυνατός από ότι ήταν τον Μάιο. Η διφορούμενη άλλα αδύναμη στάση του όμως, αποκαλύφθηκε με την σιωπηρή αποδοχή του 242, που μετά βίας συμφώνησε ότι το ψήφισμα ήταν «αναποτελεσματικό και ασαφές».

Εκείνη η περίοδος ήταν πολλή άσχημη για μένα. Ήμουν μέσα στην αβεβαιότητα και αισθανόμουν καταπονημένη. Το φθινόπωρο επέστρεψα στο Κουβέιτ και σύγκρινα εντυπώσεις με τους συναδέλφους μου. Όσοι είχαν βρεθεί στα κατεχόμενα εδάφη, ήταν αγανακτισμένοι και μιλούσαν για την πιθανότητα ενός ένοπλου αγώνα. Όσοι είχαν επισκεφτεί άλλα μέρη της Αραβίας, επέστρεψαν οργισμένοι, αγανακτισμένοι, μπερδεμένοι, συγκλονισμένοι. Κανένα γεγονός δεν άλλαξε δραστικά την ατμόσφαιρα εκείνο το φθινόπωρο. Καθώς πλησίαζε η Πρωτοχρονιά, έφταναν στο Κουβέιτ οι ειδήσεις από τις δράσεις της ανανεωμένης Φατάχ και ένας φίλος μου, μου ανακοίνωσε εμπιστευτικά πως τον Νοέμβριο είχε ανακηρυχτεί η ίδρυση του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Δεν είχαμε καμία άλλη συγκεκριμένη πληροφόρηση για το PFLP. Όσο ήμουν στον Λίβανο, στην διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, δεν κατάφερα να

έρθω σε επαφή με κανέναν από τους προηγούμενους συνεργάτες μου έξω από την Σουρ. Για μια ολόκληρη ακαδημαϊκή χρονιά, δεν ήξερα τίποτα για τις εξελίξεις του Λαϊκού Μετώπου και μιας και ο πυρήνας του ΑΕΚ είχε αρχίσει να εξαλείφεται, ήταν λίγες οι πιθανότητες για το παρακλάδι του ΑΕΚ να μεταμορφωθεί σε ομάδα βάσης του PFLP, αν και τέτοιου είδους μεταμορφώσεις γίνονταν σε άλλα μέρη του αραβικού κόσμου. Το μόνο που μου έμενε να κάνω ήταν να προσπαθήσω να συμμετάσχω στις δράσεις της Φατάχ, όπως και έκανα.

Στην αρχή, οι περισσότεροι από τους δασκάλους που είχαν μια πολιτική κλίση, δεν είχαν ξεκάθαρη ιδέα τι είδους δράσης να αναλάβουν. Τίποτα δεν συνέβαινε όσο ήμασταν τακτοποιημένοι σε άλλη μία μονότονη χρονιά διδασκαλίας. Συνεχίζαμε, όπως πάντα, την προσπάθεια κατήχησης των μαθητών και τις συζητήσεις για το πώς ο νασσερισμός απέτυχε να ενώσει και να υπερασπίσει τον αραβικό κόσμο. Στο τελευταίο ζήτημα, κρατούσαμε μια αμυντική στάση στο αν οι επιθέσεις προς τους Παλαιστίνιους προκάλεσαν την αιγυπτιακή πανωλεθρία. Φαινόταν τότε πως η κοινή γνώμη έβλεπε με συμπάθεια τον Πρόεδρο Νάσσερ και ένοιωθε πως ο πιο εύκολος τρόπος για να σιωπήσουν οι Παλαιστίνιοι ήταν να τους χρησιμοποιήσουν ως αποδιοπομπαίους τράγους. Οι συνάδελφοι μου κι εγώ δεν αισθανόμασταν ένοχοι, απλώς αμυνόμασταν. Αργότερα χρησιμοποιήσαμε αυτές τις επιθέσεις για να αρχίσουμε να ασκούμε κριτική, όχι στον Νάσσερ αλλά στον νασσερισμό.

Η Φατάχ ήταν η μόνη επαναστατική οργάνωση που οι δράσεις της ήταν ανεκτές στο Κουβέιτ. Η ΟΑΠ, παρόλο που ήταν αναγνωρισμένη νόμιμη παλαιστινιακή οντότητα από την κυβέρνηση, ωστόσο δεν είχε αρχηγούς ή υποστηρικτές υπολογίσιμου μεγέθους. Εγώ από την άλλη, είχα αρχίσει να ξεπερνάω την όποια χλιαρή συμπάθεια μου προς αυτή και έψαχνα να βρω άλλες διεξόδους για τις πολιτικές μου ενέργειες. Η Φατάχ, έχοντας ανανεώσει τις στρατιωτικές τις επιχειρήσεις στις 18 Αυγούστου 1967, παρουσιαζόταν σαν μια ευκαιρία αλλά και πρόκληση. Σύμφωνα με τις αρχές μου και γεμάτη δάκρυα, πάσχιζα να δουλέψω με την Φατάχ για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Είχα γαλουχηθεί με τις παραδόσεις αμφισβήτησης και αντιπαράθεσης του ΑΕΚ. Σε κάθε πρόγραμμα που αναλαμβάναμε, σε κάθε δράση που μελετούσαμε, σε κάθε στάση που κρατούσαμε, το ΑΕΚ πρόσφερε μια λογική εξήγηση, την ευκαιρία να εξακριβώσουμε και να εξετάσουμε τα δεδομένα και να προτείνουμε εναλλακτικά προγράμματα. Η Φατάχ ήταν μια καινούρια εμπειρία για μένα. Ο μοναδικός μας ρόλος ήταν να την ενισχύουμε οικονομικά. Δεν παίρναμε μέρος στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, ήμασταν απλά παρατηρητές ή κόβαμε εισιτήρια στον ναό της Φατάχ. Περιστασιακά δίνονταν κάποιες θολές διαλέξεις, όπου οι ομιλητές παρέμεναν στα πλαίσια των γενικοτήτων για την στρατηγική, την ιδεολογία, την χρηματοδότηση και την στρατολόγηση του κινήματος.

Στην αρχή σκεφτόμουν πως ήταν θράσος από την μεριά μου να ρωτάω τόσα πολλά μιας και ήμουν καινούρια στους κόλπους της Φατάχ. Μετά αποφάσισα πως σαν Παλαιστίνια θα έπρεπε να ξέρω τι κάναμε για την δημιουργία της νέας Παλαιστίνης. Αρχίζα να πιέζω για απαντήσεις. Σε ποιους ήταν υπόλογο το κίνημα; Γιατί είχε δεχτεί χρήματα από την Σαουδική Αραβία και από άλλες αντιδραστικές

πηγές; Ποιο ήταν το κοινωνικό-οικονομικό πρόγραμμα της Φατάχ; Γιατί η Φατάχ είχε προσπαθήσει να απομονωθεί από τις Αραβικές μάζες; Και το πιο σημαντικό, ήθελα να ξέρω τι μπορούσαν να κάνουν οι γυναίκες πέρα από την οικονομική ενίσχυση; Πολλά από τα ερωτήματα μου δεν απαντήθηκαν και όσα είχαν απαντήσεις, αυτές ήταν ανεπαρκείς. Μας είπαν πως το κίνημα ήταν αυτόνομο και πως οι αρχηγοί έπρεπε να παραμείνουν ανώνυμοι για λόγους ασφαλείας. Όπως έμαθα αργότερα, η Φατάχ ήταν το πιο φανερό μυστικό σε όλο τον κόσμο και τα ψευδώνυμα των αρχηγών, όπως και τα πραγματικά ονόματα τους ήταν γνωστά σε όλους, ενώ τα κίνημα δρούσε και επιχειρούσε στο Αμμάν ανοιχτά, μπροστά στα μάτια φίλων και εχθρών. Όσο αφορά τις χρηματοδοτήσεις από την Σαουδική Αραβία, ο καθοδηγητής μου με πληροφόρησε πως στο στάδιο της απελευθέρωσης θα έπρεπε να συμμαχήσουμε ακόμα και με τον διάβολο, αν θέλαμε να νικήσουμε. Επέμενε ότι θα έπρεπε να επιτρέπεται μόνο στους Παλαιστίνιους να πάρουν μέρος στην επανάσταση. Εκείνη την εποχή, η Φατάχ δεν στρατολογούσε ούτε δεχόταν στους κόλπους της Άραβες, αν και αργότερα άλλαξε λίγο τους κανόνες, μετά από έντονη πίεση. Λες και οι Άραβες ήταν άλλη ράτσα ανθρώπων. Ο Άμπου Αλί δεν με έπεισε, αντίθετα μεγάλωσε τις αμφιβολίες μου. Παρόλα αυτά συνέχιζα να δουλεύω με την Φατάχ, γιατί δεν είχα άλλη εναλλακτική. Αρκετές φορές με είχε ρωτήσει γιατί ήμουν τόσο προβληματισμένη και γιατί έκανα τόσες πολλές ενοχλητικές ερωτήσεις. Πάντα έλεγα «Άμπου Αλί, δεν πρόκειται να κερδίσουμε ποτέ αν δεν έχουμε ένα λογικό και ξεκάθαρο πρόγραμμα και οργανωμένα μέλη. Εκτός αυτού, πρέπει να ξέρουμε όλη την αλήθεια για την επανάσταση, όχι μόνο τα συνθήματα της».

Με το να θέτω ερωτήματα, πυροδότησα μια σειρά αλυσιδωτών γεγονότων τα οποία είχαν να αντιμετωπίσουν οι ανώτεροι αξιωματούχοι. Οι φίλοι και οι υποστηρικτές του κινήματος αυξάνονταν με αργούς ρυθμούς γιατί η σχέση τους με την Φατάχ ήταν μόνο υλική, δεν υπήρχε πολιτική επικοινωνία ή συμμετοχή στην πολιτική διαδικασία. Περνούσα τα μηνύματα στο κοινό μου. Έθετα τις ερωτήσεις μου με αφοπλιστικό τρόπο και ήμουν πολλή γνωστή και υπερβολικά γενναιόδωρη σαν συνεργάτιδα για να τις απορρίψουν σαν εχθρική κριτική. Η Φατάχ έπρεπε να δώσει απαντήσεις. Ένα εξέχων στέλεχος ήρθε να με δει, ο Φάτι Αραφάτ, αδερφός του Γιασσέρ, του αρχηγού της Φατάχ. Είχαμε μια μακρά συνομιλία και ανταλλάξαμε απόψεις. Το πιο σημαντικό ζήτημα που ανέδειξα ήταν ο ρόλος των γυναικών μέσα στην Φατάχ. Τον παρακάλεσα να με αφήσει να γίνω μέλος στο στρατιωτικό παρακλάδι Αλ Ασιφάχ, μιας και είχα στρατιωτική εκπαίδευση. Ήμουν έτοιμη να πάρω μέρος σε περιπολίες και επιχειρήσεις μέσα στα κατεχόμενα εδάφη. Μου υποσχέθηκε πως θα κοίταγε τι μπορούσε να κάνει και θα μου απαντούσε. Ένα μήνα αργότερα ο Φάτι με ρώτησε αν μπορούσα να πάω στο Αλ Άκχουαρ, στην ιορδανική πλευρά του Ποταμού Ιορδάνη. Δέχτηκα με ενθουσιασμό και άρχισα να κάνω σχέδια. Από κείνη την μέρα, δεν ξαναήρθε για να μου πει το πότε και που να αναφερθώ ή με ποιόν θα ερχόμουν σε επαφή. Εν τω μεταξύ, οι σύντροφοι Φαταχίτες στο Κουβέιτ ήταν πολύ ευγενικοί στο να βρουν έναν ρόλο και για μένα. Είχαν προτείνει πως μια ομάδα από μας θα έπρεπε να κάνουν κάτι δημιουργικό το καλοκαίρι του 1968. Θα μπορούσαμε να υλοποιήσουμε δύο πολύ σημαντικές αποστολές: να βοηθήσουμε τις

εξουθενωμένες γυναίκες στους «προσφυγικούς» καταυλισμούς και να επισκεφτούμε τις οικογένειες των μαρτύρων μας. «Η κοινωνική εργασία» χλεύασα, «δεν αποτελεί κοινωνική επανάσταση. Θέλω να συμμετάσχω πλήρως στην επανάσταση». Αυτά τα λόγια τελείωσαν στις 21 Μαρτίου, όταν η Φατάχ πέτυχε την ιστορική πρωτιά και η παλίρροια της απόγνωσης των Αράβων άρχισε να υποχωρεί. Ήταν η μάχη του Καραμέχ στις 21 Μαρτίου, 1968, η δημιουργία και η αναίρεση της Φατάχ.

Το Καραμέχ ήταν μια παλαιστινιακή πόλη στην ανατολική πλευρά του Ποταμού Ιορδάνη, που δημιουργήθηκε από το τίποτα, από τους Παλαιστίνιους μετά το 1948. Αποτελούσε το σύμβολο της ελπίδας και της αξιοπρέπειας. Οι Ισραηλινοί προσπάθησαν να αφανίσουν την πόλη αλλά απέτυχαν, για πρώτη φορά μετά τις αλλεπάλληλες στρατιωτικές νίκες τους. Ήταν συντετριμμένοι από ψυχολογικής πλευράς, αλλά αν μιλήσουμε με καθαρά στρατιωτικούς όρους, η επιχείρηση ήταν νικηφόρα. Ήταν το σημείο καμπής και τα αραβικά μέσα ενημέρωσης παρουσίαζαν το γεγονός σαν η απελευθέρωση της Παλαιστίνης να ήταν πολύ κοντά. Χιλιάδες εθελοντές παρουσιάστηκαν, ο χρυσός μαζεύονταν με το κιλό, τα όπλα έφταναν τόνους. Η Φατάχ, ένα κίνημα λίγων εκατοντάδων μισό-εκπαιδευμένων ανταρτών, ξαφνικά φάνταζε στους Άραβες σαν τον απελευθερωτικό στρατό της Κίνας τον Οκτώβριο του 1949. Ακόμα και ο Βασιλιάς Χουσεΐν δήλωσε πως ήταν κομάντο! Οι Αραβό-παλαιστινιακές μάζες πίστευαν πως σε λίγους μήνες η Παλαιστίνη θα ήταν πάλι δική τους. Αυτή η ατμόσφαιρα ευφορίας οργίασε περισσότερο όταν οι αραβικές κυβερνήσεις ενώθηκαν με τους οπαδούς της Φατάχ, προμηθεύοντας την με ρουκέτες, στρατιωτικά οχήματα, πυροβολικό κλπ. Έκαναν την επανάσταση πλούσια. Οι αραβικές κυβερνήσεις χρειαζόνταν την Φατάχ σαν ασπίδα, για να καλύψουν την δική του ανικανότητα. Η Φατάχ έγινε μόδα, φετίχ. Οι αρχηγοί της, τα στελέχη της, οι αξιωματούχοι της φάνταζαν για σωτήρες και αγίους. Η Φατάχ, με αρχηγό τον Γιασσέρ Αραφάτ, φλέρταρε με την ΟΑΠ. Τον Ιούλιο του 1968, και ενώ η Φατάχ με την ΟΑΠ έπαιζαν κρυφτό και απολάμβαναν τις ανέσεις στο Νάιλ Χίλτον, τρεις μοναχικοί επαναστάτες, πραγματοποίησαν έναν άθλο που έγραψε ιστορία και που η νέα ΟΑΠ αποκήρυξε. Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης κατέλαβε ένα αεροπλάνο της Ελ Αλ, των ισραηλινών ημιπολεμικών και ημιπολιτικών αερογραμμών. Το αεροπλάνο προσγειώθηκε στην Αλγερία και στην συνέχεια οι επαναστάτες άφησαν ελεύθερους τους επιβάτες και το ίδιο το αεροπλάνο, χωρίς να επιμείνουν σε καμία ανταλλαγή. Το Ισραήλ, όλοι οι μυστικιστές του Σιωνισμού, οι ιμπεριαλιστές, τα αραβικά κράτη και η ΟΑΠ & ΣΙΑ, επιτέθηκαν στο PFLP και το κατηγορήσαν για αεροπειρατεία. Στα ξαφνικά το Ισραήλ άρχισε να μετράει φίλους ανάμεσα στους «προοδευτικούς» αραβικούς κύκλους.

Αυτό το περιστατικό μου άνοιξε τα μάτια. Ήταν η αρχή του τέλους της εξορίας μου. Σε λίγο θα απελευθερωνόμουν. Είχα βρει μια εναλλακτική της Φατάχ και έπαυα να βρω επαφές με το Λαϊκό Μέτωπο.

Την ίδια περίοδο, μια Αμερικανίδα από το YWCA, η Τζέιν Μάρλοου, ήρθε να μείνει σπίτι μας στην Σουρ για μια βδομάδα, ένα γεγονός φαινομενικά ασήμαντο. Την έστειλαν σπίτι μας γιατί η μικρή μου αδερφή, η Χαλέντια είχε κάποιες σχέσεις με το YWCA και γιατί οι περισσότεροι στο σπίτι μιλούσαμε αγγλικά. Η Τζέιν ήταν μια

τυπική Αμερικανίδα καλοθελήτρια που είχε έρθει στην Σουρ να μάθει στους «πρόσφυγες» κολύμπι, ζωγραφική και παιχνίδια. Όπως και όλοι οι Αμερικάνοι ιεραπόστολοι που έρχονταν στην Αραβία-όποιο και αν ήταν το περιτύλιγμα τους-ήταν «ειρηνίστρια» που προωθούσε την ειρήνη με τους Σημίτες αδελφούς, θεωρώντας πως υπήρχε αρκετός χώρος για όλους μας στην περιοχή. Προσπαθήσαμε να της πούμε πως το πρόβλημα δεν ήταν μόνο εδαφικό, αλλά ιμπεριαλιστικό και σιωνιστικό. Οι Άραβες και οι Εβραίοι έπρεπε να αποφασίσουν το μέλλον τους από μόνοι τους ή θα επέτρεπαν στους βρικόλακες της Αμερικής και του Σιωνισμού να το καθορίσουν γι' αυτούς. Η Τζέιν μας είπε πως η λέξη «βρικόλακες» ήταν υπερβολική και μας έκανε διάλεξη για την αναγκαιότητα του να χρησιμοποιούμε αναλυτικές εκφράσεις παρά συναισθηματικά σλόγκαν. Δεν ήταν καθόλου διορατική ούτε καλά ενημερωμένη όπως μας έλεγε και μέσα σε λίγα λεπτά ανακαλύψαμε σε ποια κατεύθυνση στρεφόταν η πραγματική, φιλελεύθερη συμπάθεια της. Αναφερόταν στην Φατάχ σαν μια τρομοκρατική οργάνωση που σκόπιμα έβαζε νάρκες στους δρόμους και σκότωνε Ισραηλινούς μαθητές. Μας έδειξε το πόσο κοντόφθαλμη και προκατειλημμένη ήταν, λέγοντας μας πως οι Παλαιστίνιοι θα έπρεπε να ζουν μαζί με τα αδέρφια τους στις άλλες αραβικές χώρες για να σταματήσουν να υπομένουν τις διακρίσεις μέσα στο Ισραήλ. Χαμογελάσαμε ειρωνικά καθώς η Τζέιν μας αποκάλυπτε την άγνοια της για την άθλια κατάσταση των Παλαιστινίων. Δεν είχε καταλάβει πως εκφωνούσε την σιωνιστική γραμμή για το παλαιστινιακό πρόβλημα και πως υπερασπιζόταν την «τελική λύση» που πρότειναν οι Σιωνιστές για την αιώνια ειρήνη μας. Η Τζέιν είχε διαβάσει πολύ καλά τους Νιου Υόρκ Τάιμς και αποφάνθηκε «αντικειμενικά» για την ανάγκη «ειρήνης και σταθερότητας» στην περιοχή. Ήταν ένα Καθολικό κορίτσι από το Μπρονξ που ήξερε τι ήταν καλό για τους Άραβες και τους Εβραίους.

Είχαμε μια θερμή συζήτηση και για τις δύο πλευρές της «αραβό-ισραηλινής διένεξης», την ηθικότητα της αεροπειρατείας, την νομιμοποίηση της επαναστατικής βίας. Γνώριζε για τα Φάντομ που η κυβέρνηση της προμήθευε στο Ισραήλ για να διατηρήσει της «ισορροπία δυνάμεων» στην Μέση Ανατολή και ήταν αντίθετη στο προνόμιο των Σιωνιστών να εισπράττουν αφορολόγητα δολάρια από την Αμερική. Όμως όλα αυτά τα έβλεπε στα πλαίσια «της κούρσας των όπλων» και των επεκτατικών πολιτικών της Ρωσίας. Αναγνώρισε όμως το δικαίωμα του καταπιεσμένου να πάρει τα όπλα ενάντια στον δυνάστη του και είδε την πολιτική διάσταση της αεροπειρατείας, αν όχι και την ηθική. Της εξήγησα πως οι Ισραηλινοί κρατούσαν φυλακισμένους χιλιάδες Άραβες και καθημερινά απειλούσαν την ζωή των Παλαιστινίων. Αν ήθελε να ήταν αμερόληπτα ηθική, έπρεπε να κρίνει τις πράξεις των Ισραηλινών, όχι τις δικές μας, γιατί οι πράξεις μας ήταν κυρίως σποραδικές απαντήσεις σε ένα τυραννικό κοινωνικό σύστημα. Αν και παρέμεινε «φιλελεύθερη» στην συμπεριφορά της, με ρώτησε κάποια πράγματα αρκετά δηκτικά που με επηρέασαν για πολύ καιρό.

«Είσαι πρόσφυγας, Λέιλα;» με ρώτησε. «Τεχνικά ναι, συναισθηματικά όχι», απάντησα. «Δεν είμαι πια πρόσφυγας γιατί είμαι επαναστάτρια». Κοίταξε γύρω της καταγράφοντας το διαμέρισμα μας και μετά με ρώτησε «Περιμένεις να ζήσεις στην

Παλαιστίνη με μεγαλύτερη πολυτέλεια από ότι ζεις εδώ, αν και όταν επιστρέψεις εκεί;» «Πιθανόν όχι, αλλά δεν έχει σημασία», απάντησα. «Είναι πολύ σημαντικό», επέμενε, «γιατί δεν θα εγκατέλειπες όσα έχεις εδώ και δεν κάνεις τίποτα προσωπικά για να πετύχεις τον στόχο σου».

Με αποστόμωσε. Το μυαλό μου άδειασε. Σκέφτηκα για λίγο και ομολόγησα «Τζέιν, έχεις δίκιο. Μόνο λόγια είμαι. Δεν έχω κάνει τίποτα συγκεκριμένο». Για να ηρεμήσω, βγήκα στην βεράντα, κοίταξα μακριά προς τα βουνά της Παλαιστίνης και υποσχέθηκα στον εαυτό μου πως θα έπαιρνα μέρος στον αγώνα του λαού μου. Η Τζέιν ένοιωθε πως είχε θριαμβεύσει καθώς γύριζα μέσα. Της μίλησα λυπημένα «Οι Παλαιστίνιοι είναι σκληρά εργαζόμενος λαός, αλλά έχουν διασκορπιστεί. Πολλοί έχουν μορφωθεί αλλά λίγοι, ανάμεσα τους και η οικογένεια μου, κάνουν κάτι που να εκφράζει την συλλογική τους ύπαρξη σαν λαός». Κοίταξα προς τον μικρό μου αδερφό που είχε επιτεθεί στην Τζέιν για την κριτική που άσκησε για την αεροπειρατεία της Ελ Αλ και γιατί ήταν σιωνίστρια. Του είπα στα αγγλικά «Η κυρία από την Αμερική υπήρξε καλή δασκάλα. Δεν θα πρέπει να είμαστε θυμωμένοι μαζί της, αλλά να την ευχαριστήσουμε που μας βοήθησε να εκτεθούμε σε εμάς τους ίδιους. Πρέπει να πράξουμε, όχι μόνο να μιλάμε και να απομνημονεύουμε επιχειρήματα κατά του Σιωνισμού». Ο αδελφός μου ντροπιασμένος, έφυγε από το δωμάτιο. Με την Τζέιν καθίσαμε και κάναμε μια εκ βαθέων συζήτηση.

Πριν και κατά την διάρκεια της εμπλοκής μου με την Φατάχ, είχα παρερμηνεύσει την πολιτική και ιδεολογική της συμπεριφορά. Οι εξωτερικές επιχειρήσεις όμως του PFLP και οι εναγκαλισμοί της Φατάχ με την ΟΑΠ με έκαναν να καταλάβω πως η Φατάχ δεν ήταν και η καλύτερη παλαιστινιακή απάντηση προς τους εχθρούς μας. Τελικά πείστηκα μόλις άκουσα και τις ηρωικές ιστορίες του PFLP που μου μετέφερε ένας σύντροφος δάσκαλος που είχε βρεθεί στα κατεχόμενα εδάφη.

Είχα πάρει την απόφαση ότι έπρεπε να οργανωθώ στο PFLP. Το πρόβλημα μου όμως ήταν να έρθω σε επαφή με την μυστική οργάνωση τους στο Κουβέιτ. Τελικά αυτό έγινε μια μέρα κατά λάθος. Πέρανα από το βιβλιοπωλείο Σάουθ Αράμπια όπου ένας άντρας πούλαγε χριστουγεννιάτικες κάρτες του Λαϊκού Μετώπου. Κοίταγα προσεχτικά τις κάρτες μέχρι να καταλάβω αν αυτός ήταν μέλος του PFLP ή απλά φίλος. Ο ίδιος δεν έλεγε τίποτα για τον εαυτό του. Τον ikέτευα «Θέλω να έρθω σε επαφή με το Λαϊκό Μέτωπο και θέλω να γίνω μέλος του. Πίστεψε με. Είμαι Παλαιστίνια, θέλω να πολεμήσω, θέλω να πάω στα κατεχόμενα. Σε παρακαλώ πες μου ποιόν πρέπει να δω ή να έρθω σε επαφή. Αν είσαι υποστηρικτής του PFLP, θα με βοηθήσεις».

Άκουσε τα παρακάalia μου και μου είπε να ξανάρθω την επόμενη Πέμπτη το απόγευμα, μεταξύ τρεις και τέσσερις και θα με σύστηνε στον τοπικό εκπρόσωπο. Πέταγα από την χαρά μου. Έφτασα δύο ώρες νωρίτερα από το προκαθορισμένο ραντεβού και περίμενα μέσα στο βιβλιοπωλείο, ξεφυλλίζοντας διάφορα περιοδικά, φυλλάδια και βιβλία για την αραβική και διεθνή αριστερά. Ακριβώς στις τρεις, ένας ψηλός, όμορφος άντρας μπήκε μέσα. Έμοιαζε πολύ σοβαρός καθώς τον χαιρετούσαν οι πωλητές. Νόμιζα ότι ήταν ο άνθρωπος του Μετώπου και πήγα να του συστηθώ.

Ήταν απόμακρος και ευγενικός. Του είπα ποια ήμουν και ότι ήθελα να γίνω μέλος της στρατιωτικής οργάνωσης. Με χτύπησε συγκαταβατικά στον ώμο και μου είπε «Λυπάμαι που θα στο πω, Λέιλα, αλλά θα πρέπει πρώτα να εκπαιδευτείς». «Να εκπαιδευτώ;» είπα και τραβήχτηκα. «Είμαι δασκάλα και ξέρω να διαβάζω και να γράφω και όλα τα σχετικά». «Όχι Λέιλα, δεν εννοούσα να εκπαιδευτείς με αυτή την έννοια», μου είπε ο Αμπού Νιντάλ. «Πρέπει να μελετήσεις την ιδεολογία και την στρατηγική του PFLP και να δουλέψεις μαζί με τους άλλους συντρόφους. Μετά θα αποφασίσουμε που θα μπορούμε να αξιοποιήσουμε καλύτερα τα ταλέντα σου για να εξυπηρετήσουμε την επανάσταση». Τον διέκοψα «Θέλω να πολεμήσω, δεν μπορώ να περιμένω και γιατί χρειάζομαι αυτή την επιτηδευμένη γλώσσα έτσι κι αλλιώς;». Υπομονετικά ο Αμπού Νιντάλ μου εξήγησε «Λέιλα, η απελευθέρωση της Παλαιστίνης πρόκειται να είναι μια πολύ μεγάλη μάχη. Θα έχεις άπλετο χρόνο να δείξεις τις ικανότητες σου. Πίστεψε με, αν είσαι ικανή να πολεμήσεις και το θέλεις, το Μέτωπο δεν θα διστάσει να σε στείλει οπουδήποτε χρειαστεί». Ήμουν ενθουσιασμένη με την υπόσχεση του αλλά ήθελα να σιγουρευτώ ότι δεν θα έμενα απ' έξω. «Τι πρέπει να κάνω λοιπόν;» τον ρώτησα. «Πρώτα απ' όλα», μου είπε «θα πρέπει να διαδώσεις τις ιδέες μας στον χώρο εργασίας σου και να φτιάξεις μια ομάδα εργασίας για να εκπαιδευτείτε και να αναλάβετε προγράμματα που θα ενισχύσουν οικονομικά το PFLP. Την επόμενη βδομάδα θα συναντηθούμε ξανά στο ίδιο μέρος. Αν ξεχάσεις να έρθεις σε επαφή μαζί μας, θα επικοινωνήσουμε εμείς μαζί σου». Έφυγα από το βιβλιοπωλείο και πήγα στο σπίτι ήρεμη. Ένοιωθα πως ήμουν στον δρόμο για την Χάιφα. Έβγαινα από την άβυσσο.

Το ίδιο βράδυ επικοινωνήσα με κάποιους από τους στενούς μου φίλους. Περάσαμε όλο το βράδυ μαζί, εξετάζοντας τις πολιτικές συμμαχίες και την δέσμευση του κάθε δασκάλου. Αποφασίσαμε ότι είχαμε έναν ικανοποιητικό αριθμό υποστηρικτών και θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε έναν πυρήνα σε λίγες βδομάδες.

Έκτοτε συναντιόμασταν τακτικά κάθε βδομάδα και έβλεπα τον Αμπού Νιντάλ περιοδικά για να μου δίνει κείμενα του PFLP και συμβουλές. Ο Αμπού Νιντάλ με έφερε σε επαφή και με μερικούς πρώην συντρόφους του ΑΕΚ που είχαν προσχωρήσει στο Λαϊκό Μέτωπο. Με αργούς ρυθμούς χτίζαμε ένα δίκτυο του PFLP στο Κουβέιτ. Η επίθεση στο αεροπλάνο της Ελ Αλ στις 26 Δεκεμβρίου του 1968, στην Αθήνα, μας έδωσε μεγάλη ώθηση, ειδικά μετά τις 28 Δεκεμβρίου, όταν οι Ισραηλινοί εισέβαλλαν στον Διεθνή Αερομεταφορέα της Βηρυτού και κατέστρεψαν δεκατρία αεροπλάνα. Ευχαριστούσαμε τους Ισραηλινούς που πρόσθεσαν στην λίστα μας την υποστήριξη του Λιβάνου στην επανάσταση και θαυμάσαμε την τόλμη τους να ανατινάξουν αεροπλάνα που κατά εβδομήντα με ογδόντα τις εκατό άνηκαν στην Αμερική. Από την δική μας πλευρά, περιμέναμε με αγωνία να δούμε τις συνέπειες. Ο κόσμος αναγκάστηκε επιτέλους να προσέξει τις πράξεις των Παλαιστινίων. Ο αραβικός τύπος δεν μπορούσε πια να τις αγνοήσει ούτε και οι Σιωνιστές να τις κρύψουν. Οι Ισραηλινοί, με την έγκυρη και αποφασιστική «αντεκδίκηση» τους, βοήθησαν τον σκοπό περισσότερο από ότι τολμούσαμε να πιστέψουμε. Και όσο πιο

θεαματική ήταν η δράση τόσο πιο ακμαίο ήταν το ηθικό του λαού μας. Ανυπομονούσαμε για περισσότερα.

Αυτός είναι ο σκοπός της Παλαιστινιακής επανάστασης όπως παρουσιάζεται στο πρόγραμμα του PFLP:

Το Παλαιστινιακό Απελευθερωτικό Κίνημα δεν είναι ρατσιστικό ή εχθρικό προς τους Εβραίους. Δεν στοχεύει στον Εβραϊκό λαό. Ο σκοπός του είναι να σπάσει την ισραηλινή στρατιωτική, πολιτική και οικονομική ύπαρξη η οποία βασίζεται στην επίθεση, στην επέκταση και την οργανική ένωση με τα συμφέροντα του ιμπεριαλισμού στην πατρίδα μας. Είναι ενάντια του Σιωνισμού σαν ένα ρατσιστικό, επιθετικό κίνημα σε συνεργασία με τον ιμπεριαλισμό. Ο Σιωνισμός καπηλεύθηκε τα βάσανα του εβραϊκού λαού για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα του και τα συμφέροντα των ιμπεριαλιστών σε αυτή την εύφορη γη, το σταυροδρόμι της Ασίας με την Αφρική. Ο σκοπός του Παλαιστινιακού Απελευθερωτικού Κινήματος είναι η ίδρυση ενός δημοκρατικού κράτους στην Παλαιστίνη στο οποίο οι Άραβες και οι Εβραίοι θα μπορούν να ζουν ως ισότιμοι πολίτες, με σεβασμό στα δικαιώματα και στα καθήκοντα τους, αποτελώντας αμέριστο τμήμα της δημοκρατικής, προοδευτικής, αραβικής εθνικής ύπαρξης, η οποία θα ζει ειρηνικά με όλες τις προοδευτικές δυνάμεις του κόσμου.

Το Παλαιστινιακό Απελευθερωτικό κίνημα είναι ένα προοδευτικό εθνικό κίνημα ενάντια στις δυνάμεις του ιμπεριαλισμού. Η σύνδεση ανάμεσα στα συμφέροντα του ιμπεριαλισμού και την συνεχιζόμενη ύπαρξη του Ισραήλ, θα μετατρέψει τον πόλεμο μας εναντίον του τελευταίου σε πόλεμο κατά του ιμπεριαλισμού. Από την άλλη μεριά, η σύνδεση ανάμεσα στο Παλαιστινιακό Απελευθερωτικό Κίνημα και το Αραβικό Προοδευτικό Κίνημα θα μετατρέψει τον πόλεμο μας κατά του Ισραήλ σε εθνική και ενωτική μάχη εκατό εκατομμυρίων Αράβων. Η μάχη για την Παλαιστίνη σήμερα και όλες οι αντικειμενικές συνθήκες γύρω από αυτή, θα μετατρέψουν τον πόλεμο σε σημείο αναφοράς για την επίτευξη των συνδεδεμένων στόχων μας με την Αραβική επανάσταση.

Τέλος, ο πόλεμος για την Παλαιστίνη, όσον αφορά τον Παλαιστινιακό και Αραβικό λαό, θα οδηγήσει στην ανάπτυξη του πολιτισμού των Αράβων και θα έχει ως αποτέλεσμα την μετάβαση του αραβικού λαού από ένα υποανάπτυκτο καθεστώς στην σύγχρονη ζωή. Μέσα από τον απελευθερωτικό μας αγώνα, θα αποκτήσουμε την πολιτική συνείδηση για τα δεδομένα της εποχής μας και θα αφήσουμε στην άκρη τις ψευδαισθήσεις και θα διδαχτούμε από την αξία των γεγονότων. Οι συνήθειες της υπό-ανάπτυξης δηλαδή η παράδοση, η εξάρτηση, η ατομικότητα, η οργάνωση σε φυλές, η οκνηρία, η αναρχία και τα πρόχειρα λόγια, θα αλλάξουν μέσα από τον απελευθερωτικό αγώνα. Στην θέση τους θα έρθουν: η συνειδητοποίηση της αξίας του χρόνου, η οργάνωση, η ακρίβεια, η αντικειμενική σκέψη, η σημασία της συλλογικής δράσης, ο σχεδιασμός, η συνολική κινητοποίηση, το ενδιαφέρον για την εκπαίδευση και η απόκτηση όλων των εφοδίων, η γνώση της ανθρώπινης αξίας, η απελευθέρωση των γυναικών- η μισή κοινωνία- από τα δεσμά των παρηκμασμένων εθίμων και συνηθειών, οι βάσεις του εθνικισμού για την αντιμετώπιση κινδύνων και η υπεροχή

του έναντι των φυλών και των τοπικισμών. Ο μακρόχρονος εθνικός πόλεμος για την απελευθέρωση απαιτεί την συμπόρευση μας σε έναν νέο τρόπο ζωής και σε έναν νέο δρόμο προόδου και πολιτισμού.

Τα εχθρικά στρατόπεδα ορίζονται ως εξής:

- 1) Ο εχθρός των Αράβων στον πόλεμο για την απελευθέρωση είναι το Ισραήλ, ο Σιωνισμός, ο παγκόσμιος ιμπεριαλισμός και οι αντιδραστικοί Άραβες.
 - 2) Αυτός ο εχθρός έχει σίγουρη τεχνολογική υπεροχή η οποία φυσικά μεταφράζεται σε στρατιωτική υπεροχή και σε ισχυρή αγωνιστική δύναμη.
 - 3) Ο εχθρός έχει μεγάλη εμπειρία στο να καθυστερεί την ανάπτυξη του λαού προς την οικονομική και πολιτική του απελευθέρωση. Έχει την ικανότητα να ματαιώνει επαναστάσεις.
 - 4) Η φύση του απελευθερωτικού πολέμου, όσον αφορά την κύρια στρατιωτική βάση του εχθρού – το Ισραήλ, είναι πόλεμος ζωής και θανάτου, στον οποίο η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία μέσα στο Ισραήλ θα προσπαθήσουν να παλέψουν μέχρι τελευταίας αναπνοής το Εθνικό Μέτωπο και τις δυνάμεις που αποτελούν την επανάσταση:
- Θεωρούμε την εθνική ενότητα των Παλαιστινίων κρίσιμη για την κινητοποίηση όλων των επαναστατικών δυνάμεων για να αντισταθούν στο εχθρικό στρατόπεδο. Σε αυτή την βάση καθορίζουμε μια σαφή θέση προς αυτή την κατεύθυνση.
- 5) Ο σχηματισμός της εθνικής ενότητας απαιτεί την δημιουργία ενός μετώπου στο οποίο όλες οι τάξεις της επανάστασης –εργάτες, αγρότες και μικροαστοί- θα πρέπει να εκπροσωπούνται.

Θα πρέπει να παρακολουθούμε ενεργά την κινητοποίηση των εργατών και των αγροτών σε μια επαναστατική πολιτική οργάνωση, εξοπλισμένη με την ιδεολογία του επιστημονικού σοσιαλισμού. Σε αυτή την βάση θα πρέπει να επιχειρούμε ενεργά την ενότητα όλων των αριστερών παλαιστινιακών οργανώσεων οι οποίες, μέσα από τον διάλογο και την εμπειρία τους, θα μπορούν να δεσμευτούν σε μια τέτοια ανάλυση.

Οι μικροαστοί δεν θα ενωθούν σε μια οργάνωση που δεσμεύεται στον επιστημονικό σοσιαλισμό και την σκληρή πολιτική οργάνωση. Αντίθετα, θα ενωθούν με εκείνες τις παλαιστινιακές οργανώσεις που αναδεικνύουν γενικά απελευθερωτικά συνθήματα, που αποφεύγουν την καθαρότητα στην σκέψη και την ανάλυση της ταξικής δομής και υπάρχουν σε μια οργανωτική μορφή που δεν απαιτεί από τους μικροαστούς πράγματα πάνω από τις ικανότητές τους. Με άλλα λόγια, οι μικροαστοί σε πρώτο βήμα θα καλύψουν τα κενά της Αλ Φατάχ και την Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.

Σύμφωνα με αυτά και κατανοώντας την βάση της διαμάχης, την φύση της παρούσας φάσης και την αναγκαιότητα για εθνική ενότητα που θα συγκεντρώσει όλες τις επαναστατικές δυνάμεις που θα αντισταθούν στο Ισραήλ, θα πρέπει να

δουλέψουμε σε εθνικό επίπεδο με την Αλ Φατάχ και την ΟΑΠ, οι οποίες μπορούν να προσφέρουν στην απελευθέρωση την απαραίτητη συμμαχική τάξη και παράλληλα θα προστατέψουν το δικαίωμα της κάθε τάξης να βλέπει τον πόλεμο και να τον σχεδιάζει σύμφωνα με τις ταξικές της βλέψεις.

Η ομάδα μελέτης μας γρήγορα οικειοποιήθηκε την στρατηγική και την ιδεολογία του Λαϊκού Μετώπου και προχωρήσαμε αμέσως στο στάδιο του πυρήνα. Με την προτροπή του Αμπού Νιντάλ, μελετούσαμε κυρίως ριζοσπαστικά βιβλία και διευρύνουμε τους ορίζοντες μας, ενώ την ίδια στιγμή μια άλλη Παλαιστίνη επαναστάτρια έγινε παγκόσμιο πρωτοσέλιδο και ταρακούνησε το κίνημα μας. Το πρωί της 18^{ης} Φεβρουαρίου ήταν ακόμα μια συνηθισμένη μέρα για μένα. Όπως πάντα, σηκώθηκα στις πέντε και μισή, έφτιαξα πρωινό και άκουγα ειδήσεις στο BBC. Ξαφνικά άκουσα το όνομα της Αμινά Νταχμπούρ. Είχε πάρει μέρος σε μια επίθεση σε αεροπλάνο της Ελ Αλ στην Ζυρίχη. Ήταν η πρώτη γυναίκα που είχε πάρει μέρος σε εξωτερική επιχείρηση. Τα νέα με άφησαν έκπληκτη. Μια Παλαιστίνη, μια επαναστάτρια στην ακρόπολη του οικονομικού καπιταλισμού! Ευτυχώς που οι εκφωνητές του BBC επαναλάμβαναν συχνά τις σημαντικές ειδήσεις και μπόρεσα να τις ξανακούσω με λεπτομέρειες, γιατί στην αρχή δεν ήμουν σίγουρη αν το άκουσα ή το φαντάστηκα.

Βγήκα έξω με τις πυτζάμες μου και φώναζα στον κοιτώνα «Τα κατάφερε! Τα κατάφερε! Η Παλαιστίνη θα ελευθερωθεί!». Όλοι νόμιζαν πως τρελάθηκα. Σιγουρεύτηκα όμως πως όλοι πήραν το μήνυμα: μια Παλαιστίνη αγωνιζόταν ενώ εμείς μιλούσαμε στο μακρινό Κουβέιτ. Μέσα σε λίγα λεπτά όλοι γιορτάζαμε την απελευθέρωση της Παλαιστίνης και την απελευθέρωση των γυναικών. Γυναίκες από την Φατάχ και το Λαϊκό Μέτωπο αγκαλιάζονταν και χόρευαν μαζί παλαιστινιακή ντάμπκα στους διαδρόμους του Ελ Σαάμπ. Το PFLP είχε κερδίσει τον δρόμο για το διδακτικό προσωπικό του Ελ Σαάμπ και τα πορτοφόλια τους. Αποφασίσαμε πως στο εξής τα χρήματα που θα μαζεύαμε θα τα μοιράζαμε εξίσου στην Φατάχ και το Λαϊκό Μέτωπο. Οι αδερφές από την Φατάχ συμφώνησαν, δεν είχαν και άλλη επιλογή. Το σχολείο έγινε η κυψέλη της επανάστασης. Ακόμα και οι μαθητές προωθούσαν την επανάσταση και έβρισκαν χρήματα. Τους είχαμε κατηχήσει τόσο καλά που κάποιοι από αυτούς αποδείχτηκαν πιο αποτελεσματικοί υποστηρικτές της αντίστασης από ότι οι περισσότεροι από μας.

Την ίδια μέρα κάλεσα τον σύντροφο Αμπού Νιντάλ και τον ενημέρωσα ότι ήθελα να πάω στην Ομάδα Ειδικών Επιχειρήσεων. Συμφώνησε. Κατόπιν, έλαβα προηγμένη και εξειδικευμένη εκπαίδευση. Πλέον ήταν ζήτημα χρόνου για να πάρω μέρος σε στρατιωτική επιχείρηση στο εξωτερικό. Η ώρα των λογαριασμών πλησίαζε.

Όσο παρακολουθούσα την εντατική εκπαίδευση, συνέχιζα να διδάσκω και μετέτρεψα την ομάδα εργασίας σε πυρήνα που θα έσπαγε τις παραδόσεις. Η πολιτική απαγορευόταν το Κουβέιτ αλλά έξι γυναίκες αποφασίσαμε να θυσιάσουμε την καριέρα και την φήμη μας στο όνομα της αντίστασης. Ένα Απριλιάτικο πρωινό, στο Πάσχα των Μουσουλμάνων, πορευτήκαμε προς το κέντρο του Κουβέιτ κρατώντας κουτιά του PFLP και ζητάγαμε δωρεές. Στην αρχή, οι άλλες γυναίκες δεν ήταν

ιδιαίτερα ενθουσιώδεις. Εγώ πάλι δεν ντρεπόμουν και δεν φοβόμουν. Τίποτα δεν με ένοιαζε παρά μόνο η επανάσταση. Γρήγορα ανακαλύψαμε ότι ο κόσμος ήταν πιο προχωρημένος από ότι νομίζαμε. Όχι μόνο συνεισέφεραν γενναιόδωρα, αλλά μας παρότρυναν να κινητοποιήσουμε και άλλους σε ολόκληρη την πόλη, το οποίο και κάναμε. Οι γυναίκες ήρθαν μαζί μας σε αυτή την πρωτοβουλία. Κανένας, ούτε και οι επίσημες αρχές δεν άσκησαν κριτική στην δράση μας. Η πόλη του Κουβέιτ ήταν έτοιμη να συναντήσει το κίνημα κοινωνικής προόδου.

Έχοντας πάρει θάρρος από αυτή την ανταπόκριση, αποφάσισα να κερδίσω μερικά χρήματα για το Λαϊκό Μέτωπο κάνοντας ιδιαίτερα στα Αγγλικά και χρησιμοποιώντας το ταλέντο μου στην κομμωτική, που είχα αποκτήσει στον Λίβανο όταν ήμουν νέα. Χωρίς να αποκαλύψω λεπτομέρειες για τις πολιτικές μου πεποιθήσεις, έκανα αίτηση και βρήκα δουλειά σε ένα κομμωτήριο για τις δυο βδομάδες των διακοπών του Πάσχα. Για ώρες δούλεβα ακούραστα για να μαζέψω χρήματα για το Λαϊκό Μέτωπο. Άρπαζα κάθε ευκαιρία για να προπαγανδίσω τον σκοπό. Κάποια μέρα, μια εύπορη γυναίκα που μάλλον είχε μείνει ικανοποιημένη από την κόμμωση της, μου άφησε φιλοδώρημα εικοσιπέντε φίλς. Δίστασα για μια στιγμή, μετά όμως τα δέχτηκα και της έδωσα απόδειξη. Η κυρία έμεινε έκπληκτη όταν είδε την σφραγίδα του Λαϊκού Μετώπου, αλλά μου έδωσε ένα ακόμα δηνάριο και μου ευχήθηκε καλή τύχη. Η εργοδότηριά μου, που είχε δει την ανταλλαγή δεν είχε νευριάσει. Μου είπε πως υποστηρίζει τον σκοπό αλλά μου ζήτησε να κρατήσω την πολιτική για μένα. Ήμουν ιδιαίτερα προσεχτική και ευγενική με τους ανθρώπους και μου είπε πως τέτοια επαναστατικά προσόντα ήταν χρήσιμα για τις γυναίκες της Αραβίας. Όταν έφυγα, μου έδωσε τον μισθό μου και επιπλέον πέντε δηνάρια, δωρεά στο Μέτωπο. Το PFLP πράγματι έκανε φίλους.

Ωστόσο δεν ήμουν και η πιο ευτυχισμένη γυναίκα. Το κόμμα με έβαζε να κάνω τέτοιου είδους δουλειές που δεν μου άρεσαν. Διψούσα για δράση. Εκείνη την άνοιξη αποχαιρέτησα την διδασκαλία και τους φίλους μου στο Κουβέιτ. Είχε έρθει η ώρα μου. Πήγαινα προς το Αμμάν. Το ρώσικο όπλο μου, ένα Σέμινοφ, έγινε ο σύντροφός μου!

Όταν έφτασα στο Αμμάν, η πόλη ήταν γεμάτη αντάρτες. Ήταν όμορφο συναίσθημα να είσαι Παλαιστίνια στην πατρίδα κάποιου. Μέσα σε λίγες μέρες, μαζί με άλλες είκοσι συντρόφισσες, πήγα σε ένα στρατόπεδο, βόρεια του Αμμάν από όπου έπρεπε να περάσουμε πιο προχωρημένη και εξειδικευμένη εκπαίδευση. Εκεί γνώρισα την θρυλική ηρωίδα της μυστικής οργάνωσης μας στα κατεχόμενα εδάφη, την Ρασίντα Ομπέιντα. Ήταν πράγματι ένα εντυπωσιακό πλάσμα και πανέμορφη γυναίκα. Ήξερε να χειρίζεται το όπλο και ήξερε πότε να το χρησιμοποιεί για τον σκοπό. Έγινε φίλη με αυτή και την Φέιχ Αμπντούλ Ελ Χάντι σχεδόν αμέσως.

Πριν ξεκινήσουμε σε μια αποστολή για να δοκιμάσουν την αντοχή μας, ο επικεφαλής της στρατιωτικής σχολής, ο σύντροφος Χάσσαν, μας έδωσε την τελική ενημέρωση στην οποία ξεχώρισε την πολιτική κινητοποίηση και την οικονομική ενίσχυση με την πολιτικό-στρατιωτική δουλειά. Τελείωσε την ομιλία του λέγοντας «Αυτή η φάση της δουλειάς μας είναι σκληρή και πολύ σημαντική. Μόλις ξεκινήσετε

δεν μπορείτε να κάνετε πίσω μέχρι να επιτευχθεί ο στόχος. Γι' αυτό συντρόφισσες, κοιτάζτε την συνείδηση σας και ελέγξτε ότι είσαστε έτοιμες γι' αυτό. Αν δεν είσαστε, παρακαλώ πηγαίνετε εν ειρήνη.

Έκπληκτες κοιτάζαμε γύρω μας και αναρωτιόμασταν αν έπρεπε να προχωρήσουμε ή να εγκαταλείψουμε. Ακολούθησε μια τριώρη «μάχη». Τα επιχειρήματα ήταν γύρω από το αν θα μας χρησίμευε η εκπαίδευση ή απλά εκπαιδευόμασταν για παν ενδεχόμενο. Επίσης διαφωνούσαμε σχετικά με την ατομικότητα, τον ρόλο των γυναικών στο Κίνημα και το είδος της σχέσης που θα είχαμε με γονείς, φίλους ή συζύγους. Αν μια γυναίκα αποφάσιζε να δεσμευτεί σε αυτή την φάση της επανάστασης, θα έπρεπε οριστικά να έρθει σε ρήξη με το παρελθόν της και να βάλει σε δεύτερη μοίρα την προσωπική της ζωή και τις επιθυμίες της. Αν δεν μπορούσε να δεχτεί αυτούς τους όρους, τότε θα μπορούσε να δεσμευτεί εν μέρει και να γίνει υποστηρίκτρια ή φίλη της αντίστασης αντί να εκπαιδευτεί και να γίνει επαγγελματίας επαναστάτρια. Όσες επέλεξαν την στρατιωτική ζωή, θα παρέμεναν για περαιτέρω εκπαίδευση. Όσες σκεφτόντουσαν την περίοδο εκπαίδευσης σαν ένα ευχάριστο καλοκαιρινό περίπατο, άρχισαν να υποχωρούν. Η Ρασίντα και εγώ αμέσως επιπλήξαμε μια συντρόφισσα που μας είπε πως δεν είχε επίσημη άδεια από τους γονείς της να είναι στο στρατόπεδο. Η Ρασίντα της είπε ωμά «Αδερφή, αν στα εικοσιπέντε σου περιμένεις ακόμα να πάρεις την έγκριση της μητέρας σου, δεν ανήκεις στο Λαϊκό Μέτωπο. Θα πρέπει να γυρίσεις σπίτι σου και να ζητήσεις από την μητέρα σου να σου βρει έναν καλό γαμπρό και να σου ετοιμάσει μια καλή προίκα». Εγώ 'ήμουν λιγότερο σκληρή από την Ρασίντα «Κοιτάζτε αδερφές, η Παλαιστίνη μας γνέφει να την σώσουμε και εμείς εδώ τσακωνόμαστε για τους γονείς και τις οικογένειες μας. Νομίζω πρέπει να ξεπεράσουμε αυτά τα παιδιαρίσματα και να φερθούμε σαν ενήλικες, όχι σαν παράρτημα των συζύγων μας ή σαν υπηρέτριες των γονιών μας». Κοίταξα την Σάλουα στα μάτια και της είπα «Αν αποφασίσεις να φύγεις, κανείς δεν θα σε σταματήσει. Αν δεν είσαι σε θέση να φερθείς σαν ώριμη και ανεξάρτητη γυναίκα, γύρνα σπίτι για περαιτέρω «εκπαίδευση». Από την ένταση και την πίεση της συζήτησης τρεις γυναίκες λιποθύμησαν και αποφάσισαν πως δεν ανήκουν σε αυτό το στάδιο δουλειάς.

Ο σύντροφος Χάσσαν επέστρεψε στην σκηνή όταν οι πατριώτισσες-ηλιαχτίδες έφευγαν. Τους ευχήθηκε καλή τύχη. Οι υπόλοιπες βιαστήκαμε να κάνουμε σχέδια για την επιβίωση μας στα άνυδρα βουνά της Ιορδανίας. Η νύχτα έπεσε. Οι πεδιάδες και οι πόλεις από κάτω μας ήταν οι φύλακες μας. Ήμουν σε ένταση και δεν κοιμήθηκα καλά εκείνο το βράδυ. Οι περισσότερες ήμασταν στα όρια μας τις επόμενες μέρες. Κάποιες ήταν επιφυλακτικές, άλλες φοβόντουσαν το άγνωστο. Συνειδητοποίησα πως επιτέλους τα όνειρά μου είχαν πραγματοποιηθεί και ξεπέρασα την ένταση που ένιωθα. Δεν είχα χρόνο για αμφιβολίες ή φόβους. Είχα περάσει την περίοδο της αγωνίας μήνες πριν. Ήμουν έτοιμη για δράση.

Η δράση πλησίαζε, αλλά όχι όπως την περιμέναμε. Το τρίτο βράδυ που ήμασταν στα βουνά, μια συντρόφισσα φρουρός κοιτούσε νευρικά για παρεισδύοντες σιωνιστές και περπατούσε προσεχτικά, όταν άκουσε έναν περίεργο θόρυβο. Διέταξε

τον εισβολέα να σταματήσει και να αναγνωρίσει τον εαυτό του. Δεν το έκανε. Πυροβόλησε μέσα στο σκοτάδι. Μέσα σε δευτερόλεπτα, όλες στο στρατόπεδο σερνόμασταν στο έδαφος και ψάχναμε να βρούμε τον εχθρό. Η Σουλαφάχ συνέχιζε να πυροβολεί καθώς πλησιάζαμε τον στόχο, ξέροντας πως αν είχε σκοτώσει τον εισβολέα, τουλάχιστον δύο ή τρεις άλλοι θα βρίσκονταν εκεί κοντά. Γρήγορα ανακαλύψαμε πως δεν υπήρχε κανένας και πως η συντρόφισσα είχε πράγματι πετύχει τον στόχο της: είχε σκοτώσει ένα γαϊδούρι εισβολέα! Κάναμε μια σύντομη συνάντηση και αποφασίσαμε να αποζημιώσουμε τους ιδιοκτήτες του γαϊδουριού, αλλά κανένας δεν το αναζήτησε.

Λίγες μέρες μετά το περιστατικό με το γαϊδούρι, δεν υπήρξαν άλλα αστεία. Οι μυστικοί μας πράκτορες μας αναμετέδωσαν ένα μήνυμα ότι οι Ισραηλινοί σχεδίαζαν να βομβαρδίσουν την κατασκήνωσή μας στις πέντε το πρωί της 5^{ης} Ιουνίου, για να γιορτάσουν την δεύτερη επέτειο του Πολέμου του Ιουνίου. Στις τρεις τα ξημερώματα, είχα μόλις επιστρέψει από τα γυμνάσια και ήθελα να κοιμηθώ μια δυο ώρες. Ο σύντροφος Μπασίμ όμως μας διέταξε να αποχωρήσουμε άμεσα και κάναμε προετοιμασίες για την μεταφορά του βαρύ εξοπλισμού. Εκείνο το βράδυ έτυχε και μας είχαν επισκεφτεί μια ομάδα Ιρακινών καλλιτεχνών που ήθελαν να ζήσουν την επανάσταση και να παρακολουθήσουν την δουλειά των επαναστατών. Οι σύντροφοι καλλιτέχνες τα είδαν όλα εκείνα το βράδυ μιας και ακολούθησαν την πορεία μας μέσα στο σκοτάδι. Την καθορισμένη ώρα, ισραηλινά βομβιστικά πέταξαν πάνω από την περιοχή, έριξαν τις φωτοβολίδες και τις βόμβες τους χωρίς να τους έχουν προκαλέσει και μετέτρεψαν τις πρωινές ηλιαχτίδες σε μια στήλη πυκνού καπνού. Βομβάρδιζαν όλη την περιοχή για αρκετά λεπτά με τους διαβόλους του σιδήρου και της καταστροφής και επέστρεψαν στην βάση τους ασφαλείς. Ήμασταν αβοήθητοι. Τα αεροπλάνα του Χουσεϊν βρίσκονταν ακόμα στο έδαφος. Δεν είχε καμία διάθεση να τα χρησιμοποιήσει εναντίον των Ισραηλινών, μόνο εναντίον των Παλαιστινίων που δεν είχαν ούτε ένα πολιτικό αεροπλάνο. Ο διεθνής τύπος ανέφερε το περιστατικό σαν αναγνώριση των Ισραηλινών και αποκάλεσε την δεύτερη επέτειο του Πολέμου του Ιουνίου «ειρηνική». Επιστρέψαμε στην κατασκήνωση, την ξαναφτιάξαμε μέσα σε λίγες μέρες και ξαναρχίσαμε τις ετοιμασίες για να αντιμετωπίσουμε τον Σιωνιστή εχθρό.

Στο στρατόπεδο, έβαζα τα δυνατά μου για να αποδείξω ότι ήμουν σε θέση να γίνω καλή αντάρτισσα. Εκτελούσα διαταγές με πλήρη συνείδηση. Οι καθοδηγητές μου δεν έκαναν κανένα σχόλιο, δεν εξέφραζαν κανέναν θαυμασμό και δεν είχαν συγκεκριμένα σχέδια για μένα. Ήξερα πως η ηγεσία του PFLP θα λάμβανε υπόψη τις επιθυμίες μου, αλλά θα αποφάσιζαν τις αποστολές μου σύμφωνα με τις προοπτικές μου και τις επιδόσεις μου.

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης ήταν απαιτητικό, αλλά κάποιες φορές είχαμε λίγο ελεύθερο χρόνο για να ξεσκάσουμε. «Διασκεδάζαμε» μια ομάδα ξένων φοιτητών και προσπαθούσαμε να εφαρμόσουμε τον τρόπο ζωής των Βεδουίνων προκειμένου να πολιτικοποιήσουμε τον βεδουϊνικό πληθυσμό. Οι φοιτητές είχαν παρακολουθήσει μια διεθνή συνάντηση αλληλεγγύης στο Αμμάν υπό την αιγίδα της Γενικής Ένωσης Παλαιστινίων Φοιτητών. Οι περισσότεροι είχαν αποφοιτήσει στην διάρκεια των

φοιτητικών αναταράξεων το 1968. Βρίσκαμε διασκεδαστικό το γεγονός ότι ορισμένοι από αυτούς πίστευαν πραγματικά ότι «επαναστατούσαν» αν μιλούσαν δημόσια, καταλάμβαναν ένα κτίριο ή αν φώναζαν αισχρόλογα στους γραφειοκράτες. Εγώ στην αρχή ήμουν αρνητική και δεν ήθελα να μιλάω μαζί τους, έστω και αν κάποιοι πίστευαν στην βίαιη επανάσταση, γιατί δεν ήθελα να είμαι ακόμα ένα «πειραματόζωο» για τους Δυτικούς. Τελικά φάνηκε πως αντιπροσώπευαν μια άγνωστη κουλτούρα και όχι ένα πολιτικό φαινόμενο. Κάποιοι είχαν διαβάσει την ιστορική πολιτική λογοτεχνία της αριστεράς, αλλά οι περισσότεροι απαξίωναν τον Μαρξ και τον Λένιν, με εξαίρεση τον «νεαρό Μαρξ» που για κάποιους ήταν συναρπαστικός. Αν και μας είχαν εντυπωσιάσει η ηθική τους ακεραιότητα και η προσωπική τους δέσμευση, παρόλα αυτά αισθανόμασταν πως η ιδεολογία τους και η στρατηγική τους δεν είχαν μεγάλη σχέση με την επανάσταση. Ορισμένοι Αμερικανοί ήταν σοβαροί και πίστευαν στην ιστορική αποστολή της εργατικής τάξης και έκαναν σχέδια για να ενσωματωθούν με τις μάζες. Αυτό που μας εξέπληξε περισσότερο ήταν πως όλοι ήταν κατά του εθνικισμού, ένα δόγμα που πιστεύαμε βαθιά μιας και ήμασταν ένας διασκορπισμένος λαός που είχε αποικιοκρατηθεί. Μερικοί πίστευαν στην βία «για το σαματά» και θεωρούσαν τους φοιτητές τους επαναστατικούς πράκτορες της ιστορίας. Η πλειοψηφία τους όμως σύγκλινε στο αντάρτικο θέατρο σαν ένα μέσο «επανάστασης». Έπαιξαν λίγο και για μας.

Καθώς αναχωρούσαν, είχα κολλήσει με έναν Γάλλο αναρχικό φοιτητή που έλεγε «Αφήστε το χάος να βασιλέψει» και έναν Γερμανό που πίστευε το ίδιο. Φώναζα πως ο παλαιστινιακός λαός αποτελούσε παράδειγμα μια κοινωνίας σε χάος, χωρίς αρχές και ηγεσία και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πέσουμε στο έλεος του σιωνιστή κατακτητή. Τους ρώτησα τι θα μπορούσαν να μας προτείνουν για να ξεπεράσουμε το δικό μας «ξένο έθνος»- γένια, μακριά μαλλιά και παιδικά όπλα; Πάγωσαν, χαμογέλασαν, σκέφτηκαν, κάπνισαν και πέρασαν το τσιγαριλίκι τους με μια καθολική απορία.

Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα της επανάστασης ήταν η αποτυχία στο να αναμειχθούν οι παλαιστινιακές και ιορδανικές μάζες. Η Φατάχ δεν είχε κάνει καμία πραγματική προσπάθεια να πλησιάσει τον λαό της Ιορδανίας. Εμείς στο Μέτωπο δεν πιστεύαμε μόνο στην Αραβική ενότητα αλλά και στην άρρηκτη σχέση του ιορδανικού και παλαιστινιακού λαού. Γι' αυτό και αρχίσαμε να δουλεύουμε με τους Βεδουίνους που βρίσκονταν κοντά στο στρατόπεδο μας και καταφέραμε να τους κερδίσουμε και να τους πάρουμε στο πλευρό της επανάστασης. Εκπαιδεύσαμε ακόμα και αρκετούς από αυτούς στην τέχνη της κατασκοπείας και τους δώσαμε ιδεολογική και στρατιωτική εκπαίδευση. Οι ανοιχτές και φιλικές σχέσεις μας μαζί τους, μας βοήθησε στο να επισκεφτούμε τις σκηνές τους και να μιλήσουμε μπροστά σε οικογένειες, ακόμα και μπροστά σε φυλές. Εγώ, μαζί με τον διοικητή της ομάδας, τον Μπασίμ, ήμασταν συχνοί επισκέπτες και μας καλούσαν στις γιορτές τους. Θυμάμαι μια βραδιά που παραβρεθήκαμε σε ένα τραπέζι γάμου και γλεντούσαμε, πριν οι γονείς της νύφης οδηγήσουν την κόρη τους στην σκηνή του γαμπρού. Το φεγγάρι της ερήμου ψιθύριζε την αγάπη σε όλους μας. Ήταν μια νύχτα για να αγαπήσεις και να

αγαπηθείς. Ευγενικές παρθένες χόρευαν, τα αέρινα πολύχρωμα φορέματα τους άγγιζαν απαλά το πρόσωπο μας. Τα πάντα ήταν χαρά, τα πάντα ήταν διασκέδαση. Ο Μπασίμ και εγώ ερωτευτήκαμε.

Δεν προλάβαμε να μοιραστούμε την χαρά της στιγμής, όταν ένας αγγελιοφόρος μπήκε βιαστικά και μου έδωσε ένα σημείωμα με δυο λέξεις γραμμένες: επέστρεψε αμέσως. Σηκώθηκα όρθια, ευχήθηκα στην νύφη και γύρισα στο στρατόπεδο. Ο διοικητής ήταν σύντομος: «Λάβαμε μια διαταγή που λέει πως πρέπει να είσαι στην Βηρυτό στις 10 μμ. Τώρα είναι 9 πμ». Μάζεψα γρήγορα τα πράγματα μου και πήγα στο Αμμάν για να πάω στην Βηρυτό, χωρίς να ξέρω τι με περίμενε. Υπήρξαν κάποιες επιπλοκές στα σύνορα της Συρίας, αλλά γρήγορα τακτοποιήθηκαν και έφτασα στην Βηρυτό στην ώρα μου.

Ο σύντροφος που με περίμενε έδειχνε άνετος και φιλικός. Εγώ μπήκα αγανακτισμένη και διαμαρτυρόμουν «Σας είπα πως παίρνω μόνη μου αποφάσεις. Δεν θέλω να φύγω από το Μέτωπο, όχι μετά από την τόση εκπαίδευση και την σκληρή δουλειά». Ξαφνιάστηκε για μια στιγμή «Το γνωρίζω αυτό, γι' αυτό και σε κάλεσα. Γιατί φωνάζεις;» «Σκέφτηκα πως θέλετε να με διώξετε, γιατί σας πίεσε η οικογένεια μου», δικαιολογήθηκα.

Χαμογέλασε καθησυχαστικά, μετά ο τόνος του σοβάρεψε «Συντρόφισσα Χάλεντ, είσαι έτοιμη να πας φυλακή;»

«Ναι», απάντησα χωρίς δισταγμό.

«Θα λυγίσεις στα βασανιστήρια;»

«Όχι»

«Είσαι έτοιμη να πεθάνεις;»

«Ναι. Γιατί μου κάνεις αυτές τις ερωτήσεις; Δεν πιστεύεις τον όρκο τιμής που πήρα;»

«Ναι», μουρμούρισε απολογητικά. «Ας προχωρήσουμε λοιπόν», είπα ανυπόμονα. Σταμάτησε σαν να ήθελε να δώσει έμφαση στα λόγια του. «Λέιλα, έχεις μια αποστολή να αναλάβεις. Πήγαινε σπίτι και αποχαιρέτησε την οικογένεια σου. Γύρνα εδώ αύριο στις δέκα». Ήμουν κατενθουσιασμένη με τα νέα και δεν με ενδιέφερε να μάθω ποια ακριβώς ήταν η αποστολή μου.

Στο σπίτι, η μητέρα με κοίταγε με καχυποψία όταν της ανακοίνωσα ότι θα επέστρεφα στο Κουβέιτ. Πρόσεξε πως δεν είχα πάρει καινούρια ρούχα και έμοιαζα απορροφημένη με κάτι. Μου είπε: «Λέιλα, θα σου μαγειρέψω ένα πραγματικά παλαιστινιακό φαγητό, μαχλούμπα με λιβανέζικο κουμπέχ. Έχω την αίσθηση ότι θα αργήσω να σε ξαναδώ και είναι πολύ νωρίς για να ξαναπάς στο Κουβέιτ». Ήμουν ενθουσιασμένη «Θαυμάσια, μητέρα. Μου έχει λείψει η μαγειρική σου τον τελευταίο χρόνο». Ήταν ένα ευχάριστο οικογενειακό γεύμα, αλλά το μυαλό μου έτρεχε στην μυστηριώδη αποστολή μου.

Το πρωί έφυγα από την Βυρηντό. Με περίμενε ο Αμπού Ζαΐντ. Με μια λάμψη στα μάτια του, μου είπε ήρεμα «Λέιλα, θα κάνεις αεροπειρατεία σε αεροπλάνο της TWA». Ξέσπασα σε γέλια. Ξαφνιάστηκε. «Γιατί γελάς;», με ρώτησε. «Σύντροφε Αμπού Ζαΐντ», απάντησα «ξέρεις τι σκέφτηκα όταν μου το είπες; Με φαντάστηκα να κουβαλάω το αεροπλάνο στους ώμους μου και να τρέχω να φύγω. Φαντάστηκα τους φρουρούς να τρέχουν ξοπίσω μου». Μου απάντησε σοβαρά «Απλά πάρε το

αεροπλάνο και μην αφήσεις κανέναν να σου χαλάσει τα σχέδια». Μελέτησα το σχέδιο μέχρι που αποστήθισα κάθε λεπτομέρεια. Πήγαινα στην Ρώμη, όχι για καμία ρομαντική περιπέτεια, αλλά για μια αποστολή ενάντια στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό.

5 Η Παλαιστίνη στην Αμερική

Θα πρέπει να σκληραγωγηθούμε, χωρίς όμως να χάσουμε την τρυφερότητα μας.

Τσε Γκεβάρα, 1967

Ο αραβικός λαός συχνά κατηγορείται από τους εχθρούς του και μερικές φορές και από τους φίλους του, ότι είναι πολύ συναισθηματικός. Εγώ, σαν Παλαιστίνια Αραβίδα γυναίκα, έχω κάτι για το οποίο νομιμοποιούμε να είμαι συναισθηματική: η απώλεια του σπιτιού μου και της κοινότητας μου και η άρνηση του παρόντος και του μέλλοντος μου. Αλλά δεν πρόκειται να υποκύψω σε συναισθηματισμούς και να αφήσω τα αισθήματα μου να με τυφλώσουν και να υποτιμήσω την ικανότητα του λαού μου να απελευθερώσει την πατρίδα του. Παρόλη την δύναμη του εχθρού, σκοπεύω να βασιστώ στην επαναστατική ιδεολογία και στρατηγική και στην κινητοποίηση των μαζών για να πετύχουμε τους στόχους μας. Στην δουλειά μου έχω επιλέξει να είμαι σύμμαχος της λογικής, όχι της παρόρμησης και το κόμμα μου, το Λαϊκό Μέτωπο αναλύει και αιτιολογεί πριν να δράσει.

Δεν θέλουμε να ξεκινάμε ανοργάνωτα σε περιπετειώδη και ρομαντικά ατομικιστικά προγράμματα για να καλύψουμε «ατομικιστικές ανάγκες» ή «να δρούμε απεγνωσμένα και με αντιπαλότητα», όπως υποθέτουν οι Δυτικοί «επιστήμονες» ψυχολόγοι. Δρούμε συλλογικά και με σχέδιο ή για να εξουδετερώσουμε έναν πιθανό φίλο του εχθρού ή για να εκθέσουμε ένα νευραλγικό σημείο του εχθρού, αλλά πάνω απ' όλα για να αναδείξουμε τα βάσανα μας και να εκφράσουμε την ακλόνητη απόφαση μας να αλλάξουμε «τα νέα δεδομένα» που έχει δημιουργήσει ο στρατός του κύριο Μωσέ Νταγιάν. Γενικά, δεν δρούμε με σκοπό να κατατροπώσουμε τον εχθρό, γιατί δεν έχουμε την δύναμη να το κάνουμε, αλλά για να διαδώσουμε την προπαγάνδα της επανάστασης, να εμφυτεύσουμε τον τρόμο στην καρδιά του εχθρού, να κινητοποιήσουμε τις μάζες μας, να κάνουμε τον σκοπό μας παγκόσμιο, να συγκεντρώσουμε τις προοδευτικές δυνάμεις στο πλευρό μας και να δείξουμε πρώτοι τα παράπονα μας, πριν τον ακατανόητο και εμπνευσμένο σιωνισμό και την δυτική κοινή γνώμη που ενημερώνεται από τους σιωνιστές. Όπως είχε πει και ένας σύντροφος «ενεργούμε ηρωικά σε έναν δειλό κόσμο για να αποδείξουμε ότι ο εχθρός δεν είναι ανίκητος». Δρούμε «βίαια» για να βγάλουμε το κερί από τα αυτιά των κωφών δυτικών φιλελεύθερων και να τους βγάλουμε τις παρωπίδες που τους εμποδίζουν να δουν. Ενεργούμε σαν επαναστάτες για να εμπνεύσουμε τις μάζες και να πυροδοτήσουμε την επαναστατική αναταραχή σε μια εποχή αντί-επανάστασης. Ο

Δρ. Χαμπάς, ο Γενικός Γραμματέας του PFLP, έχει δηλώσει το ανθρώπινο δίλημμα και την ηθική άποψη ως εξής:

Μετά από 22 χρόνια αδικίας και απάνθρωπων συνθηκών διαβίωσης στους προσφυγικούς καταυλισμούς, αισθανόμαστε πως έχουμε κάθε δικαίωμα να προστατέψουμε την επανάστασή μας. Ο Κώδικας Ηθικής μας είναι Η Επανάστασή μας. Ό,τι εξυπηρετεί την επανάσταση, ό,τι βοηθάει την επανάσταση, ό,τι προστατεύει την επανάσταση, είναι δίκαιο και σεβαστό και ταπεινό και όμορφο, γιατί η επανάστασή μας σημαίνει δικαιοσύνη, σημαίνει ότι θα πάρουμε πίσω τα σπίτια μας, θα πάρουμε πίσω την πατρίδα μας και είναι ένας πολύ δίκαιος και έντιμος σκοπός.

(12 Ιουνίου, 1970)

Δεν καταλαβαίνω πως ο δυνάστης μου μπορεί να κρίνει την αντίδρασή μου στις βίαιες πράξεις του εις βάρος μου. Δεν είναι σε θέση να κρίνει με ανιδιοτέλεια ή να με κατηγορήσει για αεροπειρατεία και απαγωγή, όταν αυτός απήγαγε το σπίτι μου και έδωσε εμένα και τον λαό μου μακριά από την γη μας. Αν ο εχθρός έχει δικούς του όρους να ορίζει την ηθική και την νομιμότητα και αποφασίζει να εφαρμόζει τα ηθικά και νόμιμα δόγματα του εναντίον μου επειδή έχει την δύναμη και τα επικοινωνιακά μέσα να δικαιολογεί την απανθρωπιά του, δεν έχω καμία ηθική υποχρέωση να τον ακούσω, πόσο μάλλον να υπακούσω στις διαταγές του. Αντίθετα, έχω την ηθική υποχρέωση να αντισταθώ και να παλέψω μέχρι θανάτου με την ηθική διαφθορά του εχθρού. Η πράξη μου δεν μπορεί να αξιολογηθεί χωρίς να εξετάσουμε τους λόγους. Η επαναστατική πράξη που ανέλαβα στις 29 Αυγούστου του 1969 ήταν μια διεκδίκηση της περιφρονημένης ανθρωπιάς μου, μια διακήρυξη για την ανθρωπιά των Παλαιστινίων. Ήταν μια πράξη διαμαρτυρίας ενάντια στους Δυτικούς για την φίλο-σιωνιστική (άρα αντί-παλαιστινιακή) στάση τους. Η λίστα με τις αμαρτίες της Δύσης είναι μεγάλη.

Η Γερμανία, σύμφωνα με τον Σιωνισμό, έχει «εξιλεωθεί» για την αποτέφρωση έξι εκατομμυρίων εβραίων με την καταβολή εννέα δισεκατομμυρίων μάρκων ως «αποζημίωση» στο κράτος του Ισραήλ, τον «παράδεισο» του σιωνιστικού Ιουδαϊσμού. Από το 1965 έχει σχεδόν εξολοκλήρου προσδιοριστεί με το Ισραήλ, ειδικά πριν και κατά την διάρκεια του Πολέμου του Ιουνίου, όταν ο πρώην Ναζί Καγκελάριος προσφέρθηκε να δώσει στους Ισραηλινούς «μάσκες αερίων» για να προστατευτούν από τον «αραβικό βακτηριολογικό πόλεμο». Το Ισραήλ από την μεριά του διασκεδάζε με τον Γιόχαν Στράους και πουλούσε καραμπίνες Ούζι στην Γερμανία.

Η Γαλλία όχι μόνο προμήθευε το Ισραήλ με αεροπλάνα Μίστερ, Σούπερ Μίστερ και Μιράζ, αλλά επέτρεψε στους Ισραηλινούς να «κλέψουν» γαλλικά κανονιοφόρα από το Χερβούργο, ενάντια στις επιθυμίες του Ντε Γκωλ. Ο Ντε Γκωλ σχεδόν «απάλλαξε» τον στρατηγό που παρέδωσε τα πλοία στο Ισραήλ. Ο Γκι Μολέ, ο γάλλος σοσιαλιστής πρωθυπουργός, συνωμότησε με τον Μπεν Γκουριόν και τον Άντονι Ίντεν και εισέβαλλαν στην Αίγυπτο το 1956. Η Γαλλία παρείχε στο Ισραήλ την επιστημονική τεχνογνωσία και τις πρώτες ύλες για να κατασκευάσει την ατομική

βόμβας στην Ντιμόνα και χαρακτήρισε τον αντιδραστήρα πλουτωνίου «εργοστάσιο υφασμάτων».

Η Ελβετία, η ουδέτερη χώρα, όχι μόνο κρατάει φυλακισμένους Άραβες επαναστάτες και απελευθερώνει τους δολοφόνους των Παλαιστινίων, αλλά κλείνει και τα μάτια της σε σιωνιστές απαγωγείς που σκοτώνουν επιστήμονες οι οποίοι συνεργάζονται με τον λαό μου. Η Ελβετία έχει αφήσει ατιμώρητους τους Σιωνιστές που έκλεψαν από το ίδιο το κράτος της τα σχέδια ενός προηγμένου Μίστερ.

Η Αγγλία είναι ένοχη για κάθε πιθανό έγκλημα ενάντια της ανθρωπότητας. Είναι ιστορικό έγκλημα η δολοφονία της προσωπικότητάς μου, ο βιασμός της γης μου, η διαγραφή της ιστορίας μου.

Η Αμερική διαιωνίζει τα εγκλήματα της Βρετανίας. Προμηθεύει το Ισραήλ με πυραύλους Χοκ, Σκάιχοκ και βομβαρδιστικά Φάντομ. Η Αμερική είναι αυτή που υπερασπίζεται, που απολογείται και χρηματοδοτεί το Ισραήλ σε όλα τα παγκόσμια φόρουμ, σε κάθε διάσκεψη τραπεζιτών. Η Αμερική είναι το Ισραήλ. Το Ισραήλ είναι η Αμερική και η Ευρώπη συνδυάζεται στην Παλαιστίνη.

Δεν θέλω να κουράσω άλλο τον αναγνώστη μου με το κατηγορητήριο της Δύσης για τα εγκλήματα που έχει διαπράξει ενάντια του λαού μου και σ' εμένα, γιατί μόνο γι' αυτό θα χρειαστεί ένας ολόκληρος τόμος. Θα ήθελα μόνο να αναφέρω κάποιες από τις πολιτικές του αρχηγού του ιμπεριαλισμού, της Αμερικής, για να εξηγήσω την χρονική στιγμή της επαναστατικής μου πράξης και για να περιγράψω την πικρία και την εχθρότητα που τρέφουμε για τον ιμπεριαλισμό των ΗΠΑ.

Στις 29 Αυγούστου 1969, ο Ρίτσαρντ Μίλχους Νίξον, ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, θα παρακολουθούσε την 72^η συνάντηση της Σιωνιστικής Οργάνωσης της Αμερικής. Το Λαϊκό Μέτωπο ήξερε τι θα έλεγε ο Νίξον, μιας και τα είχε ξαναπεί στο παρελθόν και τα είπε και όταν επισκέφτηκε το «νικηφόρο» Ισραήλ τον Αύγουστο του 1967, μετά τον Πόλεμο του Ιουνίου. Είπε στους Ισραηλινούς πως «θα ήταν ανόητοι να εγκαταλείψουν τα εδάφη που κατέκτησαν με τον Πόλεμο του Ιουνίου χωρίς να λάβουν εγγυήσεις για μια δίκαιη ειρήνη», αυτό που απαιτούσαν και οι Ισραηλινοί αρχηγοί. Επιπλέον ο Νίξον πραγματοποίησε κοινή εμφάνιση με τον Χάμπερτ Χάμφρεϊ στον Εβραϊκό Μπνάι Μπριθ (Οι Γιοι της Διαθήκης) στις 8 Σεπτεμβρίου 1968 στην Ουάσιγκτον. Ο κ. Χάμφρεϊ άρπαξε την ευκαιρία να πραγματοποιήσει την πρώτη του δημόσια ομιλία της προεκλογικής του εκστρατείας και να αποδείξει την πολιτική του πίστη και φιλία στον «πολιορκημένο Σιωνισμό». Ακολουθεί ένα μικρό απόσπασμα από την ομιλία του κ. Νίξον στο Μπνάι Μπριθ, την «ανθρωπιστική» σιωνιστική οργάνωση:

«Το Ισραήλ πρέπει να χρησιμοποιήσει αποτελεσματική στρατιωτική δύναμη για να αποτρέψει μια επίθεση. Όσο η απειλή της αραβικής επίθεσης παραμένει ορατή και επικείμενη, η «επαρκής δύναμη» σημαίνει πως η ζυγαριά πρέπει να κλείνει υπέρ του Ισραήλ. Γι' αυτό τον λόγο-για να έχει το Ισραήλ μια αξιόλογη αυτοάμυνα-υποστηρίζω εκείνη την πολιτική που θα του δώσει ένα ικανό τεχνολογικό στρατιωτικό περιθώριο και θα αντισταθμίσει την αριθμητική υπεροχή των γειτόνων

του. Αν αυτό σημαίνει πως οι ΗΠΑ πρέπει να προμηθεύσουν το Ισραήλ με Φάντομ F4, τότε θα τα προμηθεύσουμε».

Ο Νίξον επίσης δήλωσε πως «ο κίνδυνος του πολέμου αυξάνεται σε άμεση αναλογία με την αυτοπεποίθηση συγκεκριμένων Αράβων ηγετών ότι μπορούν να νικήσουν». Αυτή που δημιουργεί την πεποίθηση και ωθεί τους Άραβες να σκέφτονται τον πόλεμο, είναι φυσικά η Σοβιετική Ένωση, ένα κράτος «που έχει εντείνει την αντισημιτική του προπαγάνδα, κατασκευάζοντας στην Πράγα μια «σιωνιστική συνομοσία» για να κερδίσει την στήριξη της Μέσης Ανατολής».

Θεωρώ πως θα ήταν τραγικό λάθος για το Ισραήλ να αποκτήσει επίσημη και τελική κυριαρχία των κατεχόμενων εδαφών, αλλά δεν είναι και ρεαλιστικό να περιμένουμε να παραιτηθεί το Ισραήλ από τις διαπραγματεύσεις χωρίς να υπάρχουν αναγκαίες εξασφαλίσεις για ειρήνη. Οι εχθροί του Ισραήλ μπορούν να πολεμήσουν και να χάσουν και να επιστρέψουν στην μάχη. Το Ισραήλ δεν πρέπει να χάσει ούτε μια μάχη. Η Αμερική το γνωρίζει αυτό και η Αμερική είναι αποφασισμένη πως το Ισραήλ μπήκε στην διεθνή οικογένεια και θα μείνει. Η Αμερική υποστηρίζει το Ισραήλ γιατί πιστεύουμε στην αυτοδιάθεση των εθνών. Η Αμερική υποστηρίζει το Ισραήλ γιατί εναντιωνόμαστε σε οποιαδήποτε μορφή βίας. Η Αμερική υποστηρίζει το Ισραήλ γιατί το παράδειγμα του προσφέρει ελπίδα στην Μέση Ανατολή.

Ο αντιπρόεδρος Χάμφρεϊ, με τους γερουσιαστές Ρόμπερτ Κένεντυ και Μακάρθυ, υποσχέθηκαν να συνεχίσουν την στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ, συμπεριλαμβανομένων και τζετ, μέχρι να υπάρξει ειρήνη στην Μέση Ανατολή. Ο Νίξον ωστόσο ήταν πιο κατηγορηματικός. Στις 6 Σεπτεμβρίου 1968, στο Χιούστον του Τέξας, δήλωσε:

«Η βασική μου αρχή είναι πως για να διατηρηθεί η δύσκολη ειρήνη στην Μέση Ανατολή, είναι κρίσιμο για το Ισραήλ να διατηρήσει την υπεροχή έναντι των γειτόνων του. Αν γι' αυτό χρειάζονται Φάντομς, τότε θα τους τα δώσουμε».

Καθώς απογειωνόταν η πτήση TWA 840 από την Ρώμη, περιμέναμε να εμφανιστεί προσωπικά ο κ. Νίξον στην συνάντηση των σιωνιστών στο Λος Άντζελες στις 29 Αυγούστου 1969, αλλά τελικά δεν ήρθε. Αντί αυτού, έστειλε μια επιστολή στον πρόεδρο Τζακ Τορκζίνερ που την διάβασε στους φίλους σιωνιστές εκ μέρους του Νίξον. Η επιστολή ανέφερε ότι η Αμερική έχει δεσμευτεί σε «σχέσεις φιλίας με το Ισραήλ» και επικαλέστηκε τον οργανισμό «για την ενίσχυση των κοινωνικών και οικονομικών θεσμών του Ισραήλ και τον πολιτιστικών δεσμών του λαού του και των φίλων τους στην Αμερική». Ο Νίξον θεωρούσε «αυτές τις προσπάθειες» σαν «την ύψιστη παράδοση της Αμερικής» και διαβεβαίωσε τους Σιωνιστές ότι η κυβέρνηση του επιδίωκε «την στρατιωτική ισορροπία της Μέσης Ανατολής» που θα ήταν υπέρ της «συνεχούς στρατιωτικής υπεροχής του Ισραήλ».

Και ενώ οι Σιωνιστές μαζεύονταν στο Λος Άντζελες μαζί με τον Γερουσιαστή της Καλιφόρνια Ρόναλντ Ρήγκαν και την Γκόλντ Μέιρ, εγώ, καθοδόν για την Ρώμη να πάρω την πτήση TWA 840 για Δαμασκό, είχα μια ευχάριστη συζήτηση με τον εκπρόσωπο στην Μέση Ανατολή της Εταιρίας Ραπτομηχανών Σίνγκερ. Είχα εκπαιδευτεί για κάθε πιθανή κατάσταση έκτακτης ανάγκης, κατείχα τέλεια τις

περισσότερες λεπτομέρειες λειτουργίας του Μπόινγκ 707. Υπήρχε όμως κάτι για το οποίο δεν είχα εκπαιδευτεί: πώς να αντιμετωπίζω τους περίεργους που ήθελαν να πιάσουν κουβέντα, πώς να μην τους δημιουργώ υποψίες ή πώς να μην είμαι αγενής μαζί τους. Έπρεπε να αυτοσχεδιάσω και ένοιωθα πολύ άβολα. Φανταζόμουν πως όλοι οι Δυτικοί πάνω στο αεροπλάνο ήξεραν για την αποστολή μου.

Ο διπλανός μου στην πτήση από Βυρηττό μέχρι τη Ρώμη, ήταν ένας καθαρόαιμος κοινωνικός Αμερικάνος που πήγαινε στην Νέα Υόρκη. Ήξερα πως οι Αμερικάνοι, όπως οι περισσότεροι τουρίστες, αρέσκονταν να κάνουν ανάλαφρες συζητήσεις γύρω από το οποιοδήποτε θέμα κάτω από τον ήλιο. Δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι ρωτούσαν τόσο προσωπικές ερωτήσεις ευθέως και με τόση άνεση. Ο κύριος Χόλντεν πρέπει να βαριόταν και ήθελε να μιλήσει. «Που πηγαίνετε;» με ρώτησε για να ανοίξει την κουβέντα. «Πηγαίνω στην Ρώμη», απάντησα.

«Γιατί πηγαίνετε στην Ρώμη;», συνέχισε.

Σταμάτησα για λίγο για να βρω μια απάντηση και απάντησα με προσποιούμενη ντροπή «Πηγαίνω να συναντήσω τον αρραβωνιαστικό μου, ο οποίος έρχεται από το Λονδίνο για να με συναντήσει στην Ρώμη σε λίγες μέρες». Ξαφνικά συνειδητοποίησα ότι έκανα λάθος. Τι θα γινόταν αν και αυτός πήγαινε στην Ρώμη και μου ζητούσε να βγούμε για δείπνο ή να κάνουμε κάτι, όσο περίμενα τον «αρραβωνιαστικό» μου. Διόρθωσα γρήγορα το λάθος μου λέγοντας ότι «Είναι πιθανό όμως να μου κάνει έκπληξη και να με περιμένει στο αεροδρόμιο».

Μετά τον ρώτησα εγώ «Εσείς που πηγαίνετε;»

«Στην Νέα Υόρκη», μου είπε και ένοιωσα ανακούφιση.

Ήταν αποφασισμένος να συνεχίσει την κουβέντα. «Πως το καλό μια γυναίκα από την Αραβία ταξιδεύει μόνη της στην Ρώμη να βρει τον αρραβωνιαστικό της και να παντρευτούν;» Του είπα με υπερβολική αυτοπεποίθηση «Τον ξέρω από όταν ήμασταν παιδιά και είμαστε αρραβωνιασμένοι αρκετά χρόνια. Εξάλλου είμαστε μοντέρνοι και όχι παραδοσιακοί Άραβες». «Αυτό είναι καλό», απάντησε και άρχισε να μου λέει πως αυτός και η γυναίκα του κλέφτηκαν, γιατί οι γονείς της δεν τον ενέκριναν. Την ώρα που τον διαβεβαίωνα πως εγώ δεν είχα σκοπό να κλεφτώ, η αεροσυνοδός ανακοίνωνε χαρούμενη πως στο αεροπλάνο υπήρχε ένα νιόπαντρο ζευγάρι και είχαν μια τούρτα για να μας κεράσουν. «Ποιος θα ήθελε λίγη τούρτα;», ρώτησε. Όλοι, ανάμεσα τους και ο κύριος Χόλντεν κι εγώ, είπαμε εν χορώ «Εγώ θα ήθελα». Μέσα σε αυτή την χαρούμενη ατμόσφαιρα, ο κύριος Χόλντεν με ρώτησε, σαν να ήθελε να μετριάσει τον ενθουσιασμό μου για τον γάμο «Πως θα παντρευτείτε όταν ο αρραβωνιαστικός σου είναι ακόμα φοιτητής και δεν έχει δουλειά;» Χαμογέλασα, «Δεν είμαστε και πλούσιοι βασιλιάδες με πετρέλαιο, αλλά έχουμε αρκετά χρήματα για να τα βγάλουμε πέρα τώρα που είμαστε νέοι». «Τότε σας προτείνω να περάσετε τον μήνα του μέλιτος κάνοντας κρουαζιέρα στην Μεσόγειο με

δικό σας γιότ». Τον διέκοψα λέγοντας ότι προτιμώ να βρίσκομαι ανάμεσα σε ανθρώπους. Με ρώτησε πονηρά «Θα παντρευτείς τους άλλους ανθρώπους;». «Όχι», απάντησα, «αλλά μ' αρέσει να βρίσκομαι μαζί τους».

Αφού πέρασα από το τελωνείο και δήλωσα τα πράγματα μου, έπρεπε να αντιμετωπίσω ένα θυρωρό που επέμενε να με βοηθήσει και μετά με ρώτησε «Πότε θα σε δω; Απόψε;» Είχα νευριάσει με την επιμονή του και τελικά του είπα «Είμαι αρραβωνιασμένη, λυπάμαι». Το ίδιο πρόβλημα αντιμετώπισα και με έναν άλλο άντρα στο λεωφορείο για Ρώμη. Η υπομονή μου όμως είχε εξαντληθεί, ειδικά όταν ο επίδοξος μνηστήρας μου με είχε στριμώξει και προσπαθούσε να με πάρει αγκαλιά, χωρίς να μου έχει μιλήσει καν. «Πάρε τα χέρια σου από πάνω μου. Κοντεύεις να με ρίξεις κάτω έτσι που με σπρώχνεις». Με άφησε και δεν τόλμησα να κάνει καμία κίνηση στην υπόλοιπη διαδρομή.

Πέρασα δυο μέρες στο ξενοδοχείο αποκρούοντας προτάσεις για προσωπική ξενάγηση στην Ρώμη. Αυτές τις μέρες περπάταγα στην πόλη μόνη μου. Περιέργως δεν είχα καμία διάθεση να αγοράσω τίποτα ούτε να δω την Αρχαία Ρώμη, έστω να πάω κινηματογράφο. Το μόνο που έκανα ήταν να περπατάω, να σχεδιάζω την αποστολή μου και να επαναλαμβάνω τις λεπτομέρειες στον εαυτό μου.

Νωρίς το πρωί της 29^{ης} Αυγούστου έφυγα από το ξενοδοχείο και πήρα το λεωφορείο για το αεροδρόμιο Φιουμιτσίνο, στα περίχωρα της Ρώμης. Ευτυχώς, το μόνο πρόβλημα που προέκυψε ήταν η μισάωρη καθυστέρηση της πτήσης. Ο συνεργάτης μου, τον οποίο ήξερα μόνο από μια φωτογραφία, ήρθε στην ώρα του και ανταλλάξαμε σημάδια αναγνώρισης. Τον λέγανε Σαλίμ Ισάουι, Παλαιστίνιος από την Χάιφα και μεγαλωμένος στην Συρία. Ο Σαλίμ κάθισε ήρεμα κοντά μου και προσπαθούσαμε να αγνοούμε ο ένας τον άλλον.

Τα πάντα κύλαγαν ομαλά, όταν ξαφνικά ένας ανθρώπινος παράγοντας παραλίγο να μας χαλάσει το προσεχτικά σχεδιασμένο πρόγραμμα. Λίγες θέσεις μακριά ήταν ένα κοριτσάκι που φόραγε ένα φορεματάκι με ένα κουμπί που έγραφε «Κάνε φίλους». Το μήνυμα αυτό με γύρισε πίσω στα παιδικά μου χρόνια, με ανάγκασε να υπενθυμίσω στον εαυτό μου πως αυτό το παιδί δεν έχει κάνει κανένα έγκλημα εναντίον μου ή εναντίον του λαού μου. Θα ήταν απάνθρωπο να βάλω σε κίνδυνο την ζωή της διαπράττοντας μια αεροπειρατεία, την συμβολική σημασία της οποίας δεν μπορεί να αντιληφθεί –σε ένα αεροπλάνο το οποίο μπορεί να εκραγεί στην προσπάθεια μας να το καταλάβουμε ή να ανατιναχθεί από ισραηλινά αντί-αεροπορικά πυρά όταν θα μπαίναμε στον «ισραηλινό εναέριο χώρο».

Και ενώ αυτές οι αμφιβολίες γύριζαν στο μυαλό μου, πέρασε μπροστά από τα μάτια μου ολόκληρη η ιστορία της Παλαιστίνης και των παιδιών της. Είδα τα πάντα, από την πρώτη μέρα της εξορίας μου. Είδα τον λαό μου άστεγο, πεινασμένο, ξυπόλητο. Τα δυο φορές «προσφυγόπουλα» στον καταυλισμό Μπαγκάν, κοντά στο Αμμάν στέκονταν μπροστά μου, σαν ένα ταπεινωμένο πλήθος, και μου έλεγαν «Και εμείς είμαστε παιδιά και εμείς ανήκουμε στην ανθρώπινη φυλή». Αυτή η σκηνή με δυνάμωσε. Είπα στον εαυτό μου «Τι έγκλημα διαπράξαμε εγώ και ο λαός μου ενάντια σε οποιονδήποτε για να αξίζουμε αυτή την μοίρα;» Η απάντηση ήταν «Κανένα». Η

επιχείρηση πρέπει να προχωρήσει. Δεν χωράνε αμφιβολίες και υποχωρήσεις. Τα παιδιά μου, μου μίλησαν.

Στο λεωφορείο για το Μπόινγκ 707, προέκυψε και ένα άλλο απρόοπτο. Ένας όμορφος νεαρός, γύρω στα τριάντα με πλησίασε και με χαιρέτησε με έναν πολύ ευχάριστο και έντονο τρόπο. «Γεια σου», απάντησα ήρεμα ενώ προσπαθούσα να διαβάσω το βιβλίο «Ο Φίλος μου ο Τσε», του Ρικάρντο Ρόχο. Έμοιαζε να θέλει να μιλήσει και με ρώτησε πως με λένε και από πού είμαι. Δεν μπορούσα να επαναλάβω την ιστορία με τον γάμο μου και δεν μπορούσα να σκεφτώ γρήγορα μια απάντηση. «Μάντεψε», του είπα.

Προσπάθησε να μαντέψει «Ελληνίδα, Ισπανίδα, Ιταλίδα;» Τον ρώτησα από πού ήταν. «Είμαι από το Σικάγο», απάντησε και συνέχισε τις ερωτήσεις του. «Δεν είσαι από την Νότια Αμερική, έτσι;» Αφού ήξερα από πού ήταν, θεώρησα ότι ήταν ασφαλές να πω ότι ήμουν Νοτιοαμερικανά. Σκέφτηκα πως μπορεί να σταμάταγε τις ερωτήσεις του. «Από Βραζιλία;» με ρώτησε ενώ με κοίταγε με θαυμασμό και γλυκοκοίταζε όλο μου το σώμα. «Κοντά έπεςες», απάντησα.

«Βολιβία;» «Ναι», απάντησα «Μα πως το κατάλαβες;» «Σε πρόδωσε το βιβλίο σου». Τον ρώτησα τι γνώμη είχε για τον Τσε. «Καλός άνθρωπος», είπε. «Που πηγαίνεις;», τον ρώτησα προσπαθώντας να αλλάξω την συζήτηση. «Στην Αθήνα, να δω την μητέρα μου. Έχω να την δω εδώ και δεκαπέντε χρόνια. Βάζω στοίχημα πως είναι ήδη στο αεροδρόμιο και με περιμένει». Τον κοίταξα έκπληκτη και παραλίγο να του πω «Ανόητε, καλύτερα μην ανέβεις στο αεροπλάνο, δεν πρόκειται να φτάσει στην Αθήνα». Προσπάθησα να τον αγνοήσω και έκλεισα τα αυτιά μου να μην ακούω την φωνή του που εισχωρούσε στην εσωτερική μου συνείδηση. Αρχισα να διαβάζω νευρικά το βιβλίο μου.

Αυτή η κουβέντα με έκανε να σκεφτώ, γιατί καταλάβαινα την επιθυμία κάποιου για την πατρίδα του. Ωστόσο, εκλογίκευσα το δράμα του με το να ξεχωρίσω την δική του εθελοντική «εξορία» από την δική μου, που μου επέβαλαν. Αυτές οι ανθρώπινες επαφές όμως με έκαναν να πάρω την απόφαση να είμαι ιδιαίτερα προσεχτική και να μην ρισκοκινδυνεύσω τις ζωές των επιβατών χωρίς λόγο. Παρόλα αυτά, η ασφάλεια τους δεν θα στεκόταν εμπόδιο στην επιχείρησή μου. Έπρεπε να εκτελεστεί. Δεν υπήρχε επιστροφή.

Το αεροπλάνο βρισκόταν στον αέρα περίπου είκοσι λεπτά όταν οι αεροσυνοδοί σέρβιραν τους πέντε επιβάτες της πρώτης θέσης. Ούτε ο Σαλίμ ούτε κι εγώ είχαμε όρεξη να φάμε. Οι κοπέλες ήταν πολύ περιποιητικές. Μας πρόσφεραν ποτά και φιστίκια. Ό, το θέλαμε. Εγώ ζήτησα καφέ, ο Σαλίμ μια μύρα. Μας έκαναν όμως νευρικούς κάθε φορά που επέστρεφαν και μας ρώταγαν αν θέλαμε κάτι άλλο. Προσποιήθηκα ότι με πόναγε το στομάχι μου και ζήτησα μια κουβέρτα. Την άπλωσα ήρεμα πάνω στα πόδια μου, για να μπορώ να βγάλω την χειροβομβίδα από την τσάντα μου και να βάλω το πιστόλι μέσα από το παντελόνι μου, χωρίς να με προσέξουν. Ο Σαλίμ ζήτησε μια ασπιρίνη. Φοβήθηκα πως οι αεροσυνοδοί μπορεί να υποπτεύονταν κάτι, αν συνειδητοποιούσαν πως δυο από τους επιβάτες τους που

κάθονταν ο ένας απέναντι στον άλλον, στην ίδια σειρά, αρρώστησαν μαζί. Από την άλλη, φοβόμουν να είχα έναν σύντροφο με πονοκέφαλο γι' αυτό και ανακουφίστηκα όταν τον είδα να καταπίνει τις ασπιρίνες.

Δευτερόλεπτα αφότου επέστρεψε και ο άλλος επιβάτης της πρώτης θέσης στο κάθισμα του, έκανα νόημα στον Σαλίμ να προχωρήσει προς το πιλοτήριο. Εκείνη την στιγμή, η αεροσυνοδός που κρατούσε το γεύμα του πληρώματος, άνοιξε την πόρτα του πιλοτηρίου και ο Σαλίμ άρπαξε την ευκαιρία. Ούρλιαξε «Ω, όχι!» και ο δίσκος έφυγε από τα χέρια της, κάνοντας πολύ θόρυβο. Εγώ ήμουν πίσω από τον Σαλίμ και διέταξα την αεροσυνοδό να φύγει από μπροστά μας. Έφυγε τρέμοντας και μας κοίταζε καθώς απομακρυνόταν. Ο Σαλίμ ήταν τεράστιος και μου έκρυβε την θέα. Δεν μπορούσα να δω τις αντιδράσεις του πληρώματος. Τον άκουσα όμως να λέει πως τον έλεγχο του αεροπλάνου έχει πάρει η Μονάδα Κομάντο Τσε Γκεβέρα του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και ανακοίνωσε πως κυβερνήτης είναι πλέον η Σαντιάχ Αμπού Γκαζαλάχ.

Την ώρα πουμίλαγε, το πιστόλι μου γλίστρησε από το παντελόνι μου και έπεσε κάτω. Όταν έσκυψα να το πάρω, είδα τα πανικοβλημένα πρόσωπα του πληρώματος. Υποθέτω ότι το μόνο που μπορούσαν να δουν από μένα ήταν το τεράστιο και σικάτο καπέλο μου. Αισθάνθηκα γελοία εκείνη την στιγμή, γέλασα με την αδεξιότητα μου, έκρυψα το πιστόλι και μπήκα στο πιλοτήριο χαϊδεύοντας απαλά την χειροβομβίδα και ανακοινώνοντας πως εγώ ήμουν η νέα κυβερνήτης. Το πλήρωμα σοκαρίστηκε που με είδε εκεί, αλλά δεν έδειξε σημάδια φόβου. Για να επιδείξω την αξιοπιστία μου, έδωσα την περόνη της χειροβομβίδας στον προκάτοχο μου, τον Κυβερνήτη Κάρτερ. Αρνήθηκε να την πάρει. Την άφησα να πέσει στα πόδια του και είπα «Αν υπακούσετε στις διαταγές μου, όλα θα πάνε καλά. Αν όχι, θα είστε υπεύθυνοι για την ασφάλεια των επιβατών και του αεροσκάφους».

«Πήγαινε στην Λύδδα», διέταξα. «Στο Λοντ;», με ρώτησε χρησιμοποιώντας την ισραηλινή ονομασία. «Καταλαβαίνεις αγγλικά, έτσι δεν είναι;», είπα κοφτά. «Εσύ απλά θα ακούς τις διαταγές μου και δεν θα κάνεις ηλίθιες ερωτήσεις». Αποφάσισα να επιβεβαιώσω την κυριαρχία μου πάνω στο σκάφος, ελέγχοντας τον μηχανικό πτήσης, μιας και ήξερα πως το αεροπλάνο είχε καύσιμα για περίπου τρεις ώρες και σαράντα πέντε λεπτά. Γύρισα λοιπόν και τον ρώτησα «Για πόση ώρα έχουμε ακόμα καύσιμα, μηχανικές;» «Για δύο ώρες», μου απάντησε χωρίς καν να κοιτάξει την ένδειξη καυσίμων. «Ψεύτη», φώναξα και του είπα πως ξέρω όσα και αυτός για τα Μπόινγκ και αν μου ξανάλεγε ψέματα θα του τσάκιζα τον λαιμό. Ο πιλότος προσπάθησε να με ηρεμήσει. Νόμιζε πως ήμουν νευριασμένη, αλλά στην πραγματικότητα ήμουν πολύ ευτυχισμένη. Προειδοποίησε το πλήρωμα του να μην είναι πεισματάρηδες με την νέα κυβερνήτη τους.

Καταλαβαίνοντας πως ήταν έτοιμος να συνεργαστεί μαζί μου, ζήτησα από τον Κυβερνήτη Κάρτερ να καλέσει στον ασύρματο την Ρώμη για να εξηγήσω την πράξη μου στον ιταλικό λαό. Μου εξήγησε πως ήμασταν πολύ μακριά. Επέμενα να δοκιμάσει και το έκανε. Δεν είχαμε καμία τύχη. Ζήτησα από έναν αεροσυνοδό να μου φέρει την χειραποσκευή και μετά τον διέταξα να μετακινηθεί μαζί με τους υπόλοιπους επιβάτες της πρώτης θέσης στην τουριστική. Μετά ζήτησα να ανοίξουν

την ενδοσυνεννόηση. Όλες οι διαταγές μου εκτελέστηκαν και διάβασα το παρακάτω μήνυμα στους επιβάτες:

Κυρίες και κύριοι, μπορώ να έχω την προσοχή σας παρακαλώ. Δέστε τις ζώνες ασφαλείας σας. Σας μιλάει η καινούρια κυβερνήτης. Η Μονάδα Κομάντο Τσε Γκεβάρα του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, η οποία έχει πάρει τον έλεγχο της πτήσης TWA, απαιτεί από όλους τους επιβάτες να ακολουθήσουν τις παρακάτω οδηγίες.

Παραμείνετε στο κάθισμα σας και διατηρήστε την ψυχραιμία σας.

Για την δική σας ασφάλεια, βάλτε τα χέρια σας πίσω από το κεφάλι σας. Μην κάνετε καμία κίνηση που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ζωή των υπόλοιπων επιβατών.

Θα λάβουμε υπόψη μας όλες τις απαιτήσεις σας, μέσα στα όρια ασφαλείας του σχεδίου μας. Ανάμεσα σας είναι ένας επιβάτης, υπεύθυνος για τον θάνατο και την μιζέρια πολλών Παλαιστινίων αντρών, γυναικών και παιδιών, εκ μέρους των οποίων εκτελούμε αυτή την αποστολή, για να φέρουμε αυτόν τον δολοφόνο μπροστά στο επαναστατικό, παλαιστινιακό δικαστήριο. Οι υπόλοιποι από σας, θα είστε τιμώμενοι καλεσμένοι του ηρωικού παλαιστινιακού λαού στην φιλόξενη χώρα μας. Καθένας από σας, ανεξάρτητα από την θρησκεία ή το έθνος, σας εγγυούμαστε πως είναι ελεύθερος να πάει οπουδήποτε θέλει όταν προσγειωθεί το αεροπλάνο.

Ο προορισμός μας είναι μια φιλική χώρα και φιλικοί άνθρωποι θα σας παραλάβουν.

Όταν τελείωσα με το μήνυμα, παρατήρησα πως το αεροπλάνο είχε παρεκκλίνει από την πορεία που είχα διαγράψει. Διέταξα τον κυβερνήτη να μην παίζει παιχνίδια μαζί μου, αν ήθελε να φτάσει ασφαλής στον προορισμό και να ακολουθήσει την σωστή πορεία. Μετά ο Σαλίμ μου υπενθύμισε πως είχαν περάσει δεκαπέντε λεπτά που οι επιβάτες είχαν ψηλά τα χέρια τους. Αμέσως τους ζήτησα να χαλαρώσουν, να πουν σαμπάνια αν ήθελαν και ζήτησα συγνώμη για την ταλαιπωρία τους.

Σχεδόν αμέσως, με πλησίασε μια αεροσυνοδός και μου εξήγησε πως οι περισσότεροι επιβάτες δεν καταλάβαιναν αγγλικά, δεν ήξεραν τι είχαμε πει και αν μπορούσα να επαναλάβω το μήνυμα. Προσφέρθηκε μάλιστα να το μεταφράσει στα γαλλικά. Διάβασα ξανά το μήνυμα και τους διαβεβαίωσα πως όλα ήταν υπό έλεγχο και ότι χρειαζόμασταν έναν μόνο συγκεκριμένο επιβάτη του αεροπλάνου. Αυτό αργότερα μεταφράστηκε από τον τύπο πως κυνηγούσαμε τον Ισραηλινό Πρέσβη στις ΗΠΑ, τον Στρατηγό Ισαάκ Ραμπίν. Δεν θέλαμε αυτόν. Αν ίσχυε αυτό, θα είχα αποβιβάστεί από την πτήση 840 από Ρώμη μόλις είδα όλους τους επιβάτες και ήξερα πως ο Ραμπίν δεν ήταν ανάμεσα τους. Ο Σάλεχ Αλ Μουαλίμ, ένας Ισραηλινός Άραβας που βρισκόταν στο αεροπλάνο, θα πρέπει να σκέφτηκε ότι εννοούσαμε αυτόν, γιατί ξαφνικά έγινε νευρικός και έδειχνε φοβισμένος. Η επιλεκτική τακτική

τρόμου πέτυχε, οι επιβάτες χαλάρωσαν και ήταν συνεργάσιμοι. Για να τους εξηγήσω το μήνυμα, τους είπα πως απεχθανόμασταν τις πράξεις της Αμερικανικής κυβέρνησης στην Μέση Ανατολή και πως δεν εχθρευόμαστε μεμονωμένα άτομα. Φοβήθηκαν όμως μόλις ανακοίνωσα πως το αεροπλάνο θα ανατιναχθεί μόλις προσγειωθεί σε φιλική χώρα. Την ανακοίνωση την έβγαλα μια ώρα πριν φτάσουμε στην Δαμασκό.

Εν τω μεταξύ, είχα αποκαταστήσει την επικοινωνία μέσω ασυρμάτου και έστελνα μηνύματα αλληλεγγύης στους Έλληνες επαναστάτες και στους λαούς της Νότιας Ευρώπης. Απαιτούσα από τους Έλληνες συνταγματάρχες να απελευθερώσουν τους φυλακισμένους επαναστάτες μας και είπα πως τα σχέδια της CIA θα ανατρέπονταν από τον ελληνικό λαό. Όλα πήγαιναν σύμφωνα με το σχέδιο, μέχρι που πιάσαμε στην συχνότητα τον πύργο ελέγχου της Αιγύπτου. Έδωσα τα στοιχεία μου στον ελεγκτή στα αραβικά και του ζήτησα να μεταφέρει στον αιγυπτιακό λαό τους χαιρετισμούς της παλαιστινιακής επανάστασης. Του είπα πως θα πήγαινα στην Λύδδα και η φωνή του έσπασε «Αλλάχ, στην Λύδδα; Τι θα κάνεις εκεί;» «Θα επισκεφτώ τα πατρογονικά εδάφη», απάντησα. «Είσαι σίγουρη γι' αυτό;» «Απόλυτα», απάντησα με ενθουσιασμό. Προσπάθησε να μου εξηγήσει ότι ήταν πολύ επικίνδυνο. Ετοιμαζόμουν να διακόσω την σύνδεση, αλλά υποχώρησα για μια στιγμή, καθώς φώναζε «Ω, Μέτωπο! Ω, Λαϊκό! Ω, Αραβική Παλαιστίνη!», αλλά τα υπόλοιπα λόγια του ήταν ασυνάρτητα και δεν ακουγόnton καλά.

Μέσα σε λίγα λεπτά μπορούσα να δω τα παράλια της Παλαιστίνης μου να ξεπροβάλουν. Καθώς πλησιάζαμε στην γη που γεννήθηκα, φαινόταν πως η αγάπη μου κι εγώ τρέχαμε η μία στην άλλη, σε μια αιώνια αγκαλιά. Έτρεξα προς την αγαπημένη μου και είδα την Παλαιστίνη για πρώτη φορά μετά την βίαιη εξορία μου, το 1948. Χάθηκα σε μια στιγμή πάθους και αφοσίωσης. Μετά θυμήθηκα την αποστολή και διέταξα τον πιλότο να χαμηλώσει ύψος και απεύθυνα ένα μήνυμα στα αραβικά στους εξόριστους συντρόφους στην κατεχόμενη Παλαιστίνη, λέγοντας τους πως θα επιστρέψουμε και θα ξαναπάρουμε την πατρίδα. Τους είπα να παραμείνουν σκληροί και υποσχέθηκα πως θα συντρίψουμε το σιωνιστικό φρούριο της υπεροψίας. Στον πύργο ελέγχου της Λύδδας ανακοίνωσα στα αραβικά πως ετοιμαζόμαστε για προσγείωση. Δεν καταλάβαινε, είπε ο πιλότος, και μας είπε να ζητήσουμε άδεια προσγείωσης και να περιμένουμε. «Αυτή είναι η χώρα μου. Δεν χρειάζομαι άδεια από τους γύπες του Σιωνισμού για να προσγειωθώ».

Μίλησα ξανά στον πύργο, στα αγγλικά αυτή την φορά. «Είμαστε πάλι εδώ. Η Σαντιάχ Αμπού Γκαζαλάχ επέστρεψε ζωντανή. Υπάρχουν εκατομμύρια Σαντιάχ που θα γυρίσουν ξανά και ξανά και θα διεκδικήσουν την γη». Ο ισραηλινός πύργος ελέγχου θα πρέπει να σάστισε, γιατί είπα πως θα ανατινάζαμε το αεροπλάνο στο αεροδρόμιο. Μέσα σε δευτερόλεπτα, τρία ισραηλινά Μιράζ εμφανίστηκαν στον ορίζοντα και προσπάθησαν να μας εμποδίσουν από το να προσγειωθούμε. Άνοιξα την ενδοσυνεννόηση για να ακούν και οι επιβάτες την συνομιλία.

Δήλωσα εξαρχής πως ο πιλότος και οι Ισραηλινοί ήταν υπεύθυνοι για την ασφάλεια των επιβατών και του αεροπλάνου και ότι δεν σκοπεύαμε να βλάψουμε κανέναν αν ακολουθήσουν τις διαταγές μας. Ο συγκυβερνήτης με ρώτησε αν μπορούσε να μιλήσει στους Ισραηλινούς και τον άφησα. Είπε «Το Λαϊκό Μέτωπο, η Ελεύθερη

Αραβική Παλαιστίνη, ένοπλοι έχουν απειλήσει πως θα ανατινάξουν το αεροπλάνο με χειροβομβίδες, αν δεν απομακρυνθούν τα Μιράζ». Μέχρι εκείνη την στιγμή ο πύργος ελέγχου μας απευθυνόταν σαν TWA 840. Η υπομονή μου είχε αρχίσει να εξαντλείτε και του είπα να το βουλώσει και να κλείσει τον ασύρματο. Δεν θα είχαμε καμία περαιτέρω επικοινωνία, αν δεν μας απευθυνόταν ως Λαϊκό Μέτωπο, Ελεύθερη Αραβική Παλαιστίνη.

Μέσα σε δευτερόλεπτα και ενώ ελίσσόμασταν επάνω από την αγαπημένη μου Χάιφα, το έκανε. Ο πιλότος ρώτησε «Τι να κάνω τώρα;». «Ας κάνουμε μια πεντάλεπτη ξενάγηση στην πατρίδα». Είδα την εικόνα του πατέρα μου μπροστά μου και μπορούσα να ακούσω την φωνή του να λέει «Πότε θα γυρίσουμε σπίτι;». Όλος ο κόσμος μου ήταν μπροστά μου. Ήμουν αμίλητη. Κοίταγα τις πεδιάδες και τα βουνά της Παλαιστίνης. Από κάτω, έβλεπα το Τελ Αβίβ. Δάκρυσα από αγάπη και προσμονή και είπα μαλακά «Πατέρα, θα επιστρέψουμε. Θα αποκαταστήσουμε την τιμή σου και την αξιοπρέπεια σου. Θα γίνουμε οι κυρίαρχοι της πατρίδας κάποια μέρα». Ξαφνικά θυμήθηκα πως η αποστολή προηγούταν των προσωπικών συναισθημάτων. Έδωσα οδηγίες στον πιλότο «Πήγαινε στον Λίβανο, όπου ο λαός μου ζει σαν πρόσφυγας». Τα ισραηλινά αεροπλάνα συνέχιζαν να μας καταδιώκουν. Στα σύνορα με τον Λίβανο, απομακρύνθηκαν. Κάλεσα την Κύπρο και έστειλα χαιρετισμούς στους ηρωικούς, αντί-ιμπεριαλιστικούς αγωνιστές της και έστειλα ένα μήνυμα στον λαό μου, στον Νότιο Λίβανο. Ο πιλότος με διέκοψε «Πρέπει να ζητήσουμε άδεια για προσγείωση από την Βηρυτό». «Δεν χρειάζεται αν ζητήσουμε άδεια», είπα. «Εδώ είναι αραβική χώρα». Κάναμε έναν μικρό κύκλο πάνω από την Βηρυτό και τον διέταξα να κατευθυνθεί προς Δαμασκό. Έφερε αντιρρήσεις, «το αεροδρόμιο εκεί δεν μπορεί να δεχτεί ένα Μπόινγκ 707». «Για κοίταξε, νομίζεις ότι είμαστε τόσο οπισθοδρομικοί που δεν θα μπορούμε να τακτοποιήσουμε το καταραμένο αεροπλάνο σου;», είπα έντονα. Δεν απάντησε. Πήρα το μικρόφωνο και απευθύνθηκα στους επιβάτες για τελευταία φορά «Εκκενώστε το αεροπλάνο αμέσως μόλις προσγειωθεί. Καλή παραμονή στην Συρία. Είμαι σίγουρη πως θα έχουμε μια ομαλή προσγείωση».

Ο μετρητής καυσίμων ήταν σχεδόν άδειος, ο πιλότος ζητούσε άδεια και τον διέταξα να προσγειωθεί αμέσως στον αεροδιάδρομο που ήταν μακριά από τους σταθμούς επιβίβασης και αποβίβασης. «Ας έχουμε μια ομαλή προσγείωση, γιατί διαφορετικά αν πέσω, η χειροβομβίδα θα εκραγεί και αυτό θα ήταν ένα καταστροφικό τέλος σε ένα χαρούμενο ταξίδι». Προσγειώθηκε ομαλά και σε λιγότερο από τρία λεπτά το αεροπλάνο ήταν άδειο. Ο Σαλίμ κι εγώ προσπαθήσαμε να πούμε στους επιβάτες να μην τρέχουν και να πάρουν και τα προσωπικά τους αντικείμενα. Οι περισσότεροι βγήκαν τρέχοντας. Μέχρι και το πλήρωμα, που άφησε τα σακάκια τους πίσω. Όταν βγήκε ο κυβερνήτης Κάρτερ, τον χαιρέτησα και τον ευχαρίστησα για την συνεργασία. Με κοίταξε έκπληκτος. Ο συγκυβερνήτης είπε «Παρακαλούμε».

Έλεγα το αεροπλάνο. Όλοι οι επιβάτες είχαν φύγει. Ο Σαλίμ συνέδεσε τα καλώδια στο πιλοτήριο και άναψε το φυτίλι. Εγώ γλίστρησα πάνω σε μια από τις τσουλήθρες έκτακτης ανάγκης και έπεσα στο έδαφος. Ο Σαλίμ με ακολούθησε και έπεσε πάνω στους ώμους μου. Το αεροπλάνο δεν ανατινάχτηκε όπως ήταν

σχεδιασμένο να γίνει. Το προσωπικό θάρρος του Σαλίμ, τον έκανε να ξανά ανέβει και να ελέγξει τα πάντα για ακόμα μια φορά. Όταν έφτασαν οι Σύριοι στρατιώτες, τους απέσπασα την προσοχή λέγοντας «Οι Ισραηλινοί αξιωματούχοι έφυγαν τρέχοντας προς τα εκεί, Πηγαίνετε να τους πιάσετε». Ο Σαλίμ βρισκόταν ακόμα μέσα στο αεροπλάνο. Ανησυχούσα για την ασφάλεια του, αλλά θαύμαζα τον ηρωισμό του και την αφοσίωση του. Προσπάθησα να πηδήξω μέσα αλλά δεν μπορούσα. Ξαφνικά εμφανίστηκε και μου έκανε νόημα να με καθησυχάσει. Το Μπόινγκ ακόμα δεν είχε εκραγεί. Έριξε λίγες σφαίρες στο φτερό του αεροπλάνου, αλλά επειδή δεν είχαν μείνει καύσιμα, δεν αναφλέχτηκε αμέσως. Όταν επιτέλους είδαμε κάποιες σπίθες, τρέξαμε να καλυφθούμε περίπου είκοσι γιάρδες πιο μακριά. Μισό μίλι πιο μακριά, οι επιβάτες στο τέρμιναλ έβλεπαν το αεροπλάνο να ανατινάζεται. Οι Σύριοι στρατιώτες επέστρεψαν έκπληκτοι, ακόμα περισσότερο όταν ο Σαλίμ κι εγώ παραδοθήκαμε και τους δώσαμε τα όπλα μας. Ο φωτογράφος της Αλ Χαντάφ, που τον είχε προσλάβει το Μέτωπο για να κινηματογραφήσει την προσγείωση και την ανατίναξη, ήταν τόσο ενθουσιασμένος που ξέχασε να αφαιρέσει το καπάκι του φακού από την μηχανή του. Οι Σύριοι οικοδεσπότες μας, μας πήγαν στον τερματικό σταθμό όπου έβγαλα ένα μικρό λόγο προς τους επιβάτες:

Κυρίες και κύριοι, σας ευχαριστώ για την προσοχή και την συνεργασία σας κατά την διάρκεια της πτήσης. Είμαι η κυβερνήτης Σαντιάχ Αμπού Γκαζαλάχ. Αυτό δεν είναι το πραγματικό μου όνομα. Με λένε Κχαλέντα. Η Σαντιάχ είναι μια αθάνατη γυναίκα που έγραψε «Οι ήρωες συχνά λησμονιούνται, αλλά ο μύθος και οι αναμνήσεις τους είναι η περιουσία και η κληρονομιά του λαού». Αυτό είναι κάτι που οι ιστορικοί και οι αναλυτές αδυνατούν να καταλάβουν. Η Σαντιάχ δεν θα λησμονηθεί από το Λαϊκό Μέτωπο και από την γενιά των επαναστατών, που βοήθησε να μπουν στο δρόμο της επανάστασης. Θέλω να ξέρετε πως η Σαντιάχ ήταν μια Παλαιστίνη γυναίκα από την Νάμπλους, ότι ήταν δασκάλα και μέλος της μυστικής οργάνωσης του Λαϊκού Μετώπου, όταν σκοτώθηκε από μια έκρηξη μέσα στο σπίτι της στις 21 Νοεμβρίου, 1968, ενώ έφτιαχνε χειροβομβίδες για το Μέτωπο και ήταν μόνο είκοσι ενός ετών. Ήταν η πρώτη γυναίκα μάρτυρας της επανάστασης μας. Χρησιμοποίησα το όνομα της στην πτήση 840 για να μιλήσω στον κόσμο για τα εγκλήματα του Ισραήλ σε βάρος του λαού μας και για να σας δείξω ότι δεν κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε άντρες, γυναίκες, παιδιά. Αλλά για τους δικούς τους προπαγανδιστικούς σκοπούς τους, επανειλημμένα δηλώνουν στον τύπο σας ότι επιτιθέμαστε στις «αθώες» γυναίκες τους και στα παιδιά τους και πόσο βίαιοι είμαστε. Θέλω να ξέρετε πως κι εμείς αγαπάμε τα παιδιά και σίγουρα δεν τα σημαδεύουμε με τα όπλα μας. Βγάλαμε από την πορεία της την πτήση 840 γιατί η TWA είναι η μεγαλύτερη αμερικανική αεροπορική εταιρία που εξυπηρετεί τις ισραηλινές αερογραμμές και γιατί πρόκειται για αμερικανικό αεροπλάνο. Η κυβέρνηση της Αμερικής είναι ο πιο ένθερμος υποστηρικτής του Ισραήλ. Προμηθεύει το Ισραήλ με όπλα για να μας αφανίσει. Δίνει στους Σιωνιστές τα δολάρια των Αμερικανών φορολογούμενων. Υποστηρίζει το Ισραήλ σε διεθνείς διασκέψεις. Το βοηθάει με όλα τα πιθανά μέσα. Είμαστε εναντίον της Αμερικής γιατί είναι μια ιμπεριαλιστική χώρα. Και η ομάδα μας ονομάζεται

Ομάδα των Κομάντο Τσε Γκεβάρα, γιατί αποστρεφόμεστε την αμερικανική δολοφονία του Τσε και γιατί είμαστε κομμάτι του Τρίτου Κόσμου και της παγκόσμιας επανάστασης. Ο Τσε ήταν Απόστολος αυτής της επανάστασης. Οδηγήσαμε το αεροπλάνο στην Χάιφα γιατί ο σύντροφος Σαλίμ κι εγώ είμαστε από την Χάιφα. Και οι δυο μας εκδιωχτήκαμε το 1948. Σας πήγαμε στο Τελ Αβίβ από πείσμα και να προκαλέσουμε τους Ισραηλινούς, να τους δείξουμε ότι είναι ανίκανοι όταν οι Άραβες ακολουθούν μια επιθετική παρά αμυντική στρατηγική. Σας φέραμε στην Δαμασκό γιατί η Συρία είναι η παλλόμενη καρδιά της Αραβικής πατρίδας και γιατί οι Σύριοι είναι καλοί και γενναίοι άνθρωποι. Ελπίζουμε να ευχαριστηθείτε την διαμονή σας στην Δαμασκό. Ελπίζουμε πως όταν επιστρέψετε σπίτια σας θα πείτε στους φίλους σας να μην έρθουν στην εμπόλεμη ζώνη Ισραήλ-Μέσης Ανατολής. Σας παρακαλώ, πείτε στους γείτονες σας ότι είμαστε άνθρωποι σας εσάς και επιθυμούμε να ζούμε ειρηνικά και με ασφάλεια στην χώρα μας, με δική μας κυβέρνηση. Σας παρακαλώ να πείτε στους Αμερικανούς πως αν σιχαίνονται τον πόλεμο και την εκμετάλλευση των άλλων, θα πρέπει να σταματήσουν την κυβέρνηση τους από το να μας πολεμάει και να βοηθάει το Ισραήλ να μας αφανίσει. Πείτε στους ανθρώπους σας πως με το να έρχονται στο Ισραήλ, το βοηθάει να μας αρνείται τα δικαιώματά μας. Επανάσταση και ειρήνη. Χαιρετισμούς σε όλους τους εραστές των καταπιεσμένων!

Ήταν σχεδόν 7μμ, 29 Αυγούστου 1969. Καθώς τελείωνα τον λόγο μου, είδα τον Έλληνα φίλο μου να συνέρχεται και μια Αμερικανίδα που προσπαθούσε να τον ηρεμήσει. Δεν νομίζω να κατάλαβε πως ήμουν η συνεπιβάτης του στο λεωφορείο. Ο Σαλίμ κι εγώ ανακατευτήκαμε μέσα στο πλήθος των επιβατών και μοιράζαμε καραμέλες στα παιδιά. Δύο ηλικιωμένες κυρίεςμίλαγαν μεταξύ τους. Η μία έλεγε πως είχε «βραχεί» και άλλη της έλεγε πως έπρεπε να ευχαριστήσουν τον Κύριο που έφτασαν στην Δαμασκό ζωντανές. Οι Συριακές αρχές έβγαλαν τους επιβάτες από το τελωνείο και τους μετέφεραν σε ξενοδοχεία. Τους άφησαν όλους ελεύθερους εκτός από έξι Ισραηλινούς. Μια Αμερικανίδα μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο με σπασμένο αστράγαλο. Στις 3 Σεπτεμβρίου, τέσσερις Ισραηλινοί αφέθηκαν ελεύθεροι. Αργότερα, οι άλλοι δυο ανταλλάχθηκαν με δύο Σύριους πιλότους της πολεμικής αεροπορίας που κρατούνταν υπό ισραηλινή κηδεμονία και με λίγους φυλακισμένους μαχητές. Ο Σαλίμ κι εγώ οδηγηθήκαμε στο αρχηγείο της αστυνομίας.

Αν και είχαμε φτάσει στο αεροδρόμιο με το πλήθος των Συρίων να μας ζητωκραυγάζει, οι αξιωματούχοι της Συρίας δεν ήταν τόσο φιλικοί. Ένας υπερόπτης συνταγματάρχης ξεκίνησε την έρευνα του απαιτώντας να μάθει «Ποιοί νομίζετε ότι είστε;» «Στρατιώτες σαν εσάς», είπα. «Όχι», απάντησε θυμωμένα «είστε μια τρομοκρατική οργάνωση». «Ε», είπα «είμαι στο Ισραήλ ή στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας που υποστηρίζει την επαναστατική μας δράση;» Στον συνταγματάρχη δεν άρεσε ο τόνος της φωνής μου. «Αυτές οι πράξεις δεν είναι τύπου φενταγίν. Είναι τρομοκρατία», είπε. «Κοιτάξτε», του εξήγησα, «είμαι στρατιώτης που εκτέλεσε την αποστολή του. Αν θέλετε να συζητήσουμε την αξία και την νομιμότητα της επαναστατικής μας στρατηγικής, πολύ ευχαρίστως να το κάνουμε, αλλά όχι στο

αστυνομικό τμήμα. «Που εκπαιδεύτηκες;» «Δεν θα απαντήσω σε καμία άλλη ερώτηση, αφού ήδη σας είπα το όνομα μου και σε ποιο κόμμα ανήκω».

Ο συνταγματάρχης διέταξε να μας κρατήσουν σε δύο μικρά και σκοτεινά δωμάτια και να μας δώσουν από δύο κουβέρτες στον καθένα. Περίπου στις 8:30 μμ, μας πήραν από τα κελιά και μας οδήγησαν στον δεύτερο όροφο για περαιτέρω ανάκριση. Το όνομα που έδωσα ήταν Κχαλέντα και προφανώς κατάλαβαν ότι δεν ήταν το αληθινό μου. Ο αξιωματικός εν υπηρεσία ήταν αρκετά ευγενικός και έξιπνος. Διέταξε τον βοηθό του να μας φέρει φαγητό και συνέχισε με το να μας λέει πόσο πολύ υποστηρίζει την Παλαιστινιακή επανάσταση. Τον διέκοψα, «αυτή δεν είναι και η άποψη συνταγματάρχη». «Ποιού συνταγματάρχη;» είπε. «Θα έπρεπε να ξέρετε», του απάντησα.

Ο βοηθός του μας έφερε φαγητό και εγώ το αρνήθηκα, λέγοντας «Δεν πρόκειται να φάω μέχρι να αφεθώ ελεύθερη». «Και που θα πάτε, αν απελευθερωθείτε;» με ρώτησε. «Στην πατρίδα μου, την Παλαιστίνη» είπα. Ο αξιωματικός ήθελε να ενημερωθεί για πολλά πράγματα και η απάντησή μου ήταν ένα έντονο «Ουδέν σχόλιον» σε κάθε ερώτησή του. Αργά την νύχτα ζήτησα να πάω τουαλέτα και με συνόδευσε ένας άντρας αστυνομικός, ο οποίος είχε διαταγές να με ψάξει προτού μπω μέσα. Τον προκάλεσα να με ακουμπήσει και τον απείλησα πως θα του επιτεθώ και θα φώναζα «βιασμός», αν το έκανε. Αγνόησε τις διαταγές και με πήγε πίσω στο κελί μου. Ζήτησα από τον άντρα φρουρό να μου αγοράσει ένα πακέτο τσιγάρα. Αρνήθηκε και μου έδινε ένα τσιγάρο κάθε φορά για το υπόλοιπο της νύχτας. Μιας και δεν μπορούσα να κοιμηθώ, ούτε να δω κανέναν ή να μιλήσω, έβαζα τον φρουρό να με συνοδεύει από και προς την τουαλέτα όλο το βράδυ. Δεν ξέρω ποιος από τους δυο μας κουράστηκε περισσότερο. Συνέχισα την ίδια τακτική για τέσσερις νύχτες.

Το πρωί της 31 Αυγούστου, μου έφεραν πρωινό και αρνήθηκα να φάω, ανακοινώνοντας ότι έκανα απεργία πείνας. Εδώ και τρεις μέρες δεν είχα φάει κανένα γεύμα και κάπνιζα υπερβολικά. Είχε επίσης αρχίσει να βαριέμαι στην απομόνωση, αλλά γνώριζα πολύ καλά πως οι σύντροφοί μου γιόρταζαν την πράξη μου. Γύρω στο μεσημέρι, έστριψα την άκρη από το σκουριασμένο σίδερο που με χώριζε από τον Σαλίμ και αρχίσαμε να μιλάμε ψιθυριστά ο ένας στον άλλον. Του είπα για την γυναίκα που «βράχηκε» στο αεροδρόμιο και γελάσαμε δυνατά με αυτό το περιστατικό. Ο φρουρός άκουσε τον θόρυβο και έτρεξε προς το κελί μου, νομίζοντας πως είχα τρελαθεί. Μου ζήτησε να μοιραστώ το αστείο μαζί του. Αρνήθηκα να πω το οτιδήποτε. Όταν κατάλαβε πως έστεκα ακόμα τα λογικά μου, άρχισε να ψάχνει το κελί και βρήκε την τρύπα. Άρχισε να με κατηγορεί ότι ήμουν τρομοκράτισσα και με απείλησε πως αν μεγάλωνα την τρύπα, θα είχα τρομερές συνέπειες. «Πήγαινε και πες το στους ανωτέρους σου», τον προκάλεσα.

Εκείνο το απόγευμα, ήρθε να μας επισκεφτεί ένας άλλος συνταγματάρχης, φορούσε όμως πολιτικά ρούχα. Ήταν πιο ευγενικός από τους προηγούμενους. Μας συστήθηκε ως Παλαιστίνιος πιλότος της Πολεμικής Αεροπορίας της Συρίας, από την Αλ Νάσερα. «Λέγομαι Αζανί», είπε «και μόλις επέστρεψα από το μέτωπο. Σας φέρνω τους αγωνιστικούς χαιρετισμούς των αγωνιστών». Του είπα «Αν αναγνωρίζεις ότι

είμαστε επαναστάτες, γιατί μας κρατάτε φυλακή;» «Γιατί κάνεις απεργία πείνας;» με ρώτησε, χωρίς να απαντήσει στην ερώτησή μου. Του είπα «Γιατί μου συμπεριφέρονται σαν να είμαι εγκληματίας και διαμαρτύρομαι έντονα για την προσβλητική ανάκριση που μου κάνουν αξιωματούχοι των μυστικών υπηρεσιών, όπως εσύ». Με ρώτησε αν χρειάζονται λεφτά ή οτιδήποτε. Του απάντησα περήφανα «Λεφτά έχω και το μόνο που θέλω είναι να φύγω από αυτή την φυλακή των Μπαάθ». Έφυγε χωρίς να σχολιάσει.

Την 1^η Σεπτέμβρη, ένοιωσα αδυναμία και κούραση. Στομαχόπονος, πονοκέφαλος, γενικευμένη κούραση, φαινόταν πως ήμουν καταβεβλημένη. Αρχίζα να ζαλίζομαι, αλλά συνέχιζα να αρνούμαι το φαγητό. Το ίδιο βράδυ, καθώς πήγαινα στο μπάνιο, λιποθύμησα και χρειάστηκαν μερικά λεπτά για να με συνεφέρουν. Οι Σύριοι άρχισαν να ενοχλούνται με την συμπεριφορά μου και κάλεσαν ένα γιατρό που προσπαθούσε να με πείσει να φάω λίγο γιαούρτι ή να πιω κάτι άλλο πέρα από καφέ. «Όχι» επέμενα και ξανά λιποθύμησα. Αυτό που θυμάμαι μετά είναι μια νοσοκόμα να μου πλένει το πρόσωπο και τον Σαλίμ να με μεταφέρει σε ένα ασθενοφόρο. Συνήλθα πλήρως το πρωί στις 2 Σεπτεμβρίου. Με μια αίσθηση εσωτερικής γαλήνης και αυτό-εκπλήρωσης, κάθισα και έγραψα μερικές σημειώσεις, αντλώντας την έμπνευσή μου από το θάνατο γνωμικό του Τσε «Πρέπει να γίνουμε σκληροί, χωρίς όμως να χάσουμε την τρυφερότητα μας».

«Τι όμορφο πέρασμα, αλλά πιο όμορφη είναι η παράδοση της επαναστατικής τρυφερότητας. Δεν είμαι σίγουρη πως έχω εξασκήσει την τέχνη αποτελεσματικά. Άλλοι πρέπει να κρίνουν την πράξη μου. Είμαι όμως σίγουρη πως ο καπιταλιστικός τύπος θα θεωρεί την πράξη μου σαν «οργή» και θα πιέζει τις κυβερνήσεις του να ασκήσει ποινική δίωξη σε εκείνους τους εγκληματίες χωρίς οίκτο ή να τους εκδώσει σε άλλες χώρες που θα μπορούσαν να διωχθούν».

«Είμαι κάπου στην Δαμασκό. Με έφεραν εδώ μόλις τελείωσα την αποστολή μου. Αφού είχα εκπληρώσει το επαναστατικό μου καθήκον εναντίον του εχθρού».

«Ήταν η πιο σημαντική στιγμή στην ζωή μου, όταν πίεσα την σκανδάλη και διέταξα τον εχθρό να υπακούσει στις εντολές μου. Όλη μου την ζωή ονειρευόμουν να κρατάω όπλα και να σημαδεύω τον εχθρό- αυτόν τον μνησικάκο εχθρό που βίασε την γη μας και δήμευσε τα σπίτια μας χωρίς αποζημίωση».

«Ω, Παλαιστίνη! Είμαι έτοιμη να πεθάνω και θα ζήσω με το να πεθάνω για σένα!»

«Ω, πατρίδα μου! Αγαπημένη μου, μοναδική μου αγαπημένη! Θα επαναστατήσω ενάντια των εχθρών σου, όλων των εχθρών. Θα φτιάξω βόμβες από τα άτομα του κορμιού μου και θα υφάνω με νέα Παλαιστίνη από το ύφασμα της ψυχής μου. Με όλη μου την δύναμη και με την δύναμη των αδερφών μου, θα μετατρέψουμε την

ύπαρξη μας σε βόμβες, για να ξανακερδίσουμε την γη, τις παραλίες, τα βουνά. Θα πολεμάμε και θα πολεμάμε...»

«Ω! Φαίνεται πως ξεχνάω ποια είμαι. Γράφω σαν να ήμουν ποιήτριας. Η ποίηση είναι μέρος του οπλοστασίου μας, αλλά οι πράξεις είναι η πιο κοφτερή πλευρά των όπλων μας».

«Ω, Θεέ! Πότε θα σταματήσει η στέρηση; Πότε θα γυρίσω στο σπίτι μου, να αγκαλιάσω την ζωή ολοκληρωτικά; Εκεί στην Χάιφα θα ζήσω, γιατί εδώ αισθάνομαι να πνίγομαι».

«Νοιώθω πλήρης που χτύπησα την CIA. Και γιατί να μην νοιώθω; Ο Σαλίμ Ισάου κι εγώ δεν χτυπήσαμε στην καρδιά της Αμερικής και της δύναμης της; Ας δώσει η Αμερική στο Ισραήλ όσα όπλα της ζητήσει. Είμαι σίγουρη πως ο λαός μου θα ζήσει. Στέκομαι στον πύργο παρακολούθησης και τίποτα δεν με φοβίζει. Ο λαός μου έχει σκληραγωγηθεί από την μάχη εναντίον των ιμπεριαλιστικών και σιωνιστών εχθρών».

«Θυμάμαι την στιγμή που μπήκα στο πιλοτήριο και πως έτρεμε ο πιλότος. Τα λόγια παράδοσης που ξεστόμισε: «Εντάξει, θα κάνω ό,τι θέλεις. Πες μου τι να κάνω»

«Είχε εκπλαγεί από την πράξη μου. Είμαι σίγουρη πως στα μύχια της ψυχής του θα καταριόταν το Ισραήλ και την Αμερική χίλιες φορές».

«Τι συναρπαστική εμπειρία να αναγκάζεις όλους τους πύργους ελέγχου, ακόμα και του Ισραήλ, να μεταδίδουν τα συνθήματά μας: Λαϊκό Μέτωπο, Ελεύθερη Αραβική Παλαιστίνη».

«Ο πιλότος ήταν ο πρώτος που φώναζε το σύνθημα. Το είπε με τρεμάμενη φωνή. Είναι ένας μικροαστός Αμερικάνος που του είχαν μάθει να αγαπάει τον εαυτό του περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. Δεν είχα καμιά αμφιβολία πως ο εγωισμός είναι αμερικανική αρετή που φανερώνεται όταν οι Αμερικανοί δεν δρουν συλλογικά κάτω από μια νικηφόρα ηγεσία. Θυμάμαι πως τράπηκαν σε φυγή από την Ιαπωνία και πως υποχώρησαν σαν πρόβατα από την Άπω Ανατολή. Δεν νομίζω πως ο πιλότος θα θυσιάζε την ζωή του για την Αμερική».

«Τι ευχάριστη στιγμή όταν πέταγα πάνω από την πατρίδα μου με το αεροπλάνο του εχθρού. Ω, Θεέ μου! Τι όμορφη γη. Ένοιωθα σαν να πέφτω και να πεθαίνω στα χέρια του εχθρού μου. Να προσγειωθώ, να σβήσω μέσα στην αιωνιότητα και να γίνω χώμα της Παλαιστίνης.... Η επαναστατική όμως αρχοντιά που έχουμε, με ωθεί στο να θυσιάσω την προσωπική μου επιθυμία να ενωθώ με την γη, για να σώσω τα παιδιά που δεν έχουν διαπράξει κανένα αμάρτημα εναντίον μου ή εναντίον του λαού μου. Οι επιβάτες δεν είναι ένοχοι για κανένα έγκλημα. Και εμείς από την πλευρά μας, δεν είμαστε φίλοι όλων των λαών;»

«Τώρα θυμάμαι την στιγμή που επικοινωνήσα με το Κάιρο και μεταβίβασα τους επαναστατικούς χαιρετισμούς στον Αιγυπτιακό Αραβικό Λαό. Ο πύργος ελέγχου στο Κάιρο ήθελε να ξέρει που πηγαίναμε. Τους είπα στην Λύδδα. «Όχι, Θεέ μου! » είπε. «Ναι, στην Λύδδα» του απάντησα. «Και τι θα κάνετε εκεί;» «Επίσκεψη», είπα».

«Λίγο αργότερα ήρθα σε επαφή με τον πύργο της Λύδδας, ο οποίος επέμενε να μου απευθύνεται ως TWA 840. Του είπα να το βουλώσει και αρνήθηκα να του απαντήσω, αν δεν μου απευθυνόταν ως Λαϊκό Μέτωπο, Ελεύθερη Αραβική Παλαιστίνη. Το να εξαναγκάσω σε τέτοια υποχώρηση έναν Σιωνιστή, ήταν πράγματι μεγάλο κατόρθωμα».

«Οι Ισραηλινοί πίστευαν πως ο Σαλίμ κι εγώ, θα ανατινάζαμε το αεροπλάνο μαζί με τους επιβάτες. Τι ηλίθιοι! Πρέπει να νομίζουν ότι είμαστε ένα μάτσο αυτοκαταστροφικοί γκάνγκστερς, όπως οι αρχηγοί τους».

«Στην Δαμασκό ανατινάξαμε το πιλοτήριο του ιμπεριαλιστικού αεροπλάνου, για να δείξουμε την στρατηγική μας, ότι ο στόχος μας είναι να χτυπήσουμε τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα όπου και αν βρίσκονται. Το Λαϊκό Μέτωπο θα καταστρέψει τον προδότη εχθρό-τον εχθρό της ανθρωπότητας, των δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης. Ευλογημένα τα όπλα που εκπληρώνουν τις πράξεις μας και τα επαναστατικά μυαλά που συλλαμβάνουν τις ιδέες και τις σχεδιάζουν. Θα νικήσουμε»

« Δεν έχω ύπνο. Ακούω τους φυλακισμένους που βασανίζονται στα μπουντρούμια της Συρίας. Δεν συγχωρώ τα βασανιστήρια, όποιο κα αν ήταν το έγκλημα. Σιχαίνομαι να ακούω έναν άντρα να κλαίει από τον πόνο. Σιχαίνομαι να προκαλώ πόνο σε οποιοδήποτε άνθρωπο, γιατί ξέρω πως είναι να πονάς –πόνος και αγωνία για την χαμένη πατρίδα ενός ολόκληρου λαού, ο πόνος ολόκληρου του έθνους μου. Ο πόνος επηρεάζει την ψυχή μου, όπως και η καταδίωξη του λαού μου. Από τον πόνο αντλώ την δύναμη να αντισταθώ και να υπερασπιστώ τους κατατρεγμένους».

«Λαέ μου, πατρίδα μου, Παλαιστίνη μου! Για σας θα αντισταθώ, για την τιμή σας θα υπομείνω κάθε πόνο»

Παλαιστίνη, αγαπημένη μου !

Για σένα θα αγωνιστώ,

θα αγωνιστώ και θα ανοίξω τον δρόμο,

τον δρόμο της επιστροφής

Μια νικηφόρο επιστροφή σε όλους τους γονείς, σε όλους τους εραστές

Σήμερα είμαι ένα ηφαίστειο,

ένα ηφαίστειο της επανάστασης,

το ηφαίστειο του Μετώπου

η επανάσταση του Μετώπου

Ναι, η εξέγερση της επιστροφής.
Το Μέτωπο είναι ελεύθερο
Το Μέτωπο για την Παλαιστίνη δείχνει τον δρόμο για όλους,
Για όλο τον αραβικό μου λαό με όπλα
Με κανόνια δρα το Μέτωπο μου
Και με μυαλό
Ναι, με μυαλό δρούμε, δρούμε, δρούμε!

Έγραψα ένα γράμμα στην μητέρα μου. Στη μητέρα μου και σε όλες τις μητέρες:

«Σε σένα, αγαπημένη μου, γράφω αυτές τις γραμμές. Που είσαι; Σε βλέπω μόνο στην φαντασία μου...περιμένεις την επιστροφή μου....υπομονή, μητέρα.....θα επιστρέψω...θα σε δω, αγαπημένη, στα χέρια των εχθρών σου....Πνίγομαι....στο χείλος του θανάτου, κάθε φορά που σε σκέφτομαι....

Ω, Θεέ μου, φύλαγε την και φύλαγε τον λαό μου, όπως προστάτεψες κι εμένα. Φύλαξε τους από την καταδίωξη του εχθρού. Τύφλωσε τον εχθρό κάθε φορά που προσπαθεί να παραβιάσει το σπίτι μου....η Παλαιστίνη δεν είναι μόνο μάνα μου....είναι αδερφή, φίλη, σύντροφος.

Αχ, πόσο καίγομαι για την Παλαιστίνη, για την αγαπημένη μου, για τους αδερφούς και τις αδερφές στο μικρό κλουβί της Συρίας, όπου νοιώθω σωματικά δεμένη και πνευματικά ελεύθερη και οικουμενική, γιατί ξεπέρασα το ειδικό και έφτασα το απόλυτο καλό-το καλό του καταπιεσμένου.

Το αίσθημα του ξεριζωμού με ακολουθεί παντού. Το αίσθημα του να είμαι χωρίς κράτος, χωρίς πατρίδα, μπορεί να σβηστεί μόνο με την επιστροφή! Θεέ μου, τι απαίσιο ανθρώπινο δίλημμα να αποχωρίζεται κάποιος με την βία την πατρίδα του.

Ναι, αισθάνομαι χωρίς λιμάνι...γιατί η γη μου βιάστηκε....είναι κάτω από τις μπότες των Σιωνιστών...ενός λαού που έδιωξε την μητέρα μου και όλες τις μάνες και βιάζε την αληθινή Μητέρα Παλαιστίνη.

Ορκίζομαι στην επανάσταση μου, στην ανθρωπιά μου, ότι θα γυρίσουμε τους Παλαιστίνιους στα σπίτια τους και θα αποκτήσουμε ξανά την χαμένη ανθρωπιά μας!»

Ναι, έχουμε χάσει τα πάντα
Έχουμε χάσει την ζωή και το νόημα της
Έχουμε χάσει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια
Είμαστε ένας λαός που έχασε την πατρίδα του
Και αυτός που έχασε την πατρίδα του, έχει χάσει την ζωή του
Γιατί η γη είναι η πηγή της ζωής.

Αγαπημένη μου, θα επιστρέψω με τα φτερά του αετού
Για σένα
Θα επιστρέψω για να γεμίσω με τρόμο
την καρδιά του εχθρού

Θα σταματήσω τον εχθρό
Θα τον εξοντώσω
Και γιατί όχι;
Πως μπορώ να ξεχάσω
την οργή της θύελλας που μας χτύπησε;

Αγαπημένε μου πατέρα,
χιλιάδες χαιρετισμούς στέλνω στην ψυχή σου, πατέρα μου
και στις ψυχές όλων των Παλαιστίνιων πατεράδων.
Βασανισμένος έφυγες από την Παλαιστίνη και
έζησες ξεριζωμένος.
Η επιθυμία αντικατέστησε την υγεία,
η δυστυχία την ευτυχία, το μίσος την αγάπη,
η ταπείνωση την υπερηφάνεια.

Πατέρα, αναπαύσου και να είσαι σίγουρος πως
θα εκδικηθώ για την τιμή σου
θα αποκαταστήσω την αξιοπρέπεια σου....
Την τιμή και την αξιοπρέπεια όλων των μαρτύρων!
Με κανόνια, σφαίρες και ξιφολόγχες!
Από τους ουρανούς θα κατέβουμε,
Από την θάλασσα θα έρθουμε,
Από το όρος Καρμέλ θα γλιστρήσουμε
στην καρδιά της Χάιφα.
Το Μέτωπο μου θα το κάνει αυτό
για να φροντίσει τους πληγωμένους,
να προστατέψει τους απροστάτευτους
και να εμπνεύσει τα παιδιά της απόγνωσης.

Μητέρα, δεν μπορώ να το κρατήσω άλλο μυστικό:
Αγαπώ την Παλαιστίνη και δεν έχω άλλη αγάπη
Γι' αυτό στέκομαι με σταθερότητα και επιμονή
Χωρίς φόβο, ο λαός μου αντιμετωπίζει την τυραννία και την καταπίεση

Μείνε μαζί μου, αγαπημένη μου, θυμήσου τους μάρτυρες μας
Θυμήσου την κλεμμένη γη μας.
Αντιμετώπισε όλες τις δυσκολίες με επαναστατική βία!
Ο δρόμος είναι μακρύς και δύσκολος
και η ανάκτηση της πατρίδας απαιτεί σταθερότητα
Δεν θα σκύψουμε τα κεφάλια μας
Ο εχθρός μπορεί να είναι δυνατός...αλλά εμείς είμαστε πιο δυνατοί.
Ο σκοπός μας είναι σωστός και δίκαιος
Και έχουμε αρχίσει να πιστεύουμε στον εαυτό μας.

Δεν γνωρίζουμε τον φόβο.
Περίμενε με, περίμενε την νίκη.
Θα επιστρέψουμε!»

Στις 3 Σεπτεμβρίου άκουσα με έκπληξη πως οι Σύριοι είχαν απελευθερώσει τέσσερις Ισραηλινούς, ενώ ο Σαλίμ κι εγώ παραμένουμε στο κρατητήριο. Άρχισα να φωνάζω στους Σύριους, απειλώντας τους με αντίποινα. Οι νοσοκόμες προσπάθησαν να με ηρεμήσουν, εξηγώντας μου πως το νοσοκομείο δεν ήταν φυλακή και πως αν ήθελε να φύγω γρήγορα, θα έπρεπε να φάω. Τους υποσχέθηκα πως θα φερόμουν καλύτερα αν μου έφερναν εφημερίδες και με άφηναν να ακούσω ράδιο. Συμφώνησαν και όταν άκουσα μια εκπομπή που αναφερόταν στην αεροπειρατεία, ένοιωσα την κούραση μου να αντισταθμίζεται. Λίγο αργότερα, ο Αξιωματικός υπηρεσίας των Ένοπλων Δυνάμεων της Συρίας, ο Στρατηγός Μουσταφά Τλας, μπήκε στο δωμάτιο μου-ο πιο διακεκριμένος επισκέπτης μου. Ο Στρατηγός είπε πως δεν εγκρίνει καθόλου την πράξη μου και υπαινίχτηκε πως ήμουν πράκτορας της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας και πως πήγα το αεροπλάνο στην Συρία για να ντροπιάσω τους Σύριους και να δώσω στον Νάσσερ μια προπαγανδιστική ώθηση.

Τον διαβεβαίωσα ότι το Μέτωπο ήταν τελείως αυτόνομο και δεν έπαιρνε διαταγές από κανέναν. Αναφέρθηκα στο θέμα της απελευθέρωσης των Ισραηλινών και μου είπε πως εγώ ήμουν «φιλοξενούμενη, όχι φυλακισμένη της Συρίας». «Θα προτιμούσα να μην ήμουν φιλοξενούμενη κανενός, γιατί πρέπει να επιστρέψω στην βάση μου και να συνεχίσω την δουλειά μου», του είπα και του ζήτησα αν μπορούσε να κανονίσει μια συνάντηση με τον Πρόεδρο Αττασί. Μου εξήγησε πως ο Πρόεδρος ήταν στην Αίγυπτο σε μια διακρατική συνάντηση και δεν ήξερε πότε θα επέστρεφε.

Ο Στρατηγός έφυγε και τον Σαλίμ κι εμένα, μας μετακίνησαν σε ένα άλλο δωμάτιο, μαζί με άλλους τέσσερις. Αρχίσαμε να συνειδητοποιούμε ότι όσο δείχναμε τον εκνευρισμό μας τόσο οι Σύριοι γίνονταν πιο ήπιοι και εξυπηρετικοί. Απαιτήσαμε να μάθουμε γιατί μας κράταγαν και για πόσο ακόμα θα συνεχιζόταν αυτή η κατάσταση. Δεν υπήρξε απάντηση. Γύρω στις δέκα το βράδυ, μας επισκέφτηκε ο Συνταγματάρχης Αλί Ζαζά (τόρα είναι Υπουργός Εσωτερικών υπό τον Πρόεδρο Χαφέζ Αλ Ασάντ) και άρχισα να υποψιάζομαι τι μας περίμενε. Ο Ζαζά ήρθε μαζί με άλλους δύο άντρες, που παρουσιάστηκαν ως διοικητές της Σάιγκα (η Σάιγκα είναι αντιστασιακή ομάδα που υποστηρίζεται από την Συρία). Θέλανε να μας μιλήσουν. Για τις επόμενες τέσσερις ώρες, μιλάγαμε για την ιστορία της αντίστασης, τον ρόλο της Φατάχ, το Παλαιστινιακό Εθνικό Κογκρέσο και την αξία του, την φύση του σοσιαλισμού. Ήταν ξεκάθαρο πως η Σάιγκα ήταν παρακλάδι του Μπαάθ στην Συρία και δεν είχε κανένα ανεξάρτητο χαρακτηριστικό. Αν και συμφωνούσαμε σε κάποια σημεία, είχαμε την γενική αίσθηση ότι το Μπαάθ του Αττασί, ο Τζεντίντ και ο Μάκους (η τριανδρία που κυριαρχεί την Συρία) πίστευαν στον αριστερό Μπααθισμό και όχι στον επιστημονικό σοσιαλισμό και τον διαλεκτικό υλισμό.

Στις 4 Σεπτέμβρη, πρέπει να είχαμε γίνει πολύ γνωστοί κα σεβαστοί. Τέσσερις κυρίες με εμφάνιση και συμπεριφορά αστικής τάξης ήρθαν να μας επισκεφτούν και μου έφεραν ένα μπουκέτο λουλούδια. Οι τρεις ήταν εκπρόσωποι της Συριακής,

Παλαιστινιακής και Λιβανέζικης Ένωσης Γυναικών και η τέταρτη εκπρόσωπος της Φατάχ. Τις κοίταξα με περιφρόνηση και τις ρώτησα αν τα λουλούδια ήταν ο κατάλληλος τρόπος να αποδώσουν τιμές σε μια ζωντανή επαναστάτρια, που είχε φέρει εις πέρας την αποστολή της. Ξαφνιάστηκαν. Μία είχε το θράσος να κρίνει το Μέτωπο για την επιχείρηση, λέγοντας πως ήταν μια προσπάθεια από μεριά μας για να επισκιάσουμε την φωτιά στο Αλ Άκσα, μια πράξη που κέρδισε την συμπάθεια για τους Άραβες και ένωσε τους Μουσουλμάνους σε όλο τον κόσμο πίσω από μία πολιτική. (Σε μια επείγουσα συνδιάσκεψη των αραβικών κρατών, το Ισραήλ κατέστη υπεύθυνο για τον εμπρησμό του τζαμιού και κατηγορήθηκε ότι βανδάλισε ένα Μουσουλμανικό Τέμενος για να το ιουδαιοποιήσει.)

Τους εξήγησα πως το περιστατικό με το Αλ Άκσα έγινε μια βδομάδα πριν την επίθεση μας και δεν είχε καμία σχέση με την πράξη μας. Επιπλέον, επέμενα πως δεν επιδιώκουμε μια ενότητα που θα βασιζόταν στην θρησκευτική μισαλλοδοξία, αλλά αγωνιζόμαστε για την ενότητα των αντί-ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Οι καλεσμένες μου δεν εντυπωσιάστηκαν. Ήταν εκνευρισμένες που μια «τυχάρπαστη» σαν εμένα, τόλμαγε να συκοφαντεί τα είδωλα τους. Έφυγαν αγανακτισμένες και δεν ξαναγύρισαν για να με διασκεδάσουν με τα γυναικεία πάθη τους και την μόδα τους.

Το βράδυ της 4^{ης} Σεπτεμβρίου ήταν ένα ακόμα θλιμμένο βράδυ για μένα. Έμαθα για τον θάνατο ενός μεγάλου επαναστάτη ηγέτη, του Χο Τσι Μινχ. Ο θάνατος του Χο με χτύπησε σαν κεραυνός. Ένοιωσα πως ένα κομμάτι μου πέθανε μαζί του. Ήταν το ίδιο αίσθημα που είχα όταν έμαθα για την δολοφονία του Τσε. Ήξερα πως η αρχές του Χο θα ζούσαν και ότι ήταν ένας μεγάλος άνθρωπος που είχε ζήσει γεμάτη ζωή και βοήθησε στο να απελευθερωθεί ένα ουσιαστικό κομμάτι της πατρίδας του. Ήμουν όμως λυπημένη και πέρασα την νύχτα ξάγρυπνη, να αναπολώ το μεγαλείο του Χο και το τι θα μπορούσαμε να μάθουμε εμείς οι Παλαιστίνιοι από αυτόν. Το επόμενο πρωί έγραψα ένα ποίημα.

Μέσα σε πέντε βδομάδες, από τις 5 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 11 Οκτωβρίου, ο Σαλίμ κι εγώ μεταφερθήκαμε σε τρεις διαφορετικούς «χώρους φιλοξενίας». Ήμουν σίγουρη πως οι Σύριοι δεν φοβόντουσαν εμάς. Φοβόντουσαν το Μέτωπο και τα ηρωικά τους κατορθώματα. Σίγουρα θυμούνται έντονα το πώς το Μέτωπο απήγαγε τον Δρ. Χαμπάς, που είχαν φυλακίσει το 1968, μαζί με τους Σύριους φρουρούς του από την πιο καλά φυλασσόμενη φυλακή της Συρίας.

Οι Σύριοι μας μετακινούσαν συνέχεια με την ελπίδα να αποτρέψουν μια παρόμοια «απαγωγή». Ωστόσο, η δική μας «απαγωγή» δεν είχε σχεδιαστεί ποτέ, γιατί η συνεχιζόμενη φυλάκιση μας στην Συρία, ήταν μια αποτελεσματική κατηγορία σε ένα καθεστώς που παρουσιαζόταν ως ένας επαναστατικός υπερασπιστής των πολέμων του λαού και την ίδια ώρα ανέτρεπε τις επαναστατικές επιχειρήσεις. Οι Σύριοι πίστευαν πως εν μέρει βοηθούσαν με το να πραγματοποιούν κάποιες από τις επιθυμίες των «φιλοξενούμενων» τους.

Μας πήγαν στο αεροδρόμιο και μας επέτρεψαν να βγάλουμε φωτογραφίες το Μπόινγκ 707. Επισκεφτήκαμε επίσης και κάποια μέρη στην Δαμασκό, ανάμεσα τους και το μισητό σύμβολο της ήττας μας, το Παλάτι Μπλουντάν, από όπου εκφωνήθηκε

το κάλεσμα της αραβικής ηγεσίας για να λήξει η γενική απεργία του 1936-μια πράξη που σημάδεψε την τύχη των Παλαιστινίων και επέτρεψε στους Βρετανούς και τους Σιωνιστές να εξαφανίσουν τα επαναστατικά χαρακτηριστικά εκείνης της εποχής. Έπρεπε να απαιτήσουμε, να απειλήσουμε και να παλέψουμε για να βελτιώσουμε τις κοινωνικές συνθήκες με τις οποίες ζούσαμε και για να χαλαρώσει λίγο η ασφυχτική επιτήρηση που είχαμε. Σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις καταφύγαμε σε απεργία πείνας. Μπορούσαμε να δεχτούμε κάποιους επισκέπτες, αλλά δεν είχαμε καμία ελευθερία να κινηθούμε ή να επικοινωνήσουμε με τους συνεργάτες μας. Ένοιωθα μόνη και περιορισμένη. Ο Σαλίμ ήταν έξαλλος και μου ήταν δύσκολο να δεχτώ συναισθηματικά το γεγονός ότι βρίσκονται σε μια «αραβική φυλακή», παρόλο που είχαμε σκεφτεί αυτό το γεγονός πριν ξεκινήσουμε την αποστολή μας. Είχα αρχίσει να γίνομαι εγωκεντρική. Ήθελα όμως να εκφράσω το κοινωνικό μου ενδιαφέρον, να αγγίζω ένα πιο ευγενές μέλλον. Αρχισα να γράφω.

Πόσο άθλιος μπορεί να καταντήσει κάποιος
 όταν σκέφτεται μόνο τον εαυτό του και κανέναν άλλον
 Πόσο απογοητευμένος μπορεί να αισθάνεται κάποιος
 Όταν σκέφτεται πως είναι ο τρίτος πυλώνας του κόσμου
 Πόσο ανούσια γίνεται η ζωή
 Όταν κάποιος σκεφτεί ότι η ζωή τελειώνει
 Ω, ψυχή μου, πόσο μισώ την επαναστατικότητα σου
 Όταν τα πάντα με πληγώνουν
 Δείξε οίκτο για μια στιγμή, ψυχή μου
 Δεν ήμουν πάντα ο πιστός υπηρέτης σου;
 Έχω ένα πολύ περίεργο αίσθημα...πόσο παιδικό!
 Επιθυμώ αγάπη...αγάπη.....αγάπη
 Θα αντισταθώ σε αυτή την επιθυμία, αλλά με νικάει
 Θα αφουγκραστώ την φωνή της αγάπης
 Θα αγκαλιάσω τον αγαπημένο μου και θα αποκοιμηθώ
 Είμαι ενωμένη με τους ανθρώπους μου-με την Παλαιστίνη.

Στις 11 Οκτωβρίου, 1969 ο Σαλίμ κι εγώ επισκεφτήκαμε τον Σύριο Υπουργό Άμυνας (τόρα είναι Πρόεδρος), τον Χαφέζ Αλ Ασσάντ. Είχαμε περάσει σαράντα πέντε μέρες σε κατ' οίκον περιορισμό, αποκομμένοι από τον έξω κόσμο. Θεωρούσα την παραμονή μας στην Δαμασκό σαν φυλακή. Ο Αλ Ασσάντ υιοθέτησε την επίσημη πολιτική, ότι μας παρέχει «φιλοξενία». Όταν επέμενα να αυτοαποκαλούμαι φυλακισμένη του Συριακού Μπαάθ, ο Υπουργός μας εξήγησε με απολογητικό ύφος ότι η κυβέρνηση του δεχόταν ξένες πιέσεις για να μας εκδώσουν ή να μας δικάσουν. Και οι δύο εναλλακτικές, είπε, ήταν δυσάρεστες. Εξέφρασε τον μεγάλο θαυμασμό του προς εμάς, ενώ υπαινισσόταν πως η επιχείρηση ήταν δουλειά των μυστικών υπηρεσιών της Αιγύπτου εναντίον της «επαναστατικής» Συρίας, κάτι που με προκάλεσε να πω ότι δυστυχώς οι αραβικές μυστικές υπηρεσίες ήταν ανίκανες να σκεφτούν, πόσο μάλλον να εκτελέσουν, μια τέτοια αποστολή. «Εξάλλου, κύριε

Υπουργέ, θα πρέπει να γνωρίζεται πως κάτι τέτοιο δεν ευσταθεί, γιατί οι αραβικές μυστικές υπηρεσίες γνωρίζουν πολύ καλά τα ζητήματα των άλλων αραβικών κρατών». Ο Αλ Ασσάντ με ρώτησε «Γιατί διαλέξατε να προσγειωθείτε στην Συρία;», υπονοώντας πως η πράξη μας είχε να κάνει με την φυλάκιση του Δρ. Χαμπάς, του Γενικού Γραμματέα του Μετώπου. Η απάντησή μου ήταν η εξής «Βασικά για πρακτικούς λόγους. Πρώτα απ' όλα, μας τελείωναν τα καύσιμα. Και επιπλέον ποια η διαφορά αν προσγειωνόμασταν στην Αίγυπτο ή στη Συρία; Και οι δύο χώρες δεν είναι προοδευτικές αραβικές;» Ο υπουργός δεν χάρηκε που τόνισα την λέξη «προοδευτικές». Του υπενθύμισα ότι ο Συνταγματάρχης Ζαζά μας υποσχέθηκε πως θα μας απελευθέρωνε σύντομα και θα κανόνιζε μια συνάντηση με τον Πρόεδρο Αττασί. Επιπλέον, είπα πως δεν έβλεπα κανέναν λόγο γιατί θα έπρεπε εμείς να παραμείνουμε στο μπουντρούμι, ενώ οι Ισραηλινοί αφέθηκαν ελεύθεροι. Ενοχλήθηκε και είπε «Είστε ελεύθεροι να φύγετε, Χαλέντα», χρησιμοποιώντας το ψευδώνυμο που επέμενα να χρησιμοποιώ όσο ήμουν κρατούμενη στη Συρία. Μέσα σε λίγα λεπτά, ο Σαλίμ κι εγώ ήμασταν έτοιμοι να φύγουμε. Ο Αλ Ασσάντ προσφέρθηκε να μας φιλοξενήσει λίγες μέρες ακόμα. «Σας ευχαριστώ πολύ», είπα «σαράντα πέντε μέρες είναι αρκετές. Την επόμενη φορά θα σας δω στο πεδίο της μάχης για την Παλαιστίνη».

Ο Σαλίμ πήγε στο Χομς της Συρίας, να δει τους γονείς του. Εγώ γύρισα αμέσως στον Λίβανο και έμαθα πως ο αδερφός μου ο Ουάλιντ είχε χτυπηθεί από την Λιβανέζικη χωροφυλακή, εξαιτίας της συμμετοχής μου στην αεροπειρατεία. Έπειτα, έφυγα για το Αμμάν και ξεκίνησα την δουλειά στον καταυλισμό Ουαχάντ.

6 Η Αμερική στην Ιορδανία

Κι ενώ εγώ έδινα την προσωπική μου μάχη για την απελευθέρωση του παλαιστινιακού λαού, οι Μεγάλες Δυνάμεις συνέχιζαν τις προσπάθειες τους να επιβάλλουν την δική τους ειρηνευτική λύση στην Μέση Ανατολή.

Για να μπορέσουν να εφαρμόσουν το Ψήφισμα 242 των ΗΕ, ο Γενικός Γραμματέας Γιου Θαντ όρισε τον Δρ. Τζάρινγκ ως τον προσωπικό του εκπρόσωπο στο νεοσυσταθέν αρχηγείο της Λευκωσίας, στην Κύπρο, τον Δεκέμβριο του 1967. Ο Τζάρινγκ ταξίδευε στο Κάιρο, στην Βηρυτό, στο Τελ Αβίβ και στο Αμμάν και ανέφερε στον Γιου Θαντ τα ευρήματα του και την πρόοδο. Περιοδικά, ο Γιου Θαντ έγραφε κάποιες επιφυλακτικές αναφορές στα ΗΕ, η ουσία των οποίων ήταν πως ο Δρ. Τζάρινγκ θα έπρεπε να συνεχίσει την αποστολή του και να «εντείνει» τις προσπάθειες του για να επιτύχει την «συμφωνία μεταξύ των μερών». Ο Τζάρινγκ συνέχισε την παγκόσμια περιοδεία του μέχρι τις 9 Απριλίου, 1969, όταν η αποστολή του «διακόπηκε προσωρινά» για να αφήσει περισσότερο χώρα στους εκπροσώπους των Τεσσάρων Δυνάμεων, όπως το έθεσαν οι Ισραηλινοί. Οι τελευταίοι τελικά συρρικνώθηκαν σε διήμερης διαπραγματεύσεις, κάτω από τις οποίες οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση θα επεξεργάζονταν έναν συμβιβασμό που θα αποφάσιζαν να «επιβάλλουν» και στους δύο εμπλεκόμενους υπό την αιγίδα των ΗΠΑ. Το ερώτημα της άρνησης της ύπαρξης μας μεταφέρθηκε από τους διαδρόμους των ΗΕ και την πολυμερή διπλωματία στην σφαίρα των σχέσεων των Μεγάλων Δυνάμεων, όπου τα παγκόσμια στρατηγικά συμφέροντα προηγούνταν τον δικό μας, ίσως ακόμα και αυτών των Ισραηλινών. Η Αραβική Ηγεσία ήταν υπέρ της «επιβεβλημένης λύσης», γιατί νόμιζαν πως θα μπορούσαν να την δικαιολογήσουν πιο εύκολα αν έλεγαν πως δεν μπορούσαν να εναντιωθούν στις επιθυμίες των μεγάλων δυνάμεων και ότι δεν μπορούσαν να εναντιωθούν με όλο τον κόσμο μόνοι τους. Το Ισραήλ αισθανόταν πως οι διαπραγματεύσεις των Τεσσάρων Δυνάμεων ήταν επιζήμιες. Κατά πρώτο λόγο, το Ισραήλ δεν είχε κανένα έλεγχο στις διαπραγματεύσεις. Δεύτερον, οι Ισραηλινοί αισθάνονταν ότι «η ζυγαριά έγερνε κατά του Ισραήλ», γιατί οι δύο δυνάμεις, η Σοβιετική Ένωση και η Γαλλία ήταν «εχθρικές» με την στάση του Ισραήλ. Όλα όμως τα μέρη που σχετίζονταν με την σύγκρουση στην Μέση Ανατολή, έβλεπαν το 1969 ως την χρονιά που θα λυνόταν η «Αραβό-ισραηλινή σύγκρουση», πριν οι αντάρτες γίνονταν τόσο επικίνδυνοι ως εναλλακτική, τόσο για το Ισραήλ όσο και για το Αραβικό καθεστώς. Για να καθησυχάσουν τους Παλαιστίνιους, πέταγαν μπαλόνια

που έγραφαν για μια παλαιστινιακή οντότητα και το Ισραήλ και η Αμερική έψαχναν απεγνωσμένα να βρουν αξιόπιστους αγοραστές στα κατεχόμενα εδάφη. Κανένας δεν ήταν διαθέσιμος.

Όσο μεγάλωνε η αντίσταση σε μια σχηματισμένη δύναμη και γινόταν μαγνήτης για τις αραβικές μάζες και όσο το «αδιέξοδο» στις συνομιλίες των ΗΕ και των Μεγάλων Δυνάμεων διαφαινόταν, οι συζητήσεις των Τεσσάρων Δυνάμεων αντικαταστήθηκαν με τις διήμερης διαπραγματεύσεις και μετά με τις μονομερές πρωτοβουλίες, με τους Σοβιετικούς και τους Αμερικανούς να συνεχίζουν να ανταγωνίζονται ανοιχτά για το χατίρι των αγαπημένων πελατών τους. Τελικά συμφωνήθηκε ότι οι ΗΠΑ θα προσπαθούσαν να αναλάβει δράση μονομερώς, ως μεσάζοντας με την σιωπηρή συμφωνία των Σοβιετικών και των Αράβων. Έχοντας αυτά υπόψη, η πρόταση του Ρότζερς τέθηκε σε εφαρμογή στις 9 Δεκεμβρίου, 1969.

Ο Ρότζερς τόνισε πως «υπήρχε το ενδεχόμενο ότι μια διαρκής ειρήνη μπορούσε να επιτευχθεί», μετά τον τρίτο αραβό-ισραηλινό πόλεμο. «Αυτή η ελπίδα δυστυχώς δεν γίνεται αντιληπτή», δήλωσε. Αλλά επειδή η Μέση Ανατολή «μπορεί εύκολα να ξαναγίνει η πηγή σοβαρών συγκρούσεων», οι ΗΠΑ αισθάνονται την ηθική υποχρέωση να προσπαθήσουν και να αποτρέψουν τον πόλεμο με το να θέσουν εαυτούς ως μεσάζοντες και να βοηθήσουν και τα δύο μέρη «να ξεπεράσουν την κληρονομιά της καχυποψίας» και για να «επιτύχουν έναν πολιτικό συμβιβασμό». Ο Ρότζερς ισχυρίστηκε πως οι ΗΠΑ διαβουλεύονται «απευθείας με την Σοβιετική Ένωση, προκειμένου να επιτύχουν μια ευρεία συμφωνία ανάμεσα μας». Η απόφαση των ΗΠΑ να αναλάβουν μια τέτοια δράση, είπε ο Ρότζερς, πάρθηκε «έχοντας πλήρη επίγνωση τεσσάρων σημαντικών παραγόντων»:

Πρώτον, γνωρίζουμε πως τα έθνη που δεν εμπλέκονται άμεσα, δεν μπορούν να κάνουν μια διαρκή ειρήνη για τους λαούς και τις κυβερνήσεις που εμπλέκονται. Η ειρήνη εναπόκειται στα μέρη της σύγκρουσης. Οι προσπάθειες των μεγάλων δυνάμεων μπορούν να βοηθήσουν. Μπορούν να γίνουν ο καταλύτης. Μπορούν να παρακινήσουν τα μέρη να μιλήσουν. Μπορούν να ενθαρρύνουν. Μπορούν να βοηθήσουν να καθοριστεί ένα ρεαλιστικό πλαίσιο συμφωνίας. Αλλά η συμφωνία ανάμεσα στις άλλες δυνάμεις, δεν μπορεί να υποκαταστήσει την συμφωνία ανάμεσα στα δύο μέρη.

Δεύτερον, γνωρίζουμε ότι η διαρκής ειρήνη πρέπει να συμφωνεί με τα νομικά συμφέροντα και των δύο πλευρών.

Τρίτον, ξεκαθαρίζουμε πως το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων έρχεται σε συμφωνία με το Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ. Το Ψήφισμα έχει συμφωνηθεί μετά από μακρές και επίμονες διαπραγματεύσεις. Είναι προσεχτικά ισορροπημένο, παρέχει την βάση για μια δίκαιη και διαρκή ειρήνη –έναν τελικό συμβιβασμό και όχι διάλλειμα ανάμεσα στους πολέμους.

Τέταρτον, πιστεύουμε πως μια παρατεταμένη περίοδος πολέμου και όχι ειρήνης, επαναλαμβανόμενης βίας και χάους, δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα κανενός έθνους, στην Μέση Ανατολή κι αλλού.

Ο Ρότζερς απευθύνθηκε στους Άραβες «για να δεχτούν την οριστική ειρήνευση μιας δεσμευτικής συμφωνίας» και κάλεσε τους Ισραηλινούς «να αποσυρθούν από τα κατεχόμενα εδάφη όταν εξασφαλιστεί η εδαφική τους ακεραιότητα, όπως προβλέπεται από το Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας». Ανέδειξε τα σημαντικά ζητήματα όπως ειρήνη, ασφάλεια, απόσυρση και έδαφος. Για να ιδρυθεί ένα κράτος ειρήνης, πρέπει να εγκαταλειφθεί η εριστική διάθεση και «να οριστούν επακριβώς οι υποχρεώσεις και οι συνθήκες για ειρήνη. Ο σεβασμός στην κυριαρχία και των δύο μερών και οι υποχρεώσεις πρέπει επίσης να οριστούν». Επιπλέον, ο Ρότζερς επέμενε ότι «η συμφωνία ειρήνης ανάμεσα στα μέρη θα πρέπει να βασίζεται στις δηλωμένες προθέσεις και στην πρόθεση για βασικές αλλαγές στην συμπεριφορά και τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στην Μέση Ανατολή». Για να διασφαλιστεί η ειρήνη θα πρέπει να υπάρξουν «ζώνες αποστρατικοποίησης και συμφωνίες για την ασφάλεια», που θα συμφωνήσουν τα δύο μέρη με την βοήθεια του Τζάρινγκ. Ο Ρότζερς τόνισε την ανάγκη για «ασφαλή και αναγνωρισμένα σύνορα» και πρότεινε πως η οριοθέτηση «δεν θα πρέπει να αντανakλά το βάρος της κατάκτησης και θα πρέπει να περιορίζεται σε επουσιώδεις αλλαγές που απαιτούνται για την αμοιβαία ασφάλεια». Στο ζήτημα των «προσφύγων», απλώς αναγνώρισε το γεγονός της «νέας συνείδησης των νεαρών Παλαιστινίων», των οποίων οι προσδοκίες και οι επιθυμίες χρειάζονται να «οδηγηθούν μακριά από την πικρία και την απογοήτευση, προς την ελπίδα και την δικαιοσύνη». Η Ιερουσαλήμ είπε, θα πρέπει να είναι μια «ενωμένη πόλη» με πρόσβαση για όλους τους ανθρώπους, θρησκείες και εθνικότητες. Όσο για την διοίκηση της, ο Ρότζερς πρότεινε «ρόλους και για το Ισραήλ και για την Ιορδανία στην κοινωνική, οικονομική και θρησκευτική ζωή της πόλης». Στο θέμα της ειρήνης ανάμεσα στο Ισραήλ και την Αίγυπτο, ο Ρότζερς παραδέχτηκε πως σε συναντήσεις με την Σοβιετική Ένωση, έχουν καταλήξει σε μια νέα φόρμουλα, που αποτελείται από τρεις βασικές αρχές:

Πρώτον, πρέπει να υπάρξει μια δεσμευτική απόφαση από το Ισραήλ και την Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία για ειρήνη, με όλες τις υποχρεώσεις που συνεπάγονται, ανάμεσα τους και η υποχρέωση να αποτρέπουν εχθρικές πράξεις, προερχόμενες από τα αντίστοιχα εδάφη τους.

Δεύτερον, οι λεπτομερείς διατάξεις της ειρήνης που σχετίζονται με την ασφάλεια των εδαφών, θα πρέπει να συμφωνηθεί ανάμεσα στα δύο μέρη, υπό την αιγίδα του Πρεσβευτή Τζάρινγκ, χρησιμοποιώντας τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στις διαπραγματεύσεις για την πράσινη γραμμή υπό τον Ραλφ Μπουνς, το 1949 στην Ρόδο. Όσο προχωράει ο διακανονισμός ανάμεσα στο Ισραήλ και την Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία, οι εξασφαλίσεις θα πρέπει να σχετίζονται πρωτίστως με την περιοχή Σαρμ Ελ Σέικ και τον έλεγχο πρόσβασης στον Κόλπο της Άγκαμπα, με την

ανάγκη ζωνών αποστρατικοποίησης όπως προβλέπεται στο Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας και τέλος με τις συμφωνίες για την Λωρίδα της Γάζας.

Τρίτον, στα πλαίσια της ειρήνης και των συμφωνιών για συγκεκριμένα μέτρα ασφάλειας, απαιτείται η απομάκρυνση των ισραηλινών δυνάμεων από τα εδάφη της Αιγύπτου.

Η ομιλία του Ρότζερς προκάλεσε ανησυχία και καχυποψία στο Ισραήλ. Η Πρωθυπουργός Γκόλντα Μέιρ χαρακτήρισε το σχέδιο ως «υψηλής επικινδυνότητας για την δική μας ασφάλεια». Ο Υπουργός Εξωτερικών Έμπαν είπε πως «είναι μαύρες οι προοπτικές για την ειρήνη». Στην Αμερική, ο Χιούμπερτ Χάμφρεϊ, ο ελπιδοφόρος πρόεδρος, είπε πως οι προτάσεις θυσιάζουν τα συμφέροντα και την φιλία των Ισραηλινών. Το εντιτόριαλ όμως των Νιου Υόρκ Τάιμς (11 Δεκεμβρίου, 1969) έγραφε πως η δήλωση του Ρότζερς ήταν «ειλικρινής», «ένα καθαρό κάλεσμα στη λογική και για ένα δίκαιο παιχνίδι» και «με τιμότητα έδειξε τον δρόμο για έναν λογικό συμβιβασμό, την μόνη εναλλακτική σε μια νέα διαμάχη που κανένα από τα εμπλεκόμενα έθνη ή οι μεγάλες δυνάμεις που είχαν αναμιχθεί πρωτύτερα, δεν αντέχουν να ρισκάρουν».

Από όταν το Ισραήλ χαρακτήρισε την πρόταση του Ρότζερς σαν «κατευνασμό των Αράβων», το Σιωνιστικό Κίνημα στην Αμερική ξαμολήθηκε για να δημιουργήσει κλίμα εναντίον της πρότασης και για να προσπαθήσει να αποσπάσει παραχωρήσεις από την κυβέρνηση ή να εξαναγκάσει τον Ρότζερς να αποσύρει κάποια ουσιαστικά σημεία όπως τις «επουσιώδεις αλλαγές» στα σύνορα και τον «κοινωνικό» ρόλο της Ιορδανίας στην Ιερουσαλήμ. Γι' αυτό τον σκοπό, είκοσι τέσσερις σιωνιστικές οργανώσεις στην Αμερική, συνεδρίασαν στις 25 Ιανουαρίου, 1970 στην Ουάσιγκτον, ανταποκρινόμενες στο κάλεσμα της Συνδιάσκεψης των Προέδρων των Μεγάλων Αμερικανό-Εβραϊκών Οργανώσεων, για να εκφράσουν «την βαθιά του ανησυχία» για τις πρόσφατες δηλώσεις των ΗΠΑ για την πολιτική στην Μέση Ανατολή. Κάτω από αυτή την επίθεση, ο Νίξον κατάρρευσε. Όχι μόνο έστειλε μήνυμα στην συνδιάσκεψη, επαναλαμβάνοντας την απόλυτη στήριξη της Αμερικής προς το Ισραήλ, αλλά έστειλε και τον προσωπικό του φίλο και εκπρόσωπο, τον Σιωνιστή Εβραίο βιομήχανο, τον Μαξ Φίσερ από το Ντιτρόιτ, πρόεδρο του Συμβουλίου Εβραϊκών Ομοσπονδιών και του Ταμείου Πρόνοιας, για να διαβάσει το γράμμα στους Σιωνιστές. Ο κύριος Φίσερ είπε στους πάνω από χίλιους αρχηγούς εβραϊκών κοινοτήτων και οργανώσεων ότι «η Αμερική βρίσκεται στο πλευρό των φίλων της. Το Ισραήλ είναι ένας από τους φίλους της». Και συνέχισε λέγοντας ότι ο Πρόεδρος «ετοιμάζεται να δώσει τον απαραίτητο στρατιωτικό εξοπλισμό, για να στηρίξει τις προσπάθειες των φίλων προσκεϊμένων κυβερνήσεων, όπως του Ισραήλ, να προστατέψουν τον λαό τους». Πιο συγκεκριμένα, το μήνυμα τόνιζε ότι «οι προοπτικές για ειρήνη στην περιοχή, ενισχύονται όταν οι κυβερνήσεις είναι σίγουρες πως ο λαός τους και τα σύνορα τους είναι ασφαλείς». Επιπλέον, το μήνυμα έλεγε πως η ειρήνη μπορεί να επιτευχθεί στην Μέση Ανατολή μέσω της «διαπραγματευτικής συμφωνίας ανάμεσα στο Ισραήλ και τα Αραβικά Κράτη». Ο Δρ. Ουίλιαμ Γουέξλερ, ο προεδρεύων της συνδιάσκεψης και πρόεδρος του

Μπνάι Μπρίθ, ικανοποιήθηκε με το μήνυμα. Πήρε πίσω την «βαθιά ανησυχία» και σχολίασε: «Το μήνυμα δείχνει πως ο Πρόεδρος καταλαβαίνει και μοιράζεται τις ανησυχίες μας. Δείχνει πως δεν θέλει καμία περαιτέρω τριβή στην Αμερικανική πολιτική». Ο Γουέξλερ τελείωσε λέγοντας ότι «η διαφωνία της εβραϊκής κοινότητας με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, δεν ήταν για τα κίνητρα και τις προθέσεις, αλλά για την τακτική». Οι Σιωνιστές τα κατάφεραν πάλι. Πήραν επιπλέον είκοσι τέσσερα αεροπλάνα Φάντομ από τα πενήντα που τους είχαν ήδη παραδοθεί το 1968. Ο Ρότζερς βρισκόταν σε άμυνα και δεν υπήρχε αντίστοιχο αραβικό λόμπυ, να τα βάλει με την δύναμη των Σιωνιστών.

Εν τω μεταξύ, στις 18 Δεκεμβρίου, 1969, το «προσχέδιο» της πρότασης των ΗΠΑ για «χωριστή ειρήνη» ανάμεσα στο Ισραήλ και την Ιορδανία, με τον πλήρη οδηγό, γνωστοποιήθηκε και στα δύο μέρη, κατόπιν συνεννόησης με τις Μεγάλες Δυνάμεις. Για να εξετάσουμε τις αμερικανικές προτάσεις, πρέπει να έχουμε στο νου μας δύο πράγματα: ότι η Συρία με τα Υψώματα του Γκολάν να βρίσκονται υπό ισραηλινή κατοχή, εξαιρείται από τις συζητήσεις των μεγάλων δυνάμεων και ότι η Ιορδανία έχει την υποχρέωση να καταστείλει το αντιστασιακό κίνημα, πριν την ολοκλήρωση των προτάσεων. Ακολουθεί μια περίληψη έντεκα σημείων του δεκασέλιδου εγγράφου των ΗΠΑ:

Σημείο 1^ο: Τα μέρη θα καθορίσουν τις διαδικασίες και το χρονοδιάγραμμα για την απομάκρυνση των ισραηλινών στρατευμάτων από όλα τα εδάφη της Ιορδανίας που καταχτήθηκαν στον πόλεμο του 1967.

Σημείο 2^ο: Κάθε χώρα θα αναλάβει την υποχρέωση να διατηρηθεί η ειρήνη ανάμεσα στις χώρες, δηλαδή θα απαγορεύει και κάθε πράξης βίας από την μία περιοχή στην άλλη. Αυτό δεσμεύει την Ιορδανία να αποτρέπει τις επιδρομές των ανταρτών.

Σημείο 3^ο: Οι δύο χώρες θα συμφωνήσουν για τα μόνιμα σύνορα που θα τις χωρίζουν, «περίπου» στα όρια της πράσινης γραμμής πριν τον πόλεμο του 1967, επιτρέποντας όμως κάποιες αλλαγές για την αντιμετώπιση πρακτικών ζητημάτων ασφάλειας και «για διοικητική και οικονομική διευκόλυνση».

Σημείο 4^ο: Το Ισραήλ και η Ιορδανία θα διευθετήσουν το ζήτημα του τελικού ελέγχου της Ιερουσαλήμ, λαμβάνοντας υπόψη ότι η πόλη πρέπει να είναι ενωμένη, με ελεύθερη κυκλοφορία προς όλα τα μέρη και με τις δύο χώρες να μοιράζονται τις κοινωνικές και οικονομικές ευθύνες της διακυβέρνησης της πόλης.

Σημείο 5^ο: Η Ιορδανία και το Ισραήλ θα συμμετέχουν στις εργασίες της τελικής συμφωνίας για την διοίκηση της Λωρίδας της Γάζας, παράλληλα με τις συμφωνίες που θα επιτευχθούν ανάμεσα στην Αίγυπτο και το Ισραήλ.

Σημείο 6^ο: Οι δύο χώρες θα διαπραγματευτούν πρακτικά ζητήματα ασφάλειας, όπως τον καθορισμό ζωνών αποστρατικοποίησης στην Δυτική Όχθη της Ιορδανίας, που θα ισχύσουν με την απομάκρυνση των ισραηλινών στρατευμάτων.

Σημείο 7^ο: Η Ιορδανία θα επιβεβαιώσει ότι τα Στενά του Τιράν και ο Κόλπος της Άκαμπα είναι διεθνή ύδατα, ανοιχτά για την ναυσιπλοΐα όλων των χωρών και ειδικά για το Ισραήλ.

Σημείο 8^ο: Αυτό το σημείο εξηγεί τον διακανονισμό για τους πρόσφυγες και τονίζει ότι ο Δρ. Γκουνάρ Τζάρινγκ των ΗΕ μπορεί να ιδρύσει μια διεθνή επιτροπή που θα καθορίζει την επιλογή κάθε πρόσφυγα να επιστρέψει στο Ισραήλ. Μιας και οι διαδικασίες θα είναι αναμφισβήτητα χρονοβόρες, η αμερικανική πρόταση αναφέρει ότι οι υπόλοιπες ενέργειες μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή, πριν τακτοποιηθεί το θέμα των προσφύγων.

Σημείο 9^ο: Οι δύο χώρες θα συμφωνήσουν από κοινού να αναγνωρίσουν επίσημα την κυριαρχία της κάθε χώρας, την εδαφική ακεραιότητα, την πολιτική ανεξαρτησία και το δικαίωμα να ζουν ειρηνικά.

Σημείο 10^ο: Η τελική συμφωνία θα καταγραφεί σε ενυπόγραφο έγγραφο και θα κατατεθεί στα ΗΕ. Μετά, οποιαδήποτε παραβίαση θα δίνει το δικαίωμα στην άλλη χώρα να αναστείλει τις υποχρεώσεις της, έως ότου διορθωθεί η κατάσταση.

Σημείο 11^ο: Η τελική συμφωνία θα «υπερθεματιστεί» από το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ και οι Τέσσερις Μεγάλες Δυνάμεις –Βρετανία, Γαλλία, ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση- θα «εστιάσουν τις μελλοντικές τους προσπάθειες» στο να βοηθήσουν όλα τα μέρη να τηρήσουν τους όρους της ειρήνης.

Τέλος, οι ΗΠΑ σημειώνουν πως η ειρήνη μεταξύ του Ισραήλ και της Ιορδανίας θα επιτευχθεί με την ταυτόχρονη συμφωνία μεταξύ Ισραήλ-Αιγύπτου, ένα σημείο που τόνισαν οι αξιωματούχοι των ΗΠΑ για να αντικρούσουν τις κατηγορίες των Αράβων ότι οι ειρηνευτικές προσπάθειες έχουν ως στόχο να διασπάσουν τον αραβικό κόσμο.

Πιστεύω πως το έγγραφο φανερώνει ολοκάθαρα το μεγάλο σχέδιο της Αμερικής για την Μέση Ανατολή. Η Αμερική προσβλέπει σ' ένα μόνιμο κράτος του Ισραήλ, στην ουδέτερη επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης στην περιοχή, στην διατήρηση της υπεροχής της Αμερικής και σε ένα αποδυναμωμένο και διασπασμένο αραβικό κόσμο, που θα στηρίζεται στους προσωπικούς ανταγωνισμούς και θα διοικείται από στρατιωτικές δικτατορίες ή παραδοσιακές μοναρχίες. Επιπλέον, οι προτάσεις που κατάθεσε η Αμερική με σκοπό την επίτευξη μιας «διαρκούς ειρήνης», αξιώνουν την μη-κυριαρχία της Παλαιστίνης, αλλά θα δεχόταν μια περιφέρεια Παλαιστινίων κάτω από την Ιορδανία ή το Ισραήλ ή υπό την κοινή κηδεμονία τους.

Οι καταγγελίες, οι διαμαρτυρίες, οι κατηγορίες και οι κόντρα κατηγορίες που έγιναν εναντίον των προτάσεων από τις αραβικές κυβερνήσεις, το Ισραήλ ή την Σοβιετική Ένωση ήταν, κατά την κρίση μου, μέρος της γενικής εξαπάτησης από την πλευρά των εμπλεκόμενων για να εφαρμόσουν τις προτάσεις σε βάρος των αραβικών μαζών γενικά και του παλαιστινιακού λαού ειδικά. Το πρόβλημα που παρέμενε ήταν το πώς η Αίγυπτος και το Ισραήλ θα έβλεπαν την συμφωνία και η κάθε μία θα διατηρούσε την υποτιθέμενη «υπεροχή» και πως οι υπερδυνάμεις θα ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις του πελάτη τους. Είναι αλήθεια πως μια γενικευμένη σύγκρουση στην περιοχή, θα «παρέσερνε» τις μεγάλες δυνάμεις, αλλά αν και οι δύο χώρες είχαν από πριν μια συμφωνία που τους απαγορεύει να επεμβαίνουν ή να αντιπαρατεθούν σε περιφερειακό επίπεδο, τότε οποιαδήποτε μάχη ξεκινήσει από λάθος ή βάση υπολογισμού, δεν θα κλιμακωνόταν σε έναν ολοκληρωτικό πόλεμο. Έτσι υπάρχει άπλετος χώρος για μανούβρες, από όλους τους ενδιαφερομένους.

Μόνο μέσα από αυτό το σκεπτικό, μπορεί να κατανοηθεί η προσπάθεια του Ισραήλ να ανατρέψει τον Νάσσερ το φθινόπωρο του 1969 και τον χειμώνα του 1970. Οι μεγάλες δυνάμεις υποτίθεται ότι σύστηναν αυτοσυγκράτηση, αλλά οι Ισραηλινοί ήταν πεπεισμένοι πως ο Νάσσερ ήταν το μόνο εμπόδιο στο είδος της «ειρήνης» που επιθυμούσαν. Τελικά, οι Ρώσοι υποστήριζαν την Αίγυπτο με τους πυραύλους της και οι Ισραηλινοί αναγκάστηκαν να σταματήσουν τις εισβολές τους στην Αίγυπτο. Τους έδωσε όμως ένα μεγάλο προπαγανδιστικό επιχείρημα να χρησιμοποιήσουν στην Αμερική και απαιτούσαν πως πρέπει να αντισταθμιστεί το ρωσικό οπλοστάσιο, για να διατηρηθεί «η ισορροπία δυνάμεων», υπέρ του Ισραήλ. Οι Αμερικανοί, που ποτέ δεν έκρυψαν την υποστήριξη τους στον Σιωνισμό και τους ισχυρισμούς του, ενώθηκαν σε μια καλά ενορχηστρωμένη, παγκόσμια σιωνιστική εκστρατεία που έλεγε ότι χιλιάδες Σοβιετικοί τεχνικοί και πιλότοι είχαν αναλάβει τα πάντα στον αιγυπτιακό στρατιωτικό μηχανισμό, από την στρατιωτική εκπαίδευση μέχρι την επάνδρωση των πυραύλων Σαμ και τις αερομαχίες εναντίον των Ισραηλινών. Επιπλέον, αργότερα άφησαν να φανεί ότι θα αναλάμβαναν τους Ρώσους και τους Άραβες συμμάχους τους. Όμως οι Σοβιετικοί, όχι μόνο αρνήθηκαν να δώσουν στην Αίγυπτο τα αναγκαία επιθετικά μέσα για να απελευθερώσουν τα κατεχόμενα εδάφη, αλλά μείωσαν και τις προμήθειες σε αμυντικό εξοπλισμό, με τον οποίο οι Αιγύπτιοι παρέμειναν στην ανοιχτή έρημο, για να διαφυλάξουν την γελοία στατική τους θέση, όπως τους συμβούλεψαν οι Ρώσοι. Όσο για την διένεξη ότι οι Αιγύπτιοι ετοιμάζαν να πραγματοποιήσουν αμφίβια επίθεση για να περάσουν την Διώρυγα του Σουέζ, αποδείχτηκε ότι ήταν μια προπαγανδιστική φάρσα που κατασκεύασε στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ και οι Σιωνιστές για να δικαιολογήσουν την μεγαλύτερη αμερικανική στρατιωτική και οικονομική βοήθεια προς το Ισραήλ. Σε καμιά στιγμή, οι Αιγύπτιοι δεν αποτέλεσαν απειλή για της πολεμική αεροπορία του Ισραήλ ή σκέφτηκαν να διασχίσουν την Διώρυγα. Το μόνο στο οποίο πρόσβλεπαν ήταν ο ελάχιστος στόχος, να αποτρέψουν τους Ισραηλινούς από το να περιφέρονται στον εναέριο χώρο της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας κατά βούληση. Αυτό φυσικά, δεν άρεσε στον Μωσέ Νταγιάντ και στους Αμερικανούς σπόνσορές του. Ολόκληρη η στρατηγική του

Νάσσερ βασιζόταν στην διατήρηση της εξουσίας και όχι στην απελευθέρωση των κατεχόμενων, όπως ο λεγόμενος «πόλεμος φθοράς» του, φανερώνει τόσο κραυγαλέα. Αλλά, προς έκπληξη, πάντα δήλωνε πως η Παλαιστίνη θα απελευθερωνόταν μόνο με την δύναμη των όπλων. Παρόλα αυτά, είχε συμφιλιωθεί με την ιδέα μιας Παλαιστίνης που θα έλεγχαν οι Σιωνιστές στα σύνορα της 4^{ης} Ιουνίου 1967. Ως υποστηρικτής της «πολιτικής λύσης», δεν αποστασιοποιήθηκε από αυτή την θέση, παρά μόνο για να βγάλει εκρηκτικούς λόγους προς εσωτερική κατανάλωση των Αράβων. Έτσι, ενώ οι διπλωμάτες πραγματοποιούσαν μυστικές συναντήσεις, οι καγκελάριοι αντάλλασαν σημειώματα και οι υπουργοί εξωτερικών περιφερόντουσαν ανά τον κόσμο, ψάχνοντας για μια ειρήνη «που θα βασιζόταν στην δικαιοσύνη», ο Χουσεΐν, σαν σημάδι καλής θέλησης προς τους Δυτικούς φίλους του, προχώρησε στην εφαρμογή των προτάσεων του Ρότζερς που αφορούσε στην Ισραηλινό-Ιορδανική ειρήνη: την σχεδιασμένη εξόντωση της αντίστασης.

Ενώ λάμβαναν χώρα αυτοί οι πολιτικοί μηχανισμοί, εγώ βρισκόμουν σε μια τρίμηνη περιήγηση στον Αραβικό Κόλπο και το Ιράκ με μια ομάδα πιστών επαναστατών –Σαλάχ Σαλάχ, ο εργατικός ηγέτης των Παλαιστινίων που αποφοίτησε από τις συριακές φυλακές για την παναραβική πολιτική δουλειά του, Ρασίντα Ομπέιντα, η πιο φοβιστική γυναίκα μαχητής από τα κατεχόμενα εδάφη, Σαλίμ Ισάουι, της δόξας της TWA και Τααλάτ, ο επαναστάτης που για δεκατρία χρόνια είχε τρομοκρατήσει τους Σιωνιστές της Ευρώπης. Ο σκοπός του ταξιδιού μας ήταν να διαδώσουμε την επαναστατική προπαγάνδα και να μαζέψουμε χρήματα για το Μέτωπο. Όχι μόνο φτάσαμε και επικοινωνήσαμε με τις αραβικές μάζες, αλλά μάθαμε και τις ανησυχίες τους, ειδικά την επιθυμία τους να διώξουν τους Βρετανούς από τον Αραβικό Κόλπο και να σταματήσουν την καταπάτηση της περιοχής από τους γιάνκηδες νέο αποικιοκράτες. Ήταν οι φτωχοί, οι εργάτες και οι χωρικοί που μας παρέλαβαν και μας έπνιξαν στα δώρα, όχι οι βασιλιάδες των πετρελαίων και οι πολιτικοί σύμβουλοι των τοπικών «κληστών». Επιστρέψαμε στο Αμμάν αρχές Φλεβάρη, στο δίνη της αντεπαναστατικής συνομοσίας.

Ο βασιλιάς Χουσεΐν είχε μόλις φτάσει από το Κάιρο, μετά από τις εκτενείς διαβουλεύσεις των κρατών της πρώτης γραμμής. Έμοιαζε να είναι σε βρίσκεται σε διφορούμενη ψυχική κατάσταση, καθώς έκανε κάποιες βαρυσήμαντες δηλώσεις, απειλώντας με σκληρές συνέπειες αν οι Ισραηλινοί δεν υλοποιούσαν το Ψήφισμα 242. Ωστόσο, αμέσως μετά κοινοποιούσε αρκετά περιοριστικά διατάγματα με τα οποία καταργούσε την αντίσταση από τις πόλεις, έκλεινε τις εφημερίδες και καταργούσε τις δημόσιες συνελεύσεις. Η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Πρώτα απ' όλα, αποφασίσαμε να σπάσουμε τον αποκλεισμό που επέβαλλε ο Χουσεΐν στις πόλεις. Μου ανατέθηκε να πάω στον καταυλισμό Σκούλαρ, κοντά στην Ζάρκα να μιλήσω δημόσια εναντίον των διαταγμάτων του Χουσεΐν και να εξηγήσω στις μάζες ότι οι πράξεις του πάνε μαζί με τις πράξεις των ΗΠΑ και του Ισραήλ. Άλλοι σύντροφοι ανέλαβαν την πολιτική γραμμή του Μετώπου σε όλους τους καταυλισμούς της Ιορδανίας. Ο Χουσεΐν ανταπόδωσε με το να διακόψει την παροχή νερού και

ηλεκτρικού ρεύματος-μια πράξη που επανέλαβε τον Σεπτέμβριο, με καταστροφικές συνέπειες για τους φτωχούς. Προκαλέσαμε την θέση του και καλέσαμε σε διαδηλώσεις σε όλη την Ιορδανία. Τα τσιράκια του προσπάθησαν να αποδιοργανώσουν τις δημόσιες συναντήσεις μας και δημιουργούσαν ταραχές. Αλλά οι περισσότεροι από αυτούς αντιμετωπίστηκαν με επαναστατική δικαιοσύνη. Η ένταση γρήγορα γιγαντωνόταν, καθώς γύριζα από το Αμμάν και διατάχθηκα να δώσω μια άλλη δημόσια διάλεξη στο σχολείο Τζαμπέλ Αλ Ταζ. Όταν έφτασα με μερικούς συντρόφους, ανακαλύψαμε πως το κοινό μας είχε ήδη διασκορπιστεί από τα στρατεύματα του Χουσεϊν και η ατμόσφαιρα ήταν ανατριχιαστική με τον ήχο από τα πολυβόλα να ακούγεται. Ο τοπικός διοικητής του Μετώπου μας συμβούλεψε να επιστρέψουμε στο Ουαχάντ, μέχρι νεότερας διαταγής. Το κάναμε χωρίς καμία ερώτηση.

Την παραμονή της 10^{ης} Φεβρουαρίου, ξαφνιάστηκα με την εμφάνιση της αδερφής του αρραβωνιαστικού μου, την Σαμιράχ. Είχε μόλις έρθει από την Βαγδάτη να επισκεφτεί τον Μπασίμ και να εξακριβώσει για λογαριασμό της οικογένειας της ότι άξιζα να γίνω νύφη τους. Ο Μπασίμ κι εγώ είχαμε αρραβωνιαστεί νωρίτερα, με την έγκριση του Μετώπου. Δεν ζητήσαμε την γνώμη από κανενός της οικογένεια πριν το ανακοινώσουμε.

Η Σαμιράχ δεν είχε ποτέ της στρατιωτική εκπαίδευση και δεν είχα πουθενά να την αφήσω για να είναι σε απόσταση ασφαλείας από το μέτωπο της μάχης. Ανησυχούσα για κείνη. Με τον άμεσο ιρακινό της τρόπο, έδιωξε όλους τους φόβους μου: «Λέιλα, θα κάνω ότι μου πεις. Είμαι κι εγώ Αραβίδα και θέλω να πολεμήσω». Της είπα χαρούμενα «Εντάξει, έλα μαζί μου στο Τζαμπέλ Αμμάν να παραδώσουμε κάποια μηνύματα». Πήρα ένα όπλο και μια χειροβομβίδα και μπήκαμε σε ένα ταξί. Καθώς ανεβαίναμε τον λόφο, είδαμε ένα στρατιωτικό τζιπ να καίγεται και ακούσαμε ανταλλαγές πυρών. Κάποιοι αδερφοί της Φατάχ μας σταμάτησαν και μας προειδοποίησαν ότι παρά ήταν επικίνδυνο να προχωρήσουμε. Ο οδηγός μας ζήτησε να βγούμε από το ταξί, γιατί όπως είπε δεν ήταν έτοιμος να πεθάνει. Προσπάθησα να τον πείσω να συνεχίσουμε. Δεν τα κατάφερα. Η Σαμιράχ είχε νευριάσει. Τον αποκάλεσε ξεδιάντροπο δειλό. Ο κακομοίρης μας είπε πως είχε οχτώ παιδιά να μεγαλώσει και μας άφησε, αφού αρνήθηκε να τον πληρώσουμε. Οι αδερφοί της Φατάχ μας ανέφεραν ότι όλη η περιοχή καιγόταν και οι άνθρωποι την εγκατέλειπαν. Ένας από αυτούς με αναγνώρισε και είπε πως η μάχη έχει ήδη αρχίσει. «Πήγαινε πίσω στο Ουαχάντ, Λέιλα». Του έδειξα την χειροβομβίδα και τον διαβεβαίωσα ότι ήμουν έτοιμη να πολεμήσω. Έτριξε τα δόντια του και είπε «Έλα μαζί μου, ας καλέσουμε το στρατιωτικό γραφείο να τους πούμε πως όλα τα σημάδια δείχνουν ότι ο Χουσεϊν πρόκειται να εξαπολύσει μια δολοφονική επίθεση εναντίον μας». Πήγαμε. Μετά η Σαμιράχ κι εγώ γυρίσαμε στο Ουαχάντ να αναφέρουμε τις εξελίξεις. Με το που φτάσαμε, ο Δρ. Χαμπάς μας διέταξε να ετοιμάσουμε βόμβες βενζίνης να ρίξουμε στους στρατιώτες του Χουσεϊν. Πήγα στο πλησιέστερο βενζινάδικο για να πάρω βενζίνη. Ο υπάλληλος μου είπε πως μπορούσα να πάρω όση θέλω και δεν δέχτηκε να πάρει ούτε ένα φιλς. Περάσαμε σχεδόν όλη τη νύχτα φτιάχνοντας βόμβες και

μοιράζοντάς τες στους αντάρτες μας. Μιας και το Μέτωπο δεν είχε κανέναν να του προμηθεύει όπλα, έπρεπε να βασιστούμε στις δικές μας πηγές και στα όπλα που παίρναμε από τον εχθρό. Η Συντρόφισσα Νάντια, μια γυναίκα διοικητής που διορίστηκε πρόσφατα στην περιοχή μας, ανακάλυψε πως είχαμε ξεμείνει από όπλα και πυρομαχικά και, χωρίς να το πει σε κανέναν, προχώρησε με την ομάδα της σε πέντε στρατιωτικές επιχειρήσεις σε κέντρα της ιορδανικής αστυνομίας, αρπάζοντας πάνω από ογδόντα όπλα και εκατοντάδες σφαίρες, χωρίς καμία απώλεια. Τα μεσάνυχτα, η συντρόφισσα Σουλαφάχ κι εγώ, προσφερθήκαμε να πάμε στο Τζαμπέλ Αμμάν, να επιθεωρήσουμε τις θέσεις μας και να πάρουμε αναφορά από πρώτο χέρι για τις κινήσεις του Χουσεΐν. Η ηγεσία συμφώνησε, με την προϋπόθεση να ταξιδεύαμε με πολιτικά ρούχα. Πριν φύγουμε όμως, επιμέναμε πως ο Δρ. Χαμπάς έπρεπε να μεταφερθεί σε πιο ασφαλές μέρος, μακριά από το Αμμάν. Έφερε αντιρρήσεις. «Γιατί πρέπει εγώ να φύγω, όταν εσύ και η Σουλαφάχ είστε έτοιμες να πεθάνετε για τον σκοπό;» Φύγαμε χωρίς να μιλήσουμε κι επιτρέψαμε στο Ουαχάντ αργά το ίδιο βράδυ.

Μόλις μας είχε πάρει ο ύπνος, ξυπνήσαμε από την μουσική των ημιαυτόματων και το μουγκρητό από το πυροβολικό του Χουσεΐν. Όλοι οι αγωνιστές αμέσως ανέλαβαν το καθήκον που τους είχε ανατεθεί. Εγώ έπρεπε να πάω στο τζαμί με τον σύντροφο Ουαντάντ και να αρχίσουμε να αναμεταδίδουμε τα νέα από το πεδίο της μάχης και να κινητοποιήσουμε τις μάζες να ξεσηκωθούν για να υπερασπίσουν την επανάσταση.

Στις 10 Φεβρουαρίου, 1970 έγινε η πρώτη μαζική επίθεση στην επανάσταση, από τον Νοέμβριο του 1968. Η μάχη μαινόταν όλη μέρα, αλλά τα στρατεύματα του Χουσεΐν αδυνατούσαν να σπάσουν τις καλά οχυρωμένες θέσεις μας. Στο Αμμάν έπεφταν πυρά από όλες τις κατευθύνσεις, αλλά η αντίσταση κράτησε άφοβα και ο Χουσεΐν αναγκάστηκε να οπισθοχωρήσει μετά την πρώτη μέρα, γεμάτη πυροβολισμούς. Σποραδικές μάχες συνεχίστηκαν να δίνονται περίπου για μια βδομάδα και εκατοντάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν και ακρωτηριάστηκαν. Η αντίσταση είχε αρκετές σοβαρές απώλειες. Το Μέτωπο έχασε τον Αμπού Ταλαάτ, έναν από τους πιο θαρραλέους συντρόφους. Η δολοφονία του Αμπού Ταλαάτ από τις μυστικές υπηρεσίες του Χουσεΐν, προκάλεσε θλίψη σε όλο το κίνημα της αντίστασης και δυνάμωσε την αποφασιστικότητα να παλέψουμε ενάντια στον Χασεμίτη δεσπότη. Στον Αμπού Ταλαάτ κάναμε ηρωική κηδεία. Χιλιάδες τον συνόδεψαν στο νεκροταφείο. Καθώς τον αποχαιρετούσαμε, η Ράμζια, γυναίκα του Αμντούλ Μοχσέν Χάσσαν, ενός μάρτυρα που σκοτώθηκε από τους Ισραηλινούς στην Ζυρίχη, έβγαλε έναν σύντομο, συγκινητικό λόγο, χωρίς να χύσει ούτε ένα δάκρυ:

Αμπού Ταλαάτ ζεις. Τα τρία παιδιά σε κρατάνε ζωντανό. Ο Αμντούλ Μοχσέν με άφησε με εννέα. Και οι δύο σας, αφήσατε δώδεκα πολεμιστές για την Παλαιστίνη να κρατήσουν την δάδα της ελευθερίας της. Σε διαβεβαιώνω ότι θα ξανακερδίσουμε την γη για την οποία πεθάνατε από τα χέρια άθλιων εγκληματιών. Ήρωα που έπεσες, σε χαιρετάμε. Πέθανες στην μάχη, φορώντας τις μπότες σου. Είσαι παράδειγμα για τους Παλαιστίνιους και για όλους τους καταπιεσμένους. Μακάρι το είδος σου να

πολλαπλασιαστεί σε χιλιάδες. Αγκάλιασε την γη από την οποία ήρθες και λιώσε στην αιωνιότητα της Παλαιστίνης, ώστε το χώμα της να τραφεί από το αίμα των μαρτύρων και των ηρώων. Ζεις, γιατί η επανάσταση θα ζήσει.

Η βάρβαρη σφαγή του Χουσεΐν εναντίον της αντίστασης, ανάγκασε τα διάφορα αγγήματά της να κάνουν μια προκαταρκτική απόπειρα να ενοποιηθούν. Έτσι, ανάμεσα στα ρυάκια αίματος και κάτω από τις αλυσίδες των αμερικάνικων τανκς του Χουσεΐν, γεννήθηκε η Ενωμένη Διοίκηση. Ωστόσο, δεν συμφωνήθηκε καμία συγκεκριμένη επαναστατική στρατηγική και δεν έγινε κάποια ενωμένη πράξη, αν και πολλοί σύντροφοι σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν εξαιτίας του ότι δεν υπήρχε συγκεκριμένο σχέδιο. Στις 6 Μαΐου, η αντίσταση επίσημα υιοθέτησε την στρατηγική του Μετώπου, με σκοπό να αποτρέψουν την πολυμέτωπη σκευωρία που σχεδιαζόταν για να την καταστρέψουν. Εν τω μεταξύ, ο Χουσεΐν είδε τα σημεία των καιρών. Απέσυρε τα διατάγματα του σε μια «μεγαλειώδη» χειρονομία για την αραβική «αλληλεγγύη» και χαρακτήρισε ως «παρανόηση» την αντίδραση της αντίστασης σε αυτά. Οι δυτικοί απολογητές του, εξήγησαν την «πολιτική αίσθηση» του Χουσεΐν ως έναν τρόπο για να αποφύγει τον εμφύλιο πόλεμο, «να αποτρέψει το λουτρό αίματος», γιατί δεν ήθελε να είναι «ένας φυλακισμένος στο παλάτι του, που όλοι τον μισούν» και γιατί «δεν φαίνεται να είναι στον χαρακτήρα του Χουσεΐν ούτε στο περιεχόμενο της βασιλείας του, να εντείνει μια τέτοια κατάσταση». (Λόντον Ομπσέρβερ, 17 Φεβρουαρίου, 1970). Παρόλα αυτά, παραδέχτηκαν πως ο Χουσεΐν δεχόταν από καιρό πιέσεις από την πρεσβεία των ΗΠΑ στο Αμμάν, να «τελειώνει» με τους Παλαιστίνιους.

Τον Φεβρουάριου του 1970, τα υπόγεια ρεύματα στην Ιορδανία ξεκαθάρισαν ακόμα και για έναν συνηθισμένο παρατηρητή. Δυστυχώς, πολλοί έξυπνοι άνθρωποι αρνήθηκαν να πιστέψουν στα μάτια τους. Οι δυο ασυμβίβαστες δυνάμεις που είχαν διπλή εξουσία στο Αμμάν, πράγματι έπρεπε να «το τελειώσουν». Το ερώτημα ήταν το πότε. Ο Χουσεΐν καθυστέρουσε την αποκάλυψη για δύο λόγους. Η Φατάχ και γενικά οι αραβικές μάζες πίστευαν ακόμα στον μύθο της αδελφότητας και ήταν έτοιμοι να συνυπάρξουν μαζί του. Ο ίδιος θεωρούσε την αντίσταση ένα πολύτιμο εργαλείο το οποίο μπορούσε να χρησιμοποιήσει για να χτυπήσει τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, για να κερδίσει περισσότερη συναίνεση και να πετύχει μια πιο συμφέρουσα συμφωνία ειρήνης, όταν έρθει η ώρα.

Στο Αμμάν δινόντουσαν σποραδικές μάχες ανάμεσα στην αντίσταση και τους Αμερικανούς μπράβους. Ο Τζόσεφ Σίσκο, ο Βοηθός Γραμματέα για την Μέση Ανατολή, επισκέφτηκε την Ιορδανία στα μέσα Απρίλη. Οι μάζες απεύθυναν ένα βροντερό «όχι» στα «ειρηνευτικά» σχέδια της Αμερικής. Αλλά ούτε η Αμερική ούτε ο Χουσεΐν ήταν έτοιμοι να κάνουν πίσω. Η καλά σχεδιασμένη συνωμοσία, άρχισε να ξεδιπλώνετε σιγά-σιγά, όταν οι Ειδικές Μονάδες Ασφαλείας του Χουσεΐν (SSS), άρχισαν να γυρίζουν στους δρόμους των μεγαλύτερων πόλεων και να προκαλούν την αντίσταση. Καθώς τα πρωτοκλασάτα αραβικά κράτη πλησίαζαν όλο και πιο κοντά στην «ειρήνη» με το Ισραήλ, και τα μέσα ενημέρωσης επικεντρώνονταν στις ελλείψεις της αντίστασης, τα μίσθαρνα όργανα της Ιορδανίας, περιφρονούσαν

ανοιχτά τους ιορδανικούς νόμους, προκαλώντας το χάος και προσπαθώντας να προκαλέσουν εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα τους Ιορδανούς και τους Παλαιστίνιους. Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης προέβλεψε τις επιπτώσεις μιας τέτοιας τακτικής, που αποκάλυπτε την μεγαλύτερη αδυναμία της αντίστασης – μια αδυναμία που προκάλεσε η δεξιά ηγεσία της Φατάχ- και αμέσως ξεκίνησε ένα αντί-επιθετικό κάλεσμα προς όλους τους πολίτες, να ενωθούν κάτω από μια σημαία. Το Λαϊκό Μέτωπο σταμάτησε αυτή την ενέργεια, καταλαμβάνοντας στρατηγικά σημεία στο Αμμάν και πιάνοντας όμηρο τον Πρώτο Γραμματέα της Αμερικανικής Πρεσβείας, για να απομονώσουν και να εκθέσουν τα διεφθαρμένα στοιχεία που κρύβονταν πίσω από τον Χουσεΐν και τους «συμβούλους» της CIA. Κάτω από την πίεση της αντίστασης, τον αφήσαμε ελεύθερο, αλλά η αντεπαναστατική βία εντάθηκε αντί να εξλειφθεί, αντίθετα από τις προσδοκίες της αντίστασης. Το Λαϊκό Μέτωπο προχώρησε στην κατάληψη των ξενοδοχείων Φιλαδέλφεια και Ιντερκοντινένταλ και κράτησε όλους τους ξένους, όμηρους. Ο Χουσεΐν βομβάρδιζε άγρια τους καταυλισμούς των «υποκειμένων του» με την δικαιολογία ότι είχε γίνει απόπειρα δολοφονίας στο πρόσωπο του, αλλά σταμάτησε όταν ανακάλυψε ότι σοβαρολογούσαμε. Η μάχη κράτησε μια βδομάδα. Πάνω από χίλιοι άνθρωποι θυσιάστηκαν στην τιμή του θρόνου του Χουσεΐν, αλλά μια ειρωνική στροφή της μοίρας, αποφασίστηκε παύση πυρός και δημιουργήθηκαν κοινές επιτροπές με εκπροσώπους του Χουσεΐν και των ανταρτών προκειμένου να επιβλέψουν την «ανακωχή». Η σφαγή, κατά τον δημοφιλή τρόπο των Αμερικανών να εξηγούν τις συνωμοσίες, τελικά αποδόθηκε στην οργή ενός συγκεκριμένου προσώπου, του Στρατηγού Ζεϊντ Μπιν Σάκερ, του οποίου η αδερφή είχε σκοτωθεί, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, από έναν αντάρτη πριν ξεσπάσει η μάχη. Τόσο αυτός όσο και ο Σαρίφ Νασίρ, θείος του Χουσεΐν, «παραιτήθηκαν» από τα αξιώματά τους και ο Χουσεΐν έγινε ο μοναδικός διοικητής των ένοπλων δυνάμεων «του».

Τα γεγονότα του Ιουνίου έδειξαν πως η Φατάχ δεν είχε πάρει το μάθημα της. Χάσαμε την ευκαιρία να ανατρέψουμε τον Χουσεΐν όταν είχαμε την εμπιστοσύνη του λαού και την δύναμη να κερδίσουμε τις κατακερματισμένες δυνάμεις του. Από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο, ο Χουσεΐν ένωσε τις δυνάμεις του, εκκαθάρισε τα βαρίδια και εξόντωσε όλους τους Παλαιστίνιους από τα υψηλά κλιμάκια των ένοπλων δυνάμεων που πιθανόν να μην του ήταν πιστοί. Η Φατάχ, σαν την «μεγαλύτερη» οργάνωση κομάντο, κωλυσιεργούσε και ταλαντευόταν. Τον Ιούνιο έγινε σαφές σε όλους ότι η «ραχοκοκαλιά» της αντίστασης δεν καθοδηγούσε, αλλά ακολουθούσε τις μάζες. Το Λαϊκό Μέτωπο, δεν χρειάζεται να το πω, πήρε την πρωτοβουλία και πίεσε τις άλλες αντιστασιακές ομάδες να το ακολουθήσουν. Μια καλά σχεδιασμένη στρατηγική και μια ευρηματική ηγεσία, εξουσίαζαν. Το Λαϊκό Μέτωπο γινόταν προοδευτικά η νέα εναλλακτική, ο νέος μαγνήτης των καταπιεσμένων, ο πρωτοπόρος της αραβικής σοσιαλιστικής επανάστασης. Τα αραβικά «αντιδραστικά» και «προοδευτικά» καθεστώτα άρχισαν να διακρίνονται σε «τίμιους» επαναστάτες (Φατάχ) και «τρομοκράτες» με «εισαγόμενες ιδεολογίες»

(Λαϊκό Μέτωπο). Ο Χουσεΐν ξεδιάντροπα ανακοινώσε πως η συμπεριφορά του Μετώπου ήταν αυτή που ντρόπιαζε τον αραβικό λαό και όχι οι εγκληματικοί βομβαρδισμοί στους απροστάτευτους «προσφυγικούς» καταυλισμούς. Οι μάζες δεν εξαπατήθηκαν. Ήξεραν ποιος είναι ο εχθρός και επικροτούσε την δράση μας, όταν υπερασπιζόμασταν τα φρούρια μας στους καταυλισμούς με θάρρος και χωρίς να συμβιβαστούμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Το Μέτωπο και η δράση έγιναν συνώνυμα. Όλοι ήξεραν πως ήμασταν σοβαροί επαναστάτες, και όχι «επαναστάτες» που έψαχναν «μια ειρηνική, πολιτική λύση» μέσω της διπλωματικής οδούς και χρησιμοποιούσαμε την μάχη σαν έναν τρόπο για να δείξουμε ότι μπορούσαμε να προκαλέσουμε φασαρίες. Οι μάζες ήθελαν απελευθέρωση, όχι χειραγώγηση. Έτρεχαν πίσω από το Μέτωπο, υποστηρίζοντας το δόγμα για τον πόλεμο των λαών και προστατεύοντας τον ένοπλο αγώνα.

Η γραμμή που χώριζε τον εχθρό από τον φίλο, άρχισε να γίνεται πιο ορατή την άνοιξη του 1970. οι μάζες γνώριζαν πως ο Χουσεΐν και οι Άραβες αντιδραστικοί ήταν αναπόσπαστο κομμάτι του εχθρικού στρατοπέδου. Σε αυτό που είχαν κατηχηθεί οι μάζες ήταν στο να πιστεύουν πως οι «προοδευτικοί» Άραβες αγωνίζονταν για την απελευθέρωση και τον εθνικισμό, το παναραβικό κύμα της επανάστασης –ένα κύμα που προκαλούσε τον ιμπεριαλισμό, τον Σιωνισμό, της αραβική αντίδραση. Εκείνη την μοιραία άνοιξη, οι «προοδευτικοί» έριξαν τα προσωπεία τους, όταν έστειλαν μηνύματα «ειρήνης» στην Ουάσιγκτον και το Τελ Αβίβ, με την έγκριση της Μόσχας. Τον Σεπτέμβριο του 1970, η «ειρηνευτική» στρατηγική τους και οι προσπάθειες τους να καθαρίσουν με την αντίσταση, άρχισαν να φαίνονται καθαρά. Τον Ιούλιο του 1971, ξεκαθάρισε τελείως το τοπίο, όταν ο Σαντάντ εγκατάλειψε τον Νασσερισμό και από τα σαλόνια του Πανεπιστημίου του Καΐρου, εξαπέλυσε έναν «πόλεμο φθοράς» εναντίον του Λαϊκού Μετώπου.

Στην πρωτομαγιάτικη ομιλία του, το 1970, ο Νάσσερ δήλωσε ότι η ευκαιρία για μια επαναπροσέγγιση των Αράβων και της Αμερικής, ξεθώριαζε γρήγορα. Αντί της συνηθισμένης επίθεσης εναντίον των ΗΠΑ, είπε πως η Αμερική ήταν μονόπλευρη και προκατειλημμένη υπέρ του Ισραήλ. Στην συνέχεια, ο Νάσσερ κάλεσε την Αμερική να διορθώσει τις σχέσεις της με τους Άραβες στα πλαίσια της «δικαιοσύνης» του Σκράντον τον Δεκέμβριο του 1968- μια ξεκάθαρη πρόσκληση προς την Αμερική, τον σύμμαχο του Σιωνισμού, να λειτουργήσει ως μεσάζοντας στην αραβό-ισραηλινή διένεξη. Ο Νάσσερ πίστευε πως έβαζε την Αμερική σε άμυνα: ξαφνιάστηκε όταν ο Ρότζερς, στις 19 Ιουνίου του απάντησε θετικά. Ο Ρότζερς ανέσυρε το παλιό δόγμα για «μια ειρήνη που θα βασίζεται στην δικαιοσύνη». Οι διπλωματικές σχέσεις διήρκησαν ένα μήνα. Και μετά , έσκασε η ιστορική βόμβα του Νάσσερ: στις 23 Ιουλίου, 1970, στην δέκατη όγδοη επέτειο της επανάστασης, δέχτηκε τις προτάσεις του Ρότζερς για ειρήνη στην Μέση Ανατολή. Ο Νάσσερ συμφώνησε όχι μόνο για «ειρήνη» με το Ισραήλ, σαν μακροπρόθεσμο στόχο, αλλά και για παύση του «πολέμου φθοράς», «παράδοση όπλων» και για την μη απόσυρση του Ισραήλ από τα κατεχόμενα πριν τις διαπραγματεύσεις.

Η «λαμπρή διπλωματική τακτική» του Νάσσερ, όπως την ονόμασε ο στενός του φίλος, Μοχάμεντ Χασανείν Χέικαλ, έστειλε ένα κύμα σοκ σε όλες τις αραβικές

επαναστατικές ομάδες. Οι «αντιθέσεις» της σιωνιστικής κοινωνίας, όπως είχε προβλέψει ο Νάσσερ, ήρθαν στην επιφάνεια. Το Γκαχέλ, το δεξιό κόμμα, παραιτήθηκε από τον «εθνικό συνασπισμό», όταν το Ισραήλ δέχτηκε την παύση πυρός. Τα αραβικά κράτη, με εξαίρεση το Ιράκ και την Αλγερία, στήριξαν προφορικά την «προσβλητική ειρήνη» του Νάσσερ. Οι δημοσιογράφοι χαιρέτισαν την πολιτική του. Οι Παλαιστίνιοι, οι πιστοί του Νάσσερ στο Αμμάν, στην κατεχόμενη Ιερουσαλήμ και στις μεγάλες πόλεις της Δυτικής Όχθης, βγήκαν στους δρόμους και φώναζαν «ο Νάσσερ είναι δειλός, ο Νάσσερ είναι προδότης». Η εικόνα του Νάσσερ αμαυρώθηκε, αλλά παρέμενε είδωλο για τις μάζες. Όταν όμως έδωξε τους Παλαιστίνιους φοιτητές από τα αιγυπτιακά πανεπιστήμια, έκλεισε τον σταθμό της Φατάχ, διέταξε τους συμμάχους τους στην αντίσταση να υποστηρίξουν δημόσια την πολιτική του και προσπάθησε να εξοντώσει το Λαϊκό Μέτωπο, η δημοτικότητα του έπεσε κατακόρυφα. Αν δεν είχε εκτεθεί ως συνεργάτης των γιάνκηδων, οι πράξεις του γεννούσαν αμφιβολίες στα μυαλά των πρώην θαυμαστών του. Ο κύβος ερρίφθη. Το έμβρυο της επανάστασης ήταν μόνο του. Οι Ρώσοι, οι Γιάνκηδες, η Αραβική άρχουσα τάξη και οι Σιωνιστές είχαν ενωθεί για να σκοτώσουν τον σπόρο της ελπίδας!

Στην ομιλία του στις 23 Ιουλίου, ο Πρόεδρος Νάσσερ επιβεβαίωσε τους στόχους της Αιγύπτου: την απομάκρυνση των Ισραηλινών από όλα τα κατεχόμενα αραβικά εδάφη και αναγνώριση των νόμιμων δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού. «Δεν θέλουμε πόλεμο για τον πόλεμο», είπε. «Θέλουμε να απελευθερώσουμε την γη μας. Θέλουμε τα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού. Δεχτήκαμε τις προτάσεις της Αμερικής που παρουσίασε ο Γραμματέας της Κυβέρνησης, Γουίλιαμ Ρότζερς. Δεν βλέπουμε να υπάρχει κάτι καινούριο σε αυτές. Τις είχαμε δεχτεί και στο παρελθόν. Το Ισραήλ είναι αυτό που τις απορρίπτει. Το Ισραήλ ρίχνει βόμβες χιλίων τόνων επάνω μας. Αλλά, όταν τα σύγχρονα σοβιετικά όπλα έφτασαν στην Αίγυπτο, δεχθήκαμε επίθεση και καμία εφημερίδα της Αμερικής δεν ανέφερε ότι το Ισραήλ έχει εβδομήντα δύο βάσεις πυραύλων για αμυντικούς σκοπούς. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει πως εμείς δεν έχουμε δικαίωμα να αμυνθούμε, όταν το Ισραήλ έχει αυτό το δικαίωμα, και το δικαίωμα να μας επιτίθεται;» Η κρίσιμη επίπτωση της θέσης του Νάσσερ –η καταστροφή του αντιστασιακού κινήματος ως προϋπόθεση για την ειρήνη- δεν αναφέρθηκε. Ο Νάσσερ επέμενε ότι η Αίγυπτος είχε το δικαίωμα να θέλει την ειρήνη και οι Παλαιστίνιοι είχαν το δικαίωμα να πολεμούν για την απελευθέρωση της χώρας τους: δύο αντίθετα δικαιώματα. Η απόφαση του Νάσσερ να δεχτεί την πρόταση του Ρότζερς, αποδιοργάνωσε τον αραβικό κόσμο και είχε καταστροφικές συνέπειες στην αντίσταση, παρά τις αναφορές του Αντ-Αχράμ για το αντίθετο. Μέσα σε δυο βδομάδες από την αρρωστημένη δήλωση του, εκδόθηκε διαταγή για «παύση πυρός», η οποία ξεκίνησε στις 7 Αυγούστου, 1970. Η προσδοκώμενη συνύπαρξη των Σιωνιστών και των Αράβων, δεν πραγματοποιήθηκε. Η αντίσταση ήταν το βασικό εμπόδιο. Έπρεπε να διαλυθεί προτού οι γηραιοί πολιτικοί του Σιωνισμού και του Αραβισμού, περπατήσουν χέρι-χέρι στον βωμό του Ναού του Σολομώντα και στο Τζαμί του Ομάρ. Οι κοινές προσπάθειες για να περιορίσουν την αντίσταση, γιγαντώθηκαν: οι χρηματοδοτήσεις σταμάτησαν να ρέουν στα σεντούκια της Φατάχ,

κηρύχτηκε παγκόσμιος προπαγανδιστικός πόλεμος εναντίον της αντίστασης, οι αντιστασιακές ομάδες σε όλα τα μέτωπα παρακολουθούνταν και περιορίζονταν σε στρατηγικές περιοχές μέσα στην Ιορδανία. Ο Χουσεΐν, με την σιωπηρή έγκριση των Αράβων- ξεκίνησε αμέσως την εκστρατεία του για την συστηματική εξόντωση εναντίον των «τίμιων και τρομοκρατών» επαναστατών, χωρίς διάκριση.

Ελπίζαμε πως αυτή η εκστρατεία θα ήταν και η τελευταία επίθεση, πριν το βασίλειο της ειρήνης να πέσει στην Μέση Ανατολή. Το Μέτωπο περίμενε καιρό και άφησε κάθε Άραβα ηγέτη, κάθε φίλο και κάθε εχθρό να δείξει το πρόσωπο του. Κάποιοι Άραβες αρχηγοί καταδίκασαν την πολιτική του Χουσεΐν. Άλλοι έτριβαν σιωπηρά τα χέρια τους. Οι περισσότεροι επικροτούσαν την στάση του για «τάξη και νόμο». Έπειτα, το Μέτωπο αποφάσισε να εφαρμόσει την στρατηγική της επίθεσης. Η αντίσταση στο σύνολο της, θα έπρεπε να είχε περάσει την επίθεση, αλλά δεν το έκανε.

Οι σύντροφοι μου κι εγώ, ήμασταν στον δρόμο για την Ευρώπη, για να κηρύξουμε παγκόσμιο πόλεμο εναντίον των κοινών προσπαθειών των Υπερδυνάμεων, του Σιωνισμού και των Αραβικών κρατών να διαλύσουν την αραβική σοσιαλιστική επανάσταση και κατά συνέπεια, την επανάσταση του Τρίτου Κόσμου και όλων των καταπιεσμένων. Πήγα στην Φρανκφούρτη, έχοντας πλήρη επίγνωση ότι εμείς, οι Παλαιστίνιοι, τα παιδιά της απόγνωσης και τώρα της επανάστασης, κρατούσαμε την δάδα της ελευθερίας και την απελευθέρωσης του ανθρώπου, για λογαριασμό όλης της ανθρωπότητας. Αν αποτυγχάναμε, η Αμερική θα πετύχαινε στο να αντιστρέψει το κύμα της παγκόσμιας επανάστασης, με την αξιοσημείωτη εξαίρεση του Βιετνάμ. Ο ελάχιστος στόχος μας ήταν να χαράξουμε το όνομα της Παλαιστίνης στο μυαλό κάθε φιλελεύθερου, που σέβεται τον εαυτό του και που πιστεύει στο δικαίωμα των υποταγμένων στην αυτοδιάθεση. Επιπλέον, ελπίζαμε να σταματήσουμε τον Φασιστικό τρόπο που υπήρχε στην Ιορδανία και να αποκαλύψουμε τις αντιθέσεις της αραβικής κοινωνίας. Ήμασταν έτοιμοι να χτυπήσουμε στην καρδιά του δυνάστη.

7 Μιλάμε για την χαμένη ανθρωπιά

«Το Λαϊκό Μέτωπο, μέσα από τους πολλαπλούς θεσμούς τους, είναι μια μικρογραφία του Αραβικού κόσμου που θέλουμε να χτίσουμε. Γι' αυτό κάθε μέλος πρέπει να μάθει να εξυπηρετεί το κοινό καλό και να βάζει τα δυνατά του, ώστε να βοηθήσει το Μέτωπο να πετύχει την απελευθέρωση του αραβικού λαού από τον σιωνιστή εχθρό»

Τζορτζ Ελ Μπεκάαϊ

Οι βασικές υποχρεώσεις κάθε μέλους στο Λαϊκό Μέτωπο, είναι οι στρατιωτικές δράσεις με πολιτικό προσανατολισμό, η διάδοση της επαναστατικής προπαγάνδας και η εξεύρεση χρημάτων. Μιας και αυτές συχνά σχετίζονται, κάθε σύντροφος λίγο πολύ ειδικεύεται στον τομέα στον οποίο έχει περισσότερη κλίση. Αλλά το κόμμα απαιτεί από κάθε ένα από μας, να έχουμε καλή αντίληψη της ιδεολογίας και της στρατηγικής του, να είμαστε έτοιμοι να φέρουμε εις πέρας μια στρατιωτική επιχείρηση στα κατεχόμενα εδάφη ή σε ξένη χώρα, να είμαστε πρόθυμοι να ζήσουμε και να δουλέψουμε με τις μάζες, να βοηθήσουμε όλοι στο να βρεθούν πόροι, με διάφορους τρόπους, από το να πουλάμε το θεωρητικό ημερολόγιο του Μετώπου, το Αλ Χαντάφ μέχρι να μαζεύουμε χρήματα από τους Ευρωπαίους και Αμερικανούς φίλους και υποστηρικτές.

Λόγω της ικανότητας μου ως στρατιώτης, επιλέχτηκα να συμμετέχω στις επιχειρήσεις του εξωτερικού. Δυστυχώς, η ταυτότητα μου αποκαλύφθηκε από τις Συριακές αρχές το 1969, όταν ο σύντροφος Σαλίμ Ισάουι κι εγώ, προσγειώσαμε το αεροπλάνο της πτήσης TWA 840 στην Δαμασκό. Αν δεν είχαν αναμιχθεί οι Σύριοι, θα είχα παραμείνει μία από τους εκατοντάδες ανώνυμους στρατιώτες του Μετώπου. Χάρη στην σιωνιστική υστερία, το όνομα μου και η φωτογραφία μου πρέπει να εμφανίστηκε σχεδόν σε όλες τις εφημερίδες της Δύσης, αν όχι σε όλο τον κόσμο. Αλλά η μεγάλη δημοσιότητα τελικά δεν κατάφερε να σταματήσει την καριέρα μου σαν επαναστάτρια. Δεν ήμουν ακόμα εκτός παιχνιδιού. Ενώ πολλά μέλη του Μετώπου πίστευαν πως την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1970, δούλευα στο Ίρμπιντ, και η οικογένεια μου νόμιζε πως ήμουν ακόμα στην Αίγυπτο, εγώ στην

πραγματικότητα εκπαιδευόμεουν στον χειρισμό των αεροπλάνων της Ελ Αλ. Οι λεπτομέρειες της εκπαίδευσης έπρεπε να παραμείνουν μυστικές. Μετά την πρώτη αεροπειρατεία, εκλέχτηκα στην κεντρική επιτροπή του Μετώπου, μια θέση που αύξησε τις υποχρεώσεις μου. Στο Μέτωπο, όσο πιο ψηλά είναι κάποιος στην ιεραρχία της οργάνωσης, τόσες πιο πολλές ευθύνες έχει. Καμία από όλες αυτές τις προσωπικότητες του Μετώπου δεν ασχολιόταν με ανούσια γραφειοκρατικά θέματα και δεν περιτριγυριζόταν από δουλικούς βοηθούς.

Αρχές Μαρτίου του 1970, έφυγα από το Αμμάν για άγνωστο προορισμό, όπου υποβλήθηκα σε τρεις πλαστικές εγχειρίσεις, για να μπορέσω να συνεχίσω την στρατιωτική επιχείρηση που είχαμε σχεδιάσει. Στην αρχή ήταν δύσκολο να βρούμε έναν γιατρό που θα ήθελε να διαθέσει την επιστήμη μου στον βωμό της επανάστασης. Ύστερα από εκτενείς έρευνες, βρήκαμε έναν γιατρό που αδημονούσε να βοηθήσει, αλλά δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί ο μέλλοντας σύζυγος θα ήθελε να δει το πρόσωπο της γυναίκας του «παραμορφωμένο» πριν την παντρευτεί. «Θα πρέπει να είναι τρελός», επέμενε αυτός ο καλός γιατρός. «Τρελός», συμφωνήσαμε, «αλλά, σας παρακαλώ, κάντε την εγχείριση». Ο γιατρός κούνησε το κεφάλι του και έκλεισε θέση σε ένα μαιευτήριο. Ήταν 13 Μαρτίου, 1970 όταν είχα την πρώτη μου «αλλαγή προσώπου». Ήταν εξαιρετικά οδυνηρή. Μιας και είχα αρνηθεί να κάνω ολική αναισθησία, μπορούσα να δω και να αισθανθώ τις βελόνες. Υποθέτω ότι ο κόσμος της Δύσης θα νομίζει ότι είμαι μαζοχίστρια. Τους διαβεβαιώνω ότι δεν είμαι. Έχω έναν σκοπό υψηλότερο και ευγενικό, έναν σκοπό στον οποίο όλα τα προσωπικά συμφέροντα και ανησυχίες θα πρέπει να υποταχθούν. Εγώ βρισκόμουν ξαπλωμένη στο χειρουργικό τραπέζι, ενώ οι σύντροφοι μου βασανίζονταν, οι αδερφές μου βιάζονταν και η γη μου λεηλατούταν.

Για είκοσι μέρες μετά την πρώτη εγχείριση, έπρεπε να τρέφομαι με υγρά. Ένοιωθα τρομερή αδυναμία. Μιας και η εγχείριση ήταν μυστική, δεν γνώριζαν γι' αυτήν παρά μόνο ελάχιστοι και έμεινα στο νοσοκομείο χωρίς επισκέπτες να σπάσουν την μονοτονία. Οι μέρες πέραγαν, βλέποντας τα πήγαινε έλα στον θάλαμο μητρότητας, στον απέναντι διάδρομο. Η νοσοκόμα μου δεν μίλαγε ούτε αγγλικά ούτε αραβικά, μπερδεύοντας περισσότερο τα πράγματα. Ήταν Αρμένισσα και επικοινωνούσαμε μόνο με νοήματα, μια κατάσταση που δεν με βοηθούσε καθώς το πρόσωπο μου πόναγε. Ευτυχώς, κανένας δεν με αναγνώρισε στο νοσοκομείο. Μια μέρα όμως, όταν ζήτησα μια νοσοκόμα, ένας άντρας που είχε έρθει να επισκεφτεί την γυναίκα του στο διπλανό δωμάτιο, μπήκε στο δωμάτιο να με βοηθήσει. Με αναγνώρισε και με αποκάλεσε με το μικρό μου όνομα. Εγώ αρνήθηκα ότι ήμουν η Λέιλα. Δεν με πίστεψε. Όταν έφυγα από το νοσοκομείο, έδωσα στην νεογέννητη κόρη του ένα κολιέ από σφαίρες και της ευχήθηκα μια μακρά επαναστατική καριέρα.

Η ώρα μηδέν πλησίαζε, χρειαζόταν όμως να κάνω και άλλη επέμβαση για να ολοκληρώσω την «θεραπεία ομορφιάς» μου. Έκανα ακόμα δύο εγχειρίσεις, την τελευταία λίγες μόνο μέρες πριν την σχεδιασμένη αεροπειρατεία. Οι περισσότεροι σύντροφοι μου βρίσκονταν ήδη στην Ευρώπη, περιμένοντας να με συναντήσουν. Ξαφνικά, μας ήρθε η είδηση πως έπρεπε να αναβάλλουμε τα πάντα, για να

αποφύγουμε την σύγκρουση με την Ιορδανία. Απογοητεύτηκα, αλλά δεν αποθαρρύνθηκα.

Οι Ισραηλινοί, ωστόσο, και οι σύμμαχοι τους, ήταν ένας υπαρκτός και άγρυπνος εχθρός. Είχα πάρει εξιτήριο από το νοσοκομείο. Ήταν 11 Ιουλίου, 1970, 2:55 πμ και βρισκόμουν στο διαμέρισμα του Δρ. Ουάντι Χαντάντ, μιλώντας για στρατηγική. Η γυναίκα και τα παιδιά του κοιμόντουσαν στο διπλανό δωμάτιο. Από το πουθενά, μια ρουκέτα έπεσε στο υπνοδωμάτιο. Κανένας μας δεν χτυπήθηκε. Πιάσαμε αμέσως τα όπλα μας. Τότε, μέσα από τις φλόγες πετάχτηκε η οικογένεια του, μέσα στα αίματα και ουρλιάζοντας. Το ηλεκτρικό κόπηκε. Για μια στιγμή πανικοβληθήκαμε, ενώ προσπαθούσαμε να σβήσουμε την φωτιά. Άρπαξα τον οχτάχρονο Χάνι και ανεβοκατέβαινα τις σκάλες φωνάζοντας «φωτιά, φωτιά». Ο Χάνι αιμορραγούσε από το στήθος και το πόδι του φαινόταν διαλυμένο. Μια γειτόνισσα μας φώναξε στο διαμέρισμα της για να βρούμε καταφύγιο και κάλεσε την πυροσβεστική. Εγώ ήμουν ανήσυχη, αλλά ο Χάνι ήταν ήρεμος και αμίλητος. Πιέστηκε να χαμογελάσει και μου είπε «Λέιλα, οι επαναστάτες του Μετώπου πρέπει να είναι ατρόμητοι. Πρέπει να ντρέπεται που φοβάσαι». Σοκαρίστηκα λίγο από αυτή την υπενθύμιση του μικρού επαναστάτη, τον χτύπησα ελαφρά και τον έβγαλα έξω για να τον πάω στο νοσοκομείο. Ξαφνικά, ο Αμπού Νταρντόκ, μέλος του Μετώπου, εμφανίστηκε και πήγαμε μαζί στα επείγοντα του αμερικανικού πανεπιστημιακού νοσοκομείου. Καθώς μπήκα τρέχοντας μέσα, με τον μικρό Χάνι στα χέρια μου και το αίμα να μας καλύπτει και τους δύο, ξέσπασα σε κλάματα. «Βρείτε μου έναν γιατρό, σας παρακαλώ». Μέσα σε λίγα λεπτά είχε έρθει ο γιατρός, αλλά πριν κοιτάξει το παιδί με ρώτησε ψυχρά αν είχα χρήματα για την θεραπεία του. Του φώναξα: «Είσαι γιατρός ή πωλητής χαλιών»; Μου εξήγησε πως το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βηρυτού ήταν «νοσοκομείο και όχι φιλανθρωπικός οργανισμός». «Μιας και είσαι των επιχειρήσεων, πάρε έμενα για λύτρα, αλλά σε παρακαλώ εξέτασε το παιδί», τον ικέτευσα. Εκείνη την ώρα μπήκαν μέσα ο Δρ. Χαντάντ και η γυναίκα του, ψάχνοντας για το παιδί τους. Η μητέρα ήταν σε κατάσταση υστερίας. Ο αμερικανός γιατρός αναγνώρισε τον Δρ. Χαντάντ, έκανε πίσω και απολογήθηκε αφειδώς. Οι συγγνώμες τους έπεσαν σε τοίχο. Του ύψωσα την φωνή μου, απειλώντας τον «Γιατρέ των γιάνκηδων, η επανάσταση θα κάνει το νοσοκομείο σου, ένα νοσοκομείο των φτωχών και οι γιατροί του είδους σου θα διαγραφούν ή θα τους στείλουμε πίσω στην Αμερική». Έγινε κατακόκκινος και ψέλλισε «Συγγνώμη».

Η επίθεση στο σπίτι του Δρ. Χαντάντ, δυνάμωσε την αποφασιστικότητα μας να πολεμήσουμε τον εχθρό με όλες μας τις δυνάμεις. Ήμασταν αποφασισμένοι να πεθάνουμε για τον σκοπό μας πιο πολύ από ποτέ. Καθώς πετούσα για Φρανκφούρτη τον Αύγουστο, είχα συνέχεια στο μυαλό μου την θέα του διαμερίσματος τυλιγμένο στις φλόγες. Εκεί έμεινα σε ένα φτηνό ξενοδοχείο, του οποίου ο ιδιοκτήτης ήταν τελικά εβραίος. Με χαιρέτησε στα αραβικά και για μια στιγμή δίστασα. Τελικά του ανταπέδωσα τον χαιρετισμό, προσποιούμενη ότι δεν ήμουν Αραβίδα. Συνέχισε να μου μιλάει αραβικά και μου ανακοίνωσε «Είμαι εβραίος ξέρεις». Και του απάντησα «Είμαι Αραβίδα και δεν είμαι εναντίον των εβραίων. Είμαι εναντίον των σιωνιστών

και των ανθρώπων που έχουν κατακτήσει τα αραβικά εδάφη». Μου απάντησε ευχάριστα «Είμαι σιωνιστής για θρησκευτικούς λόγους, αλλά δεν με ενδιαφέρει η πολιτική». Και η αντιπαράθεση μας σταμάτησε εκεί. Ανέβηκα στο δωμάτιο μου και έμεινα εκεί μέχρι το άλλο πρωί. Αρχισα να πεινάω και αποφάσισα να βγω έξω για φαγητό και να κάνω μια μακρινή βόλτα. Ο εβραίος φίλος μου ήταν στο γραφείο του. Με χαιρέτησε φωναχτά και με ρώτησε αν ήθελα να πάω στο Άμστερνταμ, σε ένα ταξίδι που διοργανώνει για τους φιλοξενούμενους του. Χαμογέλασα, αρνήθηκα την πρόσκληση και βγήκα για να βρω κάτι να φάω. Στον δρόμο μου αγόρασα αρκετές αγγλικές εφημερίδες. Όλες είχαν ειδήσεις από την Ιορδανία και κάποιες είχαν σχόλια των εκδοτών για την επίπτωση των προτάσεων του Ρότζερς στις σχέσεις του αραβικού κόσμου, του Ισραήλ και των Μεγάλων Δυνάμεων. Σχεδόν όλες οι εφημερίδες που διάβαζα, προέβλεπαν μια επόμενη αεροπειρατεία. Στην αρχή αισθάνθηκα ανήσυχη, αλλά ηρέμησα όταν διάβασα πως οι αεροπειρατείες υποτίθεται ότι θα γίνονταν στην Ζυρίχη ή αλλού, αλλά όχι στο Άμστερνταμ.

Είχα παθιαστεί με την ιδέα της αποστολής μου. Έκανα πρόβα ώρα με την ώρα, σε κάθε μου βόλτα. Περιφερόμουν στην πόλη της Φρανκφούρτης για λίγες μέρες, έχοντας βαρεθεί από την αναμονή. Μετά πήγα στην Στουτγάρδη και συνέχισα για το Άμστερνταμ. Το ραντεβού μας με την ιστορία, πλησίαζε. Όλα τα σχέδια έπρεπε να μεταμορφωθούν σε πράξεις, η ιστορία ήταν δική μας για να την γράψουμε. Ο Πάτρικ Αργκέγιο θα την έγραφε με το αίμα του. Εγώ δεν είχα αυτή την τιμή. Συνάντησα τον Πάτρικ για πρώτη φορά τον Σεπτέμβριο του 1970, μπροστά από τον σταθμό επιβίβασης του αεροδρομίου της Στουτγάρδης. Ενημερώσαμε ο ένας τον άλλον για την κοινή μας αποστολή και επανεξετάσαμε το σχέδιο λεπτομερώς. Την επόμενη μέρα, πετάξαμε μαζί για Φρανκφούρτη. Στο αεροδρόμιο, ο κύριος Ντιάζ (ο Πάτρικ) πέρναγε από έλεγχο, ενώ εγώ έβλεπα τους επιβάτες της πτήσης TWA για Τελ Αβίβ, να περνάνε από ενδελεχή έλεγχο. Ήμουν πολύ χαρούμενη που προκαλούσαμε τόση φασαρία στον εχθρό. «Τι ηλίθιοι! Αυτό το αεροπλάνο θα καταλάβουμε στην επιστροφή μας από το Τελ Αβίβ», σκέφτηκα. Ο Πάτρικ πέρασε από τον έλεγχο, χωρίς να τον υποψιαστούν.

Η επόμενη στάση ήταν στο Άμστερνταμ. Στις 6 Σεπτεμβρίου, ο Πάτρικ κι εγώ συναντηθήκαμε έξω από τον γκισέ της Ελ Αλ, στις δέκα το πρωί. Περιμέναμε μισή ώρα, αλλά το γραφείο δεν άνοιξε εκείνη την μέρα. Ελέγξαμε τον πίνακα πτήσεων, έδειχνε ακόμα την πτήση 219 της Ελ Αλ να αναχωρεί για την Νέα Υόρκη στις έντεκα και είκοσι. Ρωτήσαμε μια αεροσυνοδό της KLM. Πήρε τα εισιτήρια μας και κάλεσα τα γραφεία της Ελ Αλ. Δεν απάντησε κανείς.

Η αεροσυνοδός φαινόταν λίγο έκπληκτη. Μας ρώτησε «Γιατί θέλετε να πετάξετε με την Ελ Αλ; Υπάρχουν και άλλες πτήσεις, καλύτερες και πιο άνετες». Της είπαμε πως «προτιμάμε να ταξιδέψουμε με την Ελ Αλ». Όσο περιμέναμε, έφτασε η πτήση 840 της Παν Αμ και θυμήθηκα την πτήση TWA 840, της 29^{ης} Αυγούστου, 1969. Εκείνη την στιγμή δεν ήξερα ότι δύο σύντροφοι, που οι Ισραηλινοί είχαν εμποδίσει μια προηγούμενη προσπάθειά τους, ετοιμάζονταν να καταλάβουν την πτήση 840 της Παν Αμ, μισή ώρα μετά την απογείωση. Πήραν το Μπόινγκ 747 για Κάιρο, όπου και το ανατίναξαν για να διακηρύξουν την ανεξαρτητοποίηση της

Παλαιστίνης. Ούτε ο Πάτρικ ούτε κανένας από τους πέντε άντρες αεροπειρατές γνώριζαν πως εκείνη την μέρα ο στόχος μας ήταν τρία αεροπλάνα. Οι μόνοι που ήξεραν όλο το σχέδιο ήταν τρεις Παλαιστίνιες λοχαγοί και κάποιο άλλοι αρχηγοί. Περιμέναμε στην αίθουσα αναμονής μέχρι τις δώδεκα παρά πέντε. Κανένα σημάδι από το προσωπικό της Ελ Αλ.

Ξαφνικά, εμφανίστηκε ένας αστυνομικός με ισραηλινή περιβολή.

«Γιατί αργήσατε;», απαίτησε να μάθει. Του εξήγησα ήρεμα «Φτάσαμε στις δέκα, κύριε αξιωματικέ», και του πρότεινα να ρωτήσει την αεροσυνοδό της KLM να εγγυηθεί για μας. «Τα διαβατήρια σας, παρακαλώ», είπε. Και οι δύο μας, του δείξαμε τα διαβατήρια χωρίς σχόλια. Ο αστυνομικός έλεγξε προσεχτικά κάθε σελίδα. Κοίταξε την φωτογραφία μου και μετά εμένα, αρκετές φορές. Προχωρούσε μπρος πίσω, ενώ μας μίλαγε. Μου ζήτησε να αδειάσω την τσάντα μου και να ονομάσω κάθε τι που υπήρχε μέσα σε αυτή, πράγμα που έκανα. Έδειχνα απόλυτα φυσιολογική. Ο Πάτρικ φορούσε επαγγελματικό κοστούμι κι εγώ μια μίνι φούστα και ζακέτα. Προσποιήθηκα ότι δεν ήμουν τίποτα άλλο, παρά η ήρεμη Μαρία Σάντζες από την Ονδούρα. Οι ερωτήσεις ρουτίνας συνεχίστηκαν για αρκετά λεπτά. Ξαφνικά, άκουσα δυνατές φωνές. Είδε τρεις Άραβες να περπατάνε προς το μέρος μας. Η καρδιά μου χτύπαγε γρήγορα. Τον έναν τον ήξερα. Και αν με χαιρετούσε; Θα εκτιθόμασταν αμέσως. Ευτυχώς ο Ισραηλινός είχε γυρισμένη πλάτη σε αυτούς. Μιας και ήδη κρατιόμασταν από το χέρι, πήρα αγκαλιά τον Πάτρικ. Φάνηκε να εκπλήσσεται, αλλά τι είδους άντρας θα απέρριπτε μια γυναίκα κάτω από αυτές τις συνθήκες; Η αγκαλιά κράτησε μέχρι να περάσει ο Άραβας φίλος μου, χωρίς να τον προσέξει ο αξιωματικός της Ελ Αλ ή κάποιος άλλος. Ο αστυνομικός έδειξε να μην ενοχλείται από μας. Μας κάλεσε ευγενικά να πάμε μαζί του στο υπόγειο, να ελέγξει τις βαλίτσες μας. «Οι βαλίτσες μας είναι ανοιχτές. Μπορείτε να τις ελέγξετε όποτε θέλετε», είπα. «Οι κανονισμοί, κυρία μου», μου εξήγησε, «λένε πως οι ιδιοκτήτες πρέπει να είναι παρόντες». Συμφωνήσαμε με ευκολία. Ο αστυνομικός δεν ήταν ερασιτέχνης. Εξέταζε κάθε αντικείμενο, όχι μία αλλά δύο φορές. Μας ρώταγε ανεπίσημες, αλλά συναφείς ερωτήσεις όση ώρα εξέταζε τα πράγματα μας.

Μετά, γύρισε προς την μεριά μου και ρώτησε: «Σας έχει δώσει κανείς κάποιο δώρο»; «Όχι», απάντησα. «Έχετε αιχμηρά ή επικίνδυνα αντικείμενα»; «Όπως;», είπα. «Όπως πιστόλι, μαχαίρι ή οτιδήποτε αιχμηρό». «Όχι, κύριε. Τι χρειάζεται μια γυναίκα σαν εμένα ένα πιστόλι ή ένα μαχαίρι»; Χαμογέλασε απολογητικά και είπε «Μπορείτε να πάτε πίσω στην αίθουσα επιβίβασης». Και τότε του ήρθε ξαφνικά να με ρωτήσει στα αγγλικά, αν μιλάω ισπανικά. «Si, senor», ξεστόμισα απότομα. «Καλό σας ταξίδι», είπε. Ο Πάτρικ είχε ξαφνιαστεί. «Γιατί του είπες ότι μιλάς ισπανικά, ενώ δεν ξέρεις»; «Κοίτα, Πάτρικ», είπα «αν μίλαγε ισπανικά θα μας είχε μιλήσει εξαρχής. Ηρέμησε, είμαστε καθαροί».

Ξαναμπαίνοντας στην αίθουσα αναμονής, είδα γύρω στους τριάντα με σαράντα νέους να περιμένουν να επιβιβαστούν στην πτήση 219 της Ελ Αλ. Ξαφνιάστηκα και μυστικά με έπιασε το παράπονο, που για ακόμα μια φορά θα

έπρεπε να περάσω την ίδια αγωνία να μην κάνω κακό σε παιδιά. Αγαπώ τα παιδιά και ξέρω ότι δεν είναι ένοχα για κάτι. Αν και θυμάμαι τα παιδιά της Παλαιστίνης να βομβαρδίζονται με ναπάλμ από τους Ισραηλινούς και το παιδί του Δρ. Χαντάντ να βγαίνει τρέχοντας από το φλεγόμενο δωμάτιο του, ορκίστηκα να μην θέσω σε κίνδυνο τις ζωές των επιβατών χωρίς λόγο. Έμεινα ημί παράλυτη για λίγο, παλεύοντας με τα ηθικά διλλήματα της πράξης μας. Εν τω μεταξύ, ο Πάτρικ περπάταγε στην αίθουσα, προσπαθώντας να εντοπίσει τους δυο συντρόφους μας. Καθώς κοίταγα τα παιδιά, ένα όμορφο κοριτσάκι ερχόταν προς το μέρος μου, με τα μάτια της καρφωμένα στο σάντουιτς που κράταγα. Η μητέρα του ήρθε και το πήρε την στιγμή που ετοιμαζόμουν να του πω «Τάαλι έλα χούνα» (έλα εδώ να το πάρεις). Την ίδια ώρα, η μητέρα του είπε «Τάαλι ελα χούνα, για μπίντι» (έλα εδώ, παιδί μου). Ξαφνιάστηκα. Ο Πάτρικ μόλις είχε έρθει δίπλα μου. Προσπάθησα να διώξω κάθε σημάδι αγωνίας, ψελλίζοντας του «Μάντεψε». «Ναι;», είπε ο Πάτρικ που νόμιζε ότι είχα εντοπίσει τους συντρόφους μας. «Η κυρία με τα παιδιά πίσω μας, είναι Ισραηλινή. Φαντάσου να της έχουν αναθέσει να καταλάβει το αεροπλάνο και να θέλει να πάει προς μια κατεύθυνση και εμείς στην άλλη. Ποιος θα κέρδιζε;», ρώτησα. Ο Πάτρικ γέλασε και με διαβεβαίωσε «Εμείς θα κερδίσουμε».

Περιμέναμε. Τα λεπτά έμοιαζαν με ώρες. Κανένα ισραηλινό αεροπλάνο δεν φαινόταν. Μόνο τα καταραμένα αεροπλάνα της KLM υπήρχαν εκεί και δεν μας χρησίμευαν πουθενά. Το τζετ τύπου τζάμπο, είχε απογειωθεί στις έντεκα και μισή. Τώρα ήταν λίγο μετά τις δώδεκα. Ο Ισραηλινός αστυνομικός ξανά εμφανίστηκε και περάσαμε ξανά από τον ίδιο έλεγχο ρουτίνας. Μας διέταξε να πάμε στην άλλη πλευρά της αίθουσας. Προσπάθησα να μην δείξω την απογοήτευση μου. Ξεκίνησε και ο τρίτος έλεγχος και μετά μας είπε να επιστρέψουμε στις θέσεις μας. Όταν τελειώσαμε, η ώρα ήταν μία και μισή. Οι διακηρύξεις των αεροπειρατειών, υποτίθεται ότι θα ανακοινώνονταν ταυτόχρονα στις δώδεκα και είκοσι. Σκέφτηκα ότι ή οι αεροπειρατείες είχαν ανακοινωθεί και οι καταραμένοι Ισραηλινοί τις είχαν μάθει και αποφάσισαν να μας μεταφέρουν στην KLM ή ότι είχαν πιάσει τους δύο συντρόφους και έψαχναν για μας. Είχα δύο χειροβομβίδες. Ο Πάτρικ είχε μια χειροβομβίδα και ένα πιστόλι. Είπα στον Πάτρικ, που ήξερε μόνο το δικό μας σχέδιο αεροπειρατείας «Οι κομάντος δεν παραδίνονται. Αν μας ανακαλύψουν, θα πρέπει να παίξουμε τον Σάμσον». Ο Πάτρικ συμφώνησε. Μας ζήτησαν να περάσουμε κάτω. Ο ίδιος αστυνομικός στεκόταν στην πύλη και έλεγγε τα διαβατήρια και τους επιβάτες. «Έχουμε καθυστερήσει», του είπα «Όλα είναι εντάξει, κυρία. Είναι για την δική σας ασφάλεια», μου δήλωσε. Περάσαμε στο αεροπλάνο με όλου του είδους των ένοπλων φρουρών, γύρω μας. Ήμουν χαρούμενη που η αντίσταση δημιουργούσε τόσες δυσκολίες και έκανε τους Σιωνιστές παρανοϊκούς και να τρέμουν. Ένοιωθα πως ο Πάτρικ κι εγώ είχαμε ήδη κερδίσει τον εχθρό και ότι είχαμε εκπληρώσει την μισή αποστολή μας, με το να τον γελοιοποιήσουμε και να του αποδείξουμε ότι τα προληπτικά του μέτρα δεν ήταν αλάνθαστα. Καθώς ανέβαινα στο αεροπλάνο με δώδεκα τιμητικούς φρουρούς με ημιαυτόματα που φρόντιζαν για την «ασφάλεια μου», συνειδητοποίησα πως το φρούριο του εχθρού δεν ήταν και τόσο απόρθητο. Μόλις μπήκα στο αεροπλάνο της Ελ Αλ, ένοιωσα για πρώτη φορά μετά τις 13

Απριλίου, 1948 ότι ήμουν ξανά πίσω στο σπίτι, στην Χάιφα. Ήμουν πράγματι στο στόμα του λιονταριού. Ποτέ πριν δεν είχα αισθανθεί τόσο ενθουσιασμένη και υπερήφανη που ήμουν μέλος του Λαϊκού Μετώπου.

Ο Πάτρικ κι εγώ ψάχναμε να βρούμε δύο άδειες θέσεις. Διασχίσαμε τον διάδρομο δύο φορές μέχρι να βρούμε να καθίσουμε μαζί, στην δεύτερη σειρά της τουριστικής θέσης. Αναστενάξαμε με ανακούφιση όταν η αεροσυνοδός μας ρώτησε αν ήμασταν άνετα. Ήμουν ενθουσιασμένη και περίμενα να περάσουμε στο δεύτερο μισό της αποστολής μας. Καθώς το αεροπλάνο απογειωνόταν, γύρω στη μία και μισή, ο Πάτρικ φαινόταν λίγο φοβισμένος. Με ήξερε μόνο ως Σαντιάχ. Σκέφτηκα πως αν του αποκάλυπτα την πραγματική μου ταυτότητα, θα ανέβαινε το ηθικό του και γι' αυτό του την είπα. Αναθάρρησε και μου έκανε τον χαιρετισμό της νίκης. Η κυρία διπλά μας, είχε αποκοιμηθεί αμέσως. Όλοι οι επιβάτες φαινότουσαν κουρασμένοι. Κατά τη μία και πενήντα πέντε, προσέξαμε ότι κάποιος από την πίσω μεριά του αεροπλάνου, μας κοίταγε. Είπα στον Πάτρικ να μην κουνηθεί. Γύρισα και κάρφωσα τον άντρα με το βλέμμα μου για ένα λεπτό. Φορούσε πολιτικά ρούχα. Όταν με είδε που τον κοίταγα, έστρεψε το βλέμμα του αλλού. Εκείνη την στιγμή, ο Πάτρικ ετοίμαζε την χειροβομβίδα του και το πιστόλι. Εγώ τράβηξα τις περόνες από τις δικές μου κι έτρεξα προς το πιλοτήριο, περνώντας από την πρώτη θέση. Φωνάξαμε «Μην κουνηθείτε» καθώς κάποιοι από τους επιβάτες προσπάθησαν να καλυφθούν. Τρεις αεροσυνοδοί βρέθηκαν μπροστά μας, κρατώντας πιστόλια. Σε λίγα δευτερόλεπτα, μέτρησα έξι από αυτά. Αλλά ήμασταν προετοιμασμένοι για μάχη. Μια αεροσυνοδός έπεσε στο έδαφος, εκλιπαρώντας με στα αραβικά. Απειλήσα πως θα ανατίναζα το αεροπλάνο, αν κάποιος άνοιγε πυρ εναντίον μας. Έδειξα τις χειροβομβίδες και έριξα κάτω τις περόνες, ελπίζοντας πως θα τους έπειθα όλους ότι σοβαρολογούσαμε και θα απέτρεπα μια αιματηρή μάχη. Ο Πάτρικ πρόσεχε τις οπλισμένες αεροσυνοδούς και τους επιβάτες. «Προχώρα, σε καλύπτω», μου είπε. Ανάγκασα την αεροσυνοδό να σηκωθεί και να περπατήσει μαζί μου. Άνοιξε την πόρτα και μπήκε μέσα τρικλίζοντας, σε κατάσταση πανικού. Τον πιλότο και το πλήρωμα δεν τους έβλεπα. Άρχισαν να πέφτουν πυροβολισμοί. Υπήρχε άλλη μια πόρτα για να μπούμε στο πιλοτήριο. Χτυπάγαμε και οι δυο δυνατά, αλλά κανένας δεν άνοιξε. Ξαφνικά, κάποιος μας κοίταγε από το ματάκι. Του έδειξα τις χειροβομβίδες και τον διέταξα να μας ανοίξει. Άκουσα κι άλλους πυροβολισμούς και το αεροπλάνο άρχισε να περιστρέφεται.

Μου επιτέθηκαν ταυτόχρονα. Σκέφτηκα πως το αεροπλάνο θα συντριβόταν. Οι πυροβολισμοί συνεχίζονταν και ξαφνικά βρέθηκα περικυκλωμένη από μια αγέλη λύκων, από το προσωπικό της Ελ Αλ και από κάποιους επιβάτες. Κάποιος φώναζε «Μην πυροβολείτε αυτήν. Κρατάει δύο χειροβομβίδες». Κανείς δεν με πυροβόλησε. Κάποιοι όμως με κλώτσαγαν και με χτυπούσαν. Λίγοι με ποδοπάτησαν. Δύο με κράταγαν από τα χέρια και προσπαθούσαν να μου πάρουν τις χειροβομβίδες. Ο ένας τελικά τα κατάφερε και πήρε την μία, χωρίς να ανατιναχτούμε στον αέρα. Την άλλη την κράταγα σφιχτά, μέχρι που με αναισθητοποίησαν για δευτερόλεπτα και νικήθηκα.

Στην αρχή δεν ήξερα τι γινόταν με τον Πάτρικ. Μέσα σε λίγα λεπτά, με έσυραν στην πρώτη θέση και ο Πάτρικ βρισκόταν εκεί ξαπλωμένος. Αιμορραγούσε και βαριανάσαινε. Τον έβλεπα ότι ήταν ακόμα ζωντανός. Οι Σιωνιστές φερόντουσαν

σαν λυσσασμένα σκυλιά. Μας ποδοπατούσαν σε όλο μας το σώμα. Αλλά ο Πάτρικ ήταν πολύ αδύναμος για να αντισταθεί. Εγώ πάλευα σαν το λιοντάρι στο κλουβί. Πάλευα μέχρι που εξαντλήθηκα. Τότε, ένα καθαрма μου έριξε μπουνιά, μου τράβηξε τα μαλλιά, με αποκάλεσε μάγισσα, σκύλα, κακιασμένη Αραβίδα και άλλους παρόμοιους χαρακτηρισμούς. Τον έφτυσα στο πρόσωπο, περιφρονητικά. Του δάγκωνα τα χέρια. Αυτός και οι άλλοι γύρω του, με χτύπαγαν χωρίς σταματημό για αρκετά λεπτά.

Το αεροπλάνο πέταγε κανονικά. Οι υπόλοιποι επιβάτες, καθόντουσαν στις θέσεις τους. Ξαφνικά, ένας Ισραηλινός φρουρός πετάχτηκε από την πλευρά του πιλοτηρίου. Ο Πάτρικ ήταν ξαπλωμένος στο πλάι. Ο άντρας τον γύρισε μπρούμυτα και άρχισε να τον δένει, χρησιμοποιώντας σύρμα και μια γραβάτα. Κάποιος ρώτησε «Πως είναι»; Μια φωνή απάντησε «Δεν ξέρουμε. Αυτό είναι... δεν είμαστε σίγουροι. Αυτή είναι κατά τα τρία τέταρτα νεκρή». Ο άντρας πάτησε πάνω στους γοφούς του Πάτρικ, ο οποίος ήταν δεμένος πισθάγκωνα και με κοίταζε με αγωνία. Τότε ο Σιωνιστής φρουρός τον πυροβόλησε τέσσερις φορές στην πλάτη. Κάποιος από την πίσω πλευρά του αεροπλάνου άρχισε να φωνάζει «Σας παρακαλώ, σταματήστε να χύνεται αίμα. Σας παρακαλώ, σας παρακαλώ!» Τον Πάτρικ τον πυροβόλησαν εξ' επαφής. Με κοίταξε, μου χαμογέλασε και μου είπε ένα αιώνιο αντίο.

Ήρθε η σειρά μου. Με είχαν δέσει με τον ίδιο τρόπο, τα χέρια πίσω από την πλάτη, πόδια και χέρια ακινητοποιημένα με σύρμα. Περίμενα πως θα ενωθώ με τους άλλους μάρτυρες μας, όπως είχε μόλις κάνει ο Πάτρικ. Όμως οι Σιωνιστές δεν με εκτέλεσαν. Είμαι σίγουρη πως δεν το έκαναν από ανθρωπιστικό ενδιαφέρον ή εξαιτίας της φωνής που εκκλιπαρούσε από πίσω. Με ήθελαν για να με εκθέσουν στον ανθρώπινο ζωολογικό κήπο το Ισραήλ. Υπέθεσα πως ήθελαν έναν μάρτυρα να καταθέσει για την «γενναιότητα που επέδειξαν»- έναν κρατούμενο για να τον βασανίσουν και να του αποσπάσουν πληροφορίες. Την ώρα που με έδεσαν, ο πιλότος ανακοίνωσε «Φτάνουμε στο Τελ Αβίβ». Σε λίγα λεπτά, ένοιωσα να κατεβαίνουμε και να αγγίζουμε στο έδαφος. Καθώς ακουμπήσαμε στον αεροδιάδρομο, έπεσα από την θέση μου και ο «σωματοφύλακας» μου έπεσε από πάνω μου. Με τράβηξε στο κάθισμα μου, βρίζοντας με και κλοτσώντας με άγρια. Οι επιβάτες αποβίβστηκαν. Μπορούσα να ακούσω την σειρήνα ενός ασθενοφόρου. Δύο ένστολοι αξιωματικοί μπήκαν μέσα. Δεν ήξερα που ήμασταν. Ένας άλλος αξιωματικός μπήκε στο δωμάτιο της πρώτης θέσης, όπου με κράταγαν. Απαίτησε να με παραδώσουν σε αυτόν. Ο Ισραηλινός αξιωματικός τους δήλωσε «Είναι δική μας κρατούμενη. Φύγετε από δω. Είναι ισραηλινή ιδιοκτησία». Οι δύο πρώτου άντρες παρέμεναν στις θέσεις τους. Τότε ο Ισραηλινός πιλότος, ναι ο πιλότος, παρουσία των δύο Βρετανών αξιωματικών, βγήκε από το πιλοτήριο του, με σήκωσε από την θέση μου και με κλώτσησε με κακία. Οι Βρετανοί φώναξαν «Ντροπή» και τον έσπρωξαν μακριά μου. Στον καυγά μπήκαν και άλλοι Βρετανοί που είπαν πως είναι της Σκότλαντ Γιάρντ. Ο πιλότος είπε «Στο διάολο κι εσείς και η κυβέρνηση σας. Είναι δική μου κρατούμενη. Βγείτε έξω από αυτό το αεροπλάνο». Οι Βρετανοί προσπάθησαν να με πάρουν. Τρεις Ισραηλινοί με τράβηξαν από τα δεμένα πόδια μου, οι Βρετανοί από τα χέρια. Μια διελκυστίνδα στην οποία κέρδισαν οι Βρετανοί. Ένας μεγαλόσωμος Άγγλος με μετέφερε στους

ώμους του και με πέταξε πάνω στα χέρια δύο άλλων που περίμεναν από κάτω. Ήμουν σε βρετανικά χέρια. Ήξερα πως θα ήμουν πιο ασφαλής από ότι στο Τελ Αβίβ.

Οι Βρετανοί έβαλαν τον Πάτρικ κι εμένα σε ένα είδος αστυνομικού ασθενοφόρου. Ήλπιζα μάταια πως θα ζούσε. Μετά από λίγο μια νοσοκόμα είπε κάτι στον αξιωματικό, αλλά δεν άκουσα. Έβγαλε την μάσκα οξυγόνου από το πρόσωπο του Πάτρικ. Ήξερα ότι ήταν νεκρός. Παρακάλεσα τους Βρετανούς να με λύσουν. Αφού πείστηκαν ότι θα ήμουν ήρεμη, το έκαναν. Κάθισα δίπλα στο άψυχο σώμα του Πάτρικ: του κράτησα τα χέρια, εξέτασα τις πληγές του, άγγιξα το χτυπημένο κεφάλι του, φίλησα τα χείλι του με μια αίσθηση συναδελφικότητας και αγάπης, έκλαψα χωρίς ντροπή. Του μίλησα «Πάτρικ, τώρα ενώθηκες με τον Τσε με επαναστατική αγάπη. Είσαι έμπνευση για τους αδύναμους και καταπιεσμένους. Οι Παλαιστίνιοι θα χτίσουν το μνημείο σου στις καρδιές τους και στην ελεύθερη πατρίδα τους. Περιμένω την στιγμή της απελευθέρωσης με αρχηγούς σαν εσένα, με ανιδιοτελή αφοσίωση». Σε λιγότερο από είκοσι λεπτά το ασθενοφόρο έφτασε στο νοσοκομείο Χίλινγκντον. Ο Πάτρικ Αργκέγιο, ετών είκοσι επτά, πατέρας τριών παιδιών, ένας Νικαραγουανός πολίτης του κόσμου, γεννημένος στο Σαν Φρανσίσκο των ΗΠΑ, ανακοινώθηκε νεκρός. Τι έκανε κάποιον, από την άλλη άκρη της γης να αναλάβει μια τέτοια επιχείρηση για την Παλαιστίνη. Ο Πάτρικ ήταν επαναστάτης κομμουνιστής. Η γενναία πράξη του ήταν μια χειρονομία διεθνούς αλληλεγγύης. Η φλόγα μιας ζωής έσβησε. Φώτισε τον κόσμο για μια στιγμή, έδειξε τον δρόμο για την επιστροφή στην Παλαιστίνη. Ο Αρκέγιο ζει, όπως και ο λαός μου, όπως και η επανάσταση!

Στο νοσοκομείο, μου έκαναν πλήρες τσεκ απ και μου έβγαλαν ακτινογραφίες. Με περιτριγύριζαν ένα σωρό άνθρωποι, που όπως φαινόταν δεν είχαν σχέση με τις ιατρικές μου εξετάσεις. Η γιατρός με δήλωσε «σε κατάσταση να φύγω», αν και ούτε αυτή ούτε κανείς άλλος μπορούσαν να φανταστούν πόσο πολύ ξύλο έφαγα και πόσο πόναγα σε όλο μου το σώμα. Κάποια που δεν έμοιαζε με νοσοκόμα, με ρώτησε ποια ήμουν. «Είμαι κομάντο του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης», είπα. «Αυτό δεν είναι όνομα», φώναξε κάποιος. «Αυτό είναι το όνομα μου. Δεν θέλω να μιλήσω άλλο». Καθώς με πλησίαζαν διάφοροι για να αποσπάσουν δηλώσεις μου, είδα το γνωστό πρόσωπο ενός δημοσιογράφου να πλησιάζει το πλήθος. Πρέπει να αναγνώρισε την φωνή μου. «Αυτή είναι η Λέιλα», είπε. «Ποια Λέιλα»; ρώτησε ένας αστυνομικός. «Η Λέιλα Χάλεντ, το κορίτσι που έκανε αεροπειρατεία στην TWA πέρσι», απάντησε ο δημοσιογράφος. «Είσαι σίγουρος»; «Ναι». Ο αστυνομικός με ρώτησε αν με λένε Λέιλα. Χαμογέλασα αλλά αρνήθηκα να σχολιάσω. Με πήγαν στο αστυνομικό τμήμα του Γουέστ Ντράιτον, όπου και πέρασα την νύχτα. Εκεί η αστυνομία προσπάθησε να με ανακρίνει. Αρνήθηκα να πω οτιδήποτε από το ότι «Είμαι κομάντο από το Λαϊκό Μέτωπο», εκτός και αν με αναγνώριζαν ως κομάντο και μου φέρονταν σαν κρατούμενο πολέμου. Στο Γουέστ Ντράιτον, το μόνο δυσάρεστο γεγονός ήταν όταν ήρθε κάποιος από το τμήμα αλλοδαπών, μου διάβασε ένα σωρό νομικές οδηγίες και με πληροφόρησε πως μου αρνήθηκαν την είσοδο στην Βρετανία. Του είπα «Ωραία. Ελευθερώστε με τώρα».

Είπε «Όχι» και ήθελε να υπογράψω τα ηλίθια χαρτιά του και φερόταν σαν να ήμουν παράνομη στην Βρετανία. Τον διέταξα να φύγει από μπροστά μου.

Οι δύο πρώτες μέρες ήταν εφιαλτικές. Ανησυχούσα για το τι θα γίνεται στην Ιορδανία και τι είχαν γίνει οι άλλες αεροπειρατείες που είχαμε σχεδιάσει. Ένοιωθα απαίσια γιατί είχα αποτύχει να καταλάβω την πτήση της Ελ Αλ και ένοιωθα συντετριμμένη από τον θάνατο του συντρόφου Αργκέγιο. Αυτές οι δύο σκέψεις τριγυρνούσαν διαρκώς στο μυαλό μου. Δεν μπορούσα να κοιμηθώ για μια ώρα χωρίς να ξυπνήσω. Στις γυναίκες που με συνόδευαν συνεχώς, μίλαγα ελάχιστα. Η μόνη επαφή που είχα μαζί τους ήταν «Τι ώρα είναι»; Μια ερώτηση που έκανα όσο πιο συχνά μπορούσα για να σπάσω την μονοτονία μου. Αλλά μια φρουρός με προκάλεσε. «Τι έκανες; Είναι απαίσια πράξη», είπε. Έφυγα χωρίς να της εξηγήσω το γιατί. Παρόλα αυτά, ήταν ευγενική και με βοήθησε όταν με μετέφεραν στο Εάλινγκ. Μου κάλυψε το πρόσωπο με μια κουβέρτα και μου ευχήθηκε να είμαι καλά.

Μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα του Εαλίνγκ στις 7 Σεπτεμβρίου. Εκεί με έβαλαν σε ένα κελί μόνη μου. Δύο γυναίκες αστυνομικοί με φύλαγαν. Στην αρχή φαίνονταν να με απεχθάνονται και οι δύο. Ανταλλάξαμε λίγα λόγια. Αρνιόμουν να φάω. Μόνο κάπνιζα και έπινα σκέτο καφέ. Ζήτησα να διαβάσω εφημερίδες. Μου είπαν πως μπορώ να διαβάσω γυναικεία περιοδικά αν ήθελα. Είπα όχι, ευχαριστώ. Στις 8 Σεπτεμβρίου, γνώρισα τον Αρχι-επιθεωρητή Φρου και τους Επιθεωρητές Μπρους και Λάιντλο. Τους είπα «Θα μιλήσω αν με αναγνωρίσετε ως κομάντο». Συμφώνησαν με την προϋπόθεση ότι θα έλεγα την αλήθεια.

Φρου: «Πως σε λένε»;

Χάλεντ: «Λέιλα Χάλεντ»

Φρου: «Ψέμματα»

Χάλεντ: «Τότε πως με λένε»;

Φρου: «Το Χάλεντ είναι ψευδώνυμο»

Χάλεντ: «Το ψευδώνυμο μου είναι Σαντιάχ Αμπού Γκαζαλάχ, ήταν μία από τις μεγαλύτερες αγωνίστριες μας...»

Ο Φρου με διέκοψε «Αχ, σε παρακαλώ, μην μακρηγορείς. Απάντα στις ερωτήσεις συγκεκριμένα». Μου έδειξε ένα πιστόλι και μου ζήτησε να το αναγνωρίσω. Είπα ότι ήταν ένα από τα αρκετά πιστόλια που με απειλούσαν στο πρόσωπο οι Ισραηλινοί. Μου έδειξε ένα πιστόλι το οποίο έμαθα αργότερα πως άνηκε στον Πάτρικ, αλλά μιας και δεν το είχα δει νωρίτερα, είπα ότι δεν ήξερα ποιανού ήταν. Δεν με πίστεψε. Μετά απαίτησε να μάθει «Πως αποκτήσατε αυτά τα ξένα σώματα;» εννοώντας τις χειροβομβίδες. Του απάντησα λακωνικά «Από το Λαϊκό

Μέτωπο». «Ποιος σου έβγαλε το διαβατήριο»; «Το Λαϊκό Μέτωπο». «Που θα πήγαινες το αεροπλάνο»; «Κάπου». «Που»; «Κάπου», επέμενα. «Ποιος είναι ο Αμπντ Αρχίμ Τζάμπερ»; Αποφάσισα να βγάλω έναν μικρό λόγο και τους είπα πως αν με διέκοπταν, θα αρνιόμουν να μιλήσω άλλο. Οι επιθεωρητές κατάλαβαν ότι το εννοούσα και παρέμειναν σιωπηλοί.

«Ο Τζάμπερ είναι ένας Παλαιστίνιος ήρωας που βρίσκεται στα μπουντρούμια των Σιωνιστών. Είναι ένας από τους μυστικούς αρχηγούς των κομάντο που σπέρνει τον τρόπο στην καρδιά του εχθρού και σε όλες τις πόλεις του. Πριν αιχμαλωτιστεί από τον εχθρό, στις 21 Σεπτεμβρίου 1968, πολεμούσε γενναία μέχρι να του τελειώσουν οι σφαίρες. Κράτησε τον εχθρό απασχολημένο μέχρι να εξαφανιστούν οι σύντροφοι του από την θέα των αμερικανικών ελικοπτέρων Σίκор Σκάι. Ζούσε με τους αγρότες της Παλαιστίνης και τους οργάνωσε, τους εκπαίδευσε και διέδωσε τις επαναστατικές ιδέες. Η πιο γενναία πράξη του ήταν η αναμέτρηση του με τον Στρατηγό Σαρίφ Νασίρ, θείο του Βασιλιά Χουσεΐν. Ο Σαρίφ Νασίρ διοικούσε τα ιορδανικά αποσπάσματα, πριν το αντιδραστικό καθεστώς τους στείλει στην Υεμένη να βοηθήσουν στην αντεπαναστατική προσπάθεια να αποκαταστήσουν τον εξόριστο Ιμάμη. Ο Τζάμπερ στάθηκε απέναντι στον Σαρίφ Νασίρ και είπε «Αντί να μας στείλετε στην Υεμένη να πολεμήσουμε τα στρατεύματα της Ενωμένης Αραβικής Δημοκρατίας και τους ριζοσπάστες της Υεμένης, γιατί δεν μας στέλνετε στο Τελ Αβίβ να πολεμήσουμε τον αληθινό εχθρό της Παλαιστίνης»; Ο Σαρίφ Νασίρ, που είναι γρήγορος με το πιστόλι του, είδε πως ο Τζάμπερ είναι γρηγορότερος. Τον έδιωξαν ατιμωτικά, αλλά κράτησε την αξιοπρέπεια του. Θα μπορούσα να σας πω περισσότερα για τις επιχειρήσεις που πρωτοστάτησε στα κατεχόμενα εδάφη, αλλά ένα πράγμα θέλω να καταλάβετε: ο Τζάμπερ έμεινε στην απομόνωση για τέσσερις μήνες και ο εχθρός δεν κατάφερε να του σπάσει το ηθικό, παρόλα τα βασανιστήρια – σωματικά και ψυχολογικά. Σας διαβεβαιώνω ότι είμαι από την ίδια πάστα. Είμαι σίγουρη πως καταλαβαίνετε τώρα γιατί η ομάδα μου ονομάστηκε Ομάδα Κομάντο Αμπντ Αραχμάν Τζάμπερ.

Οι Βρετανοί με άκουγαν έκπληκτοι. Όταν τελείωσα, ο Φρου άρχισε τις ερωτήσεις του. «Αυτό το σημείωμα το έχετε γράψει εσείς, δεσποινίς Χάλεντ; Γράφει Σαντιάχ και οι συνεργάτες της. Ποιοι είναι οι συνεργάτες σας;» «Τι συνεργάτες;» ρώτησα. Σταμάτησα για λίγο και είπα «Είναι αρκετά πιθανό να υπήρχαν και άλλοι στο αεροπλάνο που δεν τους ήξερα. Γιατί; Βρήκατε κι άλλους;», αναρωτήθηκα με αθώο ύφος. «Δεσποινίς Χάλεντ», είπε ο Φρου «πιστεύω πως είστε μια έξυπνη γυναίκα». «Δεν δέχομαι τα κομπλιμέντα σας», τον αντέκρουσα καθώς συνεχιζόταν η λεκτική μάχη. Προσπάθησα ανεπιτυχώς να δείξω θυμωμένη και είπα και στους τρεις ότι σαν Παλαιστίνια, αρνούμαι να δεχτώ κομπλιμέντα από τα φασιστικά γουρούνια που με κρατάνε φυλακισμένη.

Ο Φρου έψαξε στην στοίβα με τα χαρτιά του και ανταπάντησε «Γιατί μια Παλαιστίνια προσπαθεί να ανατινάξει ένα αεροπλάνο στο οποίο υπήρχαν και άλλοι Παλαιστίνιοι Άραβες; Δεν ήμουν προκλητική. «Ω, ήδη έχεις αποφασίσει ότι είμαι ένοχη για ένα έγκλημα που δεν διαπράχθηκε, πριν μου δώσεις το δικαίωμα να

δικαστώ στα δικαστήρια της Βρετανίας», είπα. «Όλοι οι μάρτυρες είπαν πως προσπάθησες να ανατινάξεις το αεροπλάνο». «Κύριε Φρου, υπήρχαν ένα σωρό σιωνιστές ψεύτες. Γιατί δεν κάνετε μια δημόσια έρευνα και να διασταυρώσετε όλες τις μαρτυρίες»; Ο Φρου με διέκοψε έξυπνα «Δεσποινίς Χάλεντ, θεωρείτε πως είστε δειλή»; «Κοίτα», του είπα «είχα διαταγές να καταλάβω το αεροπλάνο, όχι να το ανατινάξω. Δεν είμαι καμικάζι. Νοιάζομαι για τους ανθρώπους. Αν ήθελα να το ανατινάξω, κανείς δεν θα μπορούσε να με εμποδίσει».

«Από πού επιβιβάστηκες στο αεροπλάνο; Στο Τελ Αβίβ;», με ανέκρινε ο Φρου. «Επιβιβάστηκα στο Σχίπχολ, στο Άμστερνταμ». «Πόσες αεροπειρατείες είχες σχεδιάσει»; «Καμία». «Εγιναν άλλες δύο», με ενημέρωσε. Προσπάθησα να μην δείξω την έκπληξη μου και την ικανοποίηση μου σε αυτό που μου είπε. Συνέχισε «Οι Ισραηλινοί έχουν ζητήσει την έκδοση σου. Θέλεις να εκδοθείς στο Ισραήλ»; Δεν ήξερα τι σημαίνει η λέξη έκδοση και του ζήτησα να μου εξηγήσει τις επιπτώσεις της. Μου εξήγησε και πρόσθεσε «Αν σε εκδώσουμε στο Ισραήλ, το πιο πιθανό είναι να σε βασανίσουν». «Άρα, κύριε Φρου, γνωρίζετε για τους θαλάμους βασανιστηρίων των Ισραηλινών, για τις πλύσεις εγκεφάλου και τον σωματικό εξευτελισμό. Καλό είναι αυτό. Χαίρομαι που τα γνωρίζετε. Νομίζω πως πρέπει να τα μάθουν και άλλοι. Όπως και να 'ναι, αν με εκδώσετε θα είμαι ο αριθμός είκοσι χιλιάδες και μία. Μόνο μια στατιστική, τίποτα άλλο. Σας διαβεβαιώνω πως δεν θα σπάσω από τα σιωνιστικά βασανιστήρια». «Επιμένω πως είσαι μια έξυπνη κοπέλα», δήλωσε ο Φρου. «Επιμένω να μην δέχομαι κομπλιμέντα από σας. Φέρε μου ένα τσιγάρο και λίγο νερό, παρακαλώ», του είπα ευδιάθετα. Σε αυτή την ευχάριστη ατμόσφαιρα, είπα στους αστυνομικούς ότι δεν είχα διαπράξει κάποιο έγκλημα κατά της Βρετανίας και δεν έβλεπα τον λόγο γιατί με είχαν σε βρετανική φυλακή. Μου είπαν πως και αυτοί δεν ήξεραν τον λόγο. Τους ρώτησα αν υπάρχουν και Ισραηλινοί στις φυλακές τους. «Κανένας», απάντησαν. Θύμωσα «Γιατί όχι; Δεν ξέρετε πως εκτέλεσαν εν ψυχρώ τον σύντροφο μου;» «Ο συνεργάτης σου σκοτώθηκε στην μάχη. Η ετυμηγορία του ιατροδικαστή λέει ότι ήταν νόμιμη ανθρωποκτονία», τόνισε ο Φρου. «Τα βρετανικά δικαστήρια πρέπει να ντρέπονται», φώναξα. «Πως μπορούν να βγάλουν μια τέτοια απόφαση χωρίς καν να με ανακρίνουν και βασιζόμενα μόνο σε μεροληπτικές ενδείξεις. Το Σταρ Τσάμπερ ξανά από την αρχή. Και αυτή την φορά κατευθύνεται από το Τελ Αβίβ και την Ουάσιγκτον». Η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη και κοίταγα θυμωμένη έναν έναν τους αστυνομικούς. Μουρμούριζα «Αυτή η βρετανική δικαιοσύνη». Με πήγαν πίσω στο κελί μου. Είχα έναν έντονο πονοκέφαλο εκείνο το βράδυ. Οι φρουροί με παρακολουθούσαν προσεχτικά, καθώς πηγαινοερχόμουν ασταμάτητα πάνω κάτω.

Στις 9 Σεπτεμβρίου, ο κύριος Φρου με επισκέφτηκε ξανά. Με ρώτησε που θα ήθελα να πάω στην περίπτωση που με εκδίδανε. Του είπα στην πατρίδα μου, στην Παλαιστίνη. Απαίτησα να με αφήσουν ελεύθερη και τους απείλησα πως θα υπήρχαν σοβαρές συνέπειες, αν η Βρετανία συνέχιζε να με κρατάει. Την ίδια ακριβώς μέρα, έγινε αεροπειρατεία σε ένα BOAC VC-10. Ήξερα πως η απελευθέρωση μου δεν αργούσε. Ο κύριος Φρου επέστρεψε το ίδιο βράδυ για να μου πει ότι σίγουρα ήξερα

τι συμβαίνει. Είπα «Το Μέτωπο ξέρει τι κάνει. Δεν χρειάζεται να περιμένω την επιείκεια των Βρετανών ενόρκων».

Στις 10 Σεπτεμβρίου με στοίχειωσε το φάντασμα του Πάτρικ. Δεν μπορούσα να συγκρατήσω τα δάκρυα μου. Δεν μπορούσα να φάω, γιατί ο Πάτρικ έφυγε πεινασμένος. Είχα στο μυαλό μου αυτό κάθε μέρα και προσπαθούσα να μην τρώω για να κατευνάσω τις σκέψεις μου. Η προϊσταμένη προσπάθησε να με ηρεμήσει. Ήταν μια ευγενική κυρία και μου έδωσε συμβουλές που με βοήθησαν, αλλά το αίσθημα της θλίψης και της αγωνίας, δεν είναι κάτι που σβήνεται με λίγα μητρικά λόγια. Στην συνέχεια βέβαια, έφτιαξε κάπως η διάθεση μου, όταν έμαθα πως το Λαϊκό Μέτωπο απαιτούσε να με ανταλλάξουν με τους επιβάτες της BOAC. Ο κύριος Φρου ήρθε να με ρωτήσει για το διαβατήριο του Πάτρικ. «Ποιος ήταν ο συνεργάτης σου, Λέιλα»; Είχε κλείσει την πόρτα πίσω του. Του είπα «Το όνομα μου δεν είναι Λέιλα, είναι δεσποινίς Λέιλα Χάλεντ, κομάντο του Λαϊκού Μετώπου. Είναι σαφές αυτό, κύριε Φρου»; Ξαφνιάστηκε με την τυπικότητα μου. Τον τσίγκλησα ακόμα περισσότερο «Σύμφωνα με τους κανονισμούς σας, δεν έχετε το δικαίωμα να βρίσκεται εδώ χωρίς την παρουσία μιας γυναίκας συνοδού. Επί τη ευκαιρία, πότε θα έχω την χαρά να αντιμετωπίσω την βρετανική δικαιοσύνη»; Ο Φρου μπερδεύτηκε. Ψέλλισε μερικά ακατανόητα λόγια και πήγε να ανοίξει την πόρτα. Είχε απολογητικό ύφος και με ρώτησε αν μπορούσε να κάνει κάτι για μένα. «Ναι», είπα «θέλω να πλέξω πουλόβερ για τους συντρόφους μας. Θα μπορούσες να μου φέρεις μαλλί και βελόνες, σε παρακαλώ»; Υποσχέθηκε ότι θα προσπαθούσε, αλλά δεν πίστευε ότι οι κανονισμοί θα του το επέτρεπαν. Ζήτησα χαρτί και μολύβι. Μου έδωσε ένα μολύβι δύο εκατοστών. Αν και νύσταζα και είχα και πονόδοντο, έγραψα το πρώτο μου σημείωμα στον Πάτρικ:

Σήμερα είναι η τέταρτη μέρα από τότε που ξεκινήσαμε για το αθάνατο ταξίδι μας. Το πνεύμα σου, με γεμίζει ελπίδα ότι ο σκοπός μας είναι δίκαιος και ευγενής. Έδωσες την ζωή σου για έναν λαό που δεν ήξερες, για έναν λαό σε μια ήπειρο μακριά από την πατρίδα σου, για έναν λαό που δεν έχει δει την φωτογραφία σου. Αν και δεν σε γνωρίζω, σε ξέρω καλύτερα από κάθε άντρα που συνάντησα στην ζωή μου ή από κάθε ήρωα που διάβασα ή ονειρεύτηκα. Πάντα επιθυμώ να γνωρίζω ανθρώπους που αγαπούν τους άλλους πάνω από τον εαυτό τους. Πάντα θαύμαζα τους άντρες που θυσιάζονται για την ελευθερία. Πάντα λάτρευα τους άντρες που περπατάνε γυμνοί στον ήλιο, χωρίς να φοβούνται τις καυτές αχτίδες του και λένε όχι στους εχθρούς του φωτός, της ζωής και της προόδου. Πεθαίνοντας για την Παλαιστίνη, έγινες το σύμβολο που φωτίζει την καταπίεση μας. Έγινες το χαρούμενο φορτίο που μας ωθεί να βάλουμε ένα τέρμα σε αυτή την καταπίεση. Με το ενωθείς στον αγώνα μας για αξιοπρέπεια, μας έδωσες ένα μάθημα διεθνούς αλληλεγγύης και αδελφότητας και εδραίωσες τον δεσμό τρυφερότητας ανάμεσα στους λαούς της Λατινικής Αμερικής και στον λαό της Παλαιστίνης. Έγραψες ιστορία με το να χύσεις το αίμα σου για άλλους. Ένωσες τις ηπείρους με το πνεύμα σου, ανήλθες στην σφαίρα των Ολύμπιων Θεών με την παραδειγματική δέσμευση σου. Είσαι ένας Λαφαγιέτ, ένας Μπάιρον, ένας Νόρμαν Μπεθουν, ένας Τσε Γκεβάρα – ο Πάτρικ Αργκέγιο, ένας μάρτυρας για

την ελευθερία της Παλαιστίνης. Δεν είσαι νεκρός. Ζεις. Θα ζεις για πάντα! Είσαι ο άγιος πατέρας της Παλαιστίνης. Επαναστατικά,

Λείλα.

Η 11^η Σεπτεμβρίου ήταν μια μέρα ανέκδοτο. Ξεκίνησε με την επίσκεψη του απεσταλμένου της Ονδούρας, ενός χοντρού, δεσποτικού λόρδου με μουστάκι. Ο κύριος Φρου μου τον σύστησε ως ο Εξοχότατος, Πρόξενος της Ονδούρας. Με ρώτησε «Πως αποκτήσατε αυτό το διαβατήριο της Ονδούρας»; Τον ρώτησα αγενέστατα «Μήπως το Λαϊκό Μέτωπο σας μεταμφίεσε και σας έστειλε εδώ σαν τον πρέσβη μιας δημοκρατίας με φανταστικές μπανάνες»; ο Εξοχότατος έγινε έξαλλος. Έφυγε σαν ένας άλλος κατατροπωμένος Ναπολέων. Τι θλιβερή κατάσταση για έναν επίσημο, για έναν Λατίνο πρόξενο να γελοιοποιηθεί και να προσβληθεί από μια Παλαιστίνια, από μια άγνωστη αεροπειρατή. Πόσο εξευτελιστικό! Ο κύριος Φρου τα έχασε, αλλά δεν ξαφνιάστηκε από την συμπεριφορά μου. Τον κατηγόρησα ότι απέτυχε να εκπληρώσει την υπόσχεση του και να μου φέρει τα υλικά για το πλέξιμο. Μου ζήτησε συγνώμη και μου εξήγησε «Δεν επιτρέπεται να έχεις αιχμηρά αντικείμενα στην κατοχή σου». Ήθελε να ξέρει αν το Μέτωπο θα ανατίναζε το αεροπλάνο με τους επιβάτες, όπως είχε αναφέρει ο «έγκριτος» βρετανικός τύπος εκείνη τη μέρα. «Ναι», του είπα χωρίς δισταγμό. «Τι;» ρώτησε, «δεν έχετε ανθρωπιά»; «Μιλάς για ανθρωπιά!», φώναξα. «Θα πρέπει να ντρέπεστε να χρησιμοποιείτε αυτή την λέξη στην Δύση. Αν είχατε λίγη αξιοπρέπεια, θα βγάζατε αυτή την λέξη από το λεξιλόγιο σας και θα την δηλώνατε μη αγγλική». Άρχισα να βγάζω λόγο για τον Σιωνισμό και τον ιμπεριαλισμό και πως η Βρετανία ήπια το αίμα του αραβικού λαού, αλλά ο κύριος Φρου με έβαλε στην θέση μου. Με διέκοψε και είπε «Δεσποινίς Λείλα Χάλεντ, ίσως η κυβέρνηση μας να είναι ιμπεριαλιστική. Σε παρακαλώ, σταμάτα το κήρυγμα». Ένοιωσα θιγμένη και αργότερα ρώτησα την «σωματοφύλακα» μου γιατί ο κύριος Φρου δεν υπερασπίστηκε την κυβέρνηση. Μου εξήγησε πως υπήρχαν πολλά μέλη του εργατικού Κόμματος στο Εαλίνγκ, που δεν υποστήριζαν την κυβέρνηση των Συντηρητικών.

Στις 12 Σεπτεμβρίου, αφότου έμαθα πως τα ιμπεριαλιστικά αεροπλάνα είχαν ανατιναχθεί, προσπάθησα να ακολουθήσω άλλη τακτική. Στην Βρετανία γινόντουσαν όλων των ειδών οι απεργίες και σκέφτηκα πως οι «σωματοφύλακες» μου, θα κατέβαιναν σε μία, για συμπαράσταση στους φίλους εργάτες. Τους πρότεινα ότι, μιας και ήταν «φυλακισμένες μου», θα έπρεπε να ξεσηκωθούν και να ενωθούν με τους υπόλοιπους εργάτες. Καθώς τις παρότρυνα να επαναστατήσουν, ήρθε ο κύριος Φρου. Πήρε μια βαθιά ανάσα και μου είπε «Τι σκαρώνεις τώρα»; «Κύριε Φρου», είπα «αυτές οι κρατούμενες αξίζουν να είναι ελεύθερες». «Ποιες κρατούμενες;», ρώτησε. «Αυτές οι φτωχές μάζες εδώ, που δουλεύουν μέρα νύχτα». «Εντάξει, αυτή την φορά κέρδισες», μου είπε πατρικά. Όσο ο κύριος Φρου έλεγε τον φάκελο του, αποφάσισα να τον πιέσω. «Ξέρω πως το Υπουργείο Εσωτερικών παραβιάζει την βρετανική δικαιοσύνη, το habeas corpus και άλλες έννοιες της δικαιοσύνης, αλλά το Ξενοδοχείο Εαλίνγκ Χίλτον πρέπει να παραβιάζει και τους κανόνες υγιεινής, κύριε Φρου»; Έξυσε το κεφάλι του και με ρώτησε τι εννοούσα. Του είπα πως είχα να κάνω μπάνιο έξι

μέρες. Κανόνισε αμέσως να μεταφερθώ στον πέμπτο όροφο με την συνοδεία τεσσάρων γυναικών αστυνομικών, που επέμεναν να γδυθώ παρουσία τους ενώ αυτές φύλαγαν κάθε γωνία του στενού μπάνιου.

Η 13^η Σεπτεμβρίου ήταν πολύ άσχημη μέρα για μένα. Ένοιωθα άρρωστη την περισσότερη ώρα και δεν μπορούσα να κοιμηθώ το βράδυ. Κάλεσαν τον γιατρό. Μου σύστησε να τρώω κάτι παραπάνω από το σάντουιτς με τυρί και τον καφέ και μου έδωσε δύο υπνωτικά χαπάκια. Είχαν τρομερή επίδραση πάνω μου. Εκείνη η νύχτα ήταν ένας εφιάλτης για όλους, εκτός από μένα. Νόμιζαν πως πέθανα, αλλά τους ξάφνιασα και σηκώθηκα, νοιώθοντας το κεφάλι μου να ζυγίζει ένα τόνο. Όταν άνοιξα τα μάτια μου, στις πέντε και μισή το απόγευμα, όλοι ήταν κλαμένοι. Αυτή η γλυκιά προϊσταμένη πραγματικά ανακουφίστηκε και χάρηκε που με είδε ζωντανή. Φαινόταν πως πέρασε την νύχτα άυπνη, όπως και οι περισσότεροι που βρίσκονταν γύρω μου.

Τις επόμενες δύο βδομάδες ακολούθησα μια καθιερωμένη ρουτίνα. Δεν με ανέκριναν άλλο. Μου επιτρεπόταν να χρησιμοποιώ το δωμάτιο της προϊσταμένης και να κινούμαι σε ακτίνα δέκα μέτρων χωρίς να με παρακολουθούν. Τα πολιτικά ζητήματα της Ιορδανίας, ειδικά μετά την δεκάτη εβδόμη, με απασχολούσαν και έγιναν το επίκεντρο των συζητήσεων μας με τον Φρου και τους άλλους. Μου έδωσαν ένα δέμα από γράμματα που είχαν φτάσει στο Εαλίνγκ: κάποια ήταν καταγγελτικά, άλλα υποστήριζαν τον σκοπό, ένας μου έγραφε για να μου κάνει πρόταση γάμου. Δεν μου επιτρεπόταν να απαντήσω σε κανένα από αυτά, αλλά μπορούσα να γράψω στους γονείς μου και σε κάποιους φίλους. Προσφέρθηκα να μεταφράσω το περιεχόμενο αυτών, αλλά ο κύριος Φρου μου είπε ότι η κυβέρνηση της Μεγαλειοτάτης έχει τους δικούς της μεταφραστές.

Δεν με ξάφνιασε που στην Ιορδανία γινόταν σφαγή μεγάλης κλίμακας. Απομονωμένη όμως στο βρετανικό κλουβί, δεν εκτιμούσα το μέγεθος και την έκταση του τρόμου του Χουσεϊν. Κρίνοντας από τα δημοσιεύματα του βρετανικού τύπου, φαινόταν πως το περιστατικό αυτό ήταν συνέχεια της πολιτικής για παρενόχληση, εκφοβισμό και τρομοκρατία που ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 1968 και έκτοτε συνεχιζόταν σποραδικά. Αν και φαινόταν πως η τελευταία μάχη κατάπιε όλη την χώρα, δεν ήταν και τόσο ξεκάθαρη όσο η τελευταία προσπάθεια εκκαθάρισης από την πλευρά της μοναρχίας.

Πολλοί ισχυρίζονταν, χωρίς να το αιτιολογούν, ότι το PFLP επίσπευσε τις σφαγές του Ιορδανικού καθεστώτος τον Σεπτέμβριο του 1970 με τις πολλαπλές «αεροπειρατείες» που κάναμε. Μια τόσο απλοϊκή εξήγηση δεν μπορεί να δοθεί, για το τόσο καλά οργανωμένο σχέδιο των ιορδανικών αρχών να εξολοθρεύσουν την παλαιστινιακή επανάσταση. Η σφαγή του Σεπτεμβρίου και οι επιχειρήσεις «σκούπα» που ακολούθησαν, θα έπρεπε να πείσει όλους ότι πράγματι οι Άραβες Βασιλιάδες και οι συνταγματάρχες, θεωρούσαν την παλαιστινιακή επανάσταση ως ένα επικίνδυνο κίνημα που θα μπορούσε να αποτελέσει απειλή για τα καθεστώτα τους και να βυθίσει όλη την περιοχή σε ένα διεθνή εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα στην εργατική τάξη και τις δυνάμεις καταπίεσης. Ένα πράγμα ήταν ξεκάθαρο εκείνους τους μνημειώδεις μήνες: ο Χουσεϊν ετοιμαζόταν να προσκαλέσει το Ισραήλ να αναλάβει το «βασίλειο του» παρά να ανατραπεί από την αντίσταση και η Αμερική σχεδόν επενέβει για να

«σώσει» τους πολίτες της και να διατηρήσει τον Χουσεΐν στην εξουσία. Οι πρωταγωνιστές σε αυτό το δράμα ήταν η διψασμένη για δύναμη άρχουσα τάξη των Χασεμιτών, που ετοιμαζόταν να κάνει οποιουδήποτε είδους προδοσίας για να κρατήσει την εξουσία στα χέρια της, η γενική σιωπή των Αράβων, που μπορεί μόνο να θεωρηθεί ως συναίνεση στην σφαγή, και η Αμερικανό-σιωνιστική συνωμοσία μεταξύ της Γκόλντα Μέρ και του Νίξον.

Στις 17 Σεπτεμβρίου, οι Βρετανοί φρουροί, από δική τους πρωτοβουλία ή επειδή εκτελούσαν εντολές, επέμεναν να ζητήσω πολιτικό άσυλο. Για μένα ήταν μια αποτροπιαστική μορφή παραίτησης. Απέρριψα την ιδέα αμέσως. Βασικά απαιτήσα να με αφήσουν ελεύθερη και να πάω να ενωθώ με τους συντρόφους μου στην Ιορδανία. Η Βρετανία περίμενε την στιγμή και διαπραγματεύτηκε ως μέλος της λεγόμενης «Βέρνης των Πέντε», κάτω από την πίεση των Αμερικανών και των Ισραηλινών. Είμαι σίγουρη πως ο Γερμανοί, οι Ελβετοί και οι Βρετανοί θα αντάλλαξαν τους ομήρους με κρατούμενους μας, αν οι Σιωνιστές και οι Αμερικανοί δεν επέμεναν για ένα ενωτικό μέτωπο-μια πράξη που τελικά έδειξε πόσο λίγο ενδιαφέρονταν οι Ευρωπαίοι για τους πολίτες τους, αντίθετα με τα μεγαθήρια του Σιωνιστικού Ισραήλ και της Αμερικής. Ξέρω πως η δικαιολογία τους για αυτή την άσπλαχνη πράξη ήταν πως υποστήριζαν το διεθνές δίκαιο και την ηθική και υπερασπίζονταν «τους αθώους επιβάτες», αλλά ας μην γελιόμαστε. Τα συμφέροντα του Ντικ Νίξον και της Γκόλντα Μέρ ήταν πάνω από αυτά της Βρετανίας, της Γερμανίας και της «ουδέτερης» Ελβετίας.

Οι αναταραχές στην Ιορδανία μου αποσπούσαν την προσοχή. Προσπάθησα να διατηρήσω την ηρεμία μου και να συμπεριφέρομαι φυσιολογικά. Ο κύριος Φρου ήταν καθημερινός επισκέπτης. Αναρωτιόταν γιατί οι Μουσουλμάνοι πολεμούν μεταξύ τους, αντί να τα βάλουν με τον εχθρό. Του εξήγησα την φύση της ταξικής κοινωνίας και ότι ο καλός Βασιλιάς της Ιορδανίας, που τον δημιούργησε η Βρετανία, άνηκε στο εχθρικό στρατόπεδο. Ο Φρου με άκουγε προσεχτικά, αλλά όπως και οι περισσότεροι Δυτικοί συμπατριώτες του, δεν μπορούσε να αντιληφθεί την έννοια της κοινωνικής τάξης και τις ιστορικές επιπτώσεις της. Με κατηγόρησε μόνο ότι ήμουν πικρόχολη, ότι είχα ταξικό μίσος και ότι το μόνο που ήθελα ήταν η πλήρης κατάργηση της ιορδανικής μοναρχίας. Η συνταγή του Φρου για την θεραπεία της ταξικής μου συνείδησης ήταν να μείνω μια βδομάδα στην «δημοκρατική» Βρετανία, μετά την απελευθέρωση μου. Του είπα «Ευχαρίστως να μείνω στην Βρετανία μέχρι τα Χριστούγεννα, αν είναι να γευτώ τα φρούτα της βρετανικής δημοκρατίας». Ο Φρου κατάλαβε τον σαρκαστικό μου τόνο. «Τώρα», είπε «εύχομαι να γυρίσεις πίσω στην Ιορδανία πριν με χωρίσει η γυναίκα μου». «Πείτε στην γυναίκα σας να μην ανησυχεί, κύριε Φρου. Δεν σκοπεύω να παντρευτώ έναν στοργικό βρετανό αστυνομικό. Αν παντρευτώ, θα πάρω έναν Άραβα επαναστάτη ή έναν απλό αγρότη, όχι έναν Βρετανό λόρδο, έναν Έλληνα μεγιστάνα ή Αμερικανό βιομήχανο. Καταλάβετε, κύριε Φρού»;

Παρακολουθούσα τον εμφύλιο της Ιορδανίας από τον βρετανικό τύπο. Όταν άρχισα να διαβάζω τις αναφορές για την «επέμβαση της Συρίας», συμπέρανα από τα αποσπασματικά σχόλια των εκδοτών ότι προετοιμαζόταν η εισβολή του Ισραήλ και

των ΗΠΑ. Όταν έγραψαν πως η «φάλαγγα της Συρίας» νικήθηκε από «γενναίους» Ιορδανούς και αναγκάστηκε σε υποχώρηση, συνειδητοποίησα ότι το καθεστώς ήταν ακόμα μακριά από την εκθρόνιση του. Αλλά όταν είδα τον Χουσεΐν και τον Αραφάτ να σφίγγουν τα χέρια παρουσία βασιλιάδων και προέδρων, ήξερα πως η επανάσταση είχε προδοθεί. Εκείνη την στιγμή, είμαι σίγουρη ότι θα μπορούσα να είχα πυροβολήσει χωρίς δισταγμό όλους τους παραβρισκόμενους στην συνδιάσκεψη. Δεν μπορούσα να συγκρατήσω άλλο τον θυμό μου, έβλεπα τα σημεία των καιρών: η αντίσταση είχε πεθάνει. Έκλαψα ειλικρινά για το αίμα των μαρτύρων μας στην Ιορδανία, το αίμα που ανταλλάχτηκε στο Χίλτον του Καΐρου, στο Παλάτι Κουμπέ και στα αρχηγεία του Αραβικού Συνδέσμου. Δεν μπορούσα να συγχωρέσω τον Αραβικό Σύνδεσμο για το αίμα του Πάτρικ, που το πτώμα του κείτοταν ακόμα στο βρετανικό νεκροτομείο την ώρα που υπέγραφαν την αντεπαναστατική «ειρήνη». Ήξερα πως οι αγωνιστές θα αποκήρυσσαν την ηγεσία και με τον καιρό θα έφτιαχναν το δικό τους επαναστατικό κόμμα. Ήξερα ότι έπρεπε να γίνει. Ήξερα πως το Μέτωπο θα το έκανε. Τους επόμενους μήνες ωστόσο, οι Αραφάτ & ΣΙΑ, επέμεναν να μην καταλαβαίνουν γιατί η παλαιστινιακή αραβική επανάσταση ήταν θεμελιακά αντίθετη με τις αραβικές ξεπερασμένες κοινωνικές διαταγές. Ο Χουσεΐν διέλυσε την αντίσταση στην Ιορδανία και έτρεψε τους αντάρτες σε φυγή τον Ιούλιο του 1971. Οι «αρχηγοί της αντίστασης», με εξαίρεση το Λαϊκό Μέτωπο και κάποιους ανεξάρτητους, δέχτηκαν την διαμεσολάβηση της Σαουδικής Αραβίας και της Αιγύπτου και ετοιμάζονταν να διαπραγματευτούν με την Ιορδανία και να αγκαλιάσουν τον Χουσεΐν και τον Χάσσαν.

Στις 28 Σεπτεμβρίου το πρωί, κυκλοφορούσε η είδηση πως ο Πρόεδρος Νάσσερ ήταν ετοιμοθάνατος. Η είδηση δεν μου φαινόταν για αληθινή και δεν μπορούσα να καταλάβω τις επιπτώσεις του εποικήμενου θανάτου του. Ήμουν ακόμα έξαλλη με την συμφωνία του Αραφάτ με τον Χουσεΐν και δεν μπορούσα να σκεφτώ καθαρά. Αργά το βράδυ, ανακοινώθηκε ο θάνατος του Προέδρου Νάσσερ. Έμεινα άναυδη, συναισθηματικά παράλυτη. Η αίσθηση που είχα όταν πέθανε ο Τσε και ο Χο, επέστρεψε. Ίσως αυτή την φορά πιο έντονη, γιατί σαν κάθε Άραβας, κάποια στιγμή υπήρξα υποστηρίκτρια του Νάσσερ. Ήταν ένας από τους μεγαλύτερους Άραβες ηγέτες στην σύγχρονη εποχή. Ένας γίγαντας ανάμεσα σε νάνους. Ήταν το σύμβολο της ταπεινότητας, του μεγαλείου και των αδυνάμων. Ήταν ένας από μας, ήταν ένας ηγέτης. Ένοιωσα πως ένα κομμάτι του εαυτού μου, πέθανε μαζί του. Ήμουν ευτυχισμένη που είχα ζήσει την εποχή του Νάσσερ. Θα είμαι πιο ευτυχισμένη αν ζήσω σε μια ελεύθερη Παλαιστίνη.

Ο κύριος Φρου και οι υπόλοιποι γύρω μου είδαν πόσο στενοχωρημένη ήμουν. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν γιατί ο θάνατος κάποιου που είχα αποκηρύξει την προηγούμενη μέρα, με είχε καταβάλει τόσο. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν πως ο Νάσσερ ήταν ο πρώτος πολεμιστής του αντί ιμπεριαλισμού στον κόσμο μου.

Στις 29 Σεπτεμβρίου, ο Φρου μου ανακοίνωσε ότι σύντομα θα με άφηναν. Έψαξα προσεχτικά τις εφημερίδες για στοιχεία, όπως το πότε θα παραδοθούν οι τελευταίοι έξι όμηροι στην Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού. Τελικά η παράδοση έγινε στις 13 Σεπτεμβρίου, 1970. Την στιγμή που οι όμηροι έφταναν στην Κύπρο, με ειδοποίησαν να αρχίσω να ετοιμάζομαι. Δεν υπήρχαν ενδείξεις για το που

θα πήγαινα. Αγκάλιασα τους Βρετανούς φίλους μου, τους φίλησα και υποσχέθηκα πως θα στείλω και άλλους πελάτες στο Ξενοδοχείο Εαλίνγκ, όπου θα έχουν σωματοφύλακες και δωρεάν διαμονή. Στις έξι και μισή ήρθε ο Φρου και με ρώτησε σε ποια χώρα θα ήθελα να πάω. Του είπα «Η απόφαση έχει ήδη παρθεί από τους συντρόφους μου. Αλήθεια, που θα με πάνε»; Ο Φρου δεν μου απάντησε, όπως και κανένας άλλος για τις επόμενες ώρες. Μου είπαν ότι μιας και ήμουν στρατιώτης, έπρεπε να ακολουθήσω τους κανονισμούς μέχρι να φύγω από την Βρετανία. Συμφώνησα και ακολούθησα κατά γράμμα τους κανόνες. Οι φύλακες μου είπαν πως ο κόσμος έκανε ουρές στον δρόμο για να με δουν, αλλά θα απογοητευτήκαμε μιας και με μετέφεραν μεταμφιεσμένη σε ένα βαν. Ξαφνιάστηκα που είχα συνοδεία ολόκληρο κονβόι από περιπολικά και μοτοσικλέτες. Μου επέτρεψαν αν ρίξω μια βιαστική ματιά στο πλήθος που είχε συγκεντρωθεί έξω από το αστυνομικό τμήμα, πριν με πάνε στο στρατιωτικό αεροδρόμιο. Καθώς ανέβαινα στο ελικόπτερο, έκανα το σήμα της νίκης στους φωτογράφους. Αποχαιρέτησα τον κύριο Φρου και του υποσχέθηκα πως θα επισκεπτόμουν το «Εαλίνγκ» ξανά. «Όχι», φώναξε «έλα στην Βρετανία, αλλά όχι στο Εαλίνγκ». Πετάξαμε με το ελικόπτερο για περίπου μια ώρα και προσγειωθήκαμε σε ένα άλλο ανώνυμο αεροδρόμιο. Επισήμανα στον πιλότο πως τα ελικόπτερα ήταν δύσκολα για αεροπειρατεία σε σχέση με τα αεροπλάνα. Δεν εκτίμησε την αίσθηση του χιούμορ μου. Μετά επιβιβάστηκα σε ένα Κόμετ για άγνωστο προορισμό. Ακόμα δεν είχα καταλάβει που με πήγαιναν. Μετά άκουσα ένα μέλος του πληρώματος να λέει «Θα έρθει και άλλη μια γυναίκα». Από ένστικτο κατάλαβα ότι θα ήταν η Αμινά Νταμπούρ, που ήταν κρατούμενη της Ελβετίας, στην Ζυρίχη. Ξαφνικά προσγειωθήκαμε στο Μόναχο. Το αεροδρόμιο ήταν ένα φρούριο. Από το παράθυρο μου, μετρούσα τα θωρακισμένα αυτοκίνητα. Με διέταξαν να καθίσω στην τελευταία θέση του αεροπλάνου. Τρία αδέρφια από την Οργάνωση Δράσης, ο Μούφιντ Αμπντούλ Ραχμάν, ο Χαναμπί και ο Νασαάτ, επιβιβάστηκαν. Δεν ήξερα κανέναν από αυτούς και δεν μας επέτρεψαν να χαιρετιστούμε. Ο επόμενος σταθμός ήταν η Ζυρίχη, όπου η πηγή της έμπνευσής μου, η Αμινά και οι σύντροφοι Ιμπραχίμ Τεουφίγκ και Μοχαμάντ Αμπού Αλ Χάιφα, ανέβηκαν στο αεροπλάνο. Ήθελα τουλάχιστον να αγκαλιάσω την Αμινά, αλλά δεν επιτρεπόταν. Απλώς χαιρετήσαμε η μία την άλλη από μακριά. Κάθε επιβάτης είχε τον δικό του σωματοφύλακα. Κανένας μας δεν φορούσε χειροπέδες. Το βράδυ της 30^{ης} Σεπτεμβρίου ήταν μεγάλο. Το ταξίδι για το Κάιρο ήταν το πιο μακρινό που είχα κάνει. Κοιμόμουν που και που. Έπρεπε να παραμείνουμε στις θέσεις μας σε όλη την πτήση.

Φτάσαμε στο Κάιρο την 1^η Οκτωβρίου, 1970. Η πόλη θρηνούσε τον θάνατο του Προέδρου Νάσσερ. Στο αεροδρόμιο μας περίμεναν οι πρόξενοι της Βρετανίας, της Γερμανίας και της Ελβετίας. Κάθε ένα από μας, μας παρέλαβε ο πρόξενος «μας» και μας παρέδωσε στις αιγυπτιακές αρχές. Το όριζε το πρωτόκολλο. Ξαφνιάστηκα όταν έμαθα πως το πτώμα του Πάτρικ δεν ήταν μαζί μας, αλλά δεν υπήρχαν γύρω Βρετανοί να τους καταγγείλω ούτε κανένας Άραβας ηγέτης να απειλήσω. Μας πήγαν σε έναν αιγυπτιακό «ξενώνα» και μας κράτησαν για έντεκα μέρες. Μας είπαν πως μας κρατάνε για «λόγους ασφαλείας».

Στις 12 Οκτωβρίου, πετάγαμε για Δαμασκό και κάθε κομάντο ενώθηκε με την μονάδα του. Πριν γυρίσω στην Βηρυτό ωστόσο, επισκέφτηκα τον φίλο μου, τον Συνταγματάρχη Αλί Ζάζα, τον άντρα που με είχε κατηγορήσει ότι δουλεύω για τις μυστικές υπηρεσίες της Αιγύπτου, στην υπόθεση της TWA.

«Συνταγματάρχα», είπα καθώς μπήκα στο γραφείο του «υποθέτω πως τώρα έχετε πειστεί ότι το Λαϊκό Μέτωπο και εγώ, δεν είμαστε εργαλεία κανενός». «Έχω», είπε. «Θα θέλατε να με κρατήσετε ξανά στον ξενώνα σας»; «Όχι Λέιλα, αυτή την φορά μπορείς να μείνεις μαζί μου για μεσημεριανό». «Όχι, ευχαριστώ, συνταγματάρχα. Πρέπει να παρουσιαστώ στην μονάδα μου στην Βηρυτό μέσα σε δυο ώρες. Τα λέμε στο πεδίο της μάχης, στην Παλαιστίνη»!

Έφτασα στην Βηρυτό μέσα Οκτώβρη και έδωσα μια συνέντευξη τύπου στα γραφεία του Αλ Χαντάφ, τονίζοντας πως ο Πάτρικ δολοφονήθηκε από τους Ισραηλινούς και ότι οι Βρετανοί συγκάλυψαν το έγκλημα. Μέχρι και σήμερα, η Βρετανία αρνείται να θέσει τα «αποδεικτικά στοιχεία» ενώπιον εξεταστικής επιτροπής και η αναφορά της αυτοψίας παραμένει εμπιστευτική.

Τις επόμενες εβδομάδες, έδινα συνεντεύξεις και ετοιμαζόμουν να παντρευτώ έναν σύντροφο αγωνιστή, τον Μπασίμ, έναν Ιρακινό Άραβα επαναστάτη. Παντρευτήκαμε στις 26 Νοεμβρίου, 1970, περάσαμε μια βδομάδα μαζί και επιστρέψαμε σε διαφορετικές αποστολές.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Συμπεράσματα

8 Το φασιστικό κύμα και η αραβική επανάσταση

«Απέναντι μου είναι λιοντάρι, απέναντι στον εχθρό είναι στρείδι. Οι Ιορδανοί στρατιώτες, συμπεριφέρονται σαν λιοντάρια όταν πρόκειται για τους αόπλους Παλαιστίνιους πρόσφυγες, αλλά όταν θα έρθει η ώρα δεν ξέρουν πώς να πεθάνουν για να υπερασπιστούν την Ιερουσαλήμ».

Πρόεδρος Χουαρί Μπουμεντιένε της Δημοκρατίας της Αλγερίας

Ο ύψιστος στόχος του Παλαιστινιακού Απελευθερωτικού Κινήματος είναι η ολοκληρωτική απελευθέρωση της Παλαιστίνης, η διάλυση του σιωνιστικού κράτους και η ανοικοδόμηση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας στην οποία Άραβες και Εβραίοι θα ζουν ειρηνικά και αρμονικά. Για να πετύχουμε τον στόχο μας, έχουμε υιοθετήσει την στρατηγική του πολέμου των λαών και παρατείνουμε τον ένοπλο αγώνα. Δεν έχουμε άλλη εναλλακτική. Δεν βλέπουμε άλλη πιθανή επιλογή για να διώξουμε τους Σιωνιστές από την Παλαιστίνη. Ο αγώνας μας θα είναι μακρύς και σκληρός, γιατί ο εχθρός είναι δυνατός, καλά οργανωμένος και με μεγάλη υποστήριξη από το εξωτερικό. Θα κερδίσουμε γιατί εκπροσωπούμε το κύμα του μέλλοντος, γιατί είμαστε η απέραντη μάζα των καταπιεσμένων, γιατί η ανθρωπότητα είναι με το μέρος μας και πάνω απ' όλα, γιατί είμαστε αποφασισμένοι να κερδίσουμε.

Ο στόχος των Αραβικών κρατών είναι «η εξάλειψη της συνείδησης της επίθεσης» ή η αποκατάσταση του status quo, όχι η απελευθέρωση όλης της Παλαιστίνης. Τα Αραβικά κράτη υποστηρίζουν ότι μπορούν να αναγκάσουν το Ισραήλ να αποσυρθεί στα σύνορα της 4^{ης} Ιουνίου, 1967, με τον συνετό συνδυασμό της διπλωματίας και της συμβατικής εχθροπραξίας, όχι με τον ένοπλο αγώνα και την επαναστατική ιδεολογία. Επιμένουν στην «πολιτική λύση» και δέχονται την διαμεσολάβηση των ΗΕ και των Μεγάλων Δυνάμεων σαν τετελεσμένο γεγονός. Προσπαθούν να πείσουν τους Αμερικανούς και Σοβιετικούς φίλους τους, να πιέσουν το Ισραήλ να αποσυρθεί. Μερικές φορές εμπλέκονται σε σπασμωδικές στρατιωτικές πράξεις για να δείξουν την αποφασιστικότητα του να ξαναπάρουν τα κατεχόμενα εδάφη. Το Ισραήλ διατηρεί ακόμα κάθε εκατοστό των εδαφών που κατέκτησε το 1967, και πιθανόν να συνεχίσει να το κάνει, αν δεν υπάρξουν σημαντικές αλλαγές

στην πολιτική των Αράβων και την Αμερικής. Για να διασφαλίσουν το εσωτερικό τους, οι αραβικές κυβερνήσεις έχουν αναβαθμίσει και εκσυγχρονίσει τις μυστικές υπηρεσίες τους. Και οι «προοδευτικές» και οι «συντηρητικές» συνεργάζονται αποτελεσματικά για να περιορίσουν την παλίρροια της επανάστασης.

Ο στόχος της Αμερικής είναι «η σταθερότητα στην περιοχή» κάτω από την ανερχόμενη δύναμη της. Σε αυτή την περίοδο της νεοαποικιοκρατίας, η Αμερική είναι ο δυνατός χωροφύλακας του Ισραήλ και η πολιτοφυλακή της αντιδραστικής και στρατιωτικής κλίκας του αραβικού κόσμου. Αν οι υπολογισμοί της πέσουν έξω, η Αμερική δεν θα δυσκολευτεί να επέμβει άμεσα για να προστατέψει τους «πολίτες και τα συμφέροντα» της ή να προστατέψει έναν τοπικό ηγεμόνα που «θα αποτρέψει τον κομμουνισμό». Η Αμερική έχει περιχαρακωθεί στον κόσμο του μαύρου χρυσού. Δεν έχει καμία πρόθεση να θυσιάσει την εισροή εκατομμυρίων στις τράπεζες της. Απεναντίας, είναι έτοιμη να ρισκάρει τους κινδύνους ενός πυρηνικού πολέμου για να μας κρατήσει «ελεύθερους» και για την «ασφάλεια της δημοκρατίας». Στην Αμερική δεν αρέσουν οι γυμνοί φακίρηδες του αραβικού κόσμου ούτε ενδιαφέρεται για τον κάθε μικρό και ξεχασμένο Εβραίο του κόσμου. Η Αμερική νοιάζεται για την Αμερική, και η Αμερική είναι η Γουόλ Στριτ, το Πεντάγωνο, οι πράκτορες και οι εκμεταλλευτές στην κυβέρνηση της και οι ορδές των ιερέων, δημοσιογράφων και καθηγητών που κατοικοεδρεύουν στις εκκλησίες, στα μίντια και στα πανεπιστήμια.

Ο στόχος της Σοβιετικής Ένωσης είναι η εξουδετέρωση των ΗΠΑ και η τελική απομάκρυνση τους από την Μέση Ανατολή. Σαν υποστηρικτής της συνύπαρξης, της ειρηνικής μετάβασης στον σοσιαλισμό και του μη καπιταλιστικού δρόμου ανάπτυξης, η ΕΣΣΔ υποστηρίζει τα «Αραβικά εθνικά καθεστώτα» στον αντι-ιμπεριαλιστικό τους αγώνα, τους παρέχει δάνεια για βιομηχανικά προγράμματα και όπλα για να πολεμήσουν τους Ισραηλινούς κατακτητές. Προωθώντας την «πολιτική λύση», η Σοβιετική Ένωση αναγνωρίζει την νομιμότητα του Ισραήλ, σέβεται την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα του και απαιτεί την «αμερόληπτη» εφαρμογή των Ψηφισμάτων των ΗΕ. Η Σοβιετική Ένωση είναι πολεμιστής της «ειρήνης και της συνύπαρξης», όχι του πολέμου των λαών και της επαναστατικής βίας. Με τα «προοδευτικά» αραβικά καθεστώτα, η Σοβιετική κυβέρνηση στηρίζει την εξημέρωση, όχι την εξόντωση, της αντίστασης και της αραβικής επανάστασης. Η Αμερική, το Ισραήλ και οι Άραβες αντιδραστικοί από την άλλη, υποστηρίζουν τον αφανισμό της αντίστασης και την ακύρωση της αραβικής επανάστασης.

Ο κυρίαρχος στόχος του Ισραήλ είναι η ειρήνη του ξίφους, η «ειρήνη» της κατάκτησης, η «ειρήνη» που υπαγορεύουν και επιβάλλουν οι «αμυντικές» δυνάμεις του Νταγιάν, η «ειρήνη» των ραβίνων της Βόρειας Αμερικής και της Δυτικής Ευρώπης και των κοινοτήτων τους. Εν συντομία, η ειρήνη της Αμερικής, του Ισραήλ και του Σιωνισμού είναι η ειρήνη του ολοκληρωτικού αφανισμού του παλαιστινιακού λαού, της κυριαρχία στα γειτονικά κράτη, της διατήρησης της σιωνιστικής υπεροχής στην Μέση Ανατολή. Μιας και το Ισραήλ δεν μπορεί να βασίζεται για πάντα στην γενναιοδωρία του κόσμου, στην λευκή επιταγή της Τράπεζας Εισαγωγών-Εξαγωγών της Αμερικής ή να περιμένει ένα νέο είδος αποζημίωσης από την Γερμανία, χρειάζεται νέες εγγυήσεις για να πετύχει και να διατηρήσει μια αυτό-υποστηριζόμενη

και βιώσιμη οικονομία. Χρειάζεται μια συνεχόμενη εισροή μεταναστών και δολαρίων. Και χρειάζεται μια «ειρήνη εντάσεων» για να διατηρήσει το ενδιαφέρον και την στήριξη των φίλων και συμμάχων. Γι' αυτό το Ισραήλ είναι υπέρ των τωρινών συνθηκών απρόκλητης κυριαρχίας, σε απουσία μιας πιο διαρκούς «συμβατικής ειρήνης». Ωστόσο, το Ισραήλ θα ετοιμαστεί να υπογράψει μια «ειρηνευτική συνθήκη», αποποιούμενο την πιθανότητα για περαιτέρω εδαφικές κατακτήσεις και θα αποσυρθεί στα σύνορα της 4^{ης} Ιουνίου, 1967, με εξαίρεση την Ιερουσαλήμ, υπό δυο προϋποθέσεις: (α) πρόσβαση στις αραβικές αγορές (β) ιδιοκτησία των πετρελαιοπαραγωγικών και υδάτινων πηγών του Κόλπου και του Σουέζ. Τίποτα λιγότερο δεν θα έπειθε το Ισραήλ να αποσυρθεί ή να κάνει σημαντικές εδαφικές παραχωρήσεις εκτός από την ολοκληρωτική ήττα ή την αποφασιστική πίεση της Αμερικής. Οι δύο τελευταίες πιθανότητες είναι αδύνατες, γιατί ο αραβικός στρατός είναι ανίκανος να χρηματοδοτήσει το είδος του πολέμου που χρειάζεται, και αν το έκανε, τόσο η Σοβιετική Ένωση όσο και οι ΗΠΑ, δεν θα του το επέτρεπαν. Δεύτερον, οι ΗΠΑ δεν έχουν ασκήσει ιδιαίτερη πίεση για να αναγκάσουν το Ισραήλ να αποσυρθεί. Απεναντίας, έχουν υποστηρίξει σιωπηρά τις εδαφικές κατακτήσεις των Σιωνιστών με τις συνεχείς πωλήσεις των Φαντομς και των Σκάιχοκς και με τις εκροές εκατομμυρίων αφορολόγητων αμερικανικών δολαρίων. Έτσι, το καθεστώς «ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη», θα συνεχιστεί να υπάρχει και στο μέλλον, ανεξάρτητα με το είδος του διακανονισμού που μπορεί να επιτευχθεί κάτω από τους οίονους των ΗΕ ή των Μεγάλων Δυνάμεων.

Παρ' όλες τις εμφανείς διαφορές ανάμεσα στις ΗΠΑ, την Σοβιετική Ένωση, τα Αραβικά κράτη και το Ισραήλ, η σύγκλιση των συμφερόντων την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1970, τους οδήγησε στο να συνενωθούν, φανερά ή συγκαλυμμένα. Η σιωπηρή συμφωνία στην οποία έφτασαν, δήλωνε από μόνη της όλα αυτά που ονομάστηκαν Ειρηνευτικές Προτάσεις Ρότζερς –προτάσεις που εμπεριείχαν την συμφωνία για παύση πυρός ανάμεσα στα αραβικά κράτη και το Ισραήλ και την αποδοχή των ψηφισμάτων των ΗΕ για «ειρήνη και ασφάλεια» στην Μέση Ανατολή. Η πλήρης σημασία των συμφωνιών αποκαλύφθηκε τον Σεπτέμβριο του 1970, όταν ο Βασιλιάς Χουσεΐν προχώρησε στην εξόντωση της αντίστασης στην Νότια Ιορδανία, εκπληρώνοντας το δικό του μέρος στην συμφωνία ειρήνης του Ρότζερς. Στα μέσα Αυγούστου, ο στόχος του Χουσεΐν ήταν το Ίρμπιντ, μια πόλη στον βορά, όπου οι «προσφυγικοί» και αντιστασιακοί καταυλισμοί, χτυπήθηκαν ανελέητα, άνθρωποι σκοτώθηκαν και σώματα ακρωτηριάστηκαν. Οι φήμες για τον επερχόμενο Αρμαγεδώνα κυκλοφορούσαν, τα πάντα προμηγύνονταν άσχημα για την αντίσταση, εκτός και αν έπαιρνε την πρωτοβουλία και αποφάσιζε να κανονίσει το ποιος κυβερνούσε στην Ιορδανία. Οι εχθροπραξίες συνεχίζονταν στο Αμμάν, στην Τζερούς, στη Ζέγκρα και στο Ίρμπιντ. Ο Χουσεΐν καταδίωκε άγρια την αντίσταση: καθημερινά δοκίμαζε τις αντοχές της στον αγώνα. Η αντίσταση ήταν απασχολημένη με το πώς θα αναδειχτεί και θα αποκτήσει δύναμη. Δήλωνε την τόλμη της με πομπώδεις δηλώσεις, αλλά δεν συμφωνούσε σε κανένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Πολλοί λίγοι περίμεναν την μαζική βαρβαρότητα και κτηνωδία των Χουσεΐν & ΣΙΑ. Η ηγεσία της αντίστασης νόμιζε πως θα κατάφερνε με κάποιο τρόπο να επιβιώσει από την θύελλα και ίσως να

έβγαινε ακόμα και πιο δυνατή από την κατά μέτωπο επίθεση του Χουσεΐν. Το δεξιό τμήμα της Φατάχ και άλλοι παράγοντες του κινήματος δεν μπορούσαν να διανοηθούν ότι ο Χουσεΐν ήθελε να αποδεκατίσει και να εξοντώσει την αντίσταση.

Σε αυτή την περίοδο φόβου, αταξίας και αποσύνθεσης, βρισκόμουν στην Ευρώπη για να υλοποιήσω ένα μικρό μέρος της επιθετικής στρατηγικής του Μετώπου για την ανατροπή του Χουσεΐν. Όμως, μαζί με τους συμβούλους του από την CIA, μας εμπόδισε την 1^η Σεπτεμβρίου, 1970. Έθεσε το καλά σχεδιασμένο και οργανωμένο σχέδιο του σε εφαρμογή: αποκάλυψε ένα σχέδιο δολοφονίας και το απέδωσε στο Μέτωπο, ελπίζοντας ότι η αντίσταση θα διασπαστεί και ότι οι αγωνιστές θα στρέφονταν ο ένας εναντίον του άλλου. Ο δυτικός και αραβικός τύπος, κάνοντας το καθήκον τους, ανέφεραν τις κατηγορίες του Χουσεΐν και ξεχώριζαν τους «τίμιους» επαναστάτες που ήθελαν να πολεμήσουν το Ισραήλ με τους «τρομοκράτες», που ήθελαν να προκαλέσουν εμφύλιο πόλεμο στην Ιορδανία. Η σκευωρία ξεδιπλώθηκε γρήγορα όταν ο Χουσεΐν δήλωσε περιφρονητικά στο Ιράκ να μην ανακατευτεί στις εσωτερικές υποθέσεις της Ιορδανίας και στράφηκε στις Μεγάλες Δυνάμεις, ανάμεσα τους και η Σοβιετική Ένωση, για να περιορίσουν τους «θερμοκέφαλους», ενώ την ίδια στιγμή έστρεψε την προσοχή τους στις απειλές του Ιράκ που θα επενέβαινε αν η Ιορδανία δεν σταμάταγε να πολεμάει τους αντάρτες. Το Συμβούλιο του Αραβικού Συνδέσμου συγκλήθηκε έκτακτα: ζήτησε άμεση παύση πυρός (5 και 6 Σεπτεμβρίου) και την επανασύσταση της Επιτροπής των Τεσσάρων Εθνών, που ιδρύθηκε ως αποτέλεσμα της μάχης του Ιουνίου για να επιβλέπει την εφαρμογή των συμφωνιών της 10^{ης} Ιουλίου, ανάμεσα στον Χουσεΐν και την αντίσταση. Εν τω μεταξύ, το Εθνικό Κογκρέσο της Παλαιστίνης δεν κατάφερε να καταπιαστεί με το θέμα. Ίσα που πραγματοποίησε μια ακόμα συνεδρία ποιητικής ρητορικής, χωρίς να πάρει δεσμευτικές αποφάσεις. Η αντίσταση δίσταζε, η ηγεσία της ακόμα αρνούταν να δράσει συντονισμένα. Μετά ακολούθησε η ιστορική στρατηγική του Λαϊκού Μετώπου. Όλοι οι εχθροί της επανάστασης υπερκεράστηκαν στις 6 Σεπτεμβρίου, 1970. Η θέση του Χουσεΐν άρχισε να τρέμει. Οι Αμερικανοί και Ευρωπαίοι σύμμαχοι του Ισραήλ πέρασαν στην άμυνα. Ο Παλαιστινιακός και Αραβικός λαός πανηγύριζαν και επικροτούσαν τις πράξεις μας. Ο κόσμος έστεκε σοκαρισμένος και αναγκάστηκε να στρέψει την προσοχή του στην Παλαιστίνη. Η Παλαιστίνη βρισκόταν στο στόμα όλων για πάνω από μια βδομάδα. Είχε ξεκινήσει ο δικός μας πόλεμος των Έξι Ημερών: για πρώτη φορά στην σύγχρονη ιστορία, η Παλαιστίνη πρωταγωνιστούσε και εμείς διευθύνουμε το έργο. Γευτήκαμε την σημασία της κυριαρχίας, δρέψαμε τους καρπούς της καλοκαιρινής σοδειάς, νοιώσαμε την χαρά του έθνους, γίναμε λαός για μια ολόκληρη βδομάδα. Κανένας όμως δεν μας συγχάρηκε ανοιχτά. Μας καταδίκαζαν «παγκόσμια». Δεν δώσαμε σημασία στις αντιδράσεις ενός αναίσθητου κόσμου, που δεν είχε χώρο στην συνείδηση του για τους Παλαιστίνιους – ενός κόσμου που έκτισε μνημείο στον Σιωνισμό και δεν μπορούσε να διαθέσει έστω μια τιμητική πλακέτα για την Παλαιστίνη. Οι Σιωνιστές διώκτες μας είχαν μια θέση στο πάνθεον της Δύσης. Εμείς ήμασταν μια μακρινή ανάμνηση, για αρχαιολογική έρευνα. Ο κόσμος έκρινε το θέμα της αναγνώρισης των

«προσφύγων». Ο πρόσφυγες είπαν όχι στην φιλανθρωπία, όχι στον οίκτο, όχι στον γενναιόδωρο δεσποτισμό. ΝΑΙ στην Παλαιστίνη, στην ελευθερία, στην επανάσταση!

Η κατάληψη των βρετανικών, ελβετικών και αμερικανικών αεροπλάνων, έφερε τα πάνω κάτω για τον εχθρό. Πλέον δεν ήταν σε θέση να υπαγορεύει τους όρους για την «ειρήνη». Το τρομακτικό όμως είναι πως οι Δυτικοί υποστηρικτές της «ανθρωπιάς και ειρήνης», κατέφυγαν στις απειλές και χρησιμοποίησαν την βία για να διαφυλάξουν τα «κυρίαρχα δικαιώματα» τους. Αρχικά πίεσαν τον Χουσεΐν να πραγματοποιήσει τις επιθυμίες τους, όπως κι έκανε με τον πόλεμο των έντεκα ημερών για τον αφανισμό της αντίστασης.

Αυτή είναι η μαρτυρία του Αρνάντ ντε Μποργκκρέιβ από την Νιους Γουίκ (5 Οκτωβρίου, 1970, σελ 38): «Σχεδόν είκοσι πέντε χρόνια στο ξένο ρεπορτάζ, δεν μπορώ να θυμηθώ κάτι αντίστοιχο με αυτό που είδα στην Ιορδανία. Είδα άγριες σφαγές στην Αφρική και την αργή και σταθερή αφαίμαξη του Βιετνάμ. Αλλά τίποτα δεν συγκρίνεται με την ερήμωση –από άποψης ζωής και περιουσιών- που υπέστη το Αμμάν».

Όταν στην αρχή φαινόταν πως ο Χουσεΐν δεν θα κέρδιζε, μαζί με τους Ισραηλινούς και Αμερικανούς συμμάχους του, δημιούργησαν τον μύθο για την εισβολή της Συρίας, για να διευκολύνουν την σχεδιασμένη εισβολή της Αμερικής και του Ισραήλ στην Ιορδανία. Η απόδειξη που θα στήριζε τον μύθο, ήρθε από τον Παλαιστινιακό Απελευθερωτικό Στρατό που προωθήθηκε από την Συρία και σχεδόν κατατρόπωσε την 14^η Μεραρχία, το καμάρι του Χουσεΐν. Η Συρία, κατά γενική ομολογία, δεν εμπόδισε τον Παλαιστινιακό Απελευθερωτικό Στρατό και πιθανόν να ενέκρινε ή και να βοήθησε τις κινήσεις του. Η εισβολή του όμως στην Ιορδανία, χρησιμοποιήθηκε από την Αμερική και το Ισραήλ ως προκάλυμμα για να απειλήσουν με δικές τους εισβολές, εκτός και αν «αποσυρθούν τα Συριακά στρατεύματα». Η όλη σκευωρία θα πρέπει να είχε ήδη σχεδιαστεί καλά, όταν η Γκόλντα Μείρ έφτασε «απροσδόκητα» στην Ουάσινγκτον στις 17 του μήνα, την ίδια μέρα που ο Χουσεΐν σχεδίασε να συντρίψει την αντίσταση. Η κυρία Μείρ ήταν στενή φίλη του Νίξον και οι δυο τους συμφώνησαν «φιλικά» να συνεχίζουν τις συζητήσεις τους, στο φως των εξελίξεων στην Ιορδανία. Στις 18 Σεπτεμβρίου, οι Σικάγο Σαν Τάιμς αναφέρθηκαν στις μακρές «μυστικές» συζητήσεις που είχε το προηγούμενο βράδυ το συμβούλιο τους με τον Νίξον: η αναφορά έλεγε ότι η Αμερική ετοιμαζόταν να επέμβει αμέσως μόλις «η Συρία και το Ιράκ εμπλακούν στην διαμάχη και αλλάξουν την στρατιωτική ισορροπία εις βάρος των κυβερνητικών δυνάμεων, που είναι πιστές στον Βασιλιά Χουσεΐν». Το μυστικό αποκαλύφθηκε δυο μέρες πριν συμβεί η υποτιθέμενη Συριακή εισβολή. Η Μείρ και ο Νίξον αποφάσισαν να εμπλακούν. Έτσι, για να στηρίξουν τον μύθο τους, ο Γενικός Γραμματέας Γουίλιαμ Ρότζερς ζήτησε από την Σοβιετική Ένωση (20 Σεπτεμβρίου) να πιέσει την Συρία να αποτραβηχτεί και εξέδωσε μια ανακοίνωση η οποία έλεγε:

Πληροφορηθήκαμε...ότι δυνάμεις πυροβολικού εισέβαλλαν στην Ιορδανία από την Συρία κατά την διάρκεια της νύχτας και μετακινούνται προς την Ράμθα.

Πληροφορηθήκαμε επίσης ότι τα Ιορδανικά τεθωρακισμένα, αντιστέκονται σε αυτή την εισβολή.

Καταδικάζουμε αυτή την ανεύθυνη και απερίσκεπτη εισβολή της Συρίας στην Ιορδανία. Αυτή η πράξη υποκρύπτει τον κίνδυνο μιας γενικευμένης σύρραξης.

Καλούμε την κυβέρνηση της Συρίας να σταματήσει αμέσως της εισβολή στην Ιορδανία και καλούμε όλες τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις να τονίσουν στην κυβέρνηση της Συρίας την αναγκαιότητα να αποσύρει τα στρατεύματα της από την Ιορδανία.

Ο Ρότζερς, ο υποτιμημένος και γλυκομίλητος στυλοβάτης του ιμπεριαλισμού, ήταν της άποψης ότι η Συρία δεν είχε κανένα δικαίωμα να εισβάλλει στην Ιορδανία, αλλά αυτός και ο Αμπά Εμπάν είχαν τελικά αυτό το δικαίωμα, για να εδραιώσουν την εξουσία του Βασιλιά Χουσεΐν. Όπως και να 'χει, ό, τι και να είπε ο κύριος Ρότζερς ήταν μόνο η κορυφή του παγόβουνου για το αμερικανικό σχέδιο Επιχείρηση Χάλκινο Χτύπημα, που στόχευε στο να αποκαταστήσει τον Χουσεΐν στον θρόνο του, αν έπεφτε ή αν ήταν στα πρόθυρα να πέσει. Σύμφωνα με τους Τάιμς Ποστ, η 82^η Πτέρυγα της Αεροπορίας τέθηκε σε επιφυλακή στο Φορτ Μπραγκ, στις 20 Σεπτεμβρίου.

Με διαταγή του Προέδρου Νίξον, το σήμα μεταβιβάστηκε σε δεκατέσσερις χιλιάδες αλεξιπτωτιστές και του ζητήθηκε να βρίσκονται σε επιφυλακή για πιθανή χρήση τους στην Ιορδανία. Η αποστολή τους: αν διαταχθούν, να πέσουν στο Αμμάν και να διασώσουν πενήντα τέσσερις ομήρους από αεροπειρατεία, ανάμεσα τους τριάντα οκτώ Αμερικανούς, και περίπου άλλους τετρακόσιους Αμερικανούς που ζούσαν στην αποκλεισμένη από τους αντάρτες, πρωτεύουσα της Ιορδανίας. Ταυτόχρονα, σε επιφυλακή βρίσκονταν και δύο χιλιάδες στρατεύματα των ένοπλων δυνάμεων των ΗΠΑ, στην Δυτική Γερμανία, πλοία από τον 6^ο Στόλο στην Μεσόγειο και χίλια πεντακόσια πλοία του πολεμικού ναυτικού κατευθύνονταν στην εμπόλεμη περιοχή.

Το σχέδιο ήταν να επικεντρωθεί η 82^η Πτέρυγα σε μια γρήγορη επιχείρηση διάσωσης, ενώ οι υπόλοιποι θα επενέβαιναν στην περίπτωση που ο στρατός του Βασιλιά Χουσεΐν δεν μπορούσε να κρατήσει τους Παλαιστίνιους αντάρτες και στην περίπτωση που τους υποστήριζαν οι συριακές και ιρακινές δυνάμεις.

Στην «ανοιχτή» κοινωνία και τον «ελεύθερο» τύπο της Αμερικής, οι Τάιμς Ποστ ανέφεραν περιληπτικά το σχέδιο:

Αρχικά οι διακόσιες έτοιμες δυνάμεις θα σταματήσουν για ανεφοδιασμό-ίσως στις Αζόρες, στην Ισπανία, στην Δυτική Γερμανία ή σε άλλη λογική τοποθεσία- και μετά θα επιβιβαστούν στα G-141, με ταχύτητα πεντακόσια μίλια/ώρα, με κατεύθυνση το Διεθνές Αεροδρόμιο του Αμμάν. Αν είναι δυνατό, θα προσγειώσουν τα αεροπλάνα. Αν το αεροδρόμιο δεν είναι ασφαλές, οι δυνάμεις θα πέσουν με αλεξίπτωτα και με όλο τον εξοπλισμό τους και θα καταλάβουν το πεδίο.

Με το πεδίο ελεύθερο και με ενισχύσεις να φτάνουν –όχι μόνο σε άντρες και όπλα, αλλά και ελικόπτερα- οι δυνάμεις επίθεσης θα είναι έτοιμες να αποχωρήσουν μέσα σε ώρες.

Τα ελικόπτερα θα είναι έτοιμα να πετάξουν. Μετά θα επιτεθούν σε συγκεκριμένες περιοχές, όπου βρίσκονται ο άνθρωποι που θα διασώσουν, και με την κλασσική τακτική του Βιετνάμ, θα κρατήσουν τους επιτιθέμενους με τα πυρά τους, ενώ άντρες θα εφορμήσουν για να δημιουργήσουν περιμετρικές ζώνες άμυνας. Οι λίγοι ανοιχτοί χώροι του Αμμάν, όπως τα πάρκα, θα χρησιμοποιηθούν ως ζώνες προσγείωσης.

Για αυτή την τόσο «έξυπνη» και «ηρωική» πράξη, η Αμερική βασιζόταν στις μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ, στην ταχύτητα και την δύναμη του οπλοστασίου της και στην «αγάπη» του Ιορδανικού λαού για τον Ρίσταρντ Νίξον, τον Σπύρο Άγκνιου, τον Μωσέ Νταγιάν και την Γκόλντα Μέιρ. Επιπλέον, τα αμερικανικά σχέδια για την διατήρηση του θρόνου του Χουσεΐν, αποκαλύφθηκαν από τους Νιου Υόρκ Τάιμς (8 Οκτωβρίου, 1970), στην πρώτη σελίδα, σε μια ιστορία που εμπλέκει την Σοβιετική Ένωση και τα Αραβικά κράτη. Αυτή είναι η περίληψη του άρθρου:

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ- Οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ισραήλ ετοιμάζονταν να αναλάβουν κοινή στρατιωτική επιχείρηση για την πρόσφατη ιορδανική κρίση, όπως αναφέρουν αμερικανικές και ισραηλινές πηγές.

Το σχέδιο προέβλεπε την επίθεση των Ισραηλινών στις δυνάμεις πυροβολικού της Συρίας που είχαν εισχωρήσει στην Ιορδανία, σε περίπτωση που ο στρατός του Βασιλιά Χουσεΐν δεν θα μπορούσε να τις σταματήσει. Σε αυτή την περίπτωση οι ΗΠΑ θα χρησιμοποιούσαν τον 6^ο Στόλο τους και άλλες μονάδες για να προφυλάξουν τα μετόπισθεν και παράπλευρα στρατεύματα του Ισραήλ από επιθέσεις των Αιγυπτίων ή της Σοβιετικής Ένωσης, από την περιοχή της Διώρυγας του Σουέζ.

Το σχέδιο δεν τέθηκε σε εφαρμογή, γιατί τα συριακά στρατεύματα εμποδίστηκαν από τα αεροπλάνα και τα τεθωρακισμένα του Βασιλιά Χουσεΐν και άρχισαν να οπισθοχωρούν προς την Συρία. Πληροφορούμενες πηγές πιστεύουν πως ο συνδυασμός των ισραηλινών δυνάμεων και του στρατού των ΗΠΑ- πολύ καλά κοινοποιημένα και τα δύο- ήταν αυτός που συνέτισε τους Συρίους και την Σοβιετική Ένωση.

Ο Πρόεδρος Νίξον ανέλαβε προσωπικά την έντονη διπλωματική και στρατιωτική δραστηριότητα, καθώς η κρίση έφτανε στο αποκορύφωμα της.

Το κοινό σημείο των ΗΠΑ και του Ισραήλ σε αυτή την πολεμική κρίση, ήταν η ο αποφασιστικότητα τους να μην ανατραπεί ο Βασιλιάς Χουσεΐν από εξωτερικούς

εισβολείς, γιατί υπέθεταν πως θα το καθεστώς που θα τον αντικαθιστούσε θα ήταν άμεσα συνδεδεμένα με την Μόσχα.

Ένα επείγον μήνυμα από τον Βασιλιά Χουσεΐν που ζήτηγε από τις ΗΠΑ και την Βρετανία να σκεφτούν να παρέχουν πιθανή στρατιωτική βοήθεια, οδήγησε στον σχεδιασμό.

Ίσως όμως η αίσθηση της Ουάσιγκτον ότι μια δύναμη εξίσου δυνατή για γρήγορη δράση, έκανε το Ισραήλ να θεωρήσει τον εαυτό του ικανό να χτυπήσει τις συριακές δυνάμεις, αν συνέχιζαν να εισβάλλουν στην Ιορδανία για να υποστηρίξουν τους αντάρτες, που προκαλούσαν την εξουσία του Βασιλιά Χουσεΐν.

Ένας άλλος παράγοντας που κοινοποιήθηκε ήταν το ενδιαφέρον για τους σχεδόν τετρακόσιους Αμερικανούς πολίτες και τους πενήντα τέσσερις ομήρους, ανάμεσα τους και τριάντα οκτώ Αμερικανοί, που εκείνη την περίοδο βρίσκονταν στα χέρια των Παλαιστίνιων ανταρτών στην Ιορδανία

Και μιας και ο Χουσεΐν δεν εκτέθηκε ικανοποιητικά σαν πράκτορας των ιμπεριαλιστών και των σιωνιστών, το Τάιμ Μάγκαζιν σε ολοσέλιδο αφιέρωμα (23 Νοεμβρίου, 1970, σελ 34), περιγράφει τις σχέσεις του με το Ισραήλ από το 1968 και αναφέρει την δέκατη συνάντηση που έγινε στην έρημο Αράβα, βόρεια του Ελάτ, ανάμεσα στον Χουσεΐν και τον Γιγκάλ Αλλόν, τον Ισραηλινό Αναπληρωτή Πρωθυπουργό. Σε μια φιλική ατμόσφαιρα, ο Χουσεΐν ενημέρωσε τον Αλλόν σε μια συζήτηση μιάμισης ώρας, ότι ο θρόνος του ήταν ασφαλής αλλά ότι ο καιρός δεν ήταν κατάλληλος για μονομερή συζητήσεις. Οι Τάιμς αναφέρουν την καρδιά του προβλήματος και τα ερμηνευτικά τους σχόλια ήταν τα εξής:

Ακόμα κι έτσι, ένα από τα αποτελέσματα της συνάντησης είναι ότι αναμένονται εκτενείς διαπραγματεύσεις με εκπροσώπους και άλλων αραβικών κρατών.

Στο ζήτημα των ανταρτών, οι δύο αρχηγοί συμφώνησαν ότι οι φενταγίν ήταν ενοχλητικοί και για τις δύο χώρες και ότι ήταν απαραίτητος ο συντονισμός τους για να τους εξουδετερώσουν. Ο Βασιλιάς έλαβε υποσχέσεις για βοήθεια από το Ισραήλ.

Ο Χουσεΐν και ο Αλλόν, συμφώνησαν επίσης να επεκτείνουν τις οικονομικές σχέσεις τους. Την ίδια ώρα, ο Χουσεΐν διαμαρτυρήθηκε ότι η κυρία Μέιρ τον υπονόμει με το να παρατηρήσει, στην τελευταία της επίσκεψη στις ΗΠΑ, ότι το Παλαιστινιακό κράτος ήταν μόνο ζήτημα επανασχεδιασμού των συνόρων της Ιορδανίας. Ο Βασιλιάς ήταν έτοιμος να δώσει μερική αυτονομία στην Παλαιστίνη, αλλά υπό δική του διοίκηση και χωρίς να αποτελέσει τον πυρήνα ενός ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους.

Ο εμφύλιος πόλεμος στην Ιορδανία δεν ήταν τυχαίο φαινόμενο. Ήταν μέρος της παγκόσμιας στρατηγικής της Αμερικής να αντιστρέψει την πορεία της ιστορίας

και να αφανίσει τα απελευθερωτικά κινήματα παντού. Ήταν μέρος ενός πολέμου αντίδρασης και καταστολής, του οποίου θύματα υπήρξαν κυρίως οι αρχηγοί και τα κινήματα του Τρίτου Κόσμου από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Μιας και τα περισσότερα αντιστασιακά κινήματα είχαν ηττηθεί, υποβιβαστεί ή περιοριστεί, με εξαίρεση τους Βιετναμέζους Σοσιαλιστές, ήταν επιτακτική ανάγκη να σωπάσουν ή τουλάχιστον να αποδυναμωθούν οι επαναστατικές φωνές της Παλαιστίνης. Έτσι έγινε και ο πόλεμος των Έξι Ημερών, που έμελε να είναι το μεγάλο φινάλε των προσπαθειών της Αμερικής να αποκαταστήσει την «λογική και τάξη» στον κόσμο και να σώσει την ανθρωπότητα από τον βλαβερό ιό της ελευθερίας και της επανάστασης. Η προσπάθεια απέτυχε, αλλά το 1970-71 το φασιστικό κύμα έπνιξε για άλλη μια φορά τον αραβικό κόσμο: εύκολα μπορούμε να διακρίνουμε και να αξιολογήσουμε τις συνέπειες.

Το άμεσο θύμα του ολοκληρωτικού πολέμου του Φασισμού ήταν η αντίσταση, που η δύναμη της, το κύρος της και η αποτελεσματικότητα της διαβρώθηκαν από την υποχώρηση του δεξιού τμήματος της Φατάχ. Έφυγαν σαν πρόβατα από το σφαγείο του Χουσεΐν, με την συγκατάθεση των αραβικών καθεστώτων. Και όταν τον Ιούλιο του 1971 ήρθε το τελειωτικό χτύπημα, άλλη μια άκαρπη αραβική συνδιάσκεψη έλαβε χώρα. Ο Χουσεΐν φυλάκισε δύο χιλιάδες τριακόσιους αντάρτες και έδωσε όλο το υπόλοιπο κίνημα έξω από την περιοχή Αχλούν Τζεράς. Δεν έμεινε κανένα φρούριο για το κίνημα. Τα πρώην αρχηγεία τους ήταν πλέον ερείπια, στο Αμμάν και σε όλη την Ιορδανία. Η πρώτη φάση της επανάστασης – επαναστατισμός χωρίς ιδεολογία – ήταν νεκρή.

Όσο η Αμερική επέκτεινε την επιρροή της και άπλωνε τα φτερά της για μια νέα εκμηδένιση στην Μέση Ανατολή, οι σύντροφοι του Πρόεδρου Νάσσερ – η «Σοβιετική πτέρυγα» του Άλι Σάμπρι και του Σάμι Σαράφ – κατηγορήθηκαν για ύψιστη προδοσία (31 Μαΐου 1971) και απομακρύνθηκαν από τις στρατηγικές θέσεις που κατείχαν στο Αιγυπτιακό κράτος και την Σοσιαλιστική Αραβική Ένωση. Ο Πρόεδρος Σαντάντ και ο «πανέξυπνος» μέντορας του, Μοχαμάντ Χασσανεΐν Χέικαλ, κινήθηκαν πιο κοντά στην Ουάσινγκτον και σιγά-σιγά αποκολλήθηκαν από την Σοβιετική Ένωση, για να αποκαταστήσουν την ισορροπία υπέρ των «μη ευθυγραμμισμένων» και να επανεντάξουν την μεσαία τάξη στην αιγυπτιακή κοινωνία και να βελτιώσουν τις σχέσεις της με την Δύση. Η παύση πυρός συνεχίστηκε και στο μέτωπο του Σουέζ δεν υπήρξε καμία κινητικότητα ενώ άρχισε η επαναιγυπτοποίηση της Αραβικής Αιγύπτου, σαν επακόλουθο των αναταραχών.

Σε λιγότερο από δύο μήνες, ο Χουσεΐν ενέτεινε τις συνεχείς επιθέσεις του προς τους αντάρτες. Στο εσωτερικό αίσχος του αραβικού κόσμου, περίπου εκατό Παλαιστίνιοι αντάρτες βρήκαν καταφύγιο στην κατεχόμενη Παλαιστίνη και προτίμησαν να θέσουν την μοίρα τους στην διάθεση του Νταγιάν παρά να πεθάνουν στα χέρια του Βασιλιά Χουσεΐν. Ο Βασιλιάς ανακοίνωσε υπερήφανα στις 18 Ιουλίου «Δεν είχαμε άλλη επιλογή από το να λάβουμε δράση εναντίον των κομάντος, γιατί έγιναν ενοχλητικοί για πολύ κόσμο και για τις ένοπλες δυνάμεις. Η μάχη τελείωσε. Είναι οριστικό. Τώρα δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα και οι προσπάθειες που γίνονται είναι για να έρθουμε κοντά και πετύχουμε την καλύτερη λύση. Στην ανάγκη, όλοι

είμαστε φενταγίν εναντίον των Ισραηλινών». Ερωτηθής αν υπάρχουν νέες συμφωνίες με τους αντάρτες, ο Χουσεΐν είπε «Ο καιρός που οι αντάρτες μπορούσαν να δρουν σύμφωνα με την δική τους νοοτροπία, πέρασε. Ήρθε ο καιρός που το κράτος καθορίζει τις περιοχές στις οποίες μπορούν να παραμείνουν. Θα πρέπει να ανταποκριθούν στις κρατικές οδηγίες». Με άλλα λόγια ο Χουσεΐν ήθελε ένα αντάρτικο κίνημα που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα τα δικά του και της Αμερικής και που θα τον βοηθούσε να ανακτήσει τα χαμένα εδάφη «του» και να κρατήσει υπό έλεγχο τους Παλαιστίνιους.

Κι ενώ συνέβαινε η προδοσία του Χουσεΐν, εμφανίστηκε μια αχτίδα ελπίδας στους ουρανούς της αραβικής πατρίδας. Τον Ιούλιο του 1971, το κίνημα Χασέμ Ατάχ κατέλαβε την εξουσία στο Σουδάν και ανακήρυξε την πρώτη Αραβική Εργατική Δημοκρατία. Στις 22 Ιουλίου, ο Σαντάτ και ο Καντάφι έτριξαν τα δόντια τους και «ηρωικά» κατήργησαν την δημοκρατία. Επανέφεραν τον Νουμείρι στην εξουσία και εξαπέλυσαν ένα κυνήγι μαγισσών ενάντια των κομμουνιστών σε όλο τον αραβικό κόσμο. Για να καλύψουν τις πράξεις τους και για να δημιουργήσουν αντιπερισπασμό στις μάζες, ο Σαντάτ, ο Καντάφι και ο Ασσάντ δημιούργησαν την Ομοσπονδία των Αραβικών Δημοκρατιών, την 1^η Σεπτεμβρίου, που υποτίθεται ότι ήταν το πρώτο βήμα για την «αραβική ενότητα», αλλά στην πραγματικότητα ήταν ένας τρόπος να προστατέψουν τα καθεστώτα τους από την επανάσταση.

Έτσι, η τωρινή αραβική άρχουσα τάξη επέστρεψε στις θέσεις που είχαν οι προκάτοχοι τους τις παραμονές του 1948: ισλαμικός φονταμενταλισμός, ταξική συνεργασία, αντί κομμουνισμός. Φαινόταν πως οι αραβικές άρχουσες τάξεις προτιμούσαν να αγκαλιάσουν τον Σιωνισμό, να ζήσουν κάτω από το βάρος του αμερικανικού ιμπεριαλισμού και να καθυστερήσουν την ιστορική εξέλιξη των κοινωνιών τους παρά να υποταχθούν στην θέληση των μαζών, να παραχωρήσουν την δύναμη ή να αφήσουν άλλες δυνάμεις της προόδου να οδηγήσουν την επανάσταση. Οι μικροαστοί του αραβικού κόσμου έγιναν μια ιστορικά χαμένη δύναμη. Ήταν ανίκανοι να αντιμετωπίσουν κρίσιμα ζητήματα όπως το πετρέλαιο, το Ισραήλ, την φτώχεια. Η προσέγγιση τους φάνηκε στην ομιλία του Σαντάτ, στις 23 Ιουλίου 1971, στην δέκατη ένατη επέτειο της αιγυπτιακής επανάστασης. Ξεχώρισε το Λαϊκό Μέτωπο για να του επιτεθεί και να το καταδικάσει, κήρυξε πόλεμο στο Ισραήλ πέντε φορές και το πήρε πίσω είκοσι πέντε και επικρότησε τον Βασιλιά Φεϊζάλ για την μετριοπάθεια και την πολιτική του στάση. Δεν έγινε καμία αναφορά στην κατάργηση της ιδιοκτησίας, στην μάχη κατά του ιμπεριαλισμού ή στην απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Η ιστορική ομιλία του Σαντάτ κατέστησε σαφές ότι η βασική αντίθεση του δεν ήταν ο ιμπεριαλισμός, αλλά η επανάσταση. Γι' αυτό δημιούργησε έναν καινούρια άξονα με τον Φεϊζάλ και αποφάσισε να γίνει ο νέος κριτής της μοίρας των Παλαιστίνιων και των Αράβων. Και οι δύο προσπαθούν τώρα για μια νέα επαναπροσέγγιση ανάμεσα στις «τίμιες» επαναστατικές ομάδες και τον Χουσεΐν και έπεισαν την Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΑΠ να συμμεριστεί την άποψη τους, εκτός από το Λαϊκό Μέτωπο.

Τον Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1971, η αντίσταση διαπραγματεύτηκε με τον Χουσεΐν στην Τζέντα, υπό τους οiwονούς του Φεϊζάλ. Το Λαϊκό Μέτωπο, σε

συμφωνία με την επιθυμία των αγωνιστών, γνωστοποίησε πως η Εκτελεστική Επιτροπή συμφώνησε στην συνδιαλλαγή (8 Σεπτεμβρίου, 1971) και αποκήρυξε τις λεγόμενες διαμεσολαβητικές προσπάθειες του προσωπικού εκπροσώπου των Φεϊζάλ και Σαντάτ. Με αυτή την έκθεση τελειώνει η ιστορία δράσης και αντίδρασης των Αράβων, όσον αφορά τα είκοσι τρία χρόνια της παλαιστινιακής διασποράς. Υπάρχει όμως μια αχτίδα ελπίδας στον ορίζοντα: ο λαός δεν εμπιστεύεται πλέον τους ηγέτες του, οι υπόγειες δυνάμεις μεγαλώνουν σε αριθμό και το Λαϊκό Μέτωπο αποκτά πιο βαθιές ρίζες –παραμένει η ελπίδα του παλαιστινιακού λαού.

Από τότε που ολοκληρώθηκε αυτό το βιβλίο, η Λέιλα Χάλεντ κάνει «μαζική πολιτική δουλειά», οργανώνοντας τα στρατόπεδα ανταρτών και περιορίζεται στην στρατολόγηση νέων υποστηρικτών. Αυτή κι εγώ δουλεύουμε στενά στο Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Τώρα που η Λέιλα είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο, η φωτογραφία της έχει εμφανιστεί σε όλες τις εφημερίδες της Δύσης, δεν προβλέπετε να την αφήσουμε στο μέλλον να συμμετάσχει σε ξένη πολιτική ή στρατιωτική επιχείρηση. Ο ρόλος της τώρα είναι να δουλέψει μέσα στον Αραβικό κόσμο για την μέρα που ο λαός μας θα μπορεί να επιστρέψει στην πατρίδα του.

Τζορτζ Χατζζάρ

Φεβρουάριος, 1973